

ION VINEA

LUNATECII

II

1965

EDITURA PENTRU LITERATURA

Capitolul 14 *

...În vestibul dădu peste o damigeană pîntecoasă, se potnici pe întunec de coșuri mari de răchită, cusute la gură cu pînză de sac, și se repezi în hol cu un strigăt de bucurie :

— *Maman!*

Aretie Silion se arată în pragul camerei din fund. Purta cu eleganță străvechea ei pufoaică de mătăasă — halat veștejit și ros de vreme, ca o potecă de frunze putrezite de toamnă : darul de nuntă al răposatului Gabriel. Înaintară unul spre celălalt, se îmbrățișară cu emoție. Niciodată nu mai fuseseră despărțiți atîta vreme. Se priviră îndelung. Nimic nu-l mișca mai mult pe Lucu decît acel chip sfielnic de fată pe care-l străvedea, ca într-un filigran, prin trăsăturile expresive și în privirile ușor întristate ale mamei sale. Era ca și cum ar fi auzit o melodie nostalgică și depărtată, cîntată cu stînga la pian,

* Textul acestui volum reprezintă versiunea definitivă a manuscrisului elaborat de scriitor în decursul a mai mulți ani. Moartea prematură a împiedicat scriitorul să dea un titlu fiecărui capitol, ca în volumul I.

cînd acompaniamentul trece la mîna dreaptă. Arăta palidă și obosită.

— Cum a fost drumul, *maman*? Nu cumva ești bolnavă?

Aretie îl liniști cu un surîs. Nu. Nu a fost bolnavă. E bătrînețea și alt nimic. Lucu uită mereu că are o mamă bătrînă.

— Ești minunată, *maman*. Nu-ți dă nimeni vîrsta. Sînt ca un frate mai mare pe lîngă tine.

— Ba chiar ca un tată! De ce nu spui tot?

Lucu nu luă în seamă întreruperea.

— Spune, *maman*, ai venit de mult? ! Trebuie să-ți fie foame. Ți-a fost urît singură, desigur.

Încă o dată, cu același surîs placid pe care-l opunea veșnic împrejurărilor, Aretie își liniști fiul. Da, au trecut vreo cinci ore de cînd sosise, dar și-a folosit bine timpul. A făcut un duș, s-a îmbrăcat mai comod, a mîncat ceva, dar nu de la frigider, ci din proviziile aduse de ea de la țară. A luat apoi din bibliotecă o carte de Somerset Maugham, niște nuvele „adorabile“, și era gata să ațipească, dar i-a auzit glasul. Iar acum e rîndul ei, al Aretiei, să întrebe. Își dă seama că are foarte puțin de întrebat, cu toate că el are multe de povestit. Foarte multe lucruri, și încurcate.

— Să lăsăm pe mîine, *maman*, e tîrziu... am să mă spovedesc mîine. Sper să fim multă vreme împreună de rîndul ăsta, adăugă Lucu, însoțind-o în salonaș.

Se opriră lîngă o masă rotundă de tisă, dar rămaseră în picioare.

— Să fie însă o spovedanie, și nu o pledoarie, insinuă cu același zîmbet Aretie.

— Las' pe mine, *maman*. Nici nu știi ce bine mă simt de cînd ai venit. Am să dorm ca într-un cărucior sau ca într-un leagăn. N-am să mai visez urît la noapte.

Aretie îl privi cu înțeles.

— N-ai să mai iei femeile în serios, *mon fils*. Dar nici n-ai să-ți mai bați joc de ele.

— N-ai ghicit, *maman*. Nu mi-am bătut joc de nimeni pe lume. Niciodată.

Părea convins de ceea ce spune. Aretie clătină din cap :

— Sînt aliată cu tine, nu cu ele. Am să te ajut.

Ridicase o mînă, cu palma întinsă în aer, ca o paletă care oprea din calea lor, abătîndu-le, desfășurările fatalității.

— *T'en fais pas !*¹ Am venit ! Noapte bună, bietul meu copil.

Și Aretie se retrase spre camera din fund, hărăzită ei cînd venea de la vie.

A doua zi, lua masa împreună la Esplanade. Lucu era mîndru de mama sa, de aceea o condusese în localul în care-l cunoștea mai toată lumea. Prinseseră boxa din vitrină, cu vederea înspre grădina Episcopiei și piața care, prin două străzi lăturalnice, o lua în brațe. Lucu băgase de seamă că tot timpul Aretie atrăgea privirile curioase și admirative ale trecătorilor. Vedea, poate, în tinerețea tardivă a mamei sale o făgăduială a destinului și pentru urmașii ei. Oberchelnerul Niculaie îi servea tăcut și respectuos. Nici o clipă nu încercase să înjghebe un crîmpei de conversație.

— *Maman*, știi că ai succes ?

Aretie se roși.

— Și nu numai bărbații se uită cu admirație la tine, ceea ce n-ar fi mare lucru. Dar și femeile întorc după tine capul, să te mai măsoare o dată, și asta spune mult.

— E pentru că sînt demodată și bătrînă. O biată provincială.

¹ Nu-ți face sînge rău !

Lucu se uită la ea. În părul ei des, strâns sub o pălărie ușoară de fetru, firele albe dispăreau într-o luminoasă puzderie solară.

— Cîți ani ai, *maman* ?

— Cincizeci și patru, *hélas* !

— Ai semnat pactul cu diavolul, într-un miez de noapte...

— Ah, de s-ar putea una ca asta !

— La cincizeci și patru de ani am să arăt ca un arac înnegrit și putred.

Spre uimirea lui, doamna Silion nu protestă, nici nu-i adresează complimente.

— *Mon cher fils*, îi zise, cu viața pe care o duci, n-ar fi de mirare.

— Ce știi tu de viața pe care o duc, *maman* ?

— Crezi oare că-i atît de greu de ghicit ?

Privirile li se întîlniră ca pentru a se înfrunta. Dar amîndoi izbucniră într-un rîs prietenesc și cuminte.

— Și pe urmă, continuă Lucu, eu nu cred în virtuțile conservative ale castității... Nici chiar cînd am sub ochi o pildă vie cum ești tu, *maman* ; tinerețea ta miraculoasă o datorești castității.

— Firește că nu, întări cu un zîmbet în doi peri Aretie, cîte un mic păcat ici și colo...

— E un stimulent, completă Lucu ; de unde o știi, *maman* ?

Aretie își lăsă pleoapele în jos, cu un aer mironosit :

— Îmi închipui.

Peste masă, Lucu își puse mîna lui încăpătoare peste mîna de ctitorită a mamei sale :

— Te lauzi, Aretie, sau îți place să te ponegrești.

— Copiii își închipuie că mamele lor au fost niște sfinte. Dar bagă de seamă, rîse Aretie, în privința asta n-am declarat nimic.

— Cît despre păcatele mele mari sau mici, reluă Lucu stăpînit de demonul mărturisirilor, ce sînt eu de vină că voi femeile luați veșnic amorul în serios ?

— Poate că ești de vină, oftă Aretie ; nu totdeauna știm unde începe răspunderea noastră.

— Dacă e așa, răspunderea e numai a ta, *maman* !
Ochii ei verzui și oblici se făcură rotunzi și mari.

— Răspunderea mea ?

Degetul lui Lucu o punctă acuzator, de la distanță :

— Farmecul tău, *maman*.

— Farmecul meu ?

— Se transmite, pare-se, din mamă-n fiu.

Un suspin de comică deznădejde :

— Nu m-am așteptat ca fiul meu să devină un încrezut. *Un fat*, preciză ea și mai spuse : dublat de un cinic.

— Simplă proză, mamă scumpă, se apără Lucu, altminteri ar trebui să-mi iau lumea în cap.

Toate acestea n-aveau decît un singur înțeles : Lucu vrea să se destăinuiască, dar nu știe cum să înceapă. Are să înceapă ea.

— Nu vreau să mă amestec în viața ta, Luc, dar cu vîrsta devin curioasă ca babele. Ce-ai făcut cu Laura ?

— Mă străduiesc să o vindec. Atît deocamdată.

— O iubești ?

— E singura femeie pentru care mi-aș da viața.

— Hm ! Cine dă prea mult, vrea să răscumpere ceva...
Sau să se răscumpere. E un păcat dedesubt !

— Niciodată n-am să mă despart de Laura. Ce s-ar face ea fără mine ?

Vorbise pe două tonuri diferite, așa cum li se întîmplă unora cînd spun o minciună. Dar adevărata pricină stă în efortul făcut de a nu fi solemn și melodramatic, lucru de care Aretie nu-și dădu seama. Gîndul ei se întorcea mereu la ultima scrisoare a lui Lucu și care o înspăimîn-

tăse : „mă paște sărăcia și boala și, pînă la urmă, azilul de noapte“. Îl întrebă :

— Cine a fost doamna de astă-noapte, Lucu ?

— Ce doamnă ?

— La telefon, astă noapte, stăruii Aretie ; am decroșat mașinal receptorul cînd a sunat. Eram buimacă de somn. Te-am auzit vorbind cu o doamnă care nu putea fi Laura. Mi s-a părut cam exaltată. Nu fi îngrijorat, n-am fost indiscretă. Am închis numaidecît și am adormit din nou.

Un suspin de ușurare.

— Bine ai făcut, *maman* ; ai fi auzit niște „propouri“ nu tocmai ortodoxe.

— Nu căuta să mă amăgești, Luc ; tonul doamnei era mai curînd patetic, aproape tragic, nu părea de loc pusă pe glume. O victimă, nu o parteneră.

— Aici e miezul conflictului, *chère maman* ; femeilor nu le place să le consideri partenere. Preferă să fie călăi sau victime. Își asigură astfel stăpînirea lor asupra noastră.

— Dacă este așa, atunci tu ești o femeie, Luc, nu un bărbat : călăul celei de astă-noapte și victima celei de totdeauna. Pierdut, în orice caz.

— Cu alte cuvinte, interpretă Lucu, sînt victima Laurei !

— Ești victima lipsei tale de voință, *mon enfant* ; nu știi ce vrei !

De cîte ori ataca, glasul Aretiei se făcea mai duios și mai blînd.

— Ce lucru vulgar e voința, *ne trouves-tu pas, maman* ?¹ Bun pentru ariviștii de toate categoriile. Un paner plin cu raci care se zbat să răzbească la suprafață e numai voință. (Lucu făcu un gest de dispreț.) Nu-i de

¹ Nu ești de aceeași părere, mamă ?

mine. Prefer să aștept. Eu cred că totul vine de la sine, când ești bine plasat.

— Trece viața, Luc ! îl avertiză Aretie.

— Timpul dezleagă și jurămintele și situațiile, răspunse Lucu, sentențios. Și întrebarea care pîndea în conștiința lui izbucni deodată : Crezi oare că Laura și Ana mă vor iubi la infinit ?

— Nu cunoști femeile, Luc ! În tot cazul, n-ai voie să le minți la infinit.

Tăcură. Niculaie se apropie și le aduse umede felii de portocale tăiate rotund și în care praful de zahăr se absoarbe îndată, ca picăturile de ploaie într-un pămînt flămînd.

— Spune-mi, mamă, la ce te gîndești ?

— Poate că ar fi bine să facem o pauză, zise Aretie, răsfațîndu-și privirea pe suprafața însoritelor și suculențelor rotocoale.

Cu două degete mate și lungi duce o țigaretă la gură și așteaptă foc. Ușor încruntată părea că se străduiește să-și adune gîndurile. Umbra ce i se adîncea între sprîncenele subțiri, vădînd și mai mult frumusețea trăsăturilor, vorbea de la sine de suferinți nedeslușite și șterse de trecerea anilor, suportabile, dar fără vindecare.

Pentru Lucu momentul devenea solemn. Aștepta de la el o deslușire pe care o căuta de mult, ca pe o cheie părăsită în praful unei firide, o deslușire, în sfîrșit, despre sine însuși. Bănuiala că dezbinarea din sufletul său se obîrșește din cine știe ce faptă întîmplată în trecutul părinților îl hărțuie din nou și-i dă speranțe neîngăduite. Ar fi preferat totuși, pentru ceasul destăinuirilor care i-aduc vindecarea, o mai desăvîrșită singurătate cu maică-sa decît această izolare precară în boxa de catifea din furnicarul unui restaurant de lux. Dar după ce Niculaie veni încă o dată și aduse în două filtre de lut ars

licoarea grea și neagră a cărei aromă străbate pînă la izvorul gîndurilor, agerindu-le, Lucu luă iarăși mîna Aretiei într-ale sale și o îndemnă :

— Haide, mamă, te rog, spune-mi tot, spune-mi tot.

Iar Aretie, care știe că în clipele grave fiul ei nu-i mai spune „maman“, ci numai „mamă“, îi dădu ascultare și îi povesti tot.

— Nu-mi place că te eschivezi, începu ea ; mă faci să vorbesc eu în loc să vorbești tu. Vrei să cîștigi timp. Fie !

Și romanul Aretiei se desfășură pe acest suspin.

*

...Lucu nu află decît ceea ce bănuise de mult : că vina o purta în mare măsură bunică-sa, coana Petruța, mama lui Gavril. Rea și pizmătareță, întruchipare desăvîrșită a soacrei infernale, coana Petruța era geloasă pe frumusețea unei nurori peste care dăduse norocul să fie aleasa nemaipomenitului ei fiu, un copil excepțional, un băiat cu dare-de-mîină, viitor deputat și ministru, o minune a neamului, iar în ceea ce o privește pe Aretie, o plească. Și de vreme ce nu putuse să împiedice căsătoria, că bietul Gaby, îmbrobodit cum era, amenințase să-și zboare creierii dacă nu se însoară cu fata sărăntoacă — numai ifose și pretenții — Petruța și-a propus să vegheze asupra soartei lui. Să stea pe lîngă el. Măcar atît. Și ea, mîndra Petruța, temută ca un tăiș, semeță cu oamenii — că înalta ei statură îi îngăduia să privească lumea de sus — se făcea mîngîioasă ca o pisică și tremurător de sfielnică, dacă se apropia de vreunul din fiii ei. Înfașurarea ei de bătrîină falnică și miloasă, cu zîmbetul moale și roșu încă, cu părul strîns deasupra urechilor mici, ca un coif de imaculat argint, cu obrazul întins și trandafiriu, din care ochii se aținteau cu două puncte intense de scrobeală al-

bastră, cum au copiii în ilustrațiile din *Jugend* — aspectul acesta de stareță războinică și cuminte, al cărei glas legendar conținea rafale de clopote scufundate — îi înlesnea și mai mult mironoselile ei siropoase și blajine. Părea că spune : iată cât sînt de blîndă și roabă ție tocmai eu, care, dacă mi-ar abate, te-aș putea tăvăli și călca în picioare, prin simplul drept de forță și de statură. Era de ajuns, spunea Aretie, să o auzi cum rostea cuvintele „Gaby măicuță“, cu care își începea neschimbat insinuările, ca să-ți dai seama de prefăcătorie de care o maternitate tiranică și perversă e în stare. Chiar în timpul logodnei, acel timp pe care, în așteptare, toate soacrele îl respectă înăbușindu-și fulgerele în poșetă, Aretie a avut de suferit de pe urma necurmatului ei amestec, totdeauna mios și împănat de suspine, în viața lor neîncepută încă. Era o meșteră a cuvintelor în doi peri, stăpînindu-le cum stăpînesc unii slujbași referatul, și unii diplomați raportul confidențial, așa încît Aretie nu mai știa cum să le mai ia și să le facă față.

Oît despre Gavril, el părea că nu bagă de seamă nimic. Dar privirea lui de cîine bătut, speriată și rugătoare, îl arăta cât se simțea de hărțuit. În orice clipă vicleniile piezișe ale Petruței puteau să se preschimbe în mînie fățișă. Iar răbdarea îngerească a logodnicei sale avea o margine și ea.

De patru ori pe săptămînă, la prînz, o ducea pe Aretie să ia masa în sînul viitoareii ei familii. Venea de o lua cu măreța lor trăsura de casă, sclivisită și înaltă pe roate — numai lac, velur și cauciuc — și trasă de cai albi împărătești, iar pe capră cu un vizitiu în joben și livrea și gătit ca un ambasador într-o seară de recepție. Totdeauna, la venire, îndrăgostitul Gaby i-aducea Aretiei un buchet de flori comandate la București, cu care ea pogora pe peronul arătoasei locuințe a Silionilor. Astfel

Își plimba Aretie zilnicul tribut de orhidee la masa Petruței, printre mătuși și alte rubedenii, apoi, după un repaos obligator pe divanul din salon, la promenada orașului, înainte de a fi petrecută, în același echipaj, înapoi în casa încăpătoare și dărăpănată în care se mai adăpos-teau ai săi.

Într-o zi, pe cînd în trap solemn se apropiau de locuința lui, Gavril prinse a da semne de neastîmpăr. Își dregea glasul, tușea, își mușca buzele, își frămînta mî-nile. Părea că are ceva de spus și nu îndrăznește.

— Vreau să te rog ceva, începu el, într-un sfîrșit, dar mă tem să nu mi-o iei în nume de rău... Aș dori...

Se opri și înghiți în sec. Aretie îl asculta, ascunzîndu-și uimirea. Nu înțelegea nimic. Gavril se răsucea în perne. Nu-și mai găsea loc. Zîmbea silit și încurcat.

— Dar ce se întîmplă ? întrebă Aretie, mai mult curioasă decît speriată.

Echipajul încetini, intră în curte pe sub porțile deschise și opri la scară.

— Te rog, lasă florile în trăsură, bîigui Gavril, înghițindu-și cuvintele, am să-ți iau altele mult mai frumoase.

— Dar sînt minunate, protestă Aretie, mie îmi plac foarte mult.

— Lasă-le, te rog, am să-ți explic, insistă Gavril înfrigurat. Și repetă : am să-ți iau altele, mai frumoase.

Aretie înălță din umeri, nu fără dispreț :

— E absurd, zise ea, dar fiindcă vrei tu...

Și cu aere de regină ofensată, fără să ia mîna întinsă a lui Gavril, care o aștepta palid și crispat, pogorî.

— Nu te supăra, îi șopti el pe cînd urcau treptele de piatră ale scării, dar nu vreau să le mai vadă mama... nu știi ce are, e geloasă... Știi tu cum sînt mamele... Altă dată ar fi mai bine să lași florile acasă.

Aretie se opri și-l măsură cu privirea. Ca să nu se încrunte, își ridicase sprâncenele.

— Dar să te ții de cuvânt, îi zise, să-mi cumperi altele : mai multe și mai frumoase. Numai așa ai să ștergi impresia pe care mi-ai făcut-o.

Și, fără să-i dea timp să mai răspundă, se întoarse cu repeziciune și intră în casă.

Nenorocul în ziua aceea se ținu scai de Gaby. La sfârșitul ospățului, tocmai când încordarea spiritelor se mai potolise, răsună prelung soneria de la poartă. Ce să fie oare ? Servitoarea se ivi în prag cu un buchet în mână. Vorbi către coana Petruța, care trona la capul mesei :

— A venit vizitiul și a adus florile astea... spune că domnișoara le-a uitat în trăsură.

Mai trecu o vreme. Aretie aștepta mereu ca Gavril să-și vie în fire. Credea că îndelunga lui criză de lașitate filială va avea un sfârșit. Când însă își dădu seama că florile ei sînt sortite să rămîna veșnic în pernele trăsुरii, îi spuse cît putu mai blînd :

— Te rog să mă scutești de aceste daruri simbolice : e păcat de bani.

De-abia acum Gaby se hotărî să schimbe ora buchetului : i-l trimise dimineața, mult înaintea prînzului.

Liniște un răstimp.

Dar într-o zi în care, ca de obicei, logodnicul venise să o ia la masă, Aretie găsi la poartă, în locul echipajului de lux, o banală trăsură de piață. Nu-l întrebă pe Gaby nimic și se feri să se uite la el, să nu-l silească să mintă. Gaby tăcu și el, iar pe drum îi vorbi de viitor, firește.

Data următoare la fel : în loc de landou, un fiacru, în loc de vizitiu, un birjar. Ochii verzi ai Aretiei își împlîntară fulgerele în cei albaștri, spălăciți ai lui Gavril și care căutau zadarnic o scăpare : întrebarea îi trăsnea din toate părțile.

— Ni s-a îmbolnăvit vizitiul, făcu el, cam sugrumat, l-am internat în spital : o hernie.

„Nu știe să mintă“, gîndi Aretie. Totuși nu se aștepta la ceea ce avea să mai urmeze.

Drumul care ducea de-a dreptul la locuința Silionilor fiind barat, birjarul fu nevoit să facă iarăși un ocol. Tre-cînd prin piața de fructe, un echipaj binecunoscut le tăie calea și pentru o clipă logodnicii se găsiră aproape față în față cu coana Petruța, foarte demnă și statuară în pernele nou-nouțe ale trăsurii. Petruța întîmpină cordial și corect salutul nurorii sale, dar chipul i se luminează dînd ochii cu fiul. Cu mîna lui înmănușată în alb, vizitiul sănătos tun se descoperi cu respect, închizînd pe cap în cuprinsul jobenului său o cantitate de aer proaspăt. Trapul întins și avîntat al cailor îi răpi într-un soi de triumf și i se păru Aretei că sub potcoavele lor caldarîmul scotea scînteii. Se uită la Gaby. Gaby îngălbenise.

•

Astfel se apropiau ei de ziua nunții. Aretie o aștepta cu resemnare. Nici astăzi, după treizeci și patru de ani, nu-și da seama dacă, măcar la început, l-a iubit sau nu pe Gavril. Poate că da. Era timid și drăgăstos, și mai ales devotat și bun. De o bunătate care te înduioșează. Femeile îl găseau bărbat frumos. Moștenise statura Petruței și chipul ei de Minervă germanică. Aretie se străduia să uite această asemănare. Pe atunci nu se socotea încă nenorocită. Au mai fost fete de neam, silite să se mărite cu bărbați dintr-altă lume decît a lor. Unele au nimerit bine, altele au dat peste bătărași boccii, neîngrijiți și brutali, sau peste bătrîni matofiți și vicioși. Gaby nu se categorisea nici cu unii, nici cu alții. Gaby merita să fie iubit, cu toate că e cap tăiat coana Petruța. Asta pune dragostea

Aretiei la grea încercare. Și pe urmă, logodna durează prea mult. Zi cu zi, ca într-o vîltoare, Aretie e tîrîță în viața de familie a Silionilor. Tocmai ceea ce n-a vrut. Suferă. Nu se poate împăca, de pildă, cu felul lor de a vorbi. Silionii vorbesc totdeauna prea tare. Parcă au de-a face numai cu surzi. Le place să-și audă glasurile, se strigă unul pe altul, prin casă, ca de la o stîină la alta : între baia din fund și terasa dinspre grădină, sau între mansardă și subsol. Încep să-și vorbească încă de la poartă, din stradă. Ca niște tragedieni de periferie pun un fel de patos în tot ce rostesc, ceea ce nu înseamnă totuși că nu sînt veseli, prea veseli chiar, și nu izbucnesc în hohote de rîs la tot pasul. Nu se iubesc cine știe cît, dar sînt fără de greș în păr la fiecă prilej de solidaritate de clan : botezuri, logodne, nunți, înmormîntări, paras-tase și toate felurile de aniversări de familie. Firesc a fost ca și nunta lui Gavril să dea loc unui chiolhan de care s-a dus vestea în tot județul și la care mîncăi și băutori faimoși s-au războit pe întrecute, făcînd să dispară în burduhanele lor cu înfățișări diferite, movile și burdufuri de bucate și brînzeturi și conținutul unui număr respectabil de sticle și balerci de șampanie și vin.

...Orchestra de țigani intonase tradiționalul „zorii de dimineață“, iar prin ferestrele deschise năvălea o larmă asurzitoare de clacsoane în uruit de motoare și roți, pe cînd turma îmbulzită a trăsurilor și automobilelor se perinda prin fața peronului plin de lumea care pleca. În sala ospățului, ultimii oaspeți aplaudau în picioare, soacra, cu nasul înroșit de plîns, își ștergea lacrimile, iar Aretie, căreia nașa îi scosese voalul de mireasă, se lăsa sărutată ca niște moaște de noile ei rubedenii, iar la sfîrșit, de părinții ei foarte mișcați, și în cele din urmă de sora ei mai mare, Marta, tăcută și întunecată în hainele ei de călugărie.

— De ce or fi plîngînd cu toții ? se întreba Aretie, stingheră și înstrăinată pînă și de ai săi — poate că așa trebuie să fie, și fără plîns nu se poate... Era ușor amețită de șampanie, de muzică și ovații și parcă îi părea bine că nu are nimic de făcut, că a devenit o arătare feeric împoțonată — toată seara s-a legănat pe un murmur de admirație — o arătare care zîmbește și dă din cap, pe cînd valsurile și tangoul o poartă de colo pînă colo, ca pe un puf de păpădie printre oglinzi. Aburii aceștia ireali dar parfumați, care îi plutesc dinaintea ochilor, îi luau mințile și vederile, în jurul ei s-a încins o horă finală, în care s-au prins duduind nu numai femeile și bărbații, dar și mesele, scaunele și cele două bufete, zidurile, candelabrele și arborii din grădină — ar dori să respire nițel aer curat, dar poate că pașii nu vor izbuti să o poarte, în rochiile ei de păpușă.

Pe urmă un fel de cortină de pîslă a despărțit-o de zgomote și oameni. Dar nici acum n-are aer. O învăluie o mireasmă deasă de flori închise. Liniște grea. S-a apropiat anevoie de fereastră și a privit, printre draperii, ziua spălăcită de afară. Atunci și-a dat seama că se afla în camera lor de culcare. Ar rămîne așa, pînă ce zorile s-ar limpezi pe încetul, s-ar face lumină, s-ar trezi vrăbiile toate. Ca o rămășiță a necuratei nopți, frînturi dintr-un cîntec tăragănat de beție se tîrau alene pînă aici : e un ultim careu hotărît să reziste pînă la ziuă. Auzea respirația lui Gavril pe aproape, o respirație căznică : e din pricina gulerului prea țeapăn și îngust, sau poate prea multele cupe de șampanie sînt de vină... ținuta de gală nu-i priește și nici nu-l prinde, e prea voinic și zdravăn să poarte fracul. Îl vede prin geam : stă într-un fotoliu prea scund, genunchii îi sînt prea sus și se uită cu de-amă-nuntul prin încăpere, să vadă dacă nu lipsește ceva. Parcă se teme să se miște. S-ar apropia desigur de ea, dar

nu cutează. E o priveliște penibilă, atîta putere și atîta sfiiciune în același om. Aretie s-a întors și l-a privit în ochi. Nu vrea să pară nici victimă, nici mironosiță. El s-a ridicat, i-a pus mîinile pe umeri și i-a surîs.

— Te simți bine ? a întrebat. Și fără să mai aștepte răspunsul : să scot florile, i-a propus, n-ai să poți dormi cu atîtea lalele și crini în odaie.

Aretie consimți cu un semn din cap.

— Trebuie să fii foarte obosită, i-a mai spus, culcă-te și dormi. Eu am să mă întind pe sofa din salonaș. Sînt alături. Mîine suni.

Aretie era uimită. Rostise tocmai cuvintele la care se aștepta mai puțin din partea lui. Un val de recunoștință o năpădi. Și cum el îi săruta mîinile și-i ura noapte bună :

— Nu pleca încă, îi zise, stai și cu mine puțin.

Se așezară pe o canapea îngustă, cu spatele la cămin. Se țineau de mîină, fiecare cu gîndurile lui. În fața lor sta patul baroc și alb, cu sculpturi în relief, numai lebede și îngerăși, cu spătarul înalt și îmbrăcat în romburi palide de atlas, cu imensa lui plapumă desfăcută, cu dantelele lui imaculate în revărsare rigidă pînă pe parchet. Privindu-l, Aretie se înfioră. Îi va fi frig, desigur, singură, în acele cearcafuri polare.

Atunci bătu cineva la ușă. Două bătăi pe care le-a mai auzit apoi ani de-a rîndul, pe care le mai aude încă și astăzi : două bătăi discrete, rare, dar pline de hotărîrea unui gînd viclean. Ei se alăturară mai strîns unul de altul, ca în așteptarea unui vrăjmaș. A fost clipa în care s-au simțit mai uniți ca niciodată în toată viața lor. Au tăcut. Bătăile s-au repetat.

Glasul coanei Petruța s-a auzit apoi, tremurător de blîndețe și discreție :

— Gaby puiule, sînt io măicuța ta... V-ați culcat ?

Amîndoi tresăriră. Glasul de afară reluă :

— Iartă-mă că deranjez taman acu. Dar trebuie să-ți spun negreșit ceva.

Aplecîndu-se la urechea Aretiei, Gavril șopti :

— Ce-o fi vrînd ?

Aretie pâlise. Mîna îi tremura în mîna lui Gaby.

— Deschide-i, îl îndemnă ea, tot în șoaptă.

Se auziră iarăși cele două bătăi, apăsate, rare, cuprinzînd parcă, în spațiul dintre ele, o hotărîre care trecea peste propria-i sfială. Apoi Petruța vorbi din nou, cu același tremolo de mioară răzgîiată și dulce :

— Vino, te rog io, măicuța ta, numai o clipă ; Aretie n-o să se supere că te iau de lîngă ea un minut.

— Du-te, îl îndemnă încă o dată Aretie, la ureche.

Gaby se ridică în silă, îi sărută amîndouă mîinile, să cîștige timp, și se îndreptă, fără grabă, la ușă. Aretie se duse să încuie după el, de două ori. Rămase singură, în așteptare. Lumina lămpilor o supăra, timpul i se părea mai lung pe lumină. Stinse cîteva din ele. Se plimbă în lung și-n lat prin încăpere. Din cînd în cînd se oprea. E prizonieră între patru pereți. E ceva nespus de ciudat : cum a ajuns aici ? E o străină printre lucruri străine, pe un loc străin. De undeva tictacul ceasornicului umple tăcerea, măsurînd un timp care nu e al ei. Aretie așteaptă. De ce trebuie să aștepte ? Pe cine ? Ridică din umeri și surîde. De s-ar putea regăsi într-altă parte, fără nimic din ce vede acum în jurul ei, poate acasă, poate în odaia ei de copil, dar nu, s-ar simți prea mică, i-ar fi teamă. Undeva unde să poată simți că trăiește. Să nu mai fie un manechin care se mișcă fără rost. Obosi deodată. O nesfîrșită oboseală. Căzu încet într-un fotoliu. Unde sînt ?

Auzi pași. O bătaie în ușă. Una singură, o poruncă. E Gavril, e Gaby. Cine e Gavril, cine e Gaby ? Ce caută

aci ? Încearcă ivărul ușii. E la el acasă, trebuie să-i deschidă. Aretie se ridică.

Cu chipul tras și palid, cu fălcile încleștate și respirația oprită, Gavril o cerceta, fără un cuvânt. Stăteau în picioare, față în față, și se priveau.

— Nu-mi spui nimic ?

Cu glasul sugrumat, dar blînd, Gavril o întreabă :

— De ce te sacrifici ?

Aretie văzu în ochii lui o mare tristețe.

— Nu înțeleg ! îi răspunse.

— De ce nu-mi spui adevărul ? Știu tot : nu e nevoie să mă cruți. (Rostise aceste vorbe întretăiat, cu o grea sforțare.)

— Să te cruț ? cum adică ? Și, fiindcă privirile lui Gavril cerșeau un răspuns, adăugă : Ți-am mai spus, nu înțeleg nimic.

Gavril își trecu batista peste frunte. Glasul îi era înecat cînd îi spuse :

— Nu ești sinceră : te prefaci.

Aretie își înălță fruntea :

— Să mă prefac ? Eu ? în ce scop ?

O jignise. Vorbi repede și încet, un șir de șoapte arse de chin :

— Sora ta Marta a povestit totul unei prietene. I-a povestit în biserică, în timpul slujbei.

— Sora mea, repetă Aretie pe gînduri. Uimirea luase în ea locul mîniei. Ce-a povestit ? Care prietenă ?

— Mama n-a vrut să-mi spună cum o cheamă. Dar a auzit toată convorbirea. A și vorbit cu acea prietenă, care la început s-a cam codit. Dar pînă la urmă i-a repetat și i-a confirmat totul.

Gavril tăcu. Își simțea gîtlejul uscat. Înghiți anevoie și reluă :

— M-a jurat să nu-ți spun nimic... Nu m-am putut stăpîni. Iartă-mă, te rog. Nu-ți mai cer să-mi răspunzi. Noapte bună.

Dar Aretie era cu mîna pe ivărul ușii :

— N-ai să pleci încă. Am dreptul să știu tot.

Gavril se întoarse încet și se îndreptă cu pași mărunți și rari spre un colțar alcătuit dintr-o canapea unghiulară pusă la perete, iar în fața ei cu o măsuță de santal situată în deschizătura unghiului. Merse cu capul în piept, ca un osîndit, cu mîinile inerte de-a lungul trupului. Se așeză, își rezemă coatele pe masă și-și lăsă fruntea grea pe ele. Aretie îl urmă în tăcere și luă loc, fantomă albă, vapo-roasă, lîngă el. Nu-i era milă. Sta cu ochii pironiți pe creștetul lui Gavril : un rotocol mic de sidef, ca o ton-sură, în buclele lui blonde ; un început de chelie. Printre draperiile de catifea și perdeaua de ceață a ferestrelor pătrundea fulguirea zorilor alburii. Afară, nici un zgomot. Ultimul vehicul plecase de mult.

În sfîrșit, Gavril își ridică de pe masă capul răvășit, arătîndu-și fața cărămizie și buhăită. Cu ochii lui de metal spălăcit și pleoapele ușor înroșite, îi părură Aretiei un bețiv trezit din somn. Din răsuflarea lui se alegea un iz acru de șampanie. Să fi băut în odaia Petruței ? se întrebă Aretie. Acest fel de a-și stinge focul n-ar fi nepotrivit cu firea Silionilor. Dar ce l-o fi îndemnat oare ? Pentru ce ? În clipa aceea, Gavril vorbi. Rar și căutîndu-și cuvintele ; cu opriri fără rost, răgușit, sincopat, și vorbind ca de unul singur.

Deci, în biserica plină de lume, cînd Gavril și Aretie se găseau la altar, Petruța, rezemată de o coloană de piatră, a aflat, fără voia ei, ceea ce a numit ea „tristul adevăr“. A surprins, adică, o convorbire între Marta, călugărița, sora Aretiei, și o fostă a lor colegă de școală, venită la nuntă întîmplător. Vorbeau destul de tare, cu

toate că pe șoptite. Poate că accentele puternice ale corului bisericesc le silea să-și înțească glasurile. Petruța și-a dat seama că era vorba de o taină și ar fi preferat să se arate, ca să le întrerupă, sau măcar să plece. Dar nu i-a fost cu putință din pricina prea marii înghesuiei. A fost silită să asculte toată povestea, povestea sacrificiului Aretiei. Că, hotărându-se să se mărite cu Gavril, Aretie se sacrifica. Se mărita, dar nu de dragul lui, ci de al părinților ei : să-i scape de o povară și de neliniștea lor de a o ști nemăritată. Li-era prea de-ajuns că fata lor cea mai mare se făcuse călugăriță. Că Aretie nu-l iubea pe Gavril o știau toate rudele și toți prietenii ei. Nici nu putea fi vorba de iubire între ei. Nici acum, nici mai ales în viitor. Prea multe lucruri îi deosebeau. Mai întâi, vârsta : o diferență de cincisprezece ani. Apoi, rangul, creșterea, gusturile : fiecare, din alt aluat, fiecare, din altă lume. Și fizicul, atât de diferit ; n-ai decît să te uiți la ei și să-ți dai seama. Uită-te și la neamurile mirelui : sînt în biserică. Niște țoaape. Sărmana fată. Ce lung calvar o așteaptă.

Sfîrșind, Gavril își stăpîni un fel de horcăit.

Aretie protestă. E o minciună. Își cunoștea bine sora. Ea n-a putut spune asemenea lucruri. Niciodată. Convorbirea pe care mama lui Gavril pretinde că a auzit-o e o născocire, e o intrigă josnică. Și nu e cea dintîi. Au mai fost și altele pe care nici n-a vrut să le ia în seamă. Și jigniri destule. Gavril n-are decît să-și aducă aminte de comedia cu buchetele de flori, de minciuna penibilă și umilitoare cu trăsura de casă. Dar cele ce s-au petrecut în noaptea asta pun vîrf la toate.

Vorbeau încet, să nu fie auziți, se plimbau și se opreau prin odaie, în hainele lor de sărbătoare, punînd în cuvîntul lor izbucniri de patimă și vehemențe stăpînite. În indignarea ei, Aretie îl învinui pe Gavril că numai dra-

gostea oarbă pe care o păstra doamnei Petruța Silion și supunerea lui caraghioasă față de o femeie de calitate ei a încurajat răutatea ei criminală și meschină și înclinarea patologică pe care o avea pentru intrigă și fărâdelege. Numai slăbiciunea lui a încurajat agresiunile sale. Aretie nu poate îndura o astfel de existență. E chiar mai bine că în noaptea asta s-a întâmplat ce s-a întâmplat. În felul acesta ea va fi fost cruțată de cine știe câte umilințe.

Și Aretie îi spuse lui Gavril hotărîrea ei neînduplecată de a pleca.

Gavril căzu în genunchi. Îl privi uimită. Nu se așteptase din partea lui la manifestări de acestea. La picioarele ei, un om în toată firea, un munte de om o implora, ca un copil, să nu-l părăsească. Îi spunea că nu mai poate trăi fără ea. Dacă Aretie pleacă, el își face seama. Plîngea. Îl sili să se ridice. Îl liniști. Îi propuse să caute împreună o dezlegare, să vadă ce e de făcut.

O rugă să mai aștepte, să-l păsuiască, să rămână. Va găsi o „soluție“. Deocamdată e legat de mâini și de picioare. Să aibă încredere în el. Poate că Aretie se înșală. Nu de tot, dar măcar în parte. Petruța nu poate fi atât de rea. A fost mințită desigur de vreun răuvoitor și e vina ei că a dat crezare acelor spuse viclene. În dragostea ei de mamă...

— Mamă ? Întrerupse Aretie ridicându-se. Nu, femeia asta nu e o mamă. Și fiul ei să nu-și facă iluzii. Petruța îl mințise cu dinadinsul, își ticluise îndelung infama poveste, premeditase totul din gelozie și din ură. N-a avut decît un singur scop. (Aretie se opri o clipă, ca și cum ar fi ascultat. Se făcu mai palidă încă, un zîmbet straniu îi schimonosi chipul armonios și clătină din cap ca și cum ar fi înțeles. Dar continuă cu mai multă hotărîre :) Un singur scop ! Să-i despartă. Să învenineze și să lovească. Și a nimerit bine : Aretie are să plece — și imediat !

— Nu !

A fost un răcnet de om înjunghiat. Gavril își dăduse seama că greșise cînd a trecut la apărarea, fie cît de sfioasă, a Petruței. Își împreună mîinile în fața Aretiei și o imploră din nou. Încrunțată și necruțătoare, Aretie îl apucă de mîină și cu puterea subită a indignării îl trase spre ușă :

— Vino, îi zise, vreau să-ți arăt ceva. Pe buze îi re-apăruse zîmbetul rătăcit de adineauri. Vino.

Gavril șovăi. Buzele îi tremurau, figura lui plînsă era zgîlțuită de ticuri. O roșeață întunecată o acoperea pînă la rădăcina părului.

— N-ai să mă părăsești, nu e așa ? Jură-mi !

— Vino, îl îndemnă Aretie iarăși și, trăgîndu-l doi pași încă, deschise brusc ușa dormitorului și o dădu cu pocnet de perete.

Un țipăt ușor de femeie speriată.

— Mamă ! fu strigătul de uimire al lui Gavril.

Statura înaltă a Petruței, în rochie de ceremonie încă, parcă stăvilea coridorul obscur ce trece de-a lungul odăilor. Își acoperise fața cu mîinile într-un gest spontan de spaimă și rușine. Se gîrbovi. Dar își reveni imediat :

— Gaby măicuță, nu te supăra, mi s-a părut că m-ai chemat. Parcă te-am auzit strigînd și am venit. Dar n-am bătut la ușă, mi s-a părut că vă certați și pînă să iau o hotărîre...

Ca trăsnet, Gaby se prăbuși pe covor, dintr-o bucată. Parchetul răsună sub el. Aretie se repezi și aplecată asupra-i desfăcu cravata și gulerul tare.

— Apă ! îi porunci ea Petruței, și cu înfrigurare începu să-l plesnească pe Gaby repetat și din ce în ce mai întetii cu palmele pe obraji.

Petruța însă nu se mișcă. Izbucni în bocete deznădăjduite :

— Băiatul meu, aoleu, băiatul meu.

— Lasă plînsul ! Ajută-mă să-l duc în pat !

— Aoleu, băiatul meu, pe pătuțul lui de nuntă să-l duc pe băiatul meu.

Dar se strădui zadarnic dimpreună cu Aretie să urnească acel trup masiv și greu. Gîfîiau. Renunțară.

— Cheamă pe cineva ! porunci din nou Aretie. Și adu apă ! Mai repede !

Și iarăși se porni cu palmele pe obrajii celui leșinat.

Ascultătoare deodată, Petruța se depărtă, împiedicîndu-se în rochia ei lungă de ceremonie și țipînd patetic de-a lungul culoarului :

— Un doctor ! Să vie un doctor ! Aoleu, băiatul meu !

*

Din leșinu-i năprasnic Gavril se trezi, dar nu se ridică.

De a doua zi căzuse la pat, galben la față ca șofranul și cu ochii năclăiți într-o umoare de chihlibar topit care bătea în verziu. Scuturat de friguri, vorbea în somn — un somn aproape neîtrerupt — și printre vorbele lui fără șir se deslușea neconștient numele Aretiei. O chema.

La căpățiul lui, mama și soția făcură cu rîndul. Petruța se îmbrăcase în negru. În mintea ei, doliul acesta preventiv avea darul vrăjitoresc de a preîntîmpina, printr-o realizare simbolică, nenorociri adevărate și fără leac. Arunca în jurul ei priviri tragice, care luau de mărturie pe toți prietenii casei de nemărginita ei suferință. Dar, neînstare de cel mai mic serviciu, se ținea țeapănă și nemîșcată ca o sentinelă a destinului. Se mărginea să fie de față, veșnic de pază, între cei doi soți, dezbinați și ferecați laolaltă de noaptea înveninată a propriei lor nunți. Compresele reci, masajele, doctoriile și ceaiurile date cu lingurița rămăseseră pe seama Aretiei.

În zilele următoare, Gavril fu mutat într-o cameră mai mică, dar luminoasă și sumar mobilată, pe același coridor. O soră de caritate, adusă de la București, se așeza în chip de înger berc de aripi, oxigenat și scrobbit la căpătîiul bolnavului. Petruța o lămuri că trebuie să aibe grijă mai mult de sufletul decît de trupul băiatului ei, căci boala lui e numai sufletească. Prea mari și neașteptate dezamăgiri l-au doborât în pragul unei căsnicii în care se avîntase cu încrederea și nădejtile tinereții. Petruța făcea aluzie la ciudatele zvonuri care umblau privitor la neașteptata îmbolnăvire a fiului ei, zvonuri șoptite cu clipiri din ochi și zîmbete cu tîlc, numai la urechile prietenilor încercați și a rubedeniilor pînă la a șaptea spiță. Sora de caritate a clătinat din cap în semn de înțelegere și compătimire. Înlocuia la vreme o Aretie slăbănoagă și vlăguită.

Astfel deci începuse pentru Gavril și Aretie o despărțire care i-a ținut totuși laolaltă întreaga lor viață. Poate că dacă ar fi avut tăria, în clipa cînd simțise că Petruța ascultă la ușă, să renunțe la o izbîndă și să nu o dea de gol — existența ei ar fi luat o altă cale. Ar fi plecat sau l-ar fi silit pe Gavril să caute o altă locuință, cît de modestă, numai pentru ei doi.

Mai tîrziu, l-au avut pe Lucu. Semăna la chip cu Aretie, dar ea n-a fost înduioșată de această asemănare. Cîtă vreme nu avusese un copil, speranțele ei tainice, visurile ei romanțioase mai găseau, la urma urmei, o îndreptățire. N-ar fi fost cu neputință ca din spiralele unui vals, din undele lungi ale unui tango să se iște vîrtejul unei dezrobiri, ca în romanele ce se citesc în tren. Din roiul curtenilor ei de provincie, care îi îmbiau în fel și chip adulterul, să se aleagă zburătorul nebnatec, dar bogat și de neam bun, care să o răpească în slăvile unei nunți împărătești. Dar micul Lucu pusese capăt acestui

film conspirativ și, cu variante sărace, îl tăiașe ca pe un simplu cordon ombilical, răpindu-i Aretiei tot ce-i mai rămăsese : speranța. Și Aretie s-a resemnat la rolul ei de mamă exemplară, în vreme ce disprețuitul Gavril devenea din ce în ce mai mult un vânător de jivine și de femei de duzină.

Ascultînd astăzi romanul Aretiei, Lucu a înțeles că în ochii mamei sale el n-a fost, pentru o bucată de vreme, decît lanțul care a încătușat-o pe butucul căsniciei. Un temnicer în scutece, și mai apoi un temnicer cu chip de heruvim, cu guler de dantelă și pantalonași de catifea, un gingaș temnicer gălăgios, care-și face datoria în neștire... Pînă ce în singurătate, din monotonie și renunțare s-a născut, în sfîrșit, în inima cenușie a mamei sale, dragostea pentru singurul ei fiu.

Și Lucu își continuă gîndul cu glas tare :

— Bănuiam eu, mamă, că am venit pe lume nepoftit. Acum o știi. De aceea poate nu mă împac nici cu lumea și nici cu mine însumi. N-am încotro.

Aretie nu răspunse. Părea că nici nu-i păsa. Tăcea.

— Știi tu ce m-a urmărit ca un blestem în toată povestea asta ? N-ai cum să știi. Nici nu-ți dă prin gînd.

Așteptă o clipă și urmă :

— Află că Petruța a avut dreptate. A mințit, dar a avut dreptate. A născocit cu nerușinare convorbirea din biserică a sorei mele, o născocire infamă, dar adevărată. E adevărat că nu-l iubeam pe Gavril. E adevărat că, măritîndu-mă cu el, mă sacrificam : pentru mine și pentru ai mei.

Tăcu, și apoi adăugă :

— Și dacă totuși n-am plecat în noaptea nunții și nici în zilele și-n săptămînile care au urmat a fost desigur din oboseală... dar și din lașitate... și poate și din calcul. Da, din calcul.

— Ce fel de calcul, *maman* ?

Limpede și simplu, răspunsul nu zăbovi :

— Calculul oboselii și al lașității, Luc. E așa de greu de înțeles ?

Și pentru că Lucu se uita lung la ea, îi mai spuse fără să plece ochii, fără să coboare glasul :

— Nu vreau să-ți par numaidecât o martiră, Luc. Nici o eroină... necum o sfântă. O femeie ca toate femeile, Luc.

El ar fi vrut să-i spună ceva care s-o liniștească. Se simțea, în virtutea împrejurării, oarecum judecător. Dar Aretie nu părea neliniștită, nici măcar turburată. În cugetul ei, toate lucrurile erau de mult lămurite, așezate. Iar el nu găsea în mintea și în inima lui decît neantul. Se uita deci în jurul său, ceru din privire Aretiei o încuviințare :

— Niculaie, fă, te rog, plata !

În întunericul orb Lucu deschide ochii mari. E treaz. Visuri încâlcite îl purtaseră prin lumea lor vagă. Tăcerea umple beznele troienite în juru-i. Nu-și aduce aminte unde se află. Își ațintește auzul. Țăcănitul unui ornic obosit i se deslușește în ureche : îl însoțise așa în tot lungul nopții. Ca o jivină, Lucu adulmecă prin aerul captiv. Se aștepta la mireasma demodată și stăruitoare de mosc din casa Feraru. Dar parfumul capitos și amețitor al dormitorului Anei îl pătrunde, cu un îndemn dulce, la leșin. Parfumul ales de el. Botezat de el la Paris, la un concurs al casei Guerlain la care a ieșit învingător. El a deprins-o pe Ana cu acest parfum. A fost mai întâi parfumul Matildei. E deci aici și nu dincolo. Regăsește cu întreg trupul, cu fiecă por, cu fiecă fibră atingerea cu așternutul ei proaspăt, cu greutatea de umbră a plăpumii de puf. Mîinile lui pipăie pernele, lunecă de-a lungul și de-a latul cearcafului. Nimeni lîngă el. E singur. Trebuie să fi dormit mult. E odihnit și întremat cum nu s-a mai simțit de mult, dar parcă ar mai dormi nițel, numai de răsfăț.

Caută lampa de la căpătîi, apasă și aprinde. Ca un abur uscat, lumina electrică se tălăzuiește între covor, plafon și perdele, înlocuind taina de pînă atunci cu o melancolică izolare.

Un suspin. Și-amîntește de toată existența lui, la care se obișnuise a nu se mai gîndi. O vede ca într-o veche gravură în lemn, în care, ou trăsături subțiri și uscate, regimente încremenite alcătuiesc spectrul unei bătălii. Viața lui e încremenită la fel. Mereu aceeași. Nu mai știe de cîtă vreme nu mai face altceva decît asta. Da, asta numește el viață. A trecut iarna, s-a topit zăpada și s-au pornit vînturile umede de sfîrșit de martie. Cînd ieșea din casă îl învăluia un aer jilav în care plutea mireasma mugurilor cleioși, a ierbii crude abia răsărite. Au trecut alte săptămîni. Vara e la începutul ei și are să izbucnească tot mai bogată, cotropind cu frunzare orașul. Iar el, ca un halucinat, o să gonească mereu pe aceleași drumuri. Între timp, buzunarul lui se îmbogățise cu încă o cheie. Are două chei acum, și cu a lui, trei. Laura, Ana și el. Trei chei, trei locuințe... Zilele și nopțile lui sînt ca un fuior încîlcit.

În fiecare seară lua masa cu Laura, după vechiul obicei. Fiecare seară, la fel cu cea din ajun și cu următoarea : cărți și discuri, lectură, muzică și țigări. Și pauze mari, ca niște ochiuri de apă într-o privesc lacustră, umpleau siestele lor vespérale. Nu mai vorbeau nimic nici despre doctorul Barbu, nici despre sănătatea Laurei. Tacită înțelegere. Cuvintele deveneau de prisos, gîndurile se lipseau de ele, se întîlneau de la sine, în tăcerile lor pline de o extatică așteptare și care uncori se încheia așa cum era firesc să se încheie. Atunci Lucu mai zăbovea nițel peste ceea ce era hotărît.

Dar nu totdeauna lucrurile se petreceau după orele zece, Lucu de-abia mai stătea locului. Cu sforțări care i se păreau supraomenești, izbutea să nu-și trădeze nerăbdarea. Minutele se perindau anevoie, ca niște reptile de lână. Într-un sfârșit, după întârzieri prelungi și socotite, șovăind ca unul care numai cu părere de rău se îndură să plece, dar n-are încotro, Lucu ajungea să-și ia rămas bun. Sosirea Aretiei la București îl scutea de sarcina de a născoci, iară și iară, minciuni căznite și cusute cu ață albă. Despărțirea lor din fiecare seară se desfășura după același tipic fățarnic și amoros, care își avusese cândva prosperitatea lui, dar se teșise cu vremea, ca efigia de pe un ban de argint prea mult umblat. Imbrățișări, priviri ochi în ochi, întoarceri din pragul ușii pentru încă un ultim sărut, un suprem gest de adio, fără patetism, cu măsură și discreție. Apoi, străbătea curtea pustie, pe sub salcîmii uriași și gîrbovi, fără grabă, alene, cu regret, ca un osîndit, dar strivind în el nerăbdarea chircită ca un resort ce sta să-l năpustească. Și remușcarea, făcută ghem în el. Ajungea la poartă cu aceiași pași înceți, puși la cale ca să înșele, și tot astfel se depărta pe trotuar de-a lungul grilajului: ochii Laurei, desigur, îl urmăreau cît timp mai putea fi urmărit. Când se socotea ieșit din raza privirii ei, o rupea deodată la fugă, fără să se sinchisească de rarii trecători ai acelei ore și care puteau să-l ia drept un răufăcător. Gîfîind ca un fugar, dădea buzna și se înfunda într-unul din taxiurile stației din colțul străzii. Șoferii îl cunoșteau și nu-l mai întrebau de adresă. Prins în vârtejul magnetic al dublei lui existențe, nici nu simțea oboseala care, ca o apă vicleană, îl fura treptat. Așa a fost desigur și aseară... Dar Ana? N-o găsea mai niciodată, cum n-a putut-o găsi nici azi. Se dezbrăca în grabă și se strecura în așternutul ei.

pregătit. ¹³⁷ Ea început îl mîna un fel de neastîmpăr înfrigurat. Acum, profita de întîrzierile ei, ca să mai fure o oră, două de somn. Somnul devenise marea grijă a vieții lui. Pîndea jumătățile și sferturile de oră, să poată ațipi, ca Napoleon între două biruințe. El și Napoleon, ha ! Lucu se saltă, cu ciudă, în perne.

...Unde o fi Ana ? Ca de obicei, întîrziase. Dar niciodată atît. Și niciodată nu o așteptase așa. Somnul lui nu fusese decît o așteptare, o întrerupere a vieții lui, ca să se trezească la deșteptare față în față cu Ana. De ce întîrzie oare ? Cine știe pe unde o fi și cu cine. Numai nerăbdarea îi dă astfel de gînduri. Știe prea bine cu cine anume și cam pe unde se găsește Ana. E mereu tot aceeași poveste. Și el și ea își trăiesc viața lor oarecum tăinuită și se mint unul pe altul cu băgare de seamă să nu alunece în preciziuni. Ea e la restaurant, în grădină, cu Arghir și cu banda lui. Așa îi place. Toate au aceleași gusturi. „Ador viața de noapte, îi mărturisește și ea, mor după restaurantele de lux, după prețurile lor nerușinate, după lumea lor în haine scumpe și elegante, după luminile, orchestrele și «aura» lor...” Cine o învățase oare să vorbească așa ? Mai auzise el astfel de cuvinte, dar spuse cu alt glas de o altă femeie, cu același accent pățimaș, mai autentic însă și cîtuși de puțin ciudat. De unde o fi prins Ana cuvîntul „aura” ? Nu face parte din glosarul ei. Ana evoluează... E cu Arghir mai tot timpul. Cu Arghir, cu Resch, cu toți cei din clica lui. Poate că dumnealor se ocupă acum și de educația ei literară. Prea e necitită și provincială, vor să o mai subțieze. Se socot culți și rafinați. Arghir e unul din ultimii cititori ai lui Paul de Kock, dar baronul Resch l-a săltat, prin împrumuturi din biblioteca lui personală, pînă la Pitigrilli și Dekobra. L-a descoperit singur pe Georges Simenon. Cincantenarul se ține în

pas cu vremea. Iar la masa lui mai vin tot felul de fețe simandicoase, cu ifose de boierie și pretenții de intelectualitate. Și cu toate că manșetele lor sînt scămășate și cravatele obosite, mai toți se împăunează cu nume cronicărești și poartă inele groase de aur, cu inițialele săpate în ele în așa chip, încît să slujească și de pecete. Dar bineînțeles că n-au ce sigila cu ele. Niște porci cu sîngele albastru ! Dar Ana închină un respect duios boierimii decatate. S-ar părea că prețuiește mai mult o avere pierdută decît o bogăție actuală. Ascultă totuși cu luare-aminte încîntată parantezele baronului Pelopide Resch, financiarul binecunoscut. Cum de a ajuns Arghir la soțul lui Trude, iar acesta cum de l-a descoperit pe Arghir ? Ce-a putut găsi interesant baronul la acest soitariu amărît, sonor și găunos ? Cine e Arghir ? De unde are banii ? Ce învîrtește acest boier scăpătat, cu mutra vînată ca un ficat, cu aerele lui de pașă mofluz, care se ține în dîra de parfum a doamnei Ulmu, se ține în ritmul orchestrelor vesperale, de-a lungul unui asediu erotic de o medievală lungime, și dus cu temporizări de strateg răsufat ? El, Lucu, nu poate fi gelos pe acest berbant iernatec și care noapte de noapte își găsește fericirea însoțind-o pe Ana pînă la poartă, ca să-i sărute mîinile, cu o plecăciune plină de praf. Părăginitul cavaler are totuși simțul sacrificiului. Lucu aflase chiar de la Ana că Arghir, pretextînd o dietă severă, nu consuma serile decît iaurt, ca să-și poată ospăta invitata. Pe Lucu amănuntul acesta îl înduioșase. Era urît din partea Anei că primește acest sacrificiu, știind totodată că, în vreme ce Arghir își frămîntă mintea cu socoteli de plată, pe ea, acasă, o așteaptă amantul, gol ca un gușter, pitulat în cute de mătășă și puf.

Dar încă o dată, prietenia asta mult prea ciudată, dintre Arghir și Resch, ce temeuri poate să aibă? Trebuie să fie ceva la mijloc, dar ce anume? Nu cumva?... Hm! Hîde bănuiele îi trec din cînd în cînd prin minte, și înțelesul lor nedeslușit nu-i face cinste, ci mai degrabă rușine. De aceea poate, într-o discuție aprinsă pe care a avut-o mai demult cu Ana, el l-a făcut pe Resch maimuțoi bătrîn. Da, cu ochii aceia rotunzi, duși în fundul orbitelor subțiri și osoase, ca niște chenare ascuțite, pe care se taie o piele gălbuie de mumie, da, cu ochii aceia ale căror gămlii umede și în perpetuă mișcare nu scapă nimic din ce se petrece împrejur, da, cu ochii aceia punctați în hîrca lui spîină, scofilcită și dințată rar și tare, baronul Resch seamănă leit cu un maimuțoi bătrîn. Un gibbon apelpisit care se căznește să-și convertească rînjetul în zîmbet. Dar Ana atunci s-a revoltat. Ședea pe pat lîngă el. Tocmai sosise cine știe de unde, și mai să sară în sus de revoltă. Cum? Maimuțoi? Gibon? Un bărbat așa de bine! Și care nu e bătrîn de loc. Și plin de haz pe deasupra. Nu-i oare el omul, care, la cîteva minute numai după ce i-a fost prezentat, i-a spus, potrivindu-și monoclul și întorcîndu-se spre ea, țeapăn și încorsetat ca un cavalerist prusac din husarii morții, și măsurînd-o cu o respectuoasă impertinență (ah, ce bine dozat era totul!): „Observ, doamnă, că țiam plăcut. Sînt dispus, dacă știi cum să mă iei, să-ți cedez. Mă dau, dar cu o condiție: să nu-mi strici reputația. Și să nu cauți ca delicioasa noastră aventură, fiindcă va fi delicioasă! să degenereze într-o mezalianță.“ „Mezalianță?“ tresare Ana, uimită și încruntată. Dar Resch i-a surîs împăciuitoare, ajustîndu-și iarăși monoclul.

„Există o ierarhie în lume, trebuie să ținem seamă de ea. (Avea un glas sfios și sugrumat, ca de adolescent care

se dezvinovătește.) Sînt cămătar de lux și autor de cărți rare. Și pe lîngă toate mai am și nevastă și copii. Nevastă-mea mă înșală, dar o respect. Sărmana Trude ! Copiii, totuși, sînt ai mei. Nu rîde. Mai bine ajută-mă să mă răzbun. Sînt cam obraznic, știu. Dar în schimb — făcu o pauză suspensivă — generozitatea mea e proverbială... Într-adevăr, doamnă, sînt de parte de a fi un ingrât.“

Privindu-l întrebător pe Lucu :

— Hei, ce zici ? nu-i așa că e epatant ? Și fiindcă Lucu tăcea posomorît, ea urmă : Ți-am mai spus, mi se pare, că Oltea, nepoțica lui Arghir, e nelipsită de la mesele lui unchi-său. Nici n-a împlinit bine șaptesprezece ani și o silește să-și piardă nopțile cu noi, numai așa, ca să avem un aer ca în familie. Biata fetiță. I se lipesc ochii de somn, dar tutorele ei e un egoist, nu vede nimic. Resch a remarcat-o din primul moment. S-a aplecat spre ea și i-a vorbit în surdină. Am tras cu urechea. Țin minte vorbele lui, una cîte una. I-a spus : „Ador, domniță, nevinovăția, cu toate că are un anume iz. Dar pe mine nu mă deranjează : aș putea spune chiar dimpotrivă. Mă ofer să te inițiez și să te instruiesc. Se petrec între pămînt și ceruri lucruri la care nici cu gîndul nu gîndești. Domniță ! E bine să le cunoști cu un ceas mai devreme.“ Și în șoaptă, apoi, către mine : „*Une poule d'essai, épatante !*¹

După acest citat, Ana se opri din nou și căută zădarnic pe chipul lui Lucu un semn de aprobare.

— Nu spui nimic ?

— Spun că toate mîrlăniile astea fac parte dintr-un repertoar. L-a învățat pe de rost și-l debitează la ocazii.

¹ O tîrfă grozavă, cu care să-ți încerci puterile !

— Degeaba ! îl înfruntă Ana.

Ședea mereu pe marginea patului. Cu mișcări atente și gingașe își scotea ciorapii de fir de păianjen, punînd în această operație toate precauțiile unui florar care mînuiește orhideele.

— Degeaba ! N-ai să mă convingi, întări ea, isprăvind cu această gravă preocupare. Ar trebui să-l auzi vorbind. E numai spirit, vervă și finețe.

— Nu ești de loc pretențioasă.

— Ai tot dreptul să crezi așa ceva : iubesc pe unul ca tine.

— Iubesc ! repetă Lucu, imitînd-o. Știu că mi-ai rezervat un anume rol în viața ta... Nu îndrăznesc să pretind mai mult.

— Se vede că așa îți convine.

— Ce vrei să fac ? N-am nici comorile lui Arghir, nici talentele lui Resch.

— Comorile lui Arghir ! îl dojeni Ana. Nu e frumos să-ți bați joc de un om sărac și onest !

— Are o prietenă în floarea frumuseții și o nepoțică pe cale de a înflori... Nu e asta o comoară, un capital ?

— Vrei cu dinadinsul să mă jighești. Dar cuvintele tale nu mă ating. Ești gelos. Și schimbînd deodată tonul : Mai bine încălzește-mi picioarele !

Și, stăruind în tonul unei fetițe răsfățate, adăugă :

— Uite, pune mîna : sînt înghețate, na !

Erau într-adevăr înghețate. Dar Silion continuă, în-ciudat :

— Cît despre talentul baronului, să fim serioși !

— Ești ros de gelozie. Ești invidios !

— Mai întîi nu e baron nici oît negru sub unghie. M-am interesat. Tat-su a fost bancher, dar e nepotul unui cîrnățar. Și-a cumpărat baronia de la Papă. A fost în audiență la Vatican. Papii vînd astfel de titluri

de nobleță cum vindeau pe vremuri indulgențe. Poți deveni orice vrei : baron, conte, marchiz — numai să plătești. Depinde de tarif. De ce nu-i ceri lui Resch să te facă și pe tine contesă ?

Ana făcu o schimă disprețuitoare :

— Mă trag din Rucăreni. Sînt boieroaică.

— Pardon, uitasem. Credeam că pot să-ți dau o idee.

— Nu te obosi ! reteză Ana. Nu ești în stare să-mi cumperi un biet parfum și-mi propui să mă faci contesă : pe banii altuia. Resch, cel puțin, poate să cumpere tot ce poștește : și pentru el, și pentru semenii săi.

— Plătește bine. Ți-a și spus-o.

— *Noblesse oblige !* Am o idee : nu vrei să te fac „ban“ ? Am să-l rog eu. Banu Lucu Silion. Ți se potrivește. Rîse și bătu din palme : Ar fi singurul mijloc să ai și tu un ban. Fals și ăla, ca și tine.

Lucu strîmbă din nas !

— Lasă-te de calambur. E vulgar și ieftin. Cît despre Resch, e adevărat că-și poate cumpăra orice. Așa cum își cumpără și gloriola. Cred că știi că toate cărțile lui i le scrie un secretar al său, un anume Felix. Un evreu foarte învățat... și poate și înțelept. Poate că l-ai zărit și tu pe la Esplanade.

— Așa vorbesc invidioșii și ratații.

Lucu înălță din umeri și urmă :

— Un martir, secretarul ăsta. Nu pentru că nu-și iscălește operele, dar pentru că mai trebuie să-l și convingă pe baron că nu altul, ci dumnealui în persoană își scrie „opurile“ pe care le semnează. Felix e silit să-l asculte cînd i se spovedește. Felix ăsta e numai urechi, la propriu și la figurat. Tipul intelectualului descărnat și al șoarecelui de bibliotecă : miop și scofilcit, palid, chelbos și urecheat, cu spatele cobiliță și piepții înfundați, și veșnic cu sticlele ochelarilor și

cu nasul în cărți. Și ce nas ! Înmgurit și noduros ca o rădăcină de mătrăgună, și purpuriu ca soarele când asfințește în lacul de la Techirghiol. Resch îi povestește amorurile lui. Are aventuri pe toate cărările, mai cu seamă în lumea mare, printre boieroaice. Cum să nu aibe, dacă plătește ? Din când în când scoate la iveală și cîte o reflecție, cîte o maximă de o rară originalitate : de pildă, despre caracterul capricios și schimbător al femeii. Secretarul își extrage numaidecît catastiful din buzunar și ia însemnare după cugetările patronului. Peste o zi, două, Resch le regăsește intercalate în transcrierile franțuzești ale secretarului și rămîne convins că e autorul întregului op. Cu Resch însă nu poți fi niciodată sigur pînă la ce limită se lasă înșelat și în ce măsură se înșală pe sine. Știi numai de ce grozavă dibăcie dă dovadă cînd fură căciula altora.

— Astea toate sînt răutăți. Eu am aflat că își dictează cărțile. E metoda lui de lucru. Scrisul îl plictisește. Așa i-a ieșit vorba că secretarul îi scrie și el iscălește.

— Precum văd, îl aperi cu foc.

— N-are nici un rost să faci pe gelosul...

Și, deodată, fără nici o legătură aparentă cu cele vorbite pînă atunci, Ana, cu o voce scăzută și calmă, dar care se întetea în pofida hotărîrii ei :

— Eu nu te-am întrebat niciodată ce e cu domnișoara Laura Feraru, nici cum o duce cu sănătatea. Poate n-o fi așa de „prăpădită“ cum o găsești tu. Nu e prima femeie care se face interesantă prin suferință.

— Ușor de zis, cînd ești o bestiolă gingașă și sănătoasă.

— Nu e nevoie să fie cineva neapărat beteag ca să inspire sentimente delicate.

Lucu nu răspunse. Când convorbirile lor ajungeau aici, își compunea un chip nepăsător și spoit cu o vagă plictiseală, dar totodată amuzat de atîta neînțelegere a situației. Se socotea un meșter în jocurile de fizionomie, dar se temea ca Ana, nu atît prin pătrunderea ei femeiască, ci prin simpla și neobosita ei vorbărie, va străbate pînă în taina vieții lui, numai pentru că va fi parcurs toată gama presupunerilor cu puțință. O simțea și o auzea cum se apropie, ca într-un joc de-a v-ați ascunselea, de cele mai ferite unghere ale existenței lui cu Laura.

— Fără doar și poate, spunea Ana, e ceva necurat în legătura voastră. Cine știe ce crimă, sau ce minciună mîrșavă (e tot aia) vă ține așa laolaltă. Lipiți ca niște gemeni siamezi. Vă leagă o remușcare. Numai păcatul leagă așa. Păcatul, sîngele amestecat, incestul. Să vă fie rușine.

Lucu ține minte că își trecuse mîna peste obrazul schimonosit. Își potrivea parcă trăsăturile clintite din loc.

— Aiurezi ! Pune-ți termometrul.

Cu ochii scînteietori și obraji în flăcări, Ana dădu iureș :

— Am ghicit. Am pus degetul pe rană. Uită-te în oglindă : arăți ca un ucigaș prins asupra faptului.

Lucu încercă un oftat adînc și plictisit. Gura i se strîmbă într-un surîs :

— Ce păcat că n-ai făcut tu conservatorul... Ai fi fost o excelentă tragediană.

Ana însă :

— Lasă-te de șiretlicuri. Eu nu sînt Laura. Am să aflu tot. Am să fac o cercetare la fața locului. Tresari ? Fii liniștit. N-am să vă profanez altarul. Ți-ai băgat în cap că Laura nu poate trăi fără tine. Ești pentru ea

izvorul vieții și al tămăduirii. Se prăpădește dacă o lași. Moare ! Cu asta te ține. Ha-ha ! Naivule ! Că pe lângă toate, mai ești și naiv !

Sarcasmul ei însemna începutul sfârșitului. Criza, care se desfășurase ca un discurs și culmina într-un patetism vehement, se potolea acum, cu răbufniri tot mai rare și mai oboșite.

— E târziu, Ana, e foarte târziu. Să ne culcăm.

— Să ne culcăm, da ! E tot ce ne mai rămîne de făcut. Să ne culcăm, iubitele, ai dreptate. Nu vreau să mai scormonesc în secretele voastre. Mi-e silă. Sîntem liberi să facem fiecare ce vrem. Fiecare face ce vrea, ai înțeles ? Dar să nu mă înșeli. Aflu eu totul. Să te ferească Dumnezeu. Atît îți spun.

— Mă dor ochii, Ana. Stinge, te rog.

— Bietul băiat, îl dor ochii. Ochișorii lui negri cu gene de vițel. E oboșită, canalia. Vrea nani acum.

Și zbugiumul ei se topea treptat în furtuna care se pregătea prin întunerecul mărginit.

★

...Lucu nu poate să uite insolențele lui Resch. Îl urmăresc, îl scot din sărite. E de neconceput ! Cum își putea îngădui cineva să-i vorbească Anei în acest fel, de-a călare, într-un fel pe care el, și tocmai aci e marea lui durere, nu-l va putea imita niciodată... Dar unde să fi avut loc o asemenea convorbire ? Lucu nu și-o închipuia la restaurantul Sărindar, locul n-ar fi fost prielnic. Adeseori, mult după ultimele cupe de șampanie, cînd orchestra lui Dinicu se pregătea de plecare, Arghir și Ana și comesenii lor porneau în mașini la șosea, pe sub castanii poleiți de lampadare. Ana da semnalul. Cu veșnicul ei buchet de sezon în mîini,

Își făcea loc printre scaunele și mesele dezertate de clienți. În fiecare seară Ana își însușea, fără formalități inutile, câte un șervet al restaurantului, să-și ferească mâinile de buchetul ghimpos și umed. Șervetele se înmulțeau în coșul de rufe de acasă. Arghir le plătea în tăcere. Ana nu știa nimic. Lincolnul de nichel și crom, de piele și cristal, mașina fostului cadet din husearii morții, ajuns general în marea finanță bucureșteană, îi aștepta la trotuar. Arghir se așeza lângă șofer, iar în fund, Ana, baronul și câte un oaspete suplimentar luau loc în întunerecul promiscuu. Străbăteau noaptea feerică, pe urma snopilor de lumină ai farurilor holbate, se lăsau în voia nopții ospitaliere și viclene și ascultau ca și atunci, într-o noapte la fel de amănunțite, propunerile cinice ale bancherului Resch, atenuate de molcoma lunecare a roților de gumă pe drumul de bitum. Nu e grăbită să se întoarcă, ea știe că Lucu o aștepta, prizonierul unei pijamale de mătasă și al unei plăpumi de atlas. Îl ținea aici, la îndemîna ei : e soarta lui cea nouă, așa cum i-a hotărît-o ea. Asta e realitatea. Și de ciudă, Lucu izbește cu pumnul în pernele care se înfundă cu un zgomot mat. Ce înseamnă el pentru ea ? Cît are s-o mai aștepte ? Și la ce bun ?

Mai e puțin și se face ziuă. Încă puțin și va trebui să plece. Chiar dacă în clipa asta Ana ar intra pe ușă, el va mai zăbovi nițel și va trebui să plece. Iar Ana o să rămînă în pat pînă la amiază. Nici n-are să treacă el bine pragul și Ana își va închide pleoapele obosite, pe cînd el va rătăci prin orașul zăvorît, printre storurile și obloanele trase... Ca un străin, ca un spion, printre prostituatele întîrziate.

Un gînd : ce-ar fi să se îmbrace în grabă, să se strecoare afară, să plece, să fugă ? Să găsească Ana locul gol. Ar fi o pedeapsă. Să o lipsească de acele

îmbrățișări care îi dezleagă nopțile, prigonite altminteri de piatra albă a insomniei. Nopțile pe care ea le așteaptă ca pe o jerbă de suspine, oferite în fastul catifelatelor bezne, spectral luminate de trupurile lor. Cum s-ar uita cu ochii ei mari la patul desfăcut și deșert, în camera pustie. N-ar crede. L-ar căuta și n-ar înțelege. S-ar mînia, s-ar întrista și pînă la urmă ar podidi-o plînsul, poate. Să plece, deci, da, asta e mișcarea cea bună, strategia care nu dă greș. Dar n-are să o facă. N-are curaj, nici demnitate nu are. Cel ce iubește cu adevărat nu duce grija demnității. Demnitatea e o poză, un cabotinaj, o pelerină uzată. Pe cînd o dragoste, oricum ar fi ea, îți împlinește viața.

Oricum ar fi, el singur este aci stăpînul. Aci, unde nu mai pătrunde nici o ființă vie, aci se află altarul vieții lor secrete, la care slujesc numai ei doi, ca doi preoți bezmetici, închinați unui cult păgîn și absurd. Iar între ei doi, ea e cea nevinovată și fără prihană, fiindcă e numai a lui, e sigur de asta. E oare atît de sigur? Dar nu se oprește mult asupra întrebării. E o întrebare ce nu pornește din gelozie, ci dintr-un fel de lașitate vicleană. Să nu-și mai scormonească adîncurile. Să nu se rușineze de sine însuși.

Lucu sare în picioare pe covorul de lîngă pat și dă să se îmbrace, dar un zgomot surd i se strecoară în auz. Ca printr-un gang, un vuiet de furtună se înfundase în stradă și amuțise la poartă.

Lucu dibuie comutatorul și stinge. Pe întunec înainteză la fereastră și se uită hoștește printre draperii. Vede în fața casei, Lincolnul alb al lui Resch, luminat pe dinăuntru de un felinar. În spatele acestuia, ca o cenușăreasă, cernită și vetustă, e o mașină de piață, în umilită așteptare. Lucu își apropie mai tare draperiile, ca pe o mască, în jurul ochilor. Nu-și dă seama

de zădărnicia gestului. Din odaia de alături îl ajunge prin perete un zvon înăbușit. Un duduit de călcâie goale pe parchet. E desigur eternul Jean Baudat care, trezit din somn și el, și credincios năravului său vechi, s-a repezit, avid, la geam.

Jos, pe trotuarul de dincolo de grilajul curții, zărește un grup omenesc, scund, pestriț și agitat, iar în mijlocul grupului, cu un maldăr de flori pe braț, iat-o pe Ana. Cu pălăriile în mână, câțiva bărbați o înconjură cu plecăciuni repetate. Sînt negri, mărunți și încetiniți, ca o adunare de pinguini. De la înălțimea și depărtarea de la care îi privește, îi par cu toții înfundați în asfalt sau infirmi, ca și cum s-ar fi mișcat de-a dreptul pe genunchi. Cu ochiul ascuțit al antipatiei și al nerăbdării Lucu ghicește că un lucru neobișnuit se petrece acolo, sub lampadarul pălit de mijirea zorilor. Acolo jos, un fel de exagerare solemnă și voioasă însuflețea ceremonialul despărțirii, care de data asta se prelungea neobișnuit de mult. În spatele lor, depășindu-i cu mai bine de o palmă, Lucu îl ghici pe Androne, palid, supt și cambrat, și cu veșnica lui guriță roșie sub mustăcioara bine înnegrită. Își ținea rîndul la sărutatul mîinilor. Ana zîmbea cu gura deschisă, arătîndu-și dinții, ca un prepelicar însetat, și uitîndu-se în toate părțile în jurul ei, nu cumva să rămîna domn sau cucoană neîmpărțășită din darul aceluia surîs de o demonstrativă fericire. Terorizată de grija de a fi drăgăstoasă și egală cu toată lumea, nu știa cum să se mai împartă. O descoperi pe Oltea, care, firavă ca un vrej, se pierdea sfioasă printre gătitetele doamne, se smulse din încleștarea lui Resch, înaintă spre ea și ca spre un crucifix mîntuitor, o cuprinse într-o îmbrățișare extatică și ocrotitoare și-i strînse la

sîn capul sumbru cu tîmplele înguste. Într-o clipă cercul întreg se realcătui și rămase în nemișcare, ca în jurul unei duioase scene de familie. În mijlocul grupului, și nu fără uimire, Lucu o recunoaște pe Trude Resch. O recunoaște după casca metalică a părului ei de cruciat și după nibelungica sveltețe a trupului. Venise pesemne să-și dea seama de cele ce se întîmplă cu soțul ei. Curiozitatea ei leneșă și lăsaătoare se trezea ori de cîte ori baronul stăruia prea îndelung în cîte o întreprindere galantă mai nouă.

Dar îmbrățișările nu țin o veșnicie. Ana și Oltea se despart, în sfîrșit, șovăind ca două fîntîni extenuate de vînt. Și rupînd chenarul, domnii și doamnele trecură la asalt printre ele. Ana e prizonieră. Cu mîinile întinse pretutindeni, ca pentru o apărare disperată, ea strînge cu înfrigurare mîini de bărbat, mîini de femeie, mîini goale, mîini înmănușate, mîini puternice sau duioase, mîini galante, mîini de bun rămas, loiale sau mincinoase, înțeleștate, sfielnice sau obosite. Ana schimbă sărutări roată în juru-i, se înclină ca la curte, se desprinde din încercuire și, retrăgîndu-se de-a-ndara-telea spre poarta casei, face semne supreme de adio cu mînușile. Pornește în sfîrșit prin curte spre ușa de la intrare, pe cînd însoțitorii degajați se imbarcă zgomotind din portiere trîntite cu energie inutilă. Plecarea.

Singur Arghir a rămas pe trotuar, înalt și nițel adus, cu fața trasă și gălbejită, cu priviri imense de neagră melancolie și care cerșesc un ultim salut. Dar Ana nu întoarse capul. Arghir se depărtă încet, gîrbovit deodată.

Lucu lasă draperiile să atîrne la loc și se repede în pat. Aude liftul suind în colivia lui de sticlă și fier.

Își duce mîna la inimă să-i astîmpere bătăile repezite.
— Iată-mă !

Ana i se ivește într-o exorbitantă revărsare de lumină.

Lăsase pretutindeni ușile deschise, aprinzînd în urma ei toate lămpile. În centrul acestei feerii domestice, caracatița de foc a lui Scafa strălucea fantastic din duzinele sale de brațe. Lucu se uită la Ana cu ochii mici, sub chiciura de scînteieri.

— Ți-a fost dor de mine ? întrebă ea. Și fără să mai aștepte răspunsul : Să nu minți : ai dormit ca un pașă.

Glasul ei parcă devia. Dar se ținea dreaptă și trufașă în cadrul ușii. Purta un fel de teacă de argint cu răsfîngerii verzui din care țîșnea trupul subțire și înalt cu gîtul lung și chipul îngust, cu acei ochi magnetici și ațintiți, care îl duceau cu gîndul la o stranie și sacră reptilă, așa cum și-o închipuia că va fi existat în templele de altădată. „Așteaptă un compliment, își zise Lucu. Dar n-am să i-l fac. Mi-ascunde ceva. Tăcerea mea o s-o turbure.“

— Așa mă primești ? Nu-mi spui nimic ?

— Mi se pare că tu ești aceea care ai ceva de spus.

— Eu ? Ana făcu o schimă de nedumerire, apoi, ca și cum s-ar fi întors la ceea ce părea că o preocupă. Cum îți place noua mea toaletă ? Toată lumea a găsit-o superbă.

— Și pe drept cuvînt.

— Să știi că da, întărește Ana, descumpănită nițel de ostilitatea lui Lucu. Dar după o clipă : Să-l fi văzut pe Arghir : mă mîncea din ochi ! Uitase cît l-a costat, o avere !

— Ce vorbe ! Ce gânduri !

— Purul adevăr !

Cu un gest al mâinilor de-a lungul șoldurilor își des-
crise gâteliile :

— Tot ce vezi pe mine e de la el.

Lucu sări din pat, se apropie de ea cu vioiciune și-i
puse mâinile pe umeri.

— Spune-mi, o imploră el, spune-mi cine e bărbatul
care are dreptul să-mi zboare creierul, în casa asta ?

Își închipuia că întrebarea lui, rugătoare și glu-
meață — rostită parcă în genunchi, pe marginea răb-
dării — o va scoate pe Ana din acea liniște suverană,
în care se drapa ca un înger, ori de câte ori o furtună
mijea la orizont. Ana însă, în rochia ei scînteietoare
și în condurii de fir ai dansurilor nocturne, rămînea
neturburată în mijlocul norului de parfum care o
însoțea.

— Sînt liberă, ți-am mai spus-o. Sînt chiar mai
liberă decît ai fi dorit.

— Cum adică ?

Glasul de răsfăț al Anei Ulmu, glasul ei ușor zgîriat
sună răgușit și sarcastic :

— Ai vrea să mă faci să cred că nu-ți convine ?

Lucu se simți ca un spadasin atins sub crucea
pieptului :

— Firește că nu-mi convine : nu ești de capul tău
pe lumea asta !

— Atunci ești singurul meu stăpîn... Îți iei răs-
punderea ? Și după o scurtă pauză, îi hohoti în obraz :
Ha-ha !

Nemișcată ca un manechin, și cu o intonație meca-
nică și rece, pronunțase acest „ha-ha“ ca și cum ar fi

silabisit ceva, sau ar fi repetat la un examen medical „treizeci și trei“.

Lucu nu se dădu bătut :

— Dacă e așa, de ce-mi impui acest orar de strigoii ? De ce nu mă primești la începutul sau la sfârșitul nopții ? Aș mai putea să dorm și eu câteva ore. Chiar și la oaste „schimbul doi“ e cel mai greu.

Ana îl măsură cu dispreț. Gelozia și cuvintele lui i se păreau vulgare și agresive, menite doar să-l apere de un ridicol eventual.

— Vrei să ne știe vecinii ? Să mă vorbească rudele lui Lambe ?

Tonul ei evoca un întreg venerabil clan, o galerie de portrete cu ochii ațintiți asupra lor.

— Află totuși, îi spuse Lucu apăsînd silabele, că avem un martor ocular. De câte ori vin și plec la orele mele de fantomă, domnul Baudat mă pîndește nelipsit prin perdele. Îi simt privirea ca pe un pumnal în ceafă.

Ana înălță din umeri :

— Ce vrei să fac ?

— Nu înțeleg de ce nu concediezi un chiriaș atît de indiscret.

— Nu mă incomodează cîtuși de puțin.

— Îți place să-l știi mereu cu urechea la perete ? numărîndu-ți suspinele ?

— Ce imaginație ! Pfui !

— De unde vii ? întrebă Lucu, brusc.

— Din lumea largă, rîse Ana. De vreme ce nu vrei să mă crezi.

— Istoria cu logodna ? Găsește altceva !

Cu același gest al mîinilor, pe care Lucu îl socotea destul de vulgar, Ana își descrie din nou gătelile :

— Tot ce vezi pe mine e de la el.

Lui Lucu îi zvîcnesc tîmplele. Se stăpînește, hotărît să aleagă în minte cuvintele care să doară ca un harapnic de plumb :

— Nu te felicit. Cu frumusețea ta, puteai să-ți găsești un elefant mai acătării. Un Resch, un Androne, un Gună... Așa elefant mai înțeleg. Dar oamenii ăștia preferă să lucreze acoperit, fără riscuri : prin comanditar.

Ana e roșie la față și nările îi tremură. Șovăie între deznădejde și mînie. Își drege glasul. E un răsunset de tristețe și durere la început. Și treptat, o înfruntare resemnată în care mai dăinuie, parcă, o rămășiță de speranță :

— Un elefant, da... Poate nu unul, ci zece. Dar un logodnic, nu. Un soț, nu. Și rochia asta e un dar de logodnă și de nuntă. De la viitorul meu soț, ai aflat totul acum. El îmi dă totul. Fără nici un partaj. Iată !

Lucu o scrutează, neîncrezător :

— Teatru ! Și nu de cea mai bună calitate.

— Nu ți-am spus decît adevărul.

— Comedie !

— Știu de mult că nu-ți convin situațiile clare, răspunde Ana. Mai bine ajută-mă să mă dezbrac.

Și, întorcîndu-se, îi lasă pe mîini mica mantilă de vizon care îi acoperea umerii :

— Află totuși că ți-ai atins scopul : ai scăpat de „schimbul doi“, cum îi zici... Ai să poți dormi toată noaptea, somnorosule !

Îi vorbise ca un copil răzgîiat. După o clipă, se depărta pe tocurile ei înalte în odaia de baie, învecinată.

Rămas singur, Lucu pare că înțelege, în sfîrșit.

Un șipot puternic umplea cu zgomot cada de faianță de alături.

— Ana ! strigă el, ca trezit dintr-un vis urât.

— N-aud nimic, așteaptă nițel.

— Ana ! vin' odată !

Șipotul încetează. Ana scoate pe ușă un cap de meduză :

— Ce poruncește stăpînu ?

Ca să nu-și piardă cumpătul, Lucu își ațintește ochii în tavan :

— Care va să zică, recită el, doamna era logodită și nici măcar nu mi-a trimis un *faire-part*.

— Logodită ? Desigur, m-am logodit chiar în seara asta la restaurant. Cum era să-ți trimit un *faire-part* ? Am primit felicitările chiar în local.

Ana înaintă de-a binelea pe prag, înfășurată într-un vast prosop de baie :

— Toată lumea, urmă ea, a prins de veste că la masa noastră se petrece ceva deosebit. S-au ridicat cupe și de la mesele vecine, de către necunoscuți. O adevărată manifestație. Maestrul Dinicu a pus orchestra să cânte „Mulți ani trăiască !“. A fost superb !

Înșirase toate acestea pe nerăsuflăte, cu aceeași nevinovată și comică uimire. Parcă își luase o grijă. Răsuflă ușurată și se retrase în sala de baie. Șipotul fremăta din nou.

— Prin urmare, a fost o hotărîre neașteptată ! rînjește Lucu, mereu cu ochii în tavan.

Glasul Anei străbătu ca un tăiș pînă la el :

— N-aud ce spui. Vin imediat.

Fu nevoit să aștepte. Își adună gîndurile, cum și-ar fi pregătit armele. Ana se întoarse într-o hlamidă episcopală, de culoare ametist, vîrstată cu aur, nou-nouță. Dar dibuise niște papuci de mătăasă cu fir, cam uzați și care contrastau cu luxul proaspăt al halatului.

— Și nota la croitoreasă tot la restaurant a fost plătită ? atacă Lucu.

Punea mult preț pe această întrebare. Răspunsul Anei fu dezarmant de naiv și de simplu, răspunsul nevinovăției înseși :

— Arghir a venit să mă vadă după-masă pe la șase. Eram în salon cu fata care tocmai îmi adusese rochia de la croitoreasă. Nu mă așteptam la vizita lui, am crezut că vine să se scuze pentru diseară. Mi-a spus că are de vorbit cu mine ceva important. Părea grăbit, așa că am rugat-o pe fată să mă aștepte în hol. Nici n-am apucat să rămânem singuri și m-a și cerut în căsătorie !

— Emoționant !

— Mai degrabă comic decît emoționant. Tremura ca un băiețandru care nu-și găsea cuvintele. Și o lua mereu de la început. Nu pot spune că era dezagreabil.

— Mai cu seamă că profitînd de acest moment solemn i-ai prezentat și nota croitoresei.

Ana nici nu clinti :

— Ai darul ghicirii. Numai că lucrurile nu s-au petrecut chiar așa.

— Înțeleg. Trebuia mai întîi nițică poezie.

Ana îl privi cu ochi mari și nemișcați ca de statuie. Îi vorbi cu buzele nemișcate ca de statuie.

— Nu cauți decît să mă lovești. Nu înțelegi nimic.

Lucu se îndreptă în culcușul său, se aplecă spre ea, în afară, și continuă cu o înverșunare dușmănoasă și plină de satisfacție :

— Și după scena consimțămîntului, parcă te aud spunînd un „da“ cu o șoaptă tremurată și cu genele tale plecate și mironosite spînzurînd o lacrimă în ele, a urmat scena rochiei festive... O văd : era întinsă pe un fotoliu, ca la o expoziție de mode. Moș Arghir și-a

mărturisit admirația lui pentru această minune vestimentară... Din vorbă în vorbă s-a ajuns nu numai la costul rochiei, dar și la amănuntul că nu e încă plătită și că fata care a adus-o așteaptă să i se numere gologanii. Atunci moș Arghir a implorat pe proaspăta sa logodnică... fiindcă ce poate fi mai proaspăt decât o logodnică de un sfert de oră? — a implorat să i se acorde favora de a achita... Logodnica însă nu s-a lăsat înduplecată cu una, cu două, a refuzat categoric, a opus viitorului ei stăpîn o rezistență îndârjită, dar, vai! orice rezistență are un sfârșit... Și când moș Arghir, ca un adevărat fiu al secolului trecut, s-a arătat gata să pună un genunchi la pământ, doamna Ulmu s-a dovedit o femeie de gust și a consimțit să i se achite nota.

Lucu privi zîmbind în ochii victimei, căutînd în ei efectul tiradei sale. Îi văzu plini de lacrimi. Își plecă fruntea în pământ.

Ana :

— Te rog să pleci. Imediat.

— Nici nu mă gîndesc.

Ana :

— Ești o canalie. Dacă n-ai fi o canalie, m-ai ucide sau măcar m-ai bate. Sau ai pleca și nu te-ai mai întoarce. Dar nu poți pleca, nu poți bate, nu poți ucide. Insulți. Și nu poți decât să aștepti să treacă momentul cel greu, vrei ca lucrurile să se taseze... și să continue.

— Aștept, răspunse Lucu privind-o iarăși în față, să văd pînă unde mergi cu cinismul sau cu inconștiența.

— Aștepti, pentru că nu poți renunța la mine. Nu te-ai săturat încă. De durut, sigur că te doare, dar te gîndești că la urma urmei căsătoria mea te scoate din încurcătură și-ți dă dreptul să te împarți, așa cum mă

voi împărți. O, nimeni nu te cunoaște mai bine ca mine, eu nu sînt Laura, ți-am mai spus.

— Care va să zică, rînji cîinește Lucu, a mea e vina ! A mea e vina că te-ai logodit cu lăutari într-un local de noapte și...

— Nu e vorba de vină, îl întrerupse Ana, ci de socoteala pe care ți-o faci. Ai scăpat de mine, tocmai în măsura care ți-a convenit. Mă mărit cu Arghir și te poți consacra scumpei tale infirme. Fără teama că am să te pun să alegi între mine și ea. Nu mai pot să-ți cer asta, sînt măritată. Ai să te mai întîlnești cu mine, dar numai din cînd în cînd. Războiul pe două fronturi te cam obosise *à la longue*¹... din fericire pentru tine, nu mai sînt liberă. Te iubesc și nu mă pierzi de tot. Mărturisește că îți convine !

— Nu pot fără tine, Ana, izbucni Lucu, te iubesc.

— Ca o canalie ! încheie Ana, cuprinzîndu-l cu brațele de după gît într-o pornire de patimă și de mînie.

Rămaseră înlănțuiți, să stăpînească împreună durerea care creștea din ei ca un foc mocnit care răsufila.

— Mă doare, gemu Ana.

Glasul ei suna răgușit.

— De ce ai făcut asta ? De ce ?

— Nu se mai putea altfel. E mai bine așa.

Își auzeau inimile cum băteau înăbușit într-un ritm de îngropăciune. Se știau prizonierii unui destin vrăjmaș pe care nu l-au vrut și nu-l pot înlătura decît uitîndu-l și ferecîndu-se vremelnic în cătușele suspinelor lor.

...Tîrziu, Ana se ridică din pat, se duse la ferestre. O dimineață tristă se strecoară printre perdele. Fețele lor palide și trase strălucesc în penumbra din odaie.

¹ În cele din urmă.

— Știu, îi spune Lucu, trebuie să plec... Ca întotdeauna.

Ana ridică din umeri :

— Așa ai vrut tu. A depins numai de tine...

Și, privind speriată la lumina care se întetea între pereții obscuri, adăugă :

— Îmbracă-te repede... trebuie să pleci... trebuie...

— Ești ca un temnicer care vine să anunțe ora supremă. Ora călăului. La noapte...

— La noapte, iubitul meu, tu n-ai să mai vii.

Ana se apropie de el, se așeză și îi trecu mâinile prin păr, cu o mângâiere înceată, stăruitoare și dureroasă. Îl privește cu privirea care se desparte greu de un bolnav pe care ar vrea să-l mai țină în viață. Un cântec de bun rămas ca un suflu de noiembrie în glasul ei ușor zgâriat, glasul ei de vaier și de răsfăț, de totdeauna.

— La noapte nu mai viu, îngână Lucu, noaptea care vine nu mai e a mea, nu mai e pentru mine.

Ana clătină din cap. Șuvițele ei inelate se împărțiră pe umeri.

— Nu, iubitele, nu, călăule. La noapte nu vine încă nimeni. Nimeni nu are încă acest drept.

Tăcere.

— N-am să i-l dau acest drept, n-am să i-l dau cât se va mai putea încă. Vreau să mai fiu încă a ta, un răstimp atât de greu, cu toate că nu meriți. E urât ce fac, dar sînt prea slabă ca să mă lupt cu mine însămi. Și pe urmă, adăugă ea după o clipă de șovăire, sînt o păcătoasă : dar țin eu la asta.

Cîteva minute mai vorbiră așa, mîna în mîna, ochi în ochi, gînd în gînd, ca doi osîndiți cărora li s-a năzărit o supremă întrevvedere. Încet, sufletele lor istovite se ridicară, vrînd-nevrînd, la întîlnirea cu ziua cea

nouă care crescuse, care creștea străină și rece în jurul lor.

În pragul plecării, Lucu luă cunoștință de condițiile vieții lor celei noi, pe o durată nehotărâtă încă. În luminile care se limpezeau treptat, Ana îi vorbi potolit și cuminte, ca o femeie trăită care se gîndește pentru toți și la toate, ca o mamă al cărei copil e bolnav și obosit. Un surîs trist îi sprijini cuvintele. Cîte un suspin abia stăpînit i le despărțea.

...Din poartă, Silion se mai întoarce și o mai privi. Ferestrele dormitorului Anei rămăseseră oarbe, acoperite ca de un lînțoliu. Dar la geamul de alături, între perdele, zări figura gălbejită a veșnicului Jean Baudat.

„Iată unul care a scăpat de mine definitiv“, își zise Silion.

Și aproape fără să-și dea seama ce face, își trase batista din buzunarul de la piept și i-o flutură stărui-tor în aer, în chip de bun rămas.

Jean Baudat dispăru, spulberat.

Lucu porneste.

Pe drum, prin orașul care se trezise, cuvinte răzlețe îl urmăresc, ca un roi de pînțari, și îi sună tomnatec în minte :

„Așa trebuie, dragul meu... Iubitul meu, așa a fost să fie... Să ne spunem mereu că așa a fost să fie, că nu se mai putea altfel. Și e mai bine așa, preaiubitule...“

Niciodată pînă în această din urmă noapte, în această noapte de la capătul tuturor nopților, ea nu-l mai numise astfel... Grav și duios, solemn și nesigur, glasul ei, ca un tremur, glasul ei, ca un copil care intră singur în biserică, îi umple, îi chinuie și mîngîie sufletul.

„Iubitule, iubitul meu“, această chemare banală, străveche i-a sunat în inimă toată noaptea : ca o talangă răgușită, prin ploii, prin neguri, prin bezne. „Iubitul meu, fi spunea, să nu mai fim triști. Să nu ne luăm în serios : nu e voie ! Să fim cum ai vrut tu, asta e fericirea noastră. Să ne facem datoria, ce cuvânt urât, ce cuvânt ursuz, datoria față de alții. Altfel se întâmplă o nebunie și ar fi mai rău. O nebunie, și nu sîntem la înălțimea ei. Nu vei avea curaj să o duci pînă la capăt, și eu nu vreau să am curaj pentru doi — te-ai dispregiui prea mult. Nu. Tu ești mai mare decît mine, dar eu sînt mult mai bătrînă, pentru că mă gîndesc la toate și prevăd ce nu e încă. De-acum încolo ai să mă aștepți la tine acasă, ziua-n amiaza mare. Poți să răsufli nopțile, în sfîrșit, sînt numai ale tale. Am să vin și eu la tine, acolo pe unde au trecut toate celelalte ; ce sînt eu, ce-am fost eu mai mult decît ele ? La mine se mută Arghir. Logodnicul, viitorul meu soț, bărbatul meu, Arghir. Apartamentul e destul de mare pentru amîndoi. Peste un ceas m-apuc să scot lucrurile din camera de lîngă hol, o ții tu minte : camera de naftalină. Acolo îl instalez. Mi-a fost atît de teamă atunci să nu ții se facă rău, să nu orbești : se zice că naftalina orbește. Iubitul meu ! Eu și cu Arghir ne-am făcut socotelile bunghezește : ar fi păcat să mai plătească el chirie la garsoniera unde stă, încă pe un trimestru. Săptămîna care vine își trimite valizele și lichidează. Din fericire își vinde mobila toată. Am oroare de troace. Facem căsătoria civilă peste trei săptămîni. De ce tresari ? Eu n-am să-i fiu soție adevărată decît după ceremonia religioasă. Nu zîmbi, iubitul meu, nu fi cinic, cel puțin în noaptea asta. N-am hotărît încă data ceremoniei. Am s-o amîn cît s-o putea mai mult. Să mai fiu o vreme numai a ta.“

Ca un sunet de talangă glasul răgușește și se îneacă, o talangă rostogolită în ierburi muiate de toamnă și lovită și tîrîță în pașii fără de număr ai turmelor seculare. Și ultimele ei tresăriri se pierd, spulberînd înțele-surii grave, gemete și blesteme prin hăurile unui suflet pustiu.

★

Mergea cu fruntea în pămînt, istovit și îngîndurat. Se atingea fără voie de zidurile caselor, dar pașii îl duceau în neștire înainte. Rare mașini treceau în goană pe lîngă trotuar, vestind iureșul de mai tîrziu. Miresme de cîmp ploios, boarea dulceagă a ghiocilor se amestecă în văzduhul străzilor înalte, aduse de vîntul proaspăt și cenușiu. Lucu ajunsese mașinal în fața cafenelei Esplanade. O găsi pustie și deschisă. Globurile electrice, mate și enorme dinlăuntru alungau umbra stătătoare din ungherele uriașei încăperi. Terasa era pregătită, mesele în găteală matinală, cu fețe de in vărgate cu galben, așteptau clientela. Un chelner ras și coliliu căsca plictisit în ceața rară înșăilată vag de soare.

Lucu pătrunse în cafeneaua aproape goală, se așeză și ceru o cafea filtru. Își aprinse o țigară și răsfoi teancul gazetelor puse la îndemîină pe un portjournal. Niciodată dimineața nu întîrziase atît de mult la Ana. Se uită la ceas: trecuse de șapte. Se simțea ușor și la voia întîmplării, ca un convalescent. Treptat, în tristețea lui se strecura o îmbărbătare. Poate că Ana Ulmu avea dreptate. E mai bine așa. Viața lui de nopți albe și împărțite între două femei, minciuna pe două portative, cacofonia crescîndă în el trebuie să înceteze.

Adevărul ar fi ieșit la iveală și cine știe ce s-ar fi ales din Laura. Acum totul are să se dezlege de la sine,

fără sforțări, fără chinuri. S-o ia fiecare pe drumul lui, și cât mai banal și mai simplu să și-l dorească. Ana Ulmu o să-și refacă viața, e o măiastră femeie. N-a dovedit-o oare, obținând de la Resch să-l numească pe Arghir avocat și consilier la una din numeroasele întreprinderi pe care le finanțează? Cu o privire și un surâs, Ana Ulmu obține orice, numai să vrea — cu atât și nimic mai mult. *Avocat-conseil* — o astfel de sinecură i-ar conveni și lui. Cum de-a uitat de acest amănunt? *Avocat-conseil*, alt cadou spontan de logodnă și care ar fi meritat o mică discuție de limpezire: dar e prea târziu, nu-l mai privește nimic de aici înainte.

Se uită din nou la ceas; plăți și se ridică să plece. Dimineța cenușie prinsese a se plei cu soare. Se vestea o zi caldută și umedă, un fel de moină primăvăratecă. Nu se hotăra încotro să apuce, era și prea devreme ca să se poată duce undeva.

Ar fi trebuit să treacă poate pe la oficiu. De când cu noul orar stabilit în conferința cu Albinosul, mandarinii de acolo semnează la opt în registru. Niște lipitori, niște rîme... Slugi ipocrite. Fumează trabucuri și citesc romane polițiste sau fac ochi dulci dactilografelor, așteptînd ora liberării, cum așteaptă elevii la școală sau soldații la cazarmă să sune clopotul. Desigur că de la vicepreședinte pînă la portar, toată lumea știe de somația care i s-a trimis.

Apariția lui acolo, oricît de fugară, ar fi socotită ca o capitulare. Și pe urmă nici nu e pregătit să-și înfrunte colegii. De cîteva săptămîni nu mai citise nici „*Aux Écoutes*“, nici „*Le Crapouillot*“, nici „*Simplissimus*“, nici „*Punch*“, așa că nu se afla în măsură să-și distreze colegii și superiorii cu anecdote și întimități din marea politică și finanță internațională. Pe

lîngă toate nu se simțea în vervă cîtuși de puțin. Mai bine ar fi să se ducă acasă. Ar mai putea să doarmă vreo patru ore și să se prezinte apoi în fața Laurei cu un chip mai omenesc. (Își zărise într-una din marile oglinzi ale Esplanadei chipul palid și nebărbierit.) Și pînă va adormi o să recapituleze în împlăririle nopții și ale dimineții. O să-și mai amintească din cele ce-i spusese Ana pe întunerec. Cîntecul ei nocturn nu-l va uita niciodată : „Tu, iubitule, ai să te cam simți singur la ziuă. Mi-e milă de tine, te văd rătăcind ca pe un cîine fără adăpost. Ai să te strecoari prin cafenele și prin localuri și n-ai să-ți găsești nicăieri locul. Lasă-mă să-ți dau un sfat, cu toate că mă costă să ți-l dau. Dacă ai să te simți prea trist, să nu șovăi, să nu lupți. Iubitul meu, tu nu ești făcut pentru luptă. Du-te la Laura și stai la ea. Nu-i spune nimic, ea va ști că ai nevoie de mîngîiere și nu-ți va pune întrebări, e prea șireată și prea lașă ca să vrea să descopere totul. Poți rămîne la ea chiar și noaptea. Dar să nu mă uiți. Că pe mine n-are cine să mă mîngîie și să-mi ție de urît.“

Lucu apropie scaunul de masă și dădu să plece. Dar o mîină amicală îl apăsă pe umăr, îl sili să se așeze iar. E Filip, trandafiriu și ras cu perdaf, turnat în hainele lui închise, care îi scot pectoralii de cocoș sub cămașa imaculată. Duhnește și îmbălsămează a paciuli, apă de păr și lavandă.

— Ce încoțare, începu el, să-mi deschizi localul chiar tu. Dar ești verde la față, amice. Ai făcut-o lată iar. Dramă de amor sau indigestie ?

Filip își trase cu satisfacție un scaun lîngă el și luă loc. Se pregătea să savureze confidențe noi. Dar Silion se ridică brusc și, fără o privire, fără un salut, se depărtă ca un obsedat.

Filip se uită după el buimăcit. Peste o clipă îl ajungea, îl depășea, îi tăia drumul :

— Ce e cu tine, faci pe nebulu ?

Lucu îl aținti cu niște ochi fără priviri, orbiți de soânteii de mînie.

— Nu FAC pe nebulu, monmăi el, sînt nebulu. Nebulu, ai aținteles ?

Și părea totuși că nu-l vede, cu ochii lui ațintiți și furioși.

Filip l-ar fi lăsat bucuros în plata domnului, dar nu trebuia să pară intimidat.

— Ce tot te lauzi, mă băiete, ești turmentat : ți s-a suit șampania la cap. Uți că prostu nu-și poate pierde mințile. Cum o să piardă ce n-are.

— Dă-te la o parte și slăbește-mă cu familiaritățile, îl somă Lucu ; ia mîna de pe mine, continuă el cu un glas înăbușit și duduind ca o conductă de apă într-un zid, ia mîna că n-am păscut porcii împreună.

Stăteau nemișcați față în față. Filip aruncă o căutătură în jurul său, apoi îl scrută din nou pe Lucu. Spera încă într-o glumă proastă. Dar citi în ochii lui o pornire ucigașă.

Cum stăteau nemișcați și corecți față în față, nimeni din puținii clienți și chelneri ai acelei ore n-ar fi bănuț schimbul lor de cuvinte.

Lucu îl aținteaa mereu, cu pupilele micșorate. Nările îi tremurau, mușchii feței îi tresăriră :

— Scutește-mă azi, îi spuse el pe un ton schimbat, dar încă amenințător, dispari cu mura ta cu tot, fă-mi loc, te rog.

Și înaintă spre el.

Filip dădu înapoi cu un pas, cu doi, fără a-l pierde din ochi, șovăind între nedumerire și frică. Îi întoarse deodată spatele, aruncîndu-i în grabă :

— Ai să regreti... ar trebui să vezi un doctor.

Cu pași mărunți și nesigur, Lucu se îndreptă spre cartierul Sărindar. I se părea totuși că merge țeapăn și ferm ca un automat. În calea lui obloanele se ridicau cu zgomot. O lume tânără, funcționari și vânzătoare de magazin, în treciuri și fulgarine, avocați cu serviete sub braț, cotropise centrul orașului. Cu rușine, Lucu izgoni din minte scena proaspătă dintre el și Filip. Ce-a fost asta ? O criză de nervi, firește. Din nimic sau din oboseală. Dar n-a mai putut suferi făptura sfătoasă a lui Filip. S-a comportat ca un copil răzgâiat, ca o femeie isterică. Iată la ce i-au servit Exercițiile Spirituale din cartea dată de Fane. *Je dirige mon corps et mon esprit*¹. Într-adevăr. Își dăduse o faimoasă dovadă de stăpânire de sine. Nu-i mai rămânea decât să urmeze sfatul Anei. Și fără ezitare se întoarse din drum și o luă grăbit spre casa Feraru.

¹ Îmi conduc corpul și spiritul.

Holul casei Feraru îl primi în plasa lui de penumbre în care dăinuia, ca o amintire, mireasma pătrunzătoare de mosc. Nimeni nu-l auzise intrînd. Lăuntru lă părea pustiu și părăsit. Se adînci într-o așteptare fără scop.

Din tapetele obosite, din covoarele șterse, din draperiile prăfuite, din atmosfera închisă, nimic nu se desprindea să-l odihnească și să-l întremeze. Ce greșeală, să renunțe la cele cîteva ore de somn la el acasă și să vină aci unde va fi nevoie din nou să se prefacă, să năsocească vrute și nevrute, ca să nu deștepte bănuielele Laurei. Căutase un adăpost și găsisese un fel de zid al plîngerii la care soarta îl înngenunchea zilnic, dar în zadar. E ca într-un turn întunecat : afară a rămas lumea care-l uită și Ana pe care a pierdut-o pentru că a jertfit-o poate unui gând născut din închipuirea lui rătăcită. N-a avut curajul, un anumit curaj... Iar el se afundă în tăcerea casei Feraru, ca un văduv osîndit să vegheze cît i-a mai rămas de trăit lîngă două pleoape care s-au stins. Deznădejdea sporea în el, încet, cum se deslușește un vaier în noapte. I se

părea că a făcut, de bunăvoie, un târg în care a schimbat un surâs pe o lacrimă, în care a vândut iubirea unei ființe în carne și oase pe apropierea de gheață a unei fantome. Trăia un vis bolnav de necroman în care tinjește după atingerea unui trup neînsuflețit. Îi e groază și rușine. Dar nu mai știe ce gândește, nu mai e răspunzător de gândurile lui, mintea lui veghează ca o flacăară orbitoare și uscată într-un labirint de azbest. Noaptea nedormite și frământarea ultimei nopți îl mistuie până la istovire. Nu mai poate rămâne aici. Se ridică să plece așa cum venise, fără să-l simtă Laura, care desigur încă doarme în camera ei. Să plece de aci. Afară poate că-l mai așteaptă o speranță sau numai o amânare, poate că mai e ceva de făcut. Pas cu pas se apropie de ieșire. Parchetul vechi trosnește urnit din albia lui. De fiecare dată Sillion se oprește cu auzul ațintit îndărăt spre dormitor. Nici un semn. E gata să treacă în vestibul, când își dă deodată seama că în casă domnește ceva neobișnuit. Tăcerea e parcă altfel decât întotdeauna. Se uită de jur împrejur. Faldurile grele ale draperiei, care în timpul verii înlocuia ușile și despărțea dormitorul Laurei de hol, tresăreau încet de un suflu ce nu izbutea să le agite. Un tremur abia simțit. Era ciudat, pentru că niciodată nu se deschideau ferestrele în dormitor la ceasul acesta. Vru să se încredințeze că Laura e în patul ei și doarme încă. Se întoarse tiptil pe parchetul sonor. Un pat desfăcut și ferestrele deschise larg, ca într-o cameră în care a murit de curând cineva. Nimeni. Salcîmii trecutului încă despuiți de frunze tremurau, negri în umbra pe care înaltele ziduri vecine o păstrau aci răcoroasă ca într-o fântână. Respiră adânc. Camera era pătrunsă de răcoarea dimineții. E aproape un ceas de când a deschis și a plecat, socoti el. Trezit din beția uscată a nesomnului, cutreieră neliniștit prin încăperi.

„Laura !“ Nici un răspuns. Trecu prin culoarul din fața oficiului și a bucătăriei și se opri uimit pe terasa îngustă de lemn din dos. În adâncul curții, văzuse pe Laura, într-un penioar somptuos și vătuit, șezând pe singura bancă din fund. Cu fruntea ridicată părea că ascultă cu supunere spusele unui bărbat străin, care sta în fața ei în picioare. Silion îl vedea din spate : scund, uscățiv și cambrat, cu umerii înguști și gesturi încete, dar autoritare. Privirile Laurei îl priveau atât de intense, că păreau din depărtare o panglică albastră plutindu-i pe pleoape. Părul, îmbelșugat și greu, adunat în graba dimineții, îi făcea un coif de metal. Pe buze, îi înflorise un surâs sfios. Lucu se ascunse după una din grinzile de susținere ale terasei și asculta, avid. Nu-și putea lămurii cum ajunsese și ce căuta Laura în fundul curții. Fără îndoială că necunoscutul din fața ei o ajutase. Nu se auzea ce vorbeau. Laura făcea din cap semne de înțelegere. Străinul tăcuse. Mîna îi rămăsese ridicată în aer. Lucu văzu surîsul Laurei crispîndu-i-se pe figură, ca și cum ar fi înghețat. Era surîsul de mărgean al călăreței de circ suită cu picioarele pe șa și pregătindu-se pentru saltul mortal în arenă. Cu palmele apăsate pe marginea băncii și cu o exagerată sfortare a întregului trup, Laura dădu să se ridice, păstrîndu-și zîmbetul, ca pe o floare mototolită pe gura dureroasă. Dilatați, ochii îi sticleau. În sfîrșit, fu pe picioare.

— Ce-i asta ? Așa ne-a fost vorba ?

Laura se frînse și se așeză, dintr-o bucată.

Străinul își împreună mîinile a descurajare. Făcu cîtiva pași, ocoli banca și se opri în fața Laurei, ca mai înainte. Silion îl recunoscu. Era doctorul Barbu. Îl auzi din nou :

— Ești în toane rele azi. (Îi vorbea răsPICat, dar blînd.) Știi unde ți-e gîndul. Dar ne-am înțeles o dată

pentru totdeauna că gândul dumitale cel mai de seamă e sănătatea. Lasă dragostea și fericirea. Ele vin numai pe urmă. Vin singure, vin sigur, dacă ești sănătoasă și voinică. Dacă mă asculți, am să te fac bine. Ți-am găsit leacul. Dar nu ajunge, trebuie să mă și ajuți. Haide, încă o dată. Nu te mai codi. Copăcel.

Surâsul de călăreață de cinc reînflori mașinal pe buzele Laurei. Palmele în care ținuse tot timpul marginea băncii se încordară o clipă, tresări și se ridică deodată în picioare ca o statuie cu ochii în gol.

Doctorul biciui văzduhul cu o cravașă nevăzută.

— Nu e bine. La loc mișcarea.

Din nou, Laura se frînse și se așează, cu zdruncinătură. Surâsul i se stinse. Ca iedera, privirile i se agătară de Barbu.

— De ce atitudinea asta de tragediană în actul al cincilea? (Demonstrativ, doctorul luă o poză exagerată, ca și cum ar fi vrut să iasă din propria piele.) Ai un fel de a te ridica și a te opri plin de efect, dar care trădează nesiguranța interioară. Te temi să nu cazi, te înțepenești toată. Fă cum ai făcut ieri, ți-ai aduci aminte? A mers de minune ieri.

— Nu mai pot.

— *Allons, allons!* Ai să aprinzi o țigară și ai să vii spre mine, ușor, natural, cu grație. Se apropie, îi dădu o țigară, i-o aprinse, făcu doi pași înapoi: Atențiune, pornește!

Arborându-și surâsul poruncit și cu ochii mai larg deschiși în albastrul lăr, Laura se dezlipi de pe bancă; se înălță...

„Ce frumoasă e și ciudată, gândi Lucu, nici o femeie nu-i seamănă.”

— Fără aere de fantomă, interveni doctorul aproape răstit (cum îndrăznește cineva să-i vorbească pe tonul acesta?). Nu te clătina, mai trage un fum, așa, acum pornește.

Laura făcu un pas sfios și brusc, ca și cum la capătul lui ar fi redescoperit pământul sub picior.

— Înainte, înainte, porunci Barbu.

Un al doilea, un al treilea pas. Pe mucegaiul verde al aleii Lucu văzu cum Laura e desculță și se gândi că acest amănunt face parte din terapeutica doctorului.

— Nu depărta mâinile, observă doctorul, nu umbla ca pe sîmă; oprește-te și simte pământul sub tălpi.

Laura se oprea și pipăia aleea de lichen cu tălpile, ca și cum se va i s-ar sui pînă în creștet, colorându-i buzele, ochii și părul.

— Așa, o îndemna doctorul, mai trage un fum, mai repede, tot mai repede.

Ținîndu-se pe marginea potecii, doctorul mergea de-a-ndăratelea, gata de ajutor. Silion urmărea cu teamă înaintarea Laurei. Cunoștea mersul ei sacadat printre lucrurile din casă și ora pentru el vădit că Laura se mișca ceva mai ușor și mai iute cu toate că nu mai avea nici un punct de sprijin. O văzu întinzînd mîna spre mâinile doctorului pe care îl depășea în înălțime, dar acesta feri contactul:

— Nu te înțepeni, nu te gîndi la picioare, mergi, mergi, mai repede, mult mai repede, scoate țigara din gură, nu te opri.

Inima lui Lucu bătea repezit. În fața lui, viziune de o clipă, se ivise o altă Laură, cum numai în vis putezase să o vadă.

Din mers, Laura dădu să-și ia țigara înfiptă în surîsul ei țeapăn — o spaimă i se lărgi din ochi pe tot

chipul, cu o umbră de apă, bătu cu mâinile în jurul ei și căzu deodată cu fața în jos. Silion se repezi. Cu brațul întins, doctorul îi tăie calea, îl sili să se alinieze la marginea potecii fără măcar să se uite la el și se întoarse spre Laura ale cărei plete înflăcărâte se împrăștiară în jurul capului prăbușit.

— Iar îmi faci de-alde astea, o dojeni el, ca și cum nimic nefiresc nu s-ar fi întâmplat. Fă bine și ridică-te singură.

Laura începu să se ridice mai întâi în coate, apoi în mâini, cu trunchiul întreg. Cît a zăcut, păruse o uriașă pasăre abătută din zbor și care își aduna aripile anevoie. De teamă să nu fie certată, sau de rușine, ținea capul în jos. Părul îi șerpuia pînă în pămînt, izolînd-o într-o umbră de aur. Rămase în odihnă, ca o salcie.

— Nu zăbovi, stăruie neînduplecat doctorul, care cu o mîină hotărîită îl prinse din nou pe Silion de braț și-l ținu pe loc. Sfîrșește, te rog, adăugă el, cu această poză de *mater dolorosa*.

Sub undulările de metal topit ale pletelor ei, capul și umerii Laurei fură scuturați de cîteva ori, ca de un fior, în tăcere. În turburarea lui, Silion nu știa dacă e un semn de plîns sau de multă ilaritate.

— Uite, îi șopti doctorul și îi arătă spre picioarele ei, dezgolite în cădere pînă peste genunchi.

Prin pielea de culoarea grîului însořit, mușchii coapselor și ai pulpelor se ancuiau subțiri și viguroși, se pierdeau din în scobitura gleznelor. Avea dreptate doctorul, dar gîndul acesta Silion îl gîndise mult mai mult. Cinci ani de zăcere izbutiseră să vatăme picioarele Laurei în aspectul lor de forță și frumusețe. Schimbară amîndoi o privire care îi lega laolaltă într-un complot al speranței.

Lăsată acum în cotul stîng, Laura se ajută cu mîna liberă să-și strîngă genunchii lângă trup. Se ghicea în tăcerea ei că sfortărea pe care o făcea era foarte grea și obositoare. Părul i-acoperea mereu fața.

— Trebuie să te căznești, o încurajă doctorul, prea te-ai deprins cu renunțarea, cu lenea voinței și a trupului. E așa de comod să te declari neputincios, cînd are cine să te răsfete și să nu mai vrei nimic, cînd cei din jur îți proîntîmpină toate dorințele. Cu vremea boala devine un sclav care-ți ține de urît, te leagă, te bîntuie, te lingușește, îți spune basme...

De jos, continuîndu-și efortul, Laura îl întrerupse :

— Literatură, doctore, și nu din cea mai bună.

— Mulțumesc, te prefer așa.

Între timp, Laura izbutise să stea într-un genunchi. Se odihnea după fiecă mișcare. Dibui cu degetele în jurul ei ca o oarbă și Barbu găsi cu cale să-i întindă mîna. Se sprijini din răspuțeri. În clipa următoare, o clipă dureros de lungă, Laura smulse pămîntului genunchiul rămas, se înălță, se îndreptă în toată statura ei. Răsufla greu. Părul i se împărțise în două coame bogate peste umeri. Silion se desprinsese din paza doctorului și făcu un pas, să vadă mai bine. Laura privi în jurul ei, dădu cu ochii de Lucu, își duse mîna la inimă, se îndoii de la genunchi. Doctorul Barbu o prinse în cădere de subsuori. Trupul inert al Laurei îl copleșea. Capul blond i-atîrna moale, revărsîndu-i-se în plete peste umăr.

— Mișcă-te, Silion !

Era un accent de mînie în chemarea doctorului. Silion sări și cuprinzînd-o pe Laura o ridică pe brațe. Fața și pleoapele i-erău galbene.

— Bagă de seamă : îi calci pe plete.

— S-o ducem în casă, propuse Silion.

— Du-o unde vrei, îi răspunse și îi aruncă o privire rea.

Se grăbiră împreună spre intrare. Doctorul îi adună părul și-l ținu ca pe o beteală.

— Cine te-a pus să te arăți? De două ori te-am împins, credeam că ai înțeles. Trebuia să te dau afară. Ah, unde mi-a fost capul!

— Crezi că e grav? Întrebă Silion pocăit și gâfîind. Oboseala și emoția îi turburau mințile. Se aștepta să se întîlnească pe sine pîndind ca adineauri pe după coloanele peronului.

— Nu pot să știu nimic.

O întinseră pe divan în odaia ei. Fruntea și obrajii de ceară, picioarele palide, tălpile mînjite verde-cenușiu. Doctorul o privi cercetător.

— Nu-i iei pulsul? Îndrăzni Silion, aproape șoptit. Barbu îi disprețui sfatul.

— Peste cîteva minute își vine în fire.

Silion s-ar fi prăbușit cu fruntea pe gleznela Laurei și ar fi oftat. Dar nu îndrăzni.

— Poate că nu-i va fi mai rău, nu-i așa, doctore, sînt și emoțiuni salutare?

— Emoțiuni salutare, repetă doctorul rar și cu o voită plictiseală care sublinia neghiobia întrebării — emoțiuni salutare, în împrejurarea de astăzi?

Silion se lăsă pe un fotoliu, își rezemă coatele pe genunchi, își luă capul între mîini. Abătut.

— Două luni, exclamă Barbu, mai mult pentru sine, m-ai dat înapoi cu două luni. Noroc că am realizat și progrese care rămîn cîștigate definitiv.

Tăcu. Silion îl privi rugător.

— Vorbește, doctore.

— Am scos din sîngele ei toate gunoaiile pe care i le-au băgat doctorii, an cu an. Nu știu cîte zeci de

feluri de fiole și tablete, când pe gură, când pe sub piele, toată producția laboratoarelor moderne. Așa, ca să fie. Cum de a rezistat la atîta știință și industrie, e de mirare. Încă șase luni de asemenea experiențe și nu mai era nimic de făcut. Medicii de astăzi urmează moda lor științifică, la fel cu croitoresele și modistele pe a lor proprie. Pe socoteala și pe spinarea pacienților. Am înălțurat și așa-zisele mijloace mecanice cu ajutorul cărora îi gîdilau pînă la exasperare centrul nervoși, am aruncat pe fereastră lămpile cu cuarț, lumînările ultra și infra, vibratoarele electrice — și pe lîngă ele faimoasele vitamine A pînă la Z, sulfamidele, extrasele glandulare masculine și feminine, și hepatrații și cerebrinele, într-un cuvînt toată farmacopeea. Acum trupul ei e curat pe dinăuntru ca al unui copil și gata să reacționeze la remediul bine ales pe care cred că i-l voi administra. Bine ales : nu un ghiveci medical, ci un singur element care ca un proiectil să nimerescă tocmai în camera de muniții. Fără să mă laud, cred că am găsit. Nu e mare ispravă. Nu mi-a fost greu să constat, cînd am examinat-o și observat-o după atîta vreme, că bolnava noastră e victima unei greșeli de diagnostic. Oricare medic astru ruginit ar fi făcut aceeași descoperire, dacă și-ar fi dat osteneală să examineze problema sau măcar pacienta din nou. Dar în asemenea materie există și la noi medicii, autoritatea lucrului judecat. O dată stabilit de un sanhedrin medical oarecare, diagnosticul capătă o putere de tradiție, și cu cît trec anii devine mai sacrosanct. *Perseverare medicalum.*

Silion se ridică turburat.

— Cum ? Nu e ce s-a crezut ? Urmările unei poliomielite ?

— În ruptul capului ! Dar nu mă legăn cu gîndul că e un simplu proces nervos. Și chiar așa de-ar fi, în

cinci ani de zăcere paralytică se petrec în organism modificări care te duc la depărtări astronomice de punctul de pornire. Nu mai poate fi vorba de un șoc emoțional care să o vindece. Ceea ce nu înseamnă că un șoc emoțional nu-i poate da lovitura de grație. De data asta cred că a scăpat. Bagă de seamă. Porți o răspundere grea.

— Știu, suspină Silion, dar tratamentul ?

— E secretul meu, nu țin să-l discut cu nimeni. Un tratament e o chestiune de credință, se știe. Trebuie să creadă în el atât bolnavul, cât și medicul. Orice discuție, orice comentariu, un gest, o privire sînt în stare dacă nu să-mi zdruncine, cel puțin să-mi vatăme credința.

— Ai spus că port o răspundere grea. Pot să-ți fiu de vreun folos ?

Privirile lui Barbu zîmbiră de după ochelari.

— Numai dacă mi-ai face rost de un caz acut de poliomielită.

Tonul lui puneă capăt discuției. Silion nu se dădu bătut :

— Să sperăm atunci într-o mică epidemie ?

— Căile Domnului sînt nenumărate...

— Cum rămîne cu știința, doctore ?

— Să afle care sînt căile Domnului și să ne îndrume pe ele. Asta e tot, și e enorm de mult. O rețetă nu e decît o adresă, zîmbi doctorul, gînditor.

— Zi mai bine căile naturii, îl sîoîi Lucu.

— Zi-le cum vrei, concedă Barbu și trecînd pragul se opri din nou. Am ajuns, continuă el, la o concepție unitară a patologiei integrale. Există o singură boală pe lume, una și aceeași, sub miile ei de aspecte. Auto-intoxicația ! Ea și numai ea, accentuă doctorul, restul nu e decît un carnaval, sau dacă preferi o comparație muzicală, variațiuni pe aceeași temă. Microbul, și prin

urmăre diagnosticul, nu exprimă decât alegerea pe care o face organismul autointoxicat, în vederea unei crize liberatoare. Remediul, deci, trebuie să fie un auxiliar al acestei crize. Doctorul nu e, în ultimă analiză, decât un soi de mamoș al frământărilor organismului autointoxicat.

Ultimele cuvinte le scandă clătînându-și amenințător arătătorul în aer. Apoi cu același arătător țintui fruntea lui Silion, ca și cum ar fi vrut să facă loc cuvintelor sale spre creierul acestuia. Și se apropie de divanul pe care zăcea Laura. După câteva clipe ea deschise ochii, își aminti și surâse.

— Mi se pare că pot să plec, anunță Barbu. În același timp Laura tresări violent, genunchii i se îndoiră ușor. Reflexele se trezesc. Ameliorarea se menține. Cu unghiile lui tari și aduse doctorul o zgâriase la tălpi și zâmbea ușurat. Acum vă las.

Singuri.

— Ce rău îmi pare, Luc. Credeam că am să-ți pot face o surpriză. L-am chemat pe Barbu fără să-ți spun, m-am înțeles cu el să nu afli nimic pînă mă fac, poate, nițel mai bine. Nu de tot. Numai nițel, să pot veni o singură dată să te văd la tine acasă. Să stau numai un ceas. Pe urmă să mă duc înapoi, aci, și, dacă trebuie, să zac din nou. Văd însă că n-am să pot. Și știi totul. Să nu fii supărat pe mine că ți-am ascuns ceva!

Aplecat ca de atâtea ori peste patul ei de suferință, Silion se străduia să o liniștească. Nu găsea însă cuvîntul și mîngîierea care să-i redea speranța. În zadar o încredința că a văzut-o în răstimpul a cîtorva clipe mergînd ca un om sănătos, clipele acelea aduceau dovada că vindecarea e cu putință, Laura tăgăduia îndărătnic, și ceea ce părea că o chinuie mai aprig era că

În toată scena din fundul grădinii fusese ridicolă și demnă de compătimire.

— E penibil, e de nesuferit. Inspir milă, stîrnesc ilaritate. Dar sînteți prea buni cu mine să mi-o spuneți.

Poate că Silion ar fi găsit ceva s-o mîngîie, dacă n-ar fi fost atît de obosit. Acum cînd știa că Laura nu se va îmbolnăvi mai rău pe urma spaimii din grădină, nu mai găsea puteri să lupte cu noaptea care-l pătrundea de pretutindeni. Simțea un gol negru sub frunte, mintea i se oprea ca o roată peste un iaz secătuit, ochii deschiși cu de-a sila nu mai vedeau. Icoane fantastice și gânduri fără șir se împleteau cu realitatea de care se agăța cu o sforțare deznădăjduită a voinței și a simțurilor.

— Mi-e somn, exclamă el răzbit, nu vrei să ne odihnim nițel împreună ?

Laura crezu că îi vorbește ca unui bolnav care a trecut printr-o spaimă, că o minte.

— Dar mie nu mi-i somn de loc, nu sînt obosită. Nu mă înțelegi, Luc, gândurile astea nu-mi vin din împlinirea de azi, nici nu sînt de ieri, de alaltăieri.

— Numai un sfert de oră, continuă Silion, care simțea că gândul i-alunecă în imagini halucinante, și graiul i se împletește. N-am închis ochii toată noaptea, am studiat un dosar, nu te pot urmări, să tăcem cîteva minute.

Ca și cum l-ar fi ghicit și și-ar fi propus să-l chinuie, Laura îl întrebă :

— Ai vreun proces ? Și mie nu-mi spui ?

Din prăpastia în care se prăbușea și revenea mereu la suprafață, ca un înotător istovit, el rosti întretăiat :

— La Jurați : o femeie... Ana... adică Ada... a ucis... pe amant... Ada Fulga...

— Aiurezi ?

Întrebarea îl smulse întunerecului, se trezi, și-aduse aminte ce-a spus, surâse prostește :

— Nu aiurez. Nu știi cine e Ada Fulga ? Am să-ți povestesc mai târziu... să dormim nițel.

O mai auzi pe Laura întrebându-l, cu cea mai argintie dintre melodiile ei :

— Rămâi cu mine azi, Luc ? Toată dimineața ?

Și înțelese că fericirea e uneori doar un tremur muzical de cuvinte risipite în auz.

— Rămân pînă-n prânz... toată seara... toată noaptea. Brațele Laurei îl încercuiră.

Și-amintește că s-a mai trezit între timp. Somn greu din care se deșteptau pentru a luneca împreună pînă în mânginea morții. Și adormeau din nou. I se părea lui Sillion că Laura îl veghea. Cîteodată i se făcea o lumină orbitoare în cap, îndărătul ochilor, o caractiță de scînteieri i se legăna înăuntrul craniului său mărit în proporții uriașe, ca o ocnă : e candelabruul lui Scafa, îl recunoștea surîzînd în vis și lumina stăruia, îi lua vederile.

S-au ridicat pentru dejunul în doi. Apoi somnul s-a reîntors, l-a pîndit numai pe el, a aruncat din nou asupra-i zăbranicul lui negru, ca pe o plasă. Ce minunată e frumusețea Laurei și ce adînc îi e sărutul. Cade, fără zgudui, cade la infinit, se trezește cu ea în brațe, pe un țarm efemer, necunoscut. Și-amintește de o taină care e numai a lui, nu trebuie împărtășită nimănui, mai ales Laurei : parcă i-a făgăduit cîndva să nu-i spună nimic, să nu-i facă rău. Se trezește din greu, i-e teamă să nu se trădeze. Să nu mai vorbească. Nu cumva să vorbească în somn. Cineva îi pune întrebări și el fără voia lui răspunde, dar răspunsurile nu se potrivesc, prea sînt închipuite ca să fie crezute, își dă seama de asta

după uimirea Laurei pe care nu o vede, dar o simte. Să nu se trădeze, să doarmă. În somn nu-l mai urmărește nimeni, e numai liniște, nu se aude nici un pas. Doar semnalul de alarmă izbucnește deodată, se împărăștie în bănuți de argint în toate cutele nopții. De zbîrnîiala lui se cutremură și candelabrul lui Scafa, se aprinde, scînteiază. De ce nu vrea să adoarmă semnalul de alarmă în loc să stea de vorbă în toiul nopții cu Laura? Silion se ridică brusc, tocmai cînd candelabrul se rostogolea cu zgomot peste el, împărăștiind cu țândări de stele domul nopții, o mîină i s-a înfipt în umăr, îl stăpînește, îl trage înapoi în realitate. E seară adînc, e întunerec. Laura e lîngă el și-i întinse receptorul.

— E o femeie la telefon, îi spune ea, și insistă să-ți vorbească. Nu vrea să-și spună numele, zice că știi tu de cine e vorba, că e femeia care e în stare de o crimă, am impresia că nu e în toate mințile. Cine e, Luc? Ce să-i răspund?

Luc se ridică în așternut, își trecu o mîină pe frunte. O bănuială îi dădu un fior pe șira spinării, într-o clipă fu leoarcă de apă. Să nu se trădeze. Aproape smulse receptorul din mîna Laurei.

— Alo.

Ghicise. Era glasul Anei Ulmu. Se încumetase să-l cheme aci, la locuința Laurei. Pesemne că îl chemase mai întîi acasă, în mai multe rînduri, în zadar. N-a mai putut răbda și i-a telefonat acolo unde se află. Da, a avut această îndrăzneală. Nu s-a întîmplat nimic deosebit, atîta doar că e singură. Arghir nu s-a putut muta încă, l-a amînat cu o zi și acum Ana e singură. S-a gîndit să-l cheme la ea, să fie împreună această cea din urmă noapte a lor. Să nu o părăsească în noaptea asta, să facă ce o ști, numai să vină fără zăbavă. Nu există piedici pentru cine iubește adevărat.

Silion sări din pat, își căută hainele.

— Trebuie să mă duc, Laura. Mă odihneam așa de bine, era așa de bine împreună. E păcat, dar trebuie să mă duc.

Se îmbrăcă alergînd de colo pînă colo sub privirile neliniștite ale Laurei.

— De mult nu m-am mai odihnit așa de bine, n-am mai dormit de mult la ora asta. Îmi pare rău că trebuie să plec, știu că ți-am promis să stau cu tine toată noaptea... Nu se poate, mă cheamă... E clienta mea. Ana... Adică Ada Fulga... Am să-ți povestesc altă dată... Un caz complicat. Eu i-am lăsat numărul tău de telefon, pentru cazuri urgente, eu însumi, ca s-o liniștesc. Ai dreptate, Laura, ești o femeie deșteaptă. A făcut o mare greșală... De aceea mă cheamă... Mă întreb cum am să dreg situația. Și îmi pare atît de nespus de rău, n-am încotro, noapte bună, Laura.

.

Privirile de friguri, șoapta arsă și întretăiată, gura lacomă, crîncenă :

— Iubitule, ce dor mi-a fost de tine. Să nu mă cerți că te-am chemat. Iubitul meu adorat și scump, sînt nebună, ajută-mă, nu mai puteam îndura singurătatea. De ce te-ai dus la ea, în loc să vii la mine? Nu mai pot răbda să te împart cu alta. De ce n-ai trecut peste toate piedicile, de ce nu ești în stare de o nebunie? De ce te-ai dus la ea, canalie? Trebuia să suferi ca un cîine, să urlî ca mine în singurătate. Dar nu ești în stare, canalie iubită. Nu mă iubești destul.

Minciuna „aruncată“ de Lucu la întâmplare, într-o noapte, ca să justifice chemarea Anei, crescuse ca o buruiiană între el și Laura și amenința să strice toată încrederea, cu atîta trudă înfiripată. De fiecare dată, citea o întrebare nerostită în privirile Laurei, care-l așteptau cu un fel de curiozitate nouă, plină de neastîmpăr. Ocolise mereu explicațiile.

Pîna într-o zi, cînd, pe negîndite, a început să vorbească.

Se găsea la Laura pe înselat, după cîteva ceasuri minunate petrecute cu Ana la el acasă. Acum se schimbase rînduiala. Pe Ana o vede ziua, iar Laurei îi închină nopțile. Se apucase, chipurile, să recîștige timpul pierdut. Ideea i-a venit deodată, pe nepregătite, i-a suflat-o cineva nevăzut, ascuns, ca pe Tabor, între două spații misterioase — a fost ca o inspirație.

Mai mult ca oricînd arăta ca un noctambul înverșunat. Mina lui veștedă și scofilcită o îngrozise pe Laura. Îl primise ca totdeauna, cu liniște și nerăbdare, cu mîinile și cu privirile, cu acea mișcare în care i se

dăruia trup și suflet, în clipă și în veșnicie. O fi citit ceva pe chipul lui palid și tras, sau în ochii lui mai mari, mai negri ca de obicei.

— Ce e cu tine ? l-a întrebat, pipăind ca o oarbă în însăși viața lui, spune-mi ce s-a întâmplat ?

Silion a crezut că Laura aflase totul, așa cum se temea el neconținut și din capul locului și că sosise acum clipa de neocolit în care teama lui superstițioasă își găsea împlinirea : Laura aflase tot, cum află o ghicitoare care ar citi cele mai ascunse gânduri ale cuiva, prin simplă ascultare lăuntrică. Laura creștea în fața lui ca o sibilă, ca o urnă fermecată în care existența lui, cu amănuntele ei cele mai primejdioase, se deșerta torențial, așa cum luna pe o dîră își revarsă lumina în cioburile unui fluviu.

— Spune-mi, Luc, îl îndemna iar, și, ca de atâtea ori, pe buzele ei palide șoaptele cele mai obișnuite tremurau de o așteptare înfrigurată.

Silion nu răspunse numaidecît. Ar fi vrut să pătrundă gândul Laurei, să mai smulgă un cuvînt.

— Știu, Luc, urmă Laura încet, știu că mi-ascunzi ceva.

În apărare, Silion înălță din umeri. Se pregătea de o împotrivire îndoielnică, fără speranțe, ca un inculpat încolțit. Ochii aceia cu lumini violete, ațintiți fără umbră de bănuială asupra lui, vedeau totuși dincolo de ceea ce se vede. Ar fi poate mai bine să spună tot, pe nerăsuflăte. Nu va mai fi apoi eroul din poveste, ci un om ca toți oamenii, despovărat și odihnit, și, după cîteva frămîntări, viața lor se va potoli într-o dulce banalitate.

— Da, Laura, îți ascund ceva.

Laura păli ușor. Surîse cu amărăciune și resemnare.

Silion se înspăimîntă de propriile lui cuvinte. Cine oare i le rostise? Vorbise parcă altul decît el. Se așeză domol pe marginea divanului, îi luă mîinile și i le sărută. Sub privirile flămînde ale Laurei, căuta să cîștige timp cu fiecă mișcare, dar numai atît : nu era în măsură să gîndească alt nimic.

— Am pledat ! zise el, cu un surîs liniștit și simplu, care parcă ar fi vrut să adauge : iată secretul meu în toată grozăvia lui.

Se minuna el însuși de liniștea și limpezimea cu care răspunsese. Știa doară că, din teama de a fi prins, mintea i se oprise în loc mai dinainte, așa încît nici n-ar fi putut premedita și nici să născocoască ceva n-ar fi fost în stare. Dar atunci de unde oare îi venise gîndul salvator, cînd nici măcar nu auzise glasuri, ca Jeana d' Arc ? A fost, da, o inspirație, într-adevăr.

Fața Laurei, însuflețită de o fericire neașteptată, se înălță spre el ca o mîngîiere.

— Ai pledat ? repetă ea, într-un cîntec.

Era gata să creadă orice, chiar și acest miracol în care de mult renunțase să sper.

— Închipuie-ți, întări Lucu, calm și privind-o fără înfruntare drept în ochi, s-a întîmplat și asta : trebuia o dată ! și adăugă : *Mieux vaut tard que jamais*.¹

Dar Laura îi frămînta mîinile, cu nerăbdare.

— Spune, Luc, ai avut succes ?

— Cel puțin așa pretind colegii, răspunse el cu modestie. Unii afirmă că a fost chiar un mic triumf... o revelație... după ședință m-au felicitat și procurorul și președintele. „Ar fi mai mult decît păcat, mi-a spus procurorul (care mi-a fost adversar în proces), să nu

¹ Mai bine mai tîrziu decît niciodată.

perseverezi : ar fi o crimă. Unde te-ai ascuns pînă acum ?“ Eh ! își încheie Lucu povestirea cu un surîs pieziș, plin de dispreț pentru aceste deșertăciuni, sînt exagerările unui adversar care a vrut să-mi arate că are spirit sportiv : *fair play*.

Laura îl cuprinse cu brațele pe după gît.

— Ce bine-mi pare, Luc ! Dar de ce nu mi-ai spus mai demult ?

În îmbrățișare, Sillion regăsi, ca pe un ecou, fiorul și emoțiile vie de totdeauna. Ca la un semn, nopțile cu doamna Ulmu se depărtară într-un haos de uitare. Gîndul se opinti cu deznădejde să găsească un răspuns. Trebuia să mintă mai departe :

— Nu ți-am spus nimic. Doar ți-am mai vorbit o dată de procesul acela...

O cuprinse de mijloc. În legănarea lor căuta un răgaz, o amîinare. Laura însă își desfăcu brațele, îl luă de mîini cu vioiciune.

— Vreau acum. Vreau să știu cum s-a petrecut.

El își stăpîni un suspin. Își da seama că nu mai are încotro.

Dacă trebuie neapărat să vorbească de el însuși și de acea întîmplare neînsemnată care a trecut și care nu merită nici o luare-aminte, se va supune, vrînd-nevrînd.

— Să nu-ți închipui cine știe ce, continuă el cu resemnare. Isprava mea n-o să treacă în analele proceselor celebre. Nici public numeros, nici fotografi, nici reporteri, nici defilare de martori, nici ședințe de noapte.

Arunca vorbele în golul ascultării ei, cu disperarea unui vîntător urmărit de lupi și care, întors în sanie spre ei, deșerta în calea lor tolba cu vînat, bucată cu bucată, să-i mai întîrzie... Avu dinaintea ochilor acest

tablou de cromo, văzut cîndva pe peretele de arme din casa părintească.

— E o întregă poveste cum am ajuns eu să pledez la Jurați. Îl cunoști pe avocatul Tima? Parcă ți-am mai vorbit de el. (Știa bine că nu-i mai vorbise de el niciodată, de vreme ce acest Tima nici nu exista. Și în același timp, îi și găsea un nume de botez : Mircea, da, Mircea Tima suna bine de tot. Acest fel de a înfățișa lucrurile dădea mai mult adevăr povestirii.) L-am întîlnit la Tribunal, acum cîtăva vreme, continuă el fără să-i mai aștepte răspunsul : era galben și scofîlcit, mai să nu-l recunosc. A venit la mine cu mîna întinsă, cu cealaltă își ținea servieta, care îi spînzura greu de vîrfurile degetelor. Avea ochii turburi și stinși, un glas șovăitor și vorbea atît de repede, că nici n-am avut răgaz să-l întreb cum îi este. „Fă-mi un mare serviciu, m-a rugat, trebuie să mă duc să mă bag în paș de-abia mă țin pe picioare. Am un proces la Jurați, nu mă pot ocupa de el. Ți-l trec dumitale.“ Mi-a dat cîteva lămuriri descusute, cu glas întretăiat, fără să mă mai întrebe dacă accept. Se agățase de nasturele pardesiului meu, ca un înecat de un colac de salvare, și nu m-a slăbit pînă nu și-a terminat darea de seamă. M-a lăsat locului deodată și s-a depărtat, parcă ne-am fi jucat de-a v-ați ascunselea. M-a uluit, pur și simplu. Cînd am vrut să mă reped după el, prin furnicarul de lume, dispăruse. M-am îndreptat „à contre coeur“¹ spre grefă, țineam în mîna o țidulă cu numărul dosarului cu pricina și l-am cerut, fără tragere de inimă și fără curiozitate. Nu mă legasem prin nici o făgăduială, îmi spuneam, pe cînd răsfoiam și pe alocuri descifram niște file pălite, cu scrisul șters și plictisit. Cazul era

¹ Impotriva voinței.

destul de interesant și m-am văzut silit să recitesc d-a capo și cu atenție aproape filă cu filă. Să-ți mai povestesc ?

— Mă mai întrebi ? Gîndește-te că eu n-am fost de față... că niciodată n-am să pot fi de față la vreun succes de-al tău, îl imploră Laura.

Lucu se opri. Era un candidat în plină eclipsă de memorie și care caută cu deznădejde să-și amintească de un text învățat cîndva. Încrederea din ochii Laurei îi străbătea cu un fior inima. Tot astfel l-au privit, de mult, blînzi și credincioși, ochii lui Ajax, bătrînul cîine de vînătoare, în ziua cînd l-a fluierat ca să-l împuște pe la spate. Trădarea nu e un joc atît de simplu cum și-l închipuise.

— De ce te-ai întristat deodată ?

— Puțină oboseală, minți el. Și urmă : Un caz destul de neobișnuit de crimă din gelozie. Andu Fulga, moșier din Bărăgan, și-a ucis cu focuri de pușcă prietenul... pe Puși Istrati, bănuït a fi fost amantul nevastei lui Fulga, Ada Fulga. (Găsea numele, la întîmplare, pipăind cu mintea într-un haos de necunoscuți.)

— De ce n-a ucis-o pe soție ?

— Ca s-o păstreze numai pentru el.

Răspunsese cu vioiciune. Se socotea salvat. Povestea se închea de la sine. Parcă se afla de mult în apele turburi ale subconștientului. Își amintea de ea cu un fel de caznă obscură a memoriei, ca un lucru de sapă, de arheologie. Trebuia numai să-și fixeze bine în minte numele eroilor, să nu se încurce. Așa-dar Andu Fulga, soțul, Ada, soția, Puși Istrati, amantul și victima...

— Iar ai căzut pe gînduri, Luc.

— Fulga și Istrati s-au cunoscut în timpul războiului. Fulga a luat parte la șarja de la Robănești, din care n-au scăpat decît cîtiva inși, îi numeri pe degete.

Fulga fusese rănit la cap și a zăcut luni de zile într-un spital din Moldova. O vindecare miraculoasă. Acolo se împrietenise cu tînărul intern Istrati. Cînd a intrat în convalescență, Istrati nu-l părăsea o clipă. Îl încuraja cu prezența. Astfel de amintiri te leagă pe tot restul vieții. Nu s-au mai văzut cîtiva ani. S-a întîmplat ca Istrati să fie trimis șef al spitalului chiar în reședința de plasă de care ținea moșia lui Fulga. S-au întîlnit, s-au îmbrățișat și Istrati a devenit prietenul nelipsit al casei. Venea adesea cu mașina în conacul primitiv de pe Bărăgan. Locuiau într-un arman fără pereche în mijlocul unui parc de salcîmi și de pini... Ai fost vreodată în Bărăgan, Laura ? ! Casele acelea de piatră pline de umbră și răcoare. Trăiești acolo ferecat, cu stururile și perdelele trase, în timp ce afară, cît vezi cu ochii, e numai o văpaie...

— Și Puși Istrati a devenit pe dată amantul romanticei doamne Fulga, care se plictisea cumplit la țară ?

— Nu chiar atît de simplu.

Nu e nimic dovedit. La interogator doamna Fulga a tăgăduit că ar fi fost amanta lui Istrati. Întreabate și ele, slugile n-au putut spune decît că umblau într-adevăr vorbe despre vizitele lungi, aproape zilnice, ale „domnului inspector“, cum i se zicea lui Istrati în casa lui Fulga. Nimeni însă nu știa nimic, — singurul fapt care îndreptățea aceste șoapte erau convorbirile nesfîrșite dintre Puși Istrati și Ada Fulga. Chiar și la convorbirile acestea, Andu se afla mai totdeauna de față, afară de puținele ceasuri cînd pleca pe moșie, cu noaptea în cap. La țară însă nu e lucru decît la răstimpuri, așa încît soția și prietenul casei n-aveau prea mult prilej să rămîină singuri. Și totuși Fulga a tras în Istrati. A condamnat și a executat !

O eroare judiciară a unui soț gelos : nu prea e extraordinar.

Lucu și-a aprins o țigară. Laura îi întinse o scrumieră.

— Fulga nu era de tot sănătos, cu vremea începuse să sufere de urmările vechii sale răni. Mai ales după-mesele. O toropeală grea, un somn de neînvins care-l cuprindea treptat, ca după o digestie copioasă, chiar pe fotoliul pe care se afla, un fel de dare la fund îl făcea să piardă amintirea locului și a oamenilor, cu toate că rămânea cu ochii deschiși, dar albi, fără vedere. Fulga pretinde că nu dormea în aceste clipe, că numai capul i se golea de orice gând și nu mai vedea și nu mai auzea în jurul lui nimic. Cădea într-un fel de gol, cădea din ce în ce mai iute, pînă uita. Cu vremea, pierderile acestea de conștiință i se întîmplau de două și chiar de trei ori pe zi, dar numai cînd sta locului și se odihnea, niciodată cînd se îndeletnicea cu ceva. Se obișnuise cu stările acestea, le presimțea după toropeala și adormirea simțurilor și se așeza de bunăvoie într-un fotoliu confortabil de lîngă soba din sufragerie, căutînd să ia parte la convorbirea cu Puși Istrati și cu soția sa, cît mai mult cu putință. Le aștepta cum te pregătești de somn. Cu toate eforturile sale de luare-aminte, nu-și dădea seama de clipa în care se petrecea trecerea lui în viața cealaltă, în nesimțire. Se trezea dintr-o dată, ca și cum și-ar fi amintit de ceva care-l făcea să tresară și se afla din nou între ai săi, între Ada și Puși, a căror convorbire se desfășura mai departe pe același sunet molcom, care uneori îi înlesnea lui lunecarea în somn. Ca să nu-l stingherească, ei se prefăceau că n-au observat nici pierderea, nici trezirea lui, nu-i dădeau mai multă însemnătate ca unei sieste de fiecă zi, ceva mai prelungite, mai adînci și

mai grele. Starea lui Fulga se agrava mai ales la schimbarea vremii, când bătea vîntul, și pe ploaie și furtună. Din înfățișarea lui nu se putea ghici nimic și, dacă medicul de plasă n-ar fi răspîndit zvonul prin vecini, nimeni n-ar fi bănuit că lui Fulga îi merge prost cu sănătatea.

Istrati venea mai ales la masa de seară și rămînea pînă tîrziu. De multe ori cînd Fulga se trezea în fotoliul său de letargie, nu mai găsea de veghe lîngă el decît pe Ada. Prietenul plecase. Trecînd pe lîngă el, Istrati îi punea o mîină pe umăr și-l apăsa cu dragoste. Fulga nu simțea sau nu-și amintea nimic. Era unul din riturile prieteniei lor acest fel de a se despărți pe un hotar ciudat, în lunile din urniă.

Într-o seară tîrzie de toamnă, Fulga tresărise în fotoliul său din sufragerie. Poate că a deschis ochii și a văzut, poate că ochii săi erau deschiși ca de obicei și s-au umplut de vederi de-abia atunci. A și auzit. A auzit un suspin. A vrut să-și ridice capul prăbușit în piept, dar n-a izbutit. Simțea pe umăr, ca pe ceva rămas, apăsarea prietenească a mîinii lui Istrati, și, ca într-un vis, îl ajunse glasul doamnei Fulga pe tonul de totdeauna : „De ce nu mai stai ?“ și răspunsul lui Istrati : „E trecut de miezul nopții și mîine am treabă foarte devreme“. Pașii lor se depărtară spre ieșire. Fulga se trezise de-a binelea. Era singur acum. Auzi vuietul vîntului, arborii care își spulberau frunza și o fereastră uitată deschisă care se zbătea, fără ritm, undeva. Încercă să se ridice, dar parcă trupul său cîntărea mii de tone. Nici glas n-avea ca să cheme. Îl apucă groaza. Nu i se mai întîmplase așa ceva. Nu cumva paralizase ? Cineva întorcea în lacăt cheia greoaie a porții din tindă, la ieșire. Despărțindu-se, Ada și Istrati vorbeau încă. Fulga trase cu urechea.

Și fu izbit deodată de schimbarea bruscă și misterioasă care se făcuse în glasurile lor. Nu erau șoapte, era numai o scoborîre de ton, mult mai jos, ca pentru o taină, sau ca și cum s-ar fi îngînat unul pe altul, grăbiți și singuri, ei între ei. Ce puteau să-și spună atît ? Fulga se căzni să se smulgă din fotoliu. Izbuti chiar să-și ridice fruntea. Greutatea de plumb a trupului îl țintui pe loc, istovit. Capul îi căzu în piept. Îi ardeau tîmplele. Gulerul cămășii îl strîngea, rece și ud. Tăcere. Apoi din nou glasurile se înălțară scurt și nelămurit, recăpătîndu-și tonul firesc o dată cu respirația. Auzi cum se deschise și se închise poarta. „Pe mîine“, spuseră ei într-un glas. Pașii lui Istrati se depărtau prin curte. Ada zăbovea. Îl urmărea cu auzul. În sfîrșit, se întoarse în sufragerie. Cînd l-a văzut pe Fulga treaz în fotoliu și cu obrazul întors spre ea, a tresărit. O tresărire vădită, neîndoielnică, asupra căreia Fulga insistă în declarațiile sale. Tresărise, ca și cum ar fi vrut să stea locului. În aceeași clipă lui Fulga îi căzură cătușele. S-a silit să o întrebe în felul cel mai firesc cu putință, dar fără să-și poată ascunde nemulțumirea : „Ce-ați mai avut să vă mai spuneți pe întunec“ ? Ada însă n-a mai fost surprinsă. N-a vrut decît să-l înduplece pe Istrati să vie a doua zi la masă la prînz ; ca să nu mai vie seara. Serile acestea prelungite îl obosesc și pe el și pe ea, nu-i așa ? Dar Istrati s-a lăsat greu și a făgăduit cu jumătate gură.

În aceeași noapte, Fulga, împins mai mult de gelozie decît de dorință, a vrut să se apropie de Ada. Dar a fost respins. S-a întors singur și turburat în patul lui. Nu se mai îndoia că e înșelat. Nu putea să adoarmă. Mînia îi rostogolea prin minte fel de fel de planuri de pîndă și de răzbunare. Se zvîrcolea. Anevoie se liniști. Dar somnul nu venea cu una, cu două. Se trezi

de mai multe ori. În răstimpuri visa un vis curios care nu semăna cu celelalte vise, ci mai degrabă cu amintirea unor vise de care nu mai știa când le-a visat. Vedea și auzea pe Ada și pe Istrati în salonul din sufragerie, seara. Seară de furtună. Seară de lună. Mereu altă seară, dar toate amestecat. Stăteau de vorbă. Se ridicau să plece. El zăcea toropit în berjeră. Simțea mîna lui Istrati apăsîndu-i-se pe umăr. Treceau în spatele lui. Se depărtau amîndoi vorbind, prin săli, spre ieșire. Și o dată ajunși, tăceau. Și acum vorbeau mult mai încet. Clipe după clipe. Ada se întorcea singură. Ocoala o dată fotoliul în care zăcea Fulga. Se așeza pe o canapea să-l aștepte. Filmul acesta i se perindă de mai multe ori în acel somn întretăiat de ațipiri, cu mici schimbări de amănunte. Se făcu lumină în capul lui Fulga: nu visa. Era convins că își amintea. Își amintea de mai multe lucruri întîmplute pe cînd lui nu-i era bine și care semănau toate cu întîmplarea de urmă de care își da seama prea bine.

A doua zi, pe la amiază, Istrati sosi la conac. Fulga tocmai ieșea. „Trebuie să plec, îi spuse el, Ada e în salon. Să nu i te potrivești, să vii serile ca totdeauna“. „Ce vrei să spui“ ? l-a întrebat Istrati. „Te-a rugat Ada să nu mai vii serile, că să ne putem culca mai devreme. Nu sînt de aceeași părere“. Istrati se încruntă. „A, da, mi-aduc aminte“. Era vădit că nu-și aducea aminte de nimic. „Să vii ca și pînă acum, serile, adăugă Fulga, nu văd de fel de ce să ne schimbăm tabietul“. Și plecă.

Ada l-a primit pe Istrati în sufragerie. Ferestrele mari și ușile dădeau printr-o terasă de-a dreptul în grădină.

Fulga se întoarse de-abia peste vreo două ceasuri. Intrase peste pragul din față, opus terasei. S-a oprit

În cadrul uşii. De data asta avea o puşcă pe umeri. Ada croşeta liniştită la un capăt de divan, la celălalt şedea Istrati şi fuma. Lîngă el o scrumieră făcută dintr-o jumătate de grenadă de mîină, un suvenir din război. Fulga holba ochii la tabloul acesta familial, ca şi cum ar fi vrut să priceapă ceva. Încremenise. Istrati a vorbit cel dintîi, în franţuzeşte : „*Eh quoi, i-a spus arătîndu-i cu degetul înspre puşcă, tu veux donc nous tuer*“ ? ¹ Drept răspuns Fulga l-a luat la ochi şi a tras. Prea repede. Încărcătura de alice mari s-a împuşcat mai toată în perete. Cîteva însă l-au nimerit pe Istrati. Însîngerat, Istrati a luat-o la fugă prin terasă, clătînîndu-se greoi spre grădină. Fulga s-a năpustit după el, l-a luat la ochi încă o dată, mai cu grijă, şi a tras din nou, de aproape. Istrati s-a prăbuşit lîngă un arbore. Palid ca un mort, Fulga s-a întors în sufragerie, a scăpat puşca pe covor, a căzut într-un fotoliu şi n-a mai luat parte la nimic. Ada nu leşinase. S-a repezit spre locul unde căzuse Istrati, a strigat, a dat alarma, s-a căznit să-l ridice, i-a luat capul între mîini. Au venit slugile, au îndepărtat-o şi l-au ridicat de acolo, în stare disperată. Apoi au venit jandarmii şi l-au luat pe Fulga, care s-a lăsat dus fără să spuie un cuvînt. Nu mai ştiu din ce pricină judecata s-a ţinut la Bucureşti, instrucţia n-a avut prea mult de lucru. Singurul amănunt nelămurit şi totodată cel mai însemnat era vinovăţia doamnei Fulga. Nici o clipă n-a vrut să mărturisească ce i se cerea, cu toate că o asemenea mărturie ar fi uşurat hotărîtor situaţia lui Fulga. Ciudată femeie, care ţine mai mult la reputaţia ei decît la libertatea bărbatului în pragul ocnei. Nici un indiciu mai elocvent n-a putut fi cules pe seama ei. Trăia ca o

¹ Ascultă, vrei să ne omori ?

pustnică în casa lor de la moșie, nu ieșea niciodată, vizite alte nu primea decît pe ale lui Istrati, și acestea mai totdeauna față cu soțul ei, care susține morțiș că a fost totuși înșelat. Improvizat și incomod adulter desfășurat pe apucate sub stare de veșnică alarmă. Scena nevăzută din tindă, în noaptea din ajunul crimei, schimbarea neașteptată a glasurilor pe întunec nu-i ieșea din minte și alcătuiesc pentru el dovada vinovăției. Și e încredințat cu atît mai mult, cînd și-amintește că în aceeași noapte Ada Fulga și-a îngăduit capriciul de a-i respinge dezmierdările.

— Odios argument ! exclamă cu femeiască indignare Laura.

— De altfel, acest lucru nu i se întîmpla pentru întîia oară : soțul se plînge că în vremea din urmă a fost aproape neîntrerupt lipsit de drepturile sale, că soția lui se înstrăinase cu totul de el și-l privea ca pe un bolnav. Toate acestea nu ajung însă pentru a dovedi vinovăția doamnei Fulga.

— Dar e negreșit nevoie ca femeia să fie vinovată ?

— Fără vinovăția ei, Andu Fulga riscă sigur cinci ani de muncă silnică, pentru că față de judecătorii de azi, gelozia fără temei nu ajunge să ușureze vina, iar felul cum Fulga s-a îngrijit din vreme de pușcă și cum și-a încărcat-o cu alice mari dovedește premeditarea, cu prisosință. Autoritățile au scotocit cu luare-aminte locuința soților Fulga și deopotrivă locuința victimei, au răsturnat sertarele, au răsfoit bibliotecile. Nici urmă de corespondență amoroasă, nici un bilet, nici un portret, nici o panglică, nici o buclă. Prudență de amanți maturi, care simplifică și rețin esențialul.

— Ești nedrept !

— Purtarea Adei Fulga după săvîrșirea crimei a fost de asemenea scrutată de aproape. Slugile au au-

zit-o cutreierînd ca o bezmetică prin odăi, în nopțile de nesomn de la început, au văzut-o, ziua, izbucnind deodată în plîns, cînd se afla singură la masă și se căznea să mănînce : dar abia se atîngea de bucate. De mai multe ori pe zi se ducea cu flori, de ea însăși culese, la copacul lîngă care se prăbușise Istrati. Pusese acolo, într-o scorbură, o icoană și o candelă care ardea neînterupt, și în fața ei cădea într-o adîncă tăcere și tristețe ceasuri întregi. Ți-am spus mi se pare că trunchiul copacului fusese stropit de sîngele nenorocitului. Ada Fulga a fost văzută cum pipăia cu degetele, cum atîngea urmele acestea și cum în mai multe rînduri le-a sărutat cu evlavie, poate cu patimă, borbosînd în neștire cuvinte pe care nu le-a auzit nimeni. Într-o dimineață, după o grozavă furtună de noapte, Ada n-a mai găsit nici un vestigiu din aceste urme sfinte. Le spălase ploaia cu nepăsare. A rămas locului, încremenită, cu ochii mari, cu lacrimi și șiroaie, parcă nu-i venea a crede că nu-i mai rămînea nimic din ce-i mai rămăsese.

În pledoaria mea, urmă Sillion, scurtînd vitejește povestirea, m-am folosit cu dinadinsul tocmai de acest amănunt. Procurorul s-a străduit să demonstreze că purtarea doamnei Fulga după crimă n-avusese nimic nefiresc, că nervii ei erau zdruncinați de scena groznică a omorului, că inima ei de femeie a fost zdrobită de sfîrșitul tragic al lui Istrati, împușcat fără vină și mai ales împușcat din pricina ei. I-am admis tot ce a vrut, ca să nu prelungesc discuția în jurul candelii, a crucii și a rugăciunilor în lacrimi la copacul funebru. Dar m-am agățat de unicul amănunt al petelor de sînge de pe trunchiul arborelui, petele acelea de care Ada Fulga își lipea buzele tremurate de șoapte neînțelese, desigur numele iubitului repetat cu disperare,

petele de sânge pe care le săruta și le ștergea în lacrimi. Numai o amantă, am susținut eu, numai o femeie care s-a dat și cu sufletul și cu trupul unui bărbat iubit, ar putea să facă un asemenea lucru : să sărute urmele de sânge pe un copac, ale mortului. Poate chiar și o mamă, am susținut eu, ar fi fost oprită în loc de o firească reținere față de asemenea resturi — poate chiar și o mamă — și numai o amantă, în pasiunea ei oarbă și care și-amintește și de alte clipe, nu poate șovăi. Bineînțeles că înainte de asta am avut câte ceva de spus și în privința înstrăinării soției de soțul ei și am avut norocul că procurorul, cu toate că e o inteligență de temut și un mare talent oratoric, să fie un om cu foarte puțină experiență în ceea ce privește dragostea și femeile. Nu aci a fost pentru mine tot greul, ci pentru că a trebuit să trag toate consecințele unei situații, să o înfățișez în toată goliciunea ei fără să scandalizez o duzină de burtă-verzi cumsecade pe care un tablou prea realist al celor întâmplate, vreau să zic o reconstituire a unui adulter anevoios, i-ar fi pus pe goană. A fost nevoie de mult tact și de un vocabular care nu e la îndemîna oricui, ca să dau a înțelege că boala misterioasă a lui Andu Fulga făcea din el un martor comod și neștiutor, un n-aude n-avede, ba chiar un alibi al întâlnirilor, extrem de precare — e drept — ale celor doi amanți. Dar argumentul meu măciucă a rămas, cum ți-am spus, sărutarea sîngelui încheșat, pecetea tragică depusă pe hrisovul unei taine de iubire. Și i-am convins pe domnii jurați, pe onorabilii, că Ada Fulga a fost amanta lui Istrati. Restul era o jucărie : eroismul de război al lui Fulga, șarja de la Robănești (un tablou à la Delacroix), decorațiile, rana mortală la cap, iresponsabilitatea, da, iresponsabilitatea... Nu mai țin bine minte tot ce am spus, am învins pe toată linia, și Andu

Fulga a fost achitat cu șapte la cinci, proporția nu importă. Au urmat felicitările, ca la o teză de doctorat. Tu ce zici ?

Laura îl îmbrățișă.

— Sînt fericită, Luc... Dar puteai s-o cruți pe Ada Fulga.

Avea lacrimi în ochi.

— Spune-mi. E frumoasă, întrebă Laura cu o nestăpînită curiozitate.

— Da, desigur ! spuse cu avînt Lucu, prins de propria lui povestire. E o femeie înaltă...

— O văd... îl întrerupse Laura, să-ți spun eu : E palidă, cu un aer ciudat și puțin sălbatec, cu ochi migdalați de Șeherezadă și plete negre fluturînd.

Laura traduce în cuvinte întocmai prima lui impresie cînd a întîlnit-o pe Ana.

„Ce ticăloșie“, se rușină Silion : nici nu-și închipuise că poate minți cu atîta șir, se întrecuse pe sine. Dar minciuna lui nu făcea nici un rău, dimpotrivă : scopul scuză mijloacele, mai ales în dragoste, în acest imperiu al anarhiei totale, unde totul e permis. Liniștea Laurei merită în ochii lui Silion sacrificiul de a minți.

— Fleacul acesta de proces, spuse el tare, m-a scos din nepăsarea mea, m-a pus pe lucru. Mă simt un altul. Trebuie să mă ajuți să mă țin de treabă.

— Vreau să te afirmi, să cîștigi, să te impui. Ce păcat că nu sînt secretara ta. Ce să fac ? Am timp destul.

— Poți mult mai mult decît atît. Altul e rolul tău. Să mă îndemni, să mă stimulezi, să mă gonești cînd huzuresc lîngă tine. Să nu mă cruți, să nu fii niciodată mulțumită.

— Să lucrăm împreună, Luc, exclamă Laura ! Îți fac biroul în odaja din fund : ai la îndemîină cărțile

de drept ale tatii. Am să învăț mașina de scris. Am să-ți redactez...

— Numai asta nu, se împotrivi el, căruia sinceritatea și avîntul Laurei îi pricinuiau un fel de neajuns în toți nervii și în plexus, ca și cum acolo s-ar fi cuibărit în el conștiința și onoarea. N-am să te fac dactilografă. Și nu vreau ore de consultație aici, nici clienți, nici sonerii, nici telefoane. Aici, la noi, gîndește-te : ar fi o profanare.

— Ai să vii mai rar pe la mine, Luc ? Glasul îi tremură.

— Ca mai înainte. Nimic nu se schimbă. Poate că am să-ți par mai preocupat, mai obosit. S-ar putea, cîteodată, dar în mod cu totul excepțional, să lipsesc. Promite-mi că ai să mă suporti. Altminteri, mă las păgubaș. Dragostea, mai presus de toate. Prefer să ratez la picioarele tale, decît să birui mai departe de ele.

Silion se aplecă și își apăsă fața și buzele pe picioarele Laurei. Încă o dată avu prilejul să vadă că femeile, cînd sînt îndrăgostite, cred tot ce le convine, mai ales cînd li se pare că li-e dat să transforme viața cuiva. Pe Laura, refuzul lui Silion o încîntă, în loc să-i dea de bănuț.

— N-ai să rămîi toată viața un paj, protestă ea. Prefer un bărbat obosit unui adolescent întîrziat. Lucrează. Am nevoie de tine, încheie Laura, încredințată că acest din urmă apel trezește în Lucu instinctele de ocrotire și energiile latente ale bărbatului.

Își strînseseră mîinile ca doi logodnici noi și ca doi aliați. Silion găsea că pentru el totul se petrecuse neașteptat de bine. Și mai ales i se părea că a fost chiar fără premeditare, totul fusese atît de spontan, era cu sufletul mai împăcat. Avea acum cu Laura un legămint care-i va îngădui să se miște liber, să o poată

vedea cât mai des pe Ana Ulmu, să poată fi distrat și lenevit fără să mai născocească alte explicații și mai știa că Laura e dintre acele firi care își țin legămintele.

— Ți-am adus ceva, îi spuse el cu oarecare sfială.

Laura îl întrebă din ochi și așteptă.

— Numai un moment : l-am uitat la vestiar.

Și dispăru.

Cât se poate de nimerit, această din urmă idee îi venise în ultima clipă, în acea zi care fusese, neîndoielnic, a inspirațiilor fericite și a improvizației.

Se întoarse în iatac și îi întinse flaconul de parfum, refuzat mai demult de Ana Ulmu. Îl luase cu sine să i-l ofere Laurei. Între Ana și el trecuse momentul răsfăturilor mărunte.

Laura luă darul și-l cuprinse în mâinile ei de orhidee. Închise ochii, genele îi tremurară. Cât era de fericită că Silion se gândise la ea în ziua când și-a primit cel dintâi onorar de avocat pledant.

•

...De atunci, născocirile lui Lucu au tot desfășurat în auzul ei mărunțișurile sublime ale unei cariere eroice : nu e nimica toată să răscumperi prin sfortări supraomenești și prin răsunătoare succese la bară cincisprezece ani de lene și nepăsare. Imaginația lui, pusă la grea încercare, se hrănea cu întâmplările zilnice din tribunal și cu anecdotele auzite în parloarul avocaților. Acolo zăbovea el către prânz, când avea de împlinit unele vagi formalități pentru contencioasele de la care prevala un tribut amical o dată pe lună. Din tot ce afla, își sporea romanul în care el însuși era eroul. Dacă și-ar fi făcut bine socotelile, Silion și-ar fi dat seama că elaborarea acestui foileton biografic

vorbit îi cerea mai multă vreme și muncă decît dacă s-ar fi pus pe lucru cu adevărat. Imaginea unui Lucu Sillion pălind nopți întregi peste dosare pentru ca ziua să-și răpună adversarii în lupte retorice se întreținea foarte cu greu. Era mare efortul ca să-și schimbe năravurile, obiceiurile. Totuși, cu povestea carierei lui reînviată izbutise să-și libereze zilele și nopțile de tirania Laurei, care pentru un atît de nobil scop îl vedea aproape cu plăcere plecînd. Din perne, se mulțumea cu o patetică sărutare de bun rămas. Hm. Nici Hector despărțindu-se de Andromaca, înainte de luptă, nu promise asemenea sărut. Un sărut viu și agresiv, menit să trăiască în el, ca o binecuvîntare, de-a lungul nesfîrșitei nopți de departe de Laura. Dar nu trăia. În el pîndeau milioanele de săruturi ale celeilalte, îl cutreierau ca globulele roșii, în raiul vieții.

De-abia sosit lîngă Laura și era nevoit să-și stăpînească nerăbdarea care-l îndemna să plece cît mai repede, oriunde, numaidecît. Și numai gîndindu-se la Ana se putea stăpîni. „E pentru ea!“ își repeta, ca să rămîină. Timpul trece anevoie, se tîrăște între el și Laura, greoi și leșios ca o apă stătută. Nu va povesti nimic azi. La tribunal e acalmie. Numai mărunțișuri. Puzderie de mărunțișuri plictisitoare. Nu face să i le mai spună. Simpla lor amintire și e de ajuns să-l mai obosească încă o dată pe atît. Așa e în avocatură, cînd în sus, cînd în jos, ca în foile de febră. Cum regretă orele de odinioară cînd nu aveau nimic de făcut. Să se bucure cel puțin acum de acest repaos trecător, să se bucure împreună.

Mîna Laurei se răsfața într-a lui. Îi pipăia palma, se cuibărea în ea, căuta să-i transmită căldura ei stăruitoare. E o dorință, un apel insidios, un ordin. Mîna lui Sillion rămîne inertă. Nu vrea să simtă, necum să

răspundă. Dorința Laurei e mereu trează. Se întetește din chiar nemișcarea ei. De câte ori sînt împreună, Lucu încearcă să o evite. E greul acestor seri cu ea. Și astăzi, ca întotdeauna de la un timp, o dorește lîngă el ca pe o soră. „*Calme un peu tes transports fiévreux, o mon amant.*”¹ I-ar spune-o dacă nu l-ar opri banalitatea citatului, iar el nu mai e în stare să găsească ceva la înălțime. Cum s-ar schimba totul în bine, dacă ea l-ar înțelege, dacă ar renunța. O privește cu coada ochiului. Se străduiește prin toate mijloacele să amîne ora somnului, care de cele mai multe ori însemna ora sacrificiului, și se simțea umilit în demnitatea lui bărbătească. „Sînt ca fecioarele de odinioară care se măritau fără să le fi cerut cineva părerea. Și tot era mai bun destinul acestor mirese, își spunea el, nimic nu le silea să-și iasă din pasivitatea pe care le-o dicta starea lor de femeie și de nevinovăție... pe cînd eu...” Muncit de aceste preocupări, Lucu se căznea să mai găsească ceva de povestit. Dar doi amanți care se văd în fiecare zi nu mai au multe să-și spună, iar Laura, spre marea neliniște a lui Lucu, se afla într-una din acele stări lirice care îl intimidau. Nimic din cele pămîntești, nimic din lumea dinafară nu o mai interesa pe Laura. Nimic, în afară de iubire și de iubirea lor îndeosebi, și totul pe tonul cel mai pătruns de o adîncă emoție și pe cît cu puțință într-o vorbire nouă, plină de nuanțe, de constatări și descoperiri care arătau dragostea lor mai diferită, mai perfectă, și mai ales eternă. Uneori a vorbit și el în acest fel, a fost chiar nevoie să vorbească așa. Și a crezut în vorbele sale. I-a și plăcut să încerce puterea cuvîntului și a imaginației sale pe o temă atît de folosită și

¹ Calmează-ți puțin pasiunea ta febrilă, amanta mea.

să-și dea seama de exaltarea care îi cuprindea pe amîndoi, dar nu totdeauna putea fi la înălțime. I-era cu neputință să nu repete mereu aceleași lucruri, oricît de numeroase i-ar fi fost variațiunile. În zadar își constrîngea mintea să mai născopească ceva, în zadar apela în memoria lui la poezii dragostei, de la sanscriți pînă la contemporani, trecînd prin toate școlile, nu mai găsea nimic neexplorat. Și atunci se vedea nevoit să recurgă la veșnicul gungurit care în clipele de oboseală îl făcea să se asemene cu o doică aplecată peste leagăn. În acea seară nici o diversiune n-a mai fost cu putință. Nici ziarul, nici cartea, nici radioul, nici controversa. Și Silion trebui să se culce ca o cîntăreață întreținută care plătește în felul ei o datorie de recunoștință sau de caritate.

Capitolul 18

Silion se închidea în hotărîrea lui de acceptare resemnată, i se părea că își ucide sufletul o dată cu dragostea. Pentru că în ziua de neocolit în care, cu știința și învoirea lui, Ana va fi a lui Arghir, atunci i se va veșteji sufletul. Din ziua aceea, în care Ana se va fi prostituat cu binecuvîntarea lui, el se va simți un alt om, mult mai puțin decît a fost, cel din urmă dintre oameni. Va fi mai rău decît un mort între vii și poate că Laura, lîngă care se va refugia ca în dimineața de după logodnă, are să-i simtă putreziciunea.

Într-o după-amiază dintre cele din urmă, Ana i-a spus :

— Știi că nu se mai poate trăgăna, trebuie să plec la noi acasă la Ulmeni să-mi văd pe ai mei și să-mi aduc actele necesare. Vroia să vină cu mine (el, Arghir, dar Ana îi rostea numele cît mai puțin cu puțință). Mi-a fost foarte greu să-l conving să mă lase să plec singură. Am invocat sănătatea mamei și a sorei mele. În zadar. A trebuit să-i spun, Ana ezită, să-i spun că trebuie să le pun în fața faptului împlinit, că altfel

n-ar consimți iarăși la o căsătorie cu un om mult mai în vîrstă decît mine. Săracu ! Ai să mă însoțești. Nu vreau să știu nimic. Vom fi două zile singuri. Nu ne vom vedea mult, îți dai seama cum e în provincie. Dar te știu al meu, în orașul meu, la mine acasă. Și mai ales departe, ai să fii departe de Laura. Aș vrea să n-o mai vezi pînă la despărțirea noastră. Măcar atît. Ah, o urăsc.

După-amiezele, Ana găsea mijlocul să se mai repeadă pînă la el, într-un suflet. Nu zăbovea. Nu era totdeauna, dragăstoasă. I-a spus, nu o singură dată :

— Te chinuiesc, îmi dau bine seama. Ai clipe în care ești sătul de mine. Trebuie să-ți faci timp să te mai duci și pe la Laura, să o mai minți, să o liniștești cu prezența. Aștepti să vie noaptea, să fii liber, să fii cu ea. Noaptea nu te mai pot găsi. Îți continui viața ta de sacrificiu și de infamie. Uneori mă întreb care din noi e mai laș și mai infam. Ah, dacă te-aș urî destul, dacă te-aș urî fără întrerupere, ți-aș dori să fii numai o clipă în pielea mea.

Într-o tresărire de energie Silion crezu că a găsit ideea salvatoare, compromisul ingenios care va face tuturor viața cu puțință.

— Ce-ar fi să mă mut eu în locul lui Jean Baudat ? Logodnicul tău mă cunoaște prea puțin. Ne vom face străini unul de altul. Vom fi mereu aproape, vom găsi mult mai lesne mijlocul să ne vedem. Dă-l afară pe maimuțoi și totul se aranjează.

Ana nu-i răspunse numaidecît.

— Mă dezguști, îi zise.

Silion o privi ca un cîine bătut.

În sfîrșit, Ana îi dădu de știre :

— Fii gata. Mîine dimineață plecăm. Spune-i Laurei că ai un proces piramidal în provincie. Du-te la gară

foarte devreme și ascunde-te în tren. Să nu te arăți, va fi și el în gară. Pleacă și el, dar înspre Moldova. A primit o telegramă că mama sa a murit. Închi-
puie-ți, la vârsta lui mai avea mamă.

★

Urmînd îndreptările Anei, o luă pe jos spre unicul hotel al târgușorului. Un amestec de casă romînească și de vilă elvețiană cu storuri de lemn și grinzi castanii aparente, cu un foarte larg pridvor, o clădire hibridă care îl surprinse totuși plăcut.

I se dădu o cameră la etaj, cu ferestrele deschise spre munții tălăzuiți, spre depărtări nostalgice. Spațiul însorit se întuneca în fund, într-un albastru păgîn. Încăperea era potopită de soare tînăr, metalic și ușor, de începuturi de lume.

Mobilierul fusese refăcut în întregime și de curînd, dulapul, patul și masa de brad ars miroseau a proaspăt, iar marginile cuverturii și perdelele de creton înflorat șerpuiau în cute neofilite. Cu un gest mașinal de călător obișnuit, Silion dezveli patul. Înfățișarea imaculată a așternutului îi alungă cele din urmă neliniști, poftindu-l, după oboseala călătoriei, la un repaos virginal și neîntîrziat. O chiuvetă de faianță și nichel și rufăria de zăpadă a patului se armonizau într-un alb imaculat. Silion întoarse robinetul. Șipotul umplu încăperea cu freamătul lui de izvor, care i se păru atît de răcoros după funinginea și praful trenului.

Își aminti că e ora prînzului. Văzuse, alături de intrare, prin geamul larg, restaurantul rustic, care-și aștepta mușterii absenți, cu fețele de masă vărgate și de culori crude, totul de o înfățișare sumară și curată. Nu vroia să renunțe la liniștea și armonia care-l des-

părteau și de timp, și de lume, și de locul în care se găsea, și de Ana Ulmu, cu care venise.

Se tolăni cu capul în perne, cu ochii deschiși la priveliștea imensă și luminoasă din cadrul ferestrelor. O adiere primăvăratecă de flori și de rășină tremura la răstimpuri în perdele.

Hotare infinite și vagi se interpuneau cu un miraj fără contururi între el și întreaga lui viață și i se părea că niciodată nu fusese atât de stăpîn pe el însuși și pe destinul său, limpezit de această singurătate între pereții de curînd văruiți și de față cu spațiul scînteietor și sprijinit de piscuri. Îi sta în putință să pună oricînd capăt farmecului clipei, să cheme în gîndul lui tot ceea ce a vrut să uite, să pogoare pe pămînt, să reînvie chipul Anei Ulmu, să-și aducă aminte de Laura Feraru. Dar preferă să se piardă în această legănare fără trup, prin care i se risipea întreaga ființă, dilatată de la sine prin întretăierile imateriale și fulgerările străvezii ale oglinzilor amiezei.

S-a trezit din somn în plină lumină și a strigat mașinal: „Intră!” S-a gîndit că nimeni alt nu putea bate la ușă decît Ana, că Ana va trece peste temerile ei exagerate și sfidînd opinia provinciei natale a suit pînă la el scările hanului. La invitația lui o mîină nevăzută apăsă pe ivărul ușii, în zadar. „Oare cît să fi dormit?” se întrebă Lucu, amintindu-și că la despărțire Ana îi spusese că va trece să-l ia la plimbare pe la orele patru.

— Intră, repetă el nerăbdător și cu intensa și tainica dorință să o vadă pe Ana pătrunzînd în după-amiaza răcoroasă în care el a pogorît, întremat din visu-i extatic, pe pămînt.

— E încuiat, îi răspunse un glas străin de femeie, doamna Ulmu vă așteaptă jos, vă rog să poftiți imediat.

Se îmbracă în grabă. O senzație de gol în stomac. Era nemîncat din ajun.

Ana îl aștepta pe trotuar la distanță prudentă de intrarea hotelului prin fața căruia trecătorii se arătau ici și colo, rari, ca stîlpii de telegraf. Purta un pachet legat cu sfoară — darul pentru maica Varvara, lămuri ea. Lucu i-l luă din mîini. Văzu și un mănunchi de lumînări puse în poșeta ei de pai împletit.

— N-ai fost la masă ? se interesă Ana cu un accent consternat, știi că la ora asta nu se mai găsește nicăieri nimic : și avem mai bine de o oră de drum pînă la schit.

— Nu mi-e foame, minți Lucu, și parcă niciodată o minciună nu-i fusese mai dureroasă, dar la care schit mergem ?

— La schitul nostru, răspunse Ana, a fost săpat în piatra muntelui acum mai bine de două sute de ani.

Spuse acestea cu o voce importantă și voit comică, imitînd mimica serioasă și speriată a unei școlărițe care spune ceva pe de rost. Vroia să atingă, fără aere grave, efectul urmărit, să pară că nu a vrut să atragă atenția lui Silion că îl duce să vadă o ctitorie a strămoșilor ei și că ea e departe de a se mîndri cu asemenea deșertăciuni.

— Schitul din stîncă, adăugă Ana Ulmu, e la doi pași, adică la vreo cinci kilometri de aici. Nu e o zidire propriu-zisă, ci o simplă scobitură în munte, totul e scobit și cioplit în piatră, altarul, stranele, stîlpii, catapeteasma... Ai să vezi.

Lucu măsură, din ochi distanța care, în pantă suitoare pierzându-se de-a lungul străzii principale, îl despărțea de nevăzutul schit.

— Știi să umbli? îl întrebă Ana.

— Ca Sfântul Petru.

— Dacă vrei putem lua o birjă pînă la o troiță, de-acolo începe urcușul.

În propunerea ei desluși disprețul ușor al oamenilor de munte, care-și închipuie că numai lor li-i dat să știe să umble.

— Să mergem, hotărî Silion.

Foamea îi smulgea accente eroice.

Înaintau de-a lungul unui bulevard larg, tradiționala promenadă, croit pe dreapta și pe stînga unei alei de pămînt granulos, străjuită, în chenarul ei de granit, de platani patriarhali și destinată unor călăreți ipotetici. Din loc în loc, aleea îmbrățișa chioșcuri albe de mesteacăn cojit. Într-una din aceste construcții Lucu recunoscuse inevitabilul chioșc de muzică al orașelor de vilegiatură.

— Cum îți place? îl întrebă Ana.

— Mi-amintește o mulțime de lucruri...

Și el cînd era copil ascultase, la marginea trotuarului, cuibărit pe o bancă dintre brazi, orchestra militară. Vîntul legăna globurile albe ale luminii electrice în ritmul valsurilor de Strauss. Mulțimea în culori de vară forfotea pe două rînduri, despletindu-și șuvoaietele potrivnice de-a lungul promenadei. Din cînd în cînd cite o birjă spărgea, cu semnale stridente de clopot, carnavalul pașnic și fără măști care se întrunea în fiecare seară, treptat, ca o conspirație a unui cult secret, fără parole și fără catacombe. Micul Lucu se înfrupta și el din acea atmosferă de fericire colectivă, o ieftină fericire burgheză, de repaos între două sezoane, un

roi de vieți printre talazurile mor ale întunericii albastru, lîncezit de orchestre. Unde, în care orașel din Carpați, cum e și acesta, s-au petrecut toate — și cît a trecut de cînd doamna Silion-mama lua premiile de frumusețe ale sezonului și era proclamată regina tuturor balurilor, spre inutila încîntare a soțului ei fericit? Vilele printre care acum, în exaltarea solară, trecea dimpreună cu Ana semănau cu toate vilele de odinioară, ca și bulevardul fără trecători; ca și ocolul tăcut al munților pe treptele lor de smarald. Poate că a fost chiar pe aci. Orașelul Anei îi dădea sentimentul de *déjà vu*. Îi era sete. Cu fusta ei simplă, cu un tricou vărgat alb cu albastru părea o școlăriță în vacanță, tot farmecul ei ciudat și misterul i se risipise, Lucu nu i-ar fi dat mai mult de optsprezece ani. Intrară într-una din multele cofetării ale căror mese rotunde se încingeau pe trotuar la soare. În interiorul de umbră, pe rafturi de foiță, puținici de brad și borcane etichetate ofereau zadarnic recoltele de șerbet de smeură și de dulceață de vișine ale anilor trecuți.

— Apa noastră e minunată, se lăudă Ana.

Era grăbită să o pornească numaidecît. Dar Lucu își astîmpără foamea cu un pahar înalt de șerbet de smeură în care chelnerița îndesase zăpada multicoloră, lucioasă și aburită a mai multor feluri de înghețată, așa cum i se ceruse.

Suiau acum pantele în serpentină de dincolo de barieră. De o adiere ușoară se îmblînzise pojarul văzduhului și stîncile toride. Ana se opri pe o înălțime. Vedeau în vale orașul încercuit de munți, culcat ca un balaur cu solzi roșiatici și verzi, de ardezie și de metal și cucuiat de clopotnițe rare.

— Uite acolo între brazi, acoperișul acela, e casa noastră, îi zise Ana, totdeauna m-am oprit aci să o

privesc. Chipul ei palid se aprinsese de o însuflețire curată. Coana Tanți trebuie să fie în grădină acum, urmă ea : taie trandafirii și se gândește la noi... e necăjită că mă știe cu tine la drum : cu tine !

Și-l învălui în privirea ei de bucurie că și-a primit iubitul pe locurile copilăriei ei. Ana plimba priviri de fericire și de posesiune eternă, ca un latifundiar beat de sentimentul de proprietate. Porniră din nou.

— Și de ce să fie necăjită când te știe cu mine ? se interesă Lucu. Ana îl privi surprinsă.

— Nu poți îndura gândul că poate fi pe lume o femeie care să-ți reziste. Fie chiar o femeie vîrstnică și retrasă cum e mama.

Rîseră amîndoi.

— Cine știe ce i-ai spus de mine !

— Nu te-am poetizat de loc. Cu toate că e din alte vremuri, mama înțelege totul, nu se scandalizează de nimic, dar judecă fără cruțare. Îmi pare rău : nici nu vrea să te vadă, spune că te cunoaște îndeajuns ca să renunțe la curiozitatea de a sta de vorbă cu tine.

— Coana Tanți, cum îi spui tu, trebuie să aibe o vastă experiență de viață.

— A fost o cucoană mare și o mare cochetă. Dar a iubit un singur om : pe tata.

— Așa cred toate fiicele din lume despre mamele lor. E felul lor de a-și răscumpăra propriile păcate : eu sînt o păcătoasă, în schimb mama a fost o sfîntă.

— Tata o făcea să sufere, era un tip misterios și flușturatec, cam în felul tău, care mai ești pe deasupra și cinic. Chiar coana Tanți mi-a confirmat această asemănare și mi-a spus că tu vei fi nenorocirea mea.

— Așa cum coana Tanți a fost nenorocirea soțului domniei-sale. Ce meserie avea tatăl tău ?

— Colonel. A murit de un accident la manevre, comanda regimentul de aci din garnizoană. Eu nu l-am cunoscut. Era un bărbat foarte frumos și coana Tanți, care-l bănuia, îl urmărea pas cu pas.

— Avea timp, constată Silion : tu n-ai răgazul să mă urmărești.

— Nu te culca pe urechea aia... Și eu n-aș putea să fac ceea ce făcea mama. Într-o zi, când tata întârziase de la masă, s-a urcat într-o trăsură și s-a dus să-l caute la patru kilometri de oraș, la Dumbravă. L-a găsit la restaurantul de acolo, liniștit și singur la o masă, în fața unui aperitiv. Când a văzut-o, căpitanul Ulmu s-a înfuriat, a plătit birjarul și l-a gonit, iar el s-a dus. Mama a fost nevoită să se întoarcă singură pe jos, așa cum era : încorsetată ca pe atunci, cu turnură și brasiere de volănașe, cu umbreluță de soare și tocurele înalte ; înalte, pe drumul de bolovani, care suie la oraș. Parcă o văd. Ana râdea cu multă poftă de pățania coanei Tanți, umilită și furioasă, pe drumul de întoarcere pe care-și scîlcia pantofii, căutîndu-și echilibrul, în arșiță, cu parasolul.

Ajunseră pe un fel de nod uriaș, printre care potecile se întretăiau adîncite ca tranșeele, și de unde se zăreau locuințe risipite ca niște zaruri de var la oarecare distanță de cupola unei stînci despărțite de grupul de case printr-o cărare lăturalnică. Brazi rari întuneceau pe alocuri peisajul străveziu.

— Mă aștepți acolo, îi preîntîmpină Ana întrebarea. Mă duc cu pachetul la mătușa Varvara, numai cîteva minute. Sprintenă, se depărtă pe un urcuș de granit. Șoldurile ei zvelte jucau în fusta strîmtă de in. Se opri și se întoarse în drum să-i strige : Să nu

intri în schit pînă nu viu și eu. Și îl amenință cu degetul.

În fața peretelui de granit în care se încadra poarta de stejar ferecat a schitului, Lucu fu ispitit să treacă peste consemnul sever al Anei. O luă pe un urcuș lunecos și scurt ca un crîmpei de paloș și poposi pe o platformă ovală și acoperită de mușchi. Neașteptata lui sosire trezi un sfîrșit de gușteri puși pe fugă prin iarba deasă și aspră. Se afla chiar pe cupola schitului săpat în bolovanul rotund pe care el se odihnea ca o furnică pe un ou de vultur.

Într-o tăcere solemnă, soarele se lăsa spre apus. Silion tresări dintr-o scurtă visare în care auzise pașii Anei apropiindu-se pe drumul sonor și dur, apoi, pornind de jos, glasul oprit sub el, răstit și plin de nerăbdare.

— Hai! vino jos, repede, repede, e tocmai momentul.

O bătaie din palme, cu ecoul ei repercutat de stînci, accentuă acest apel a cărui nerăbdare Lucu nu și-o putea tălmăci. Poarta ferecată a schitului era dată de perete, un perete masiv de cetățuie ciclopică.

Ana se așeză în prag. Îi tăia intrarea.

— Te-am adus într-un loc sfînt și prielnic mie, îi zise, cu un surîs plin de înțeleșuri și cu un glas misterios. Bagă de seamă, urmă ea pe același ton ciudat, cine mă minte aici își pierde norocul.

— N-am ce pierde, nu l-am avut niciodată.

— Dar s-ar putea să-ți meargă și mai rău decît înainte.

— Ce trebuie să fac? întrebă Lucu, imitînd-o.

Ana ridică un deget sentențios și ironic:

— Ai ști prea bine ce ai de făcut, dar n-ai curajul să-ți pui singur întrebarea: intră și te vei lumina poate.

Lucu făcu un pas. Se opri orbit de torentul de foc care cădea pieziș înlăuntru prin singurele două ferestre cioplite dreptunghiular sus în dreapta altarului. O atmosferă de pivniță rece îi umplu respirația. Când se obișnuie cu revărsarea incendiară din ferestre și cu penumbrelor dese din unghere, Lucu desluși interiorul unei capele de cremene boltită, în care, așa cum îi spunea Ana, stranele, catapeteasma și sfeșnicele grele și nemîșcate, totul era săpat și cioplit în piatră. Ana înfipse cîteva lumînări în sfeșnice și le aprinse, închinîndu-se cu evlavie de fiecare dată. Încăperea înaltă, fusesse, pesemne, o simplă grotă, pe care dalta și tîrnăcopul o amplificase pînă la dimensiunile unui schit, de forma hexagonală a locașurilor de rugăciune. Formele și conturul icoanelor erau cioplite și zugrăvite în culori mate, înnegrite de timp, dar îmbibate adînc în grăunțele stîncii.

La flacăra șovăitoare a lumînărilor, Lucu zări o icoană de ctitori: ca o cunoștință veche, străbunica doamnei Ulmu, aceeași din copia picturii în ulei din apartamentul Anei, îi surîdea veșted din firida seculară. Ana Ulmu îi urmărea mișcările și părea că scrutează chipul lui Lucu, efectul descoperirilor lui. Ana continuă să sădească în tăcere lumînări prin sfeșnice și nășalii, însoțindu-și fiecare închinare cu aceeași reverență deprinsă pe vremuri la călugărițe. Lucu cercetă cu atenție pereții pictați, din care emana răcoarea muntelui. Icoana cea mare a ctitoriței îl atrăgea prin asemănarea ei în trăsături cu Ana Ulmu.

— E Sfînta Ana, patroana schitului și din două în două generații a femeilor din neamul nostru, îi spuse Ana Ulmu.

— Ești mai frumoasă, răspuse Lucu. Ar fi vrut-o strînsă de el, măcar o clipă. Cît suiseră pînă aci, nici

nu-i dăduse mîna pe furiş. Terorizată de ochii nevăzuţi ai orăşelului natal, Ana îl ţinea cu stricteţe la o distanţă de protocol.

— Bagă de seamă, îi spunea ea, nu mă compromite.

Iar acum, în acest adăpost inexpugnabil, privirile ei severe îi impuneau respectul datorit locului. Între timp, cele două fulgere încremenite ale asfinţitului revărsat în capelă se abătură imperceptibil din înclinarea lor, şi snopii de lumină se răsrînseră cu dinadinsul pe chipul întunecat al Sfintei Ana. Întreaga încăpere fu cotropită de flacăra orbitoare şi rece în care lumînările păliră uimite. O linişte de glorie şi de reculegere pluti între pereţii aspri din oasele muntelui. Ana părăsise a fi aşteptat această clipă. Lucu îi simţi degetele reci încleştate pe mîna lui, cu înfrigurare. Îl privi cu ochi măriţi şi întunecaţi.

— Vino !

Îl trase cu un pas mai lîngă icoană, sub privirile sfintei, de un albastru uitat. Mişcările Anei trădau o premeditare ciudată, un neastîmpăr. Un surîs rătăcit îi flutura pe buze.

— Roagă-te Sfintei Ana, îi zise, roagă-te să binecuvînteze dragostea noastră. Roagă-te în gînd, îl sfătui ea. Păstrară o clipă de tăcere în faţa icoanei. Lipită de braţul lui, Lucu o simţi pe Ana vibrînd de o intensitate lăuntrică. Imperioasă, înfiorată, şoapta ei se ridică din nou. Jură, îi zise, jură că mă iubeşti : Ridică mîna şi jură că mă iubeşti numai pe mine.

Cu toată solemnitatea accentului, scena se desfăşură simplu, fără gesturi. Lucu Sillion şovăia. Îşi amintise de Laura Feraru. Era, ca şi cum ar fi uitat-o de mult. Acum se ivise din nou între ei.

— De ce nu juri ?

Lucu ridică mâna încet. Trebuia să jure. Poate că n-ar fi mințit jurînd dragoste numai Anei. Exaltarea momentului acestuia singuratec era, la urma urmei, numai al ei. Ana se strînse de el, cutremurată.

— Uite, strigă ea gîtuită de emoție, și mâna stîngă, cu arătătorul întins, vru să săgeteze înainte. Dar mișcarea i se lenevi, legănată, neputincioasă. Uite... Lucu îi urmări gestul și privirile halucinate. Nu vezi? Întrebarea ei era o șoptă pierdută, uite, plînge!

— Cine plînge? Întrebă Lucu nedumerit și simțindu-i, prin veșminte, bătăile inimii, o adăposti în brațe, ca pe un copil.

În aceeași clipă văzu și înțelese. De uimire își desfăcu îmbrățișarea și rămase ațintit la icoană. Un fior îl străbătu. Era vădit că ochii albaștri ai Sfintei Ana se umeziseră, și acum, sub privirile lui înmărmurite, se umpleau de lacrimi, străluceau tot mai tare în bătaia razelor, se prelingeau în tăcere pe obrajii galbeni de piatră. Nemișcată în veșnicia ei, Sfînta Ana plîngea. Lucu întinse mâna să pipăie în izvorul lor de granit acele mărgele de apă, dar Ana i se încleștă de braț.

— Nu te atinge de ea, îi porunci ea, sugrumată de plîns și spaimă, e păcat. Și adăugă într-un hohot: e semn rău... o să mi se întîmple o nenorocire.

— Nu e nimic, o îndemnă Lucu, liniștește-te, și ca să o smulgă din vraja locului o împinse încet spre ieșire, să mergem, îi zise.

Cu părere de rău Ana se lăsă în voia lui. Cu pașii rari și înfrînți, cu spinarea încovoiată, se mai întoarse o dată din prag, ca în vis, și privi înapoi cu frică, dar cu setea de a mai vedea o dată. Lucu se uită și el. Sfînta nu mai plîngea. Ochii ei de cremene arătau seci, de un albastru mineral, sub poleiala lichidă a asfințitului.

Afară, Ana se lăsă pe un bloc de piatră și își ascunse fața în palme. Tremura. Lucu, lîngă ea, o cuprinse cu brațele peste umăr, încurcat și neîndemînatec.

— Ana, o mîngîie el, fii cuminte... nu trebuie... nu s-a întîmplat nimic extraordinar... nu trebuie...

Cu un gest pierdut, Ana spulberă tot ce ar fi putut să mai urmeze.

— Lasă ! glasul sleit cerea cruțare.

Lucu înțelese că Ana refuza nu atît consolările, cît mai ales tălmăcirile cuminți ale întîmplării. Ana tăcu îndelung. Uitase de Lucu. Se însera.

Într-un tîrziu se îndreptară spre orașelul înflăcărat.

Pe drum, văzînd-o mai liniștită, Lucu găsi nimerit să încerce a-i explica fenomenul. Ana îl asculta cum se ascultă lucruri știute, cu o cuviincioasă și plictisită răbdare.

— *Merci, merci*, îl întrerupse ea, dar cum ai să mă faci să înțeleg de ce un fenomen atît de natural, o minune atît de simplă se întîmplă tocmai într-un anume moment și nu într-altul ?

O privi întrebător.

— Adică tocmai cînd se întîmpla ceva deosebit de solemn.

— Anume ce ?

— Cununia noastră ! izbucni Ana, și glasul îi tremură, solemn, iar ochii i se înecară în lacrimi.

Lucu se opri, uimit. Erau singuri în amurg și în tăcerea munților. Ana îl apucă de umeri și îl zgudui :

— A fost nunta noastră, asta, îi spuse, cu un accent deznădăjduit, triumfal și sălbatec, nunta noastră fără nuni și fără martori. Ești mirele meu, urmă ea, glasul i se înălță din nou, sul, ca un vîjîit de vînt, noaptea care vine e noaptea nunții, e adevărata noastră noapte : ești mirele meu în fața lui Dumnezeu și a Sfintei Ana.

Tremura. Lucu o strînse la piept ca într-un adăpost în care ar fi ferit-o de propriile ei gînduri. Ana se desprinsese ușor și îl privi în față cu spaimă :

— Ai să vezi, Luc, că tot se va întîmpla o nenorocire, fiindcă sacrilegiul se pedepsește, iubitul meu, pentru că eu voi săvîrși o nelegiuire cînd mă voi duce la altar cu acel om, după cele întîmplăte azi. De două ori a mai plîns Sfînta Ana și de două ori s-a întîmplat moarte de om : cînd mi-am pierdut soțul și mai de mult, cînd a murit tata. Și ai să vezi acum, încheie ea îndărătnică și întunecată. Numai să mi se întîmple numai mie, atîta cer, numai și numai mie. Îl privi cu dragoste, ca pe un copil. Numai mie, iubitele : îmi iau asupra-mi tot păcatul.

Păru mai liniștită. Se rezemă de brațul lui. Se mai opri o dată :

— Știi de ce a plîns Sfînta Ana ? Mă prind că n-ai să ghicești ! rîse, și ochii îi sticleau ciudat. Pentru că ai mințit ! Adineauri, în fața ei, ai mințit.

Biciuit, Lucu protestă :

— Nu-i adevărat ! Pe tăcerea asta a munților, îți jur că nu e adevărat.

Dar sprîncenele admirabil încruntate ale Anei și privirile ei atît de hotărîte în umbra lor tristețe îi arătară că orice tăgadă e de prisos.

— Lasă tăcerea munților, Luc. E soarta mea : să mă mulțumesc cu ce poți tu să dai... tu, mirele meu iubit. Se opri cu ochii țintă la el, plini de o lumină neagră, și repetă cu glas solemn, pătruns de adevăr și de patimă : Bărbatul meu, în fața sfintei lui Dumnezeu.

„Iată femeile, gîndi Silion, care încerca să-și ție cumpătul. Are un logodnic la București, cu care se va mărita, după legile oamenilor. Ceea ce nu o împiedică să se mărite, prealabil, după rituri mistice, în fața Sfintei

Ana cu mine. Mă crede mincinos, dar mă pune să jur la icoane și se pregătește să jure în fața altarului credință lui Arghir.“

Ar fi fost inspătit să discute cu Ana toate aceste contradicții, dar a doua zi plecau la București și nu vroia să strice noaptea făgăduita lui, mirelui secret, cu aceste amănunte lucide, realiste.

La întoarcere își lăsară valizele în gară și luară un taxi.

Drumul fusese searbăd și posomorît. O întoarcere fără sfârșit la viața de toate zilele, după o rătăcire voioasă prin soare și stînci, după noaptea înalt luminată, a nunții lor. În vecii vecilor n-are să uite Lucu șoapta de friguri de dragoste a Anei, șoptită în întunerecul înflăcărat :

— În noaptea asta uit tot ce a fost și tot ce va fi... Eu mă nasc și mor în noaptea asta... De ce nu putem muri împreună ?

Și totuși acum se întorceau. Se țineau de mînă, tăcuți, în taxi. O singură dată, Ana rupse tăcerea :

— Parcă venim de la cimitir !

Lui Lucu, dimpotrivă, i se părea că e avocatul care, în trăsura unei temnițe, își însoțește clientul la potoul de execuție. Nici un cuvînt. La un colț de stradă opriră și o luară pe jos spre locuința doamnei Ulmu. Nu trebuia să poposească amîndoi în taxi la poarta casei. Fără glas merseră unul lîngă altul parcă rostind cîte

o rugăciune în gând. Iar Lucu luă acum locul duhovnicului care-l duce pe osîndit pînă la locul supliciului. Se întunecase ușor cînd cotiră pe strada doamnei Ulmu.

— Rămîi cu bine, Luc. Trebuie să ne despărțim.

— Te urmez la trei pași, se împotrivi Lucu, să nu piardă nici o clipă din puținele cîte le mai puteau trăi împreună.

Ana i-o luă înainte. Pasul ei sprinten, portul ei ușor și mîndru nu se potriveau cu întunecarea din suflet. Înaintau unul după altul, ca doi străini. În dreptul porții de fier, știute, o umbră masivă și înaltă se desprinse.

— Mă așteptai ? întrebă Ana.

— Ce surpriză ! răspunse Arghir. Nu credeam că vii în seara asta. Altfel, veneam la gară.

Un glas mîngîios de tenor răgușit. Trecînd pe lîngă Arghir, Lucu văzu că e palid și tras la față și poartă o cravată de doliu. Îi simți privirea, ca păcura, care îl scruta, care desigur îl recunoștea. Un talaz de vrăj-mășie îi sui spre inimă. Fără îndoială că amîndoi au simțit în acea clipă la fel. I se păru lui Silion că privirea lui Arghir ar fi vrut să-l ție în loc, să-l descifreze. Și, ca și cum ar fi apărât-o pe Ana de uneltirile aceluia necunoscut care părea că o urmărește, îi petrecu o mîna imensă pe după umeri și o îndreptă spre casă, învăluind-o cu înălțimea lui mătăhăloasă și impertinentă, ca un stăpîn care-și ia în primire ceea ce îi aparține.

Lucu își văzu de drum.

Cînd ajunsese acasă, o găsi pe doamna Silion.

Se feri să-i arate cît de mult îl încurca sosirea ei neașteptată. „Unde se va întîlni cu Ana ?“ Se aflau la ultimele lor întîlniri, tragice întîlniri care nu în-

găduiau un adăpost întâmplător. Poate că le-a fost dat să se despartă în acest fel, fără îmbrățișări sfîșietoare.

Se duse în iatacul ei să-i sărute mîna și o dojeni că nu se culcase pînă la ora aceea.

— Te-am așteptat, zîmbi Aretie, știam că te întorci.

Își urară noapte bună. Telefonul rămase în hol. Să-i lase să sune dacă o suna în timpul nopții. (Își aduse aminte de Laura.)

— Pentru nimeni pe lume nu vreau să-mi stric somnul, mamă. Sînt foarte obosit. Pentru nimeni, orice s-ar întîmpla. Să sune pînă o răguși. Noapte bună.

Aretie se uită lung în urma lui și oftă.

„Așa a fost Luc totdeauna, gîndi ea. Urmărit, hăituit de iubire. Ca și tatăl lui.“

Doamna Sillion nu-și putu stăpîni o schimă de dezgust. Începu să se dezbrace încet, adîncită în gînduri.

*

Telefonul zbîrnîi prelung, făcînd-o să tresară. Îl lăasă să sune pînă osteni. Dar după cîteva clipe, se porni iar să zbîrnîie, îndărătnic. Doamna Sillion se temu că zgomotul îl va trezi pe Lucu și se duse să ridice receptorul.

O voce de femeie care se înălță agresiv, îmbufnată, cînd auzi glasul doamnei Sillion :

— Vreau să vorbesc cu Lucu. Cine ești dumneata ?

Doamna Sillion își declină identitatea cu răbdarea și bună-cuviința pe care le deprinsese la călugărițe. Necunoscuta stăruie să-l cheme pe Lucu, însă Aretie se arată neînduplecată. Atunci femeia amenință că va veni acolo, că e vorba de viața ei. Oftînd, Aretie se îndreptă spre dormitorul lui Lucu.

Singur, pe întunec, Lucu nu adormise încă. Îi păru rău că n-a telefonat Laurei că s-a întors. Măcar atît, celşia care veşnic îl aşteaptă şi care doarme acum în desăvîrşita ei încredere în el : un bun găsit, rostit din depărtare, să acopere uriaşa minciună a trei zile de absenţă, petrecute cu Ana în munţi. Nu-i mai rămase acum decît să născocească, pentru a i-l povesti, procesul imaginar pe care l-a pledat în provincie. Poate că în Curierul Judiciar va găsi o temă. Pe mîine, însă. Oboseala îl sorbea ca un mormînt. Cu un suspin înlătură toate aceste griji, ca un copil care se dezbară de temerile de a doua zi. Gîndul că doamna Silion e aci aproape îl umplea de o linişte de mult uitată. Nu, nimic rău nu se va întîmpla. E absurd să creadă că Laura Feraru are să afle odată şi odată, totul. Îşi face spaima fără de rost. Căzu în veacuri de somn.

— Mamă, de ce m-ai trezit ?

În jurul lui, tăcere şi întunec. Amintirile, luate de apa neagră a somnului, unduiră anevoios la suprafaţă. Dincolo de prag e mama. De ce l-a trezit tocmai ea, pe care o făcuse paznica nopţii lui ? O rugase atît de stăruitor să nu-l trezească, întîmplă-se orice. Întunecul abolise timpul şi i se părea că nici cînd nu se despărţise de mama lui, de vreme ce îşi îngăduia să-i impute că l-a trezit în ciuda consemnului. Glasul ei.

— Iartă-mă, Luc, dar e o femeie care plînge la telefon, a sunat atît de mult, că m-am dus să văd ce e, m-a implorat să te trezesc, spune că e viaţa ei în joc. Sări din pat : să nu i se fi întîmplat ceva Laurei.

— Alo.

— Cine e femeia care e la tine ?

E vocea răguşită şi stranie a Anei.

— E mama, se dezvinovăţi el surprins, de asta m-ai trezit ?

Un rînjete de îndoială :

— Fie ! Să mă fac a te crede .

— A sosit aseară, întări Sillion.

— Luc, reluă Ana pe un ton îngrozit, trebuie să vii numaidecît.

— Să vin la tine ? Bine, dar...

— Dacă nu vii, n-ai să mă mai vezi niciodată.

— Să nu-mi pierd capul, își zise, respirînd adînc. Ascultă, Ano... Dar ea trîntise receptorul.

Într-un *peignoir*, doamna Aretie îl privea cu neliniște și curiozitate.

— Ai auzit, mamă ? Trebuie să mă duc. Mă tem să nu facă vreo prostie.

Și trecu în camera lui, să se îmbrace.

— Că rău mai sînt încolțit ! suspină el, potrivindu-și bretelele în silă.

Totuși, nu putea să nu se ducă. Avea și acum în auz glasul Anei. Era în el o presimțire funestă care-i dăduse un fior de gheață. Cu Ana nu era de glumit. Din ce în ce mai mult se încredința că nu era de glumit.

După ce rătăci prin odăile pustii, strigînd-o de cîteva ori, Lucu o descoperi pe Ana în pernele de mătasa ale unui pat îngust, într-o cameră rotundă pe care o recunoscuseră numai decît. Camera, pentru el faimoasă, în care veghease printre molii uscate și ninsori de naftalină cînd îi trecuse pragul casei întîi și întîi. Deci Ana nu-l mințise cînd i-a spus că și-a cedat lui Arghir dormitorul ei și se mutase aci. Palidă, cu cearcăne adînci și abătută, Ana părea totuși plină de hotărîre. Nu-i înapoie sărutul. Mirosea puternic a tutun : respirația ei, hainele, odaia. Pe măsura din apropiere o scrumieră încărcată de mucuri și cenușă arăta că petrecuse o noapte de frămîntări și nesomn. Cu stururile trase, cu lămpile stinse, casa crepusculară părea în doliu. Afară, sub ultimele stele, zorile se sfîșiau cenușii ca într-o dimineată de toamnă. Lucu se simțea stingherit. Pentru întîia oară intra ca un stăpîn aci. Pe scara de onoare. Nici un dușman nu-i disputa cîmpul de luptă. Servitoarea care i-a deschis nu l-a mai salutat cu graba și tăcerea complice de mai înainte. I-a deschis

ca unui om care se întoarce la el acasă. Părea năucă și speriată. În fața Anei, care-l țintuia cu privirea ei întunecată, Lucu se simți stînjinit. Se plimba ca un actor care nu știe ce să facă cu mâinile.

Ana se adîncise într-un mutism și o nesimțire de piatră. O nesimțire așa cum urmează după marile lovături ale sorții, o desprîndere de viață așa cum dă o văduvie adevărată. O rochie de casă, de catifea neagră, îi da convenita înfățișare de văduvă inaccesibilă. Dar privirile ei de statuă culcată nu pierdeau nici una din mișcărilor lui. Îl cîntăreau. Lucu e ca un bănuț, ca o victimă. Tăcerea ei aștepta ceva din parte-i. Înțelegea că trebuie să vorbească și să spună cuvinte hotărîtoare, cuvinte care leagă. E ceva grav la mijloc. Nu mai e o încheiere, e de-abia un început.

— Unde e Arghir? rupse tăcerea.

Un surîs al buzelor închise, un surîs pieziș, plin de subînțelesuri, îi răspunse :

— Unde vrei să fie? E la morgă. Nu te bucuri?

— Cum? Ce s-a întîmplat?

Soarta lui Arghir nu-l mișca de loc. Parcă murise de mult. Murise într-un fel legitim, o moarte cum nu se poate mai firească, de vreme ce o găsea logică. Murise la cincizeci și cinci de ani, adevărată vîrstă a sinuciderilor din amor, cînd cazii în greșeala de a te îndrăgosti la cincizeci și cinci de ani.

Nu o întrebare aștepta doamna Ulmu din parte-i. Înaintă și se așază lîngă ea pe pat, o înaintare care acoperea deruta, năzuința lui de fugă.

— Spune-mi! S-a sinucis? Ana făcu semn că da. N-a fost nimeni? stăruie el.

— A fost Jean Baudat... (Glasul ei suna plictisit, dar nu învins.) Apoi un doctor, autoritățile... mai

pe urmă Titus Androne, baronul Resch și Viorica...
Toată lumea, afară de tine.

Luçu primi acest ascuțiș cu o liniște de porunceață.

— Dar rudele? rudele lui? (Se agățase de amănunte.)

— Arghir nu avea rude: se întorsese de la înmormântarea mamei lui: ultima rudă și probabil cea mai apropiată... („E în vervă agresivă, totuși!“ gîndi Lucu.) Mai are un fel de nepoată de vară, internată într-o școală oarecare... Nici nu știu de unde să o iau. N-are importanță: în lumea noastră, cine n-are bani n-are rude.

Silion asculta mulțumit că se depărtau cu vorba de preocuparea tacită și spinoasă: ce e de făcut? În sinea lui se îngrijora la gîndul că această lipsă de emoție față de atrocea taină pe care încă nu o cunoștea bine alcătuiește pentru el un semn de secătuire. „Să fiu oare un om sfîrșit?“ Epitetul și-l mai dăduse în clipe de cochetărie solitară. Dar dragostea lui pentru Laura Feraru, devotamentul lui către ea îi stăteau dovadă că nu e un om sfîrșit.

— Spune-mi, Ana, reîncepu Lucu, aplecîndu-se și apăsînd-o ușor pe amîndoi umeri, ați avut vreo discuție? Cum s-a întîmplat? Vorbește!

Tăcere. Ana însă nu-și dădu seama cît de mult o ajuta tăcerea și că, pentru a o umple, Silion ar fi spus orice, ar fi rostit cuvîntul hotărîtor. Vorbi:

— O discuție? crezi oare că Arghir a fost fericit cît a locuit la mine?

— N-am zis asta.

— N-ai să știi niciodată cum am izbutit să rămîn numai a ta pînă azi. De multe ori se făcea ziuă și el era tot în genunchi pe pragul ușii mele. Alteori amenința să o spargă... sau pleca jurînd că nu se mai în-

toarce. Într-o noapte am strigat ajutor și de n-ar fi sărit Jean Baudat, nu scăpam. N-am vrut să aflu nimic și n-ai fi aflat, dacă nu se întâmpla nenorocirea. Nici nu-mi dau seama cum a fost, continuă Ana coborînd tonul. Și în cuvinte întretăiate, cu opriri și înfiorări povesti groaza prin care trecuse.

...La întoarcerea de la gară, Ana îl urmase pe Arghir pe terasă.

În umbra străveche și prielnică a serii se așezară în jilțuri adânci. Chipul lui Arghir se deslușea foarte palid și brăzdat, privirile-i străluceau obosite și triste. Plînsese? Ana căuta cu disperare în gând un cuvînt de mîngîiere și nu găsea. Îi era milă de acest fiu bătrîn și de durerea lui, dar l-ar fi vrut cît mai departe de ea, în aceste clipe. Îi strînse mîna și oftă, umilită și rușinată. Arghir se gîrbovi și mai mult în întunec.

— S-a dus, făcu el, resemnat. Cu mîna rămasă liberă își mătură cuvintele în neant.

— Ai ajuns la timp? Întrebă Ana, fericită că și-a recăpătat graiul.

— Am găsit-o pe masa din salon între făclii. O veghea un rîndaș. Optzeci și opt de ani! De altfel — continuă el pe alt ton — e mai bine așa: n-am fi avut mare lucru să ne spunem. Cred chiar că biata mama s-ar fi jenat să dea ochii cu mine. Ar fi fost să ne mințim unul pe altul. Amîndoi am fi știut la ce ne gîndim și am fi vorbit de altceva. Ipocrizie *in articulo mortis*. Destinul a fost blînd cu ea. O să ne socotim pe lumea ailaltă.

— Dumnezeu s-o ierte! exclamă Ana, ca să spună ceva. Vedea bine că pe Arghir îl durea mult moartea mamei. Și înmormîntarea? Întrebă ea cu o feminină curiozitate.

— Grandioasă, bineînțeles ! Cu atâtea rubedenii câte avea, nici nu se putea altfel. Ai fost o cataractă de flori și la biserică și la cimitir. Și bocete, de nu se mai auzeau clopotele. Mama era o sfântă. Avea săracii ei pe care-i ajuta. Se ruinase făcând binefaceri.

— Poate că durerea lor era sinceră ! obiectă Ana.

— Ca și a mea, desigur ! oftă Arghir. Toți acești nemângâiați boceau de recunoștință că bocetul lor îi deosebește de oamenii de rînd din sat. Se simt viță de boier, întocmai ca mine, fericitul herede ! În ce mă privește, i-eram și eu recunoscător cu ceva : scăpasem ieftin cu înmormîntarea. S-a adus atîta colivă, că-mi vine a crede că a rămas și pentru porci.

— Arghir ! exclamă Ana scandalizată.

— Și să-ți mai dau un amănunt, continuă Arghir fără să se turbure. Într-un plic, în birou, am găsit niște bani. Scria pe el : pentru înmormîntarea mea. Mi-au prins bine. Cînd oi muri eu, continuase Arghir pe un ton lugubru, să mă îngropi cu dricul primăriei. Să nu vii la groapă : te dispensez. Personalul „tehnic“ mi-ajunge. Tot ce te rog e să nu mă trimiteți la crematoriu. Mi-e frică. Nimic nu-mi garantează că nervii unui cadavru recent nu-și recapătă, cîteva clipe, sensibilitatea, sub acțiunea unei călduri de mii de grade. Promite-mi ! insistă Arghir.

— Copilării !

— Ți-am adus un cadou, suspină el, și parcă se mai luminează la față. Din partea răposatei mele mame. E un obiect care i-a aparținut. E darul ei de nuntă. E tot ce-am mai salvat din falimentul de familie. Ai să-l vezi în dormitorul tău după masă, nu înainte. Mă turbur cînd îl văd.

Ana tresări, ca o gazdă surprinsă în flagrant delict de neglijență.

— Ți-e foame ! exclamă ea. Unde mi-a fost capul.

Fericită că găsisese un pretext să se depărteze, Ana se ridică și pregăti masa. O așternu chiar pe terasă și aprinse o lampă albastră, să nu se adune țințarii și fluturii. O cină improvizată din răcituri, cu vinul, însă, bun. Cu toată silința lui, Arghir nu izbuti să se dezbrace de povara de tristețe cu care venise. Bău mai mult ca de obicei, să-și regăsească verva lui de om de lume, care domină eroic împrejurările. O întrebă pe Ana de felul cum și-a petrecut timpul în provincie, la familie. Vru să știe ce părere și-au făcut de el viitoarele lui rude și mai ales dacă Ana și-a adus actele în vederea căsătoriei și dacă nu lipsește nimic. Nu. Nu lipsește nimic, îl asigură Ana, privindu-l cu milă. Arghir surâdea în vag. Vinul îi colorase ușor obrajii căzuți, îi aprinsese o scînteie în ochii melancolici, cu pleoapele grele. Lumina albastră poleia fruntea pleșuvită la jumătate și tîmplele adînci, mărginite de departe în rare bucle cărunte. „Nu lipsea nimic, într-adevăr, gîndea Ana. Numai dragostea și tinerețea lipseau și, pe deasupra, și speranța vagă într-o problematică moștenire spulberată.“

Cu oarecare solemnitate și mister Arghir o conduse în dormitor să-i arate darul. Înaintară pe întunec pînă în mijlocul încăperii și Arghir aprinse electricitatea. Cu o exclamație de plăcere, Ana se zări în apele verzui ale unei oglinzi de cristal de mărimea omului, încadrată în argint, cu picioare la fel și stîlpi alcătuit ca un leagăn, un al doilea cadru, și cu sertare în părți, din argint masiv, de asemenea. În față, un fotoliu scund și mic, de damasc uzat. Pe măsuta de sub oglinzi se risipeau piesele unui *nécessaire* antic, perii, piepțeni, oglinzi de mîină, pudriere și flacoane căptușite cu aur. Era o mobilă de preț făcută anume după gustul cuiva

de demult, într-un stil nițel baroc, scumpă și bogată, cum nu se mai lucrează nicăieri, de aproape un veac. Într-adevăr nu se putea un mai nimerit dar pentru o femeie. Turburată, Ana se întoarse spre Arghir și îi întinse mâna.

— Nu mă săruți? întrebă el. Ana se apropie și-l sărută pe obraji. Arghir însă eschivă acest searbăd sărut și-i prinse gura într-o îmbrățișare care i se păru Anei indiscretă și abuzivă. Duhnea a vin, iar firele bărbii, în vîrstă de o zi, îi rîcîiră obrazii. Plăcerea de adineauri, din fața darului adus, pieri pe loc, stîlcită de o sărutare. În sfîrșit, Arghir îi dete drumul. Se așeză pe o *causeuză* într-un colț. Iși trecu degetele între grumaji și gulerul scrobite, ca pentru a-l lărghi. Răsufală adînc de cîteva ori, să-și recapete ritmul. Ana păru că nu observă. Se duse lîngă toaleta de argint, îi dădu ocol, luă în mîna fiecare lucru, ca pentru a-l cumpăni, și îl cercetă cu admirație. Se așeză în fotoliul plîpînd și scund, se privi prelung în oglindă și avu un rîs copilăresc cînd văzu că se poate învîrți cu fotoliu cu tot, pe o roată nevăzută, fără să-l deplaseze. Rămase așa în fața lui Arghir, care o mîncă din ochi. Minutele trecură încete, din ce în ce mai încete. Ana se aștepta să-l vadă ridicîndu-se, să-i sărute mîna și să plece, așa cum cu o oarecare trudă îl deprinsese. Îi spuse că e obosită. Nici o mișcare. Că îi e somn. Arghir fuma. Ana căscă de cîteva ori, pe subascuns, să-i aducă aminte. Nimic. Încet, Arghir întinse mîinile spre ea. Crezînd că în sfîrșit vrea să-și ia rămas bun, Ana îi dădu mîinile, amîndouă. Arghir o trase spre ei. Ana vru să se așeze alături, pe *causeuză*. El o sili să-i șadă pe genunchi. Ana nu se împotrivi: era mai bine să nu dea importanță gestului. Arghir o înlănțui. Dar

cînd vru să o cuprindă, să o salte și să și-o cuibărească la piept, se zbătu delicat și izbuti să se ridice.

— Mi-e somn, îi repetă. Vreau să dorm.

— Și eu, șopti Arghir, cu respirația întretăiată.

— Atunci, noaptea bună, îi ură Ana, cu mijlocul prins în brațul lui, și frînt ca să-și depărteze de el bustul și fața.

— Locul meu e aici ! îi spuse calm și cald Arghir, fără să o lase.

Scena știută și de care se temuse Ana se desfășura fatal. Arghir își cerea drepturile de soț, bătîndu-și joc pe față de spusa ei că nu sînt încă soț și soție.

— Toată lumea ne socoate ca atare, îi zise el în vorbirea lui avocățască, toată lumea știe că locuim împreună, crezi că e cineva care să creadă că trăim ca frate și soră ?

— Nu-mi pasă ce crede cineva, replică Ana ; important e numai ce știu eu.

Mai auzise Arghir acest argument.

— Ții mult să-mi pari ușă de biserică, rîse el în-ciudat, și nu te înțeleg. Ești văduvă. Ai avut o legătură cu Leonte. O știu precis. Prin urmare nu ești ușă de biserică. Sau, dacă vrei, nu ești ușă ermetic închisă. Ana tresări și se desprinsese de el. E altceva la mijloc, continuă Arghir, pe gînduri, cu privirile ațintite pe covor, e o dragoste la mijloc. Știu și cu cine. Tipul acela brun, subțirătec, pe care l-am întîlnit de cîteva ori... Chiar în seara asta pe urmele tale. Nu te face... tipul acela de paj bătrîn... Ceva îmi spune că el e cu pricina. Cum îl cheamă ? Te faci că nu știi. Răspunde. Știu tot : absolut tot.

— Dacă știi, ce mă mai întrebi ?

O apucă de pumn și o trase dîngă ei.

— Spune-mi, stăruie el, știu tot. E penibil să te văd, să te aud mințind.

— Aiurezi, răspuse Ana, turburată.

— Dacă-mi spui adevărul, te liberez de mine, îi propuse Arghir, sau dacă vrei altfel, uite, aștept pînă îți trece dragostea : o lună, două, trei, cît ține o dragoste... ca a voastră.

— Ești nebun, protestă Ana cu o tărie regăsită, nu cunosc nici un tip. Mă jignești.

— Dacă e așa, de ce mă respingi ? îi impută Arghir, de ce te încăpățînezi să mă faci să cred că-ți trebuie negreșit binecuvîntarea clerului și a primarului ca să fii a mea ? Știu bine că ai fost a lui Leonte, știu bine. Am și amănunte. De ce-ți bați joc de mine atunci ? De ce ?

Glasul îi tremurase adînc și înecat.

— Nu-mi bat joc de tine, Arghir. Cu tine e altceva. Dacă ții la anumite lucruri e tocmai pentru că am vrut să fiu nevasta ta.

— Te înțeleg, dar te dezleg eu de toate astea. Eu, bărbatul tău. Ana, nu mai pot aștepta.

Din nou o atrase la el, o înlănțui. Ana se împotrivi.

— Nu încape dezlegare în asemenea lucruri... îți cer așa de puțin, se rugă ea, am nevoie de crucea asta pentru mine.

Arghir clătină obstinat din cap.

— Nu te cred... nu te mai cred... ai o dragoste... asta e !

O privi. Drept răspuns, Ana ridică din umeri. Dacă ar fi vorbit, ar fi trădat-o glasul.

— Poți să mă convingi printr-un singur mijloc, declară Arghir, răsturnîndu-se în *causeuză*, ca și cum s-ar fi pregătit de o tocmeală.

— Anume ?

— Să fii a mea.

Îndărătnică, hotărîtă, Ana făcu semn că nu. Încă o dată o apucă de pumni, o apropie atît de mult de el, încît păru îngenuncheat în fața ei. Capul și buclele lui cărunte se lipiră de rochia Anei, într-o mișcare de dezmierdare și răsfăț. Dar ochii ei căzură pe luminișul pe care anii i-l lăngiseră pe creștetul lui despodobit. „E un bătrîn“, gîndi, e un om sfîrșit. Mîinile lui încă-pătoare și puternice îi țineau în mîngîieri largi întreg trupul. Se simți ridicată de la pămînt și cumpănită pe brațe.

— Dă-mi drumul! glasul i se schimbăse.

Ca printr-o ceață Arghir îi văzu fața schimonosită pe cînd, cu pumnii sprijiniți în pieptul lui, se opintea să se elibereze.

— Ești a mea, gîfîi el, pătimaș și sfruntat totodată.

Ținînd-o mereu strînsă de el și ridicată de la pămînt, o duse și o întinse pe patul din fundul odăii. Se așeză lîngă ea. Respirațiile lor repezite se întretăiau.

— E grotesc ce faci.

— E grotesc să rezști. Arghir își petrecu stînga pe după mijlocul ei. Ana se zvîrcoli o clipă, în zadar. Părul i se răvășise, ochii îi scînteiau. Ești frumoasă.

— Dacă nu pleci imediat, s-a sfîrșit între noi.

Umerii și bustul lui Arghir o înăbușeau ca un mal între ea și lume. Ar fi vrut să-l împingă departe, dar îi luase amîndouă mîinile într-o mîna și se străduia să i le ducă încet, fără violență, la spate. Se aplecă și își alipi obrazul de al ei.

— Mi-e silă, pleacă! îi porunci Ana. Cu un efort deznădăjduit se depărtă nițel, se trase anevoie în sus spre capătul patului; înțelege că s-a sfîrșit, îi zise, nu mai ai nici un drept.

— Ești a mea. O dogorea cu respirația lui scurtă, cu ochii înflăcărați ai melancoliei. O venă albastră, umflată îi șerpuia pe sub tâmplă, în zvâcniri înțețite. Buzele lui cărnoase și uscate repetau : a mea, a mea.

— Mă dezgusti, nu înțelegi ? scriși Ana.

— Nu-mi pasă, ești a mea, o sfida cu mînie Arghir și adăugă : întîmplă-se orice s-o întîmpla.

Ana își răsuci mîinile încătușate.

— Mă doare, se rugă, dă-mi drumul numai o clipă. Ochii i-erău plini de lacrimi. Arghir își slăbi încleștarea. Pe un ton schimbat, Ana continuă : Vii de la cimitir și te porți ca o brută ; de la groapa mamei tale și ești încă în doliu. Miroși a cadavru, adăugă ea într-un hohot de plîns, ce fel de om ești ?

Trupul întreg i se zgudui de lacrimi. Arghir păli îngrozitor.

— E mirosul meu natural, spuse cu un rînjit dement. Nu sînt eu Fiul Cadavruului ?

Se ridicase încet. Țeapăn, se îndreptase spre ușă, și, cu pași de automat, ieși din odaie.

*

Printre suspine, Ana îl urmări cu auzul, cum trece la el, cum se plimbă agitat în lung și în lat o vreme. Îl auzi apoi cum se îndreaptă din nou spre ușa ei. Teama îi dădu puteri. Se repezi, încuie și stinse. Fără să bată, Arghir a încercat clanța. O întrebă dacă doarme. De cîteva ori își repetă întrebarea. De fiecare dată părea mai intimidat. Cu o voce ca și cum s-ar fi trezit din primul somn, Ana îi răspunse că s-a culcat.

— Nu desohizi ?

— Mi-e rău, vreau să dorm, a răspuns Ana.

Se aştepta la scena obişnuită : are să o anunţe că se culcă pe prag pînă dimineaţa şi are să o şi facă, aşa cum a mai făcut-o. Cînd colo, a zgîlţit clanţa cu violenţă. Încearca să forţeze uşa. Apăsa încet, cu stăruinţă. E de mirare că uşa n-a cedat sub umerii lui cîmpici.

— Nu vrei să deschizi ? glas înăbuşit şi tremurător de ameninţare.

— Nu.

— Sparg uşa !

— N-ai decît ! răspunse Ana, chem vecinii.

Vecinii, adică pe Jean Baudat. Arghir renunţă. Ştia din experienţă că Ana e în stare să se ţină de cuvînt.

— Ai să regreti, îi spuse, noapte bună.

— Noapte bună.

Dar a mai aşteptat o clipă.

— Asta-i tot ? a mai întrebat el o dată.

— Vreau să dorm.

S-a depărtat cu paşi grei şi rari.

Ana crezuse că a scăpat. Dincolo de prag, nici un zgomot. Se gîndi la necazurile şi dezamăgirile lui Arghir : bietul om ! Sperase mult în moştenirea părintească şi primise o lovitură grea. Toate planurile i se năruiseră. Avea o leafă la banca Sturm, dar cu viaţa pe care o duceau, şi la care el ştia bine că Ana nu era înclinată să renunţe, n-o scoteau la capăt nici pe o săptămîină. Nu-şi dădu seama cît a stat aşa pe gînduri. Întunericul o apăsa ca o pădure. Obosise. Într-un tîrziu, aţipi. Cu o tresărire, se trezi. Auzise din nou uşa, pe urmă paşii lui Arghir. Călca cu băgare de seamă pe covor, încet şi rar să nu o trezească, se apropie de uşa ei, cu opriri prudente, parcă ar fi vrut să o surprindă. Nu aprinsese lumina, se mişca pe întunec. Parchetul trosnea. Ana îşi ţinu răsufarea. Îl simţi

la ușă o clipă. A foșnit ceva. Umbletul apoi s-a depărțat îndelung, așa cum venise. Deodată, pe sub ușă intră o dungă de lumină. Arghir aprinsese candelabrul din hol. Ana profită să-și aprindă și ea lampa de lângă pat, fără ca lucrul să se observe de dincolo. Pe covor, cu un colț sub ușă, se afla o scrisoare. O luă și o deschise. „Începe șantajul cu sinuciderea“, își zise Ana. Sau poate a renunțat și-i anunță despărțirea. Era mînioasă și dezgustată de-a binelea, plină de speranță și hărțuită de neliniști. Citi. Îi scria că știe tot, dar că a vrut să fie înțelegător. Spunea că sperase în lealitatea ei, că totul se va termina între ea și acel „individ“ a doua zi după căsătorie. S-a convins însă că Ana nu-l va iubi niciodată și că nu mai are nimic de așteptat de la viață. Își lua adio de la ea pentru totdeauna. Ana stinse lampa și închise ochii. Mai primise ea asemenea scrisori. Chiar și de la Arghir, vreo două-trei. Dunga de lumină de sub ușă stăruia încă. Își da seama că Arghir lăsase deschisă ușa dintre dormitorul lui și hol și că trecea dintr-o încăpere într-alta, cu grija vădită de a nu face zgomot. Ana și-a zis că poate împachetează și pleacă. Gîndul acesta o ușură : întîmplă-se orice, dar nu aci la mine. Îi bate inima. Acum nu se mai îndoia că Arghir are să se omoare, nu mai credea într-un simplu șantaj. Felul tainic în care îi pusese scrisoarea sub ușă i se părea o destulă dovadă, pentru că Ana trebuia să o citească a doua zi. Dar ce putea ea face? Ar trebui să se ducă în cameră la el, să-l certe, să-l roage, să-l zguduie, să plîngă poate... Gîndul însă că din nou va fi singură cu el o paraliza. I-era frică. Și mai ales frică să nu se omoare noaptea la ea în casă. Ca și cum moartea nu era tot moarte oriunde s-ar fi întîmplat! Astea sînt gîndurile fantastice ale întunerecului, căută

ea să se îmbărbăteze. Tremura. Prinse să asculte din răspuțeri, să deslușească fiecă pas, fiecă tresărire, în tăcerea din casă. Deodată se porni pe rîs. Ce proastă e. Cum de s-a mai îndoit de asta ? Arghir fuge. Își face bagajul și o șterge în toiul nopții, fericit că iese onorabil dintr-o încurcătură matrimonială. Renunță la căsnicie pe care n-o mai poate înjgheba și pleacă izgonit, adică fără să poarte răspunderea rupturii. Asta e tot. Se răsuci pe culcușul ei, căutînd să adoarmă. Neliniștea o cuprinse însă din nou. Arghir se mișca încet, ca o felină, trăia, îl simțea cum trăiește, cînd la el în odaie, cînd în hol, la răstimpuri largi, infinite. Ana așteaptă. Poate că dintr-o clipă într-alta o să audă un pocnet de pistol. Știe că Arghir are un Steyer în sertar. Își grămădi toate pernele pe cap, să n-audă. Nu mai tremura. Încremenise. Și totuși fiecă zgomot străbătea pînă la ea, cu toate că nu mai era decît un ghem ridicol, sub o movilă de perne, de pleduri și de plăpumi. Un struț într-o cameră de culcare. Auzea și uneori îl și vedea pe Arghir, galben și tras, cum se plimbă prin încăperi, vînturînd costume, papuci, pijamale... Auzi deslușit cum trăgea un fotoliu : desigur ca să-și așeze o valiză deasupra. Și are nevoie de lumina puternică din hol ca să lucreze mai lesne. Tresări : auzise o bufnitură, dincolo, pe covor, și un clinchet aerian ca de clopoței de sanie, depărtat, într-un vis de iarnă. Căzuse un fotoliu. Arghir e neîndemînic ca de obicei. Ah, de s-ar isprăvi, de-ar pleca mai repede. Nici n-a mai ridicat fotoliul. A rămas locului să asculte dacă nu cumva a trezit-o pe Ana din somn. Asta era. Parcă îl vede, cu figura lui galbenă și crispată, cu ochii speriați și triști, în ascultare. Ana se înăbușă în reduta ei de lînă și puf. Scoate capul și vede lumina de sub ușă, care acum apărea și dispărea într-un ritm de leagăn,

Înaintînd uneori pe covor în odaie. Apoi s-a oprit din nou într-o dungă nemișcată. Îndărătul ei, tăcere. „Ce se petrece?“ se întreabă Ana. Anghir nu mai împachează, nu mai pleacă. Poate că se odihnește nițel și fumează. Ar fi vrut să-l strige, dar n-avea glas. Încercă de cîteva ori. Dar numele lui se alcătuiă numai în gînd, nerostit. Ana nu poate mișca nici buzele. Întinse mîna printr-un frig de gheață și sună. Urmări cu auzul soneria, departe. Nimeni. Acum pașii de pîslă se aud din nou, parchetul trosnește rar sub ei. Anghir e la pîndă. Are ceva de gînd. Și deodată, dunga de lumină s-a urnit iar. Se insinuează tăcută și se lungește în odaie. Ana își duse degetele la gură și-și înfipse dinții în ele. Auzise din nou un clinchet scurt, o scuturătură de zurgălăi de cristal. Feeric, arpegii confuze cutreieră tăcerea. Și dunga de lumină înaintează, se retrage, înaintează, vrea parcă să ajungă la Ana. Să fie însuși Anghir care se strecoară pe sub ușă, așa? Ana s-a grămădit în fundul patului, ca în fața unei reptile de foc. Își duce mîinile la tîmple să-și astîmpere gîndurile. E candelabrul din hol care se leagănă și cîntă din țurțurii lui de cristal, e numai dunga lui de lumină care apare și dispare sub ușă. Și deodată cristalele toate au răsunit violent peste un bubuit înăbușit de obiect greu în cădere. Concertul confuz de triluri și arpegii s-a spulberat ca năpustit de o răbufnire de vînt și s-a stins treptat în adieri line. Dintr-un salt, Ana e în mijlocul odăii și ascultă încremenită. Dunga de lumină s-a întins pe covor, apoi a pierit de tot și din nou s-a întors, ca o undă violeană, tăcută. Mișcarea s-a potolit încet pînă a rămas numai linia de lumină între parchet și ușă. „Doamne, își zise Ana, s-a întîmplat ceva. Luptînd cu leșinul care o sleia de puteri, Ana porni. Gîndul că e în toiul nopții, în pu-

terea lui Arghir, care plănuieste ceva, o îndemnă să ajungă la fereastră, să deschidă, să strige. Jean Baudat îi răspunse. Ca de obicei, era treaz și aștepta.

— Vino să-mi deschizi, îi zise, culoarul e încuiat.

Glasul lui îi dădu curaj. Tot întrebându-se cine și de ce o fi încuiat culoarul, dibui ceva pe întunec, și-l aruncă pe umeri și cu hotărâre deschise ușa spre hol. Dar se opri în prag orbită. Ca un arbore de foc, cu coroana în jos, candelabrul scînteia din toate lămpile. Sus, între ramurile lui feerice, într-o orgie de lumină, atîrna Arghir. O privea nemișcat din apoteoză, cu ochii negri holbați spre ea, cu limba nițel vînată ținută între dinți, ca la un copil idiot, cu mîinile atîrînd, aduse ca niște cobilițe. Sub el un fotoliu trîntit pe covor. Și candelabrul prinse a se învîrți ca un corp ceresc, înmulțind pe Arghir cu zece, douăzeci de trupuri, holul se prinse și el în hora de foc, tot mai repede. Ana dădu un răcnet și căzu. Așa a găsit-o Jean Baudat. A trebuit să spargă ușa ca să pătrundă în casă.

Ana tăcu. Vreo cîteva clipe încă, Silion îi mai auzi glasul, răgușit, șoapte întretăiate, ferestruindu-i nervii.

— Nici o milă pentru Arghir, zise, prea multă răzbunare în moartea lui.

— Dar și-a dat singur moartea, răspunse Ana.

— A stricat tot! susținu Lucu, absolut tot; să fi făcut cum ți-ai închipuit tu: să-și fi luat catrafusele și să fi plecat să se spînzure aiurea, nu aci în casă la tine. Să se împuște, nu să se spînzure. Țsta nu e amor adevărat, miroase a neurastenie, a boală incurabilă, știam doar că e nebun. E o necuviință de sinucigaș în gestul acesta; domnii sinucigași își închipuie că au dreptul să se călătorească lăsînd pe supraviețuitori să se descurce cu un cadavru, cu morga, cu cimitirul și uneori cu poliția. Arghir al tău...

— Tu n-ai fi în stare să te sinucizi pentru o femeie !
îl întrerupse Ana.

— Dar sînt în stare să trăiesc pentru una...

— Chiar pentru două ! rînji Ana, prinzînd prilejul să aducă vorba despre ceea ce o interesa mai mult, în cele cîteva ore de cînd se ştia singură pe lume.

Lucu amuşi. Plecă fruntea şi îşi ţinu răsufllarea, ca un înotător cînd vede talazul care o să-l acopere. Talazul nu veni.

Ca un orator politic care i-a precizat atitudinea faţă de adversar, Ana adăugă, liniştită, cu o uşoară ameninţare în glas :

— Mai vorbim noi... peste o zi, două... ai văzut, nimic nu depinde de noi. Numai sfînta a ştiut ce trebuie să se întîmple. Nu, n-ai vrut să crezi. Ce mai zici acum ?

Lucu nu găsi nimerit să-şi susţină punctul de vedere. Întrebarea îi fusese pusă cu un fel de triumf calm şi de mai înainte ştiut, care nu admitea replică.

— De-ar fi această nenorocire şingura, urmă Ana, luîndu-l părtaş la restriştea ei.

Lucu fu străbătut de un fior.

— Ascultă ! îi zise Ana, ridicîndu-se încet într-un cot şi privindu-l sub frunte, trebuie să te limpezeşti ! Lucu dădu din cap. Ana se lăsă în perne. Sînt oboşită, aş vrea să dorm. Du-te şi profită de libertatea care ţi-a mai rămas. Îşi însoţi îndemnul cu o privire ironică şi duioasă. Îl compătimea ca pe o victimă care nu-şi dă seama de fericirea de a fi pradă. Să nu mă uiţi ! fu cuvîntul ei din urmă.

Lucu se retrase cu destulă încetineală, ca să-şi ascundă graba de a se găsi o dată afară.

Respiră adînc şi cu nesaţ aerul provizor al libertăţii. Un ochi trandafiriu şi plîns se străduia sus printre

norii trențuiți și rezezi. „Nu încape îndoială, își zise, acesta nu e soarele de la Austerlitz.“ Gîrbov și îngîndurat, ajunse la poarta de fier. Vechiul obicei al nopților spulberate îl făcu să se întoarcă. Stururi date la o parte la o singură fereastră. Palid ca un sfînt, Jean Baudat plutea în pervaz. Lucu tresări. Se întoarse de-a binelea. Jean Baudat nu dispăru ca odinioară. Nu se mai ascundea. Privirile lui umflate și cețoase îl măsurau din înălțime. Atunci Lucu îl salută larg, exagerat, vînturînd cu gestul și pălăria un suveran sentiment de revanșă. „Iată-mă, spunea salutul lui, sînt tot eu cel de altă dată, n-ai scăpat încă de mine.“

Ar fi fost în stare să-i strige înțelesul acesta, numai să ștergă impresia pe care spinarea lui încovoiată și mersul obosit o făcuse. I se păru că Jean Baudat moțăie din cap de cîteva ori. „Da, da, talmăci Lucu răspunsul, te recunosc, ești omul zilei ; dar încă o biruință ca asta și ești pierdut.“

Nu toți morții pleacă repede, constatase Lucu, după dispariția lui Arghir. Formalități complicate, intervenția medicului legist, ancheta l-au mai întârziat printre vii. Murise în noaptea dinspre duminică, dar înmormântarea n-avusese loc decît în după-amiaza de miercuri, pe o ploaie rece de primăvară vîntoasă.

Un mic convoi de trăsuri de piață cu burduful ridicat, cîteva umbrele desfăcute ca niște monstruoase flori de doliu au urmat dricul pornit de la o biserică de pe lîngă morgă. Amănunțele și alergătura căzuseră pe seama lui Baudat, care se îngrijise de bani. Arghir nu lăsase nici cu ce să fie îngropat. Cum se și cuvine, Lucu n-a luat parte la nimic, și n-a fost de față nici o clipă și nicăieri în toate acestea.

Avu parte Arghir de un mic cortegiu. Pe lungul drum dintre biserica morgii și cimitirul Bellu s-a legănat un dric de smoală și argint, cu patru cai înveșmîntați în falduri negre, urmat de cîteva birje cu burduful ridicat. Burdufuri negre ce bat pe alocuri în cafeniu, ca pielea bivolilor plouați și arși din smîrcurile

Dunării, și birjele se legănau ca o cireadă veche și tristă spre abator. Ploua subțire, și un vînt poznaș se lupta cu norii, cu umbrelele și pălăriile întîlnite și cu băltoacele din caldarîm.

Dintr-un avînt generos, desigur, Jean Baudat își luase asupra-și cheltuielile funerare, un avînt menit să-l ridice în ochii văduvei neconsacrate. Îi luase înainte lui Titus Androne, care și el ar fi fost bucuros să se înhame bănește la carul lui Arghir. De ciudă, s-a răzbunat cu o strîmbătură din nas cînd a luat loc în birja străveche, cu pernele cu miros de umplutură de cîlți udă, alături de doamna Ulmu, sobru îndoliată. (Cu mult gust s-a priceput Ana să cumpănească acest doliu, nici prea mult, nici prea puțin, tocmai cît trebuie.) Au schimbat doar o privire, în care însă s-au înțeles: francezii aceștia fac totdeauna lucrurile cu economie. Prea multă economie. Dacă în loc de șubrede birje, ar fi închiriat două-trei automobile, cortegiul nu s-ar fi tîrît amarnic prin ploaie, de-a lungul Dîmboviței triste și murdare, o veșnicie. Și mașina lui Sturm se afla la reparat.

Între timp, Lucu Silion își făcea somnul de după-amiază, pe divanul Laurei Feraru, întins alături de ea. Se bucura de o pace nețarmurită în acest răgaz voluptuos care nu avea nimic jalnic pentru el, ba dimpotrivă! Ar fi fost în stare să-i pară rău că nu se află o clipă la cimitir, ascuns printre îngeri de piatră, să arunce o ochire asupra ceremoniei care se desfășura la locul de veci. O satanică satisfacție îl încerca în fața închipuitei priveliști a micului grup, adunat într-o prefăcută reculegere, deasupra raclei uriașe în care odihnea, masiv, sculptat în ceară, adormitul Ar-

ghir. Întocmai ca Hamlet la înmormântarea Ofeliei ar fi vrut să vadă și el toate acestea.

Lucu a trăit câteva zile libere, zile de vacanță, pe care le-a împărțit cum s-a priceput între mama sa și Laura.

A surprins-o cum umbla prin casă printre lucruri, fără să se ție de ele, umbla domol, dar aproape ca toată lumea. Era în chiar dimineața funestei duminici. N-o mai părăsise de mult un timp atât de lung. Aproape că s-a repezit și a luat-o în brațe. A privit-o. Mai tânără, dacă se poate, mai frumoasă ca înainte, mișcată că îl vede și liniștită în așteptarea ei. L-a primit cu o imputare :

— Te-ai întors azi-noapte și nu mi-ai telefonat.

— N-am vrut să te trezesc din somn... Gum ai aflat ?

— Am vorbit cu mama ta la telefon. Mi-a spus că ai sosit. Ce mult aș vrea să o cunosc pe mama ta. Să n-o aduci la mine, adăugă ea, roșindu-se. Nu vreau să mă vadă decât când am să fiu bine de tot. Atunci am să mă duc să o văd... Spune-mi, ți-a fost dor de mine?

Nu bănuia nimic. Pe fața lui Lucu nu se citea nimic. Se temuse ; s-ar fi putut să aibă, măcar atunci, o față nouă : își încercase cugetul cu încă o taină. Purta o oarecare răspundere în moartea lui Anghir. Și acum mortul are să se răzbune pe el cu încetul. Soarta îl încolțea treptat. Într-o zi nu va mai avea încotro, va fi înghesuit și prins, are să se afle totul. Trebuia să-și încordeze atenția, să nu facă un pas greșit, să nu se afle. Până atunci, e atât de bine lângă Laura. E la el acasă aici. Ea nu-l întreabă ce are de gând, ci așteaptă și primește cuminte poveștile lui una după alta. Îi plac poveștile și o mulțumesc. Cu un singur lucru nu

se împacă Laura azi. I-a și spus-o de mai multe ori. Când s-a întors noaptea de la drum, cum de nu i-a dat de veste numaidecât? Mai ales că ea tot n-a dormit prea bine. Clienta care mai întrebasese mai de mult de el în toiul nopții a mai trezit-o și de data asta în vreo două rînduri. Ea era. I-a recunoscut glasul. A trimis-o la plimbare. Dar mai bine o trezea el decît ea.

Nimicurile astea au o mare însemnătate pentru Laura, mai mare chiar decît lipsa lui în provincie. Dacă ar ști! Lucu își îngroapă fața în grumazul ei plin, să uite de adevăr, să rămînă singur cu ea. Înlănțuiți, se apropie de vechiul divan și i se pare o minune să vadă pașii ei noi, mișcările ei dezrobite.

— Mi-e mult mai bine, nu găsești? Pot să mă și aplec din mers, ai să vezi. Dar obosesc repede.

...Pentru că și-a jertfit Laurei Feraru după-amiaza de miercuri și seara toată, de-abia către miezul nopții ajunse Lucu la doamna Ulmu.

Nici nu intrase pe ușă :

— Văd că te-ai grăbit să vii, să-mi ții de urît, îl întîmpină Ana fără să se clinească din încăpătorea ei berjeră.

Păstra nemișcarea unei femei care voia să arate frumos. Trăsăturile i se însuflețiră însă, iar prin inelele părului ei de meduză parcă trecu un suflu războinic. Un zîmbet amar și ostil îi crispa buzele aprinse, ochii îi străluceau cu o întepire sporită de paloarea mortală a feței. Schimbasese portul îndoliat din zorii zilei. Purta hlamida ei episcopală și aurită, darul de logodnă al lui Arghir, pe care se răsfrîngeau scînteierile jăratecului din cămin. Făcuse puțin foc : răcoarea se-

rii îi dăduse pretextul. În mireasma de lemn ars din odaie şerpuia fiorul unui parfum de preţ. Pe covor, la picioarele fotoliului, o carte. Totul părea ticluit dinadins, după estampe sau după descrieri. Dar paloarea ei, mînia mistuită în priviri şi ciudăţenia surîsului învăpăiat, apoi meşteşugita orînduială, acea grijă de punere în scenă, manifestată în împrejurările dramatice pe care Ana le trăia, cuprindeau ceva smintit şi îl nelinişтира.

— De unde vii? se porni aspru un început de interogator.

— De la club, minţi Lucu spontan.

— Ha, ha, eşti larg.

— Viu de-a dreptul de la Automobil Club, stăruie el, sfios şi totdeodată iritat că nu i se acoperă minciuna. E singurul loc unde-mi pot întîlni şeful în afara serviciului. Altfel se uită. Şi n-ar fi bine.

Destul de judicios rostise acest „n-ar fi bine“.

Ana luase o ţigaretă, o aprinsese la foc.

— Minţi, Luc, îi spuse ea blîndă şi prefăcut nepăsătoare. Vii de-a dreptul de la Laura. Tot timpul ai fost cu ea.

— Viu de la club, de ce nu mă crezi? se miră Sillion şi luă loc pe o *chauffeuse* de cealaltă parte a vetrei. Am fost fireşte şi la Laura, dar n-am stat decît foarte puţin. Uiţi că mai e şi mama în Bucureşti.

— Las-o pe „mama“! reteză, îngînîndu-l, Ana. Pauză grea. Reluă, parcă înşiruind lucruri gîndite de mai înainte şi care trebuiau spuse. La Laura ai fost. E la ordinea zilei. Ai fost la ea să te odihneşti de grija pe care ţi-o fac. Am devenit o femeie plictisitoare. Pîna ieri, Laura era povara, eu libertatea şi plăcerea. Peste noapte s-au răsturnat rolurile. Dar eu nu sînt

femeia care zace și așteaptă, așteaptă și zace. Eu te întreb : Ce faci cu mine ?

— Te iubesc ! răspunse Lucu, care cunoștea virtuțile potolitoare ale acestui cuvânt. Îl folosi ca un jucător de șah care cu o mutare simplă, parează un atac primejdios.

— Mă iubești, rîse Ana, mă iubești ca să mă sacrifici unei femei de care nu te leagă decît mila...

În pornirea ei desluși un tremur. Se temea oare de un adevăr pe care nu-l știe și ar putea să-l afle pe neașteptate ? Mila, bunăoară, de care-i vorbește, pentru că tot pe el l-auzise vorbindu-i, s-ar putea să nu fie numai milă.

Sau fiindcă sosise momentul suprem al răfuielii, tremura, chiar în pornirea ei ?

Cum sta, răsucită așa spre el și adunată în fundul fotoliului, Ana părea întruchipată din văpăi. Nu trebuia să piardă o astfel de femeie. Răfuiala pe care ea o căuta nu trebuia să aibe loc. Dar nici să-i făgăduiască ceea ce încă nu se poate, nu se cădea. Totuși întrebarea ei îl ținuse ca pe un fluture într-un insectar.

— Ana, se zbătu el, îmi răsucești cuțitul în rană.

— Smulge cuțitul ! sună aspru sfatul ei neîndurat.

— Știi bine că nu pot încă, se rugă Lucu.

— Dacă e așa, renunță la mine. Eu nu mai pot răbda. De ce să mă chinui ?

— Pentru că nu pot fără tine. Trebuie să mă înțelegi, Ana.

— Să mă chinui, să mă umilesc, ca s-o faci pe Laura fericită... cu minciuni... dacă sînt minciuni... „asta“ trebuie să înțeleg ?

Lui Sillion îi fugea pămîntul de sub picioare.

— Să fii a mea. Să fii cu mine. Să mă ascuți, să mă asişti, să mă ajuți.

— Pînă cînd ? Și în ce scop ?

— Pînă cînd îi voi putea spune ce nu-i pot spune acum.

Ana hohoti. Un hohot de suferință și dispreț.

— Ca să nu moară de durere că iubești pe alta... mi-ai mai spus povestea ; scornește altceva, caută ceva mai de crezut.

— Nu cunoști starea Laurei, protestă Lucu, îngrozit la gîndul că s-ar putea să ajungă ceva la urechile Laurei tocmai acum, cînd o ușoară întremare îndreptățea oarecare sfioase speranțe. Da, ar fi pentru ea o lovitură de moarte. „Pentru nimic în lume nu i-aș spune astăzi adevărul.“ Ana, trebuie să mă ascuți.

Făcu o mișcare ca și cum ar fi vrut să se apropie de ea în genunchi. Ana îl opri :

— Ești gata, văd, să renunți la mine, ca să nu moară Laura. A izbutit să-ți inspire teama asta romantică și absurdă. Am să-ți dovedesc eu ceva, continuă Ana într-un crescendo amenințător, dar stăpînit și surd. Am să-ți arăt că Laura nu moare... cunosc eu egoismul feroce al bolnavilor... dar moare în schimb altcineva, care nu ți-a spus pînă azi nici o vorbă umflată.

O privea cu ochii măriți.

— Ce vrei să faci ? N-ai voie să te folosești de destăinuirile mele. Nu știi nimic, nu cunoști pe nimeni, nu poți să ai de-a face decît cu mine.

Ana tresări ca în fața unei sfidări.

— Mă jertfești pentru o biată infirmă, de teamă să nu moară, zici tu, și în realitate mă ucizi pe mine, fiindcă am nenorocul să fiu validă, om ca toți oamenii... Și mă legi mai tare de tine, să-ți ajut, să te mîngîi, să te îmbărbătez, zi cu zi, oră cu oră, să te știu lîngă ea și să te aștept.

Se potoli deodată. Încet :

— Am să mor eu. Dar nu fără să afle și ea cum și ce fel. Am să-i trimit testamentul meu. Și n-are să moară, ai să vezi! Își va găsi o menire nouă: să te consoleze de pierderea mea.

— E un șantaj?

— Nu cer nimic.

— Nu mă sili săucid, Ana.

— Fii liniștit. N-ai s-o ucizi pe ea, ci pe mine.

Silion se ridică hotărât. Nu mai avea decît un gînd: cum să o păzească pe Laura. Să nu ajungă nimic pînă la ea. În amenințările Anei nu credea decît pe jumătate. Că îi va scrie Laurei o simțea în stare și își da seama că n-ar fi bine să mai caute să-i arate că n-are dreptul s-o facă. Ar fi îndîrjit-o mai rău.

— Noapte bună, Ana, îi ură el într-un suspin resemnat, sper că pînă mîine te vei răzgîndi.

— Petrecere frumoasă, rîse Ana palidă și crispată, noapte bună în brațele Laurei.

Consternat, se opri locului.

— Ai ales de minune noaptea în care să mă lași singură. Nu te jena, ești liber!

Și din fotoliu, îi făcu o plecăciune.

— Rămîn, se codi Lucu. Dacă nu mă gonești, rămîn. „...Cît de ciudate sînt femeile și pline de voință și credincioase rostului lor“, gîndi Lucu ațipind în cîntecul de noapte al cocoșilor. Și își cuibări fața în pletele cu mireasmă de ambru ale Anei Ulmu. Își aminti că între timp Arghir zace neînsuflețit sub înghețate bolți, într-un sicriu. De vină că își amintise era izul bisericesc al parfumului de ambru.

Cînd se trezi era singur în pat. Ceasornicul pe cămin i-arăta chiorîș ceas tîrziu de nămiază. Se luptase în somn cu un zgomot surd, să mai doarmă. Desluși pași apăsați, glasuri bărbătești, răsufllul greu al unei

echipe de lucru, în hol. Parcă se făceau pregătiri de mutare. Din pernele din care nu se putea încă smulge, trase cu urechea. Pașii înăbușiți și parcă respirații grele se amestecau cu un zornet muzical de cristale multe. Zornetul se repetă la răstimpuri, cu un sunet înțesat. „E candelabrul“, gândi Lucu. Îl străbătu un fior. Se sprijini într-un cot să mai asculte. Și-aminti de Arghir, de noaptea de groază a Anei. Fără ritm, zornetul se lăsă în jos, se tîrî prelung și spasmodic pe parchet. Lucu se cutremură. Un gând de spaimă îl ridică în pat. Părul i se lipi de fruntea umedă și înghețată. Nu cumva ? S-ar fi repezit să vadă, dar nu putea nici să se miște, nici să strige.

Se deschise ușa. Ana, în halat și papuci brodați, cu șuvițele fluturîndu-i inelat peste față, cu ochii roșiți de plîns, cu batista mototolită și udă în mîină...

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Lucu, ușurat, dar gata să accepte noi nenorociri.

Buzele Anei tremurau.

— Au venit să-l ia.

Glasul suna răgușit.

— Pe cine ? întrebă Lucu nedumerit.

Nu putea fi vorba de Arghir. Îl știa îngropat la Bellu.

— Candelabrul ! rosti încet Ana. Au venit să ia candelabrul lui Scafa. Își stăpîni un sughiț de plîns și urmă : Nu-l mai puteam ține. Mi-am dat seama că l-aș fi văzut veșnic pe Arghir spînzurat de unul din brațele candelabrului. A trebuit să-l vînd. Și acum, l-au luat. Parcă se rupe din mine.

Cu fața în jos, căzu pe pat lîngă Lucu, într-un plîns hohotit. Singurul ei plîns în legătură cu moartea lui Arghir.

— Cui l-ai vîndut? Întrebă Lucu după un răstimp.

— Baronului Resch. Îi plăcea. Se oferise să-l cumpere de mult. N-a profitat de situație, mi-a dat preț bun. Zice că o să-i poarte noroc.

Ciudată înlănțuire de fapte!... Lucu nu se putu opri să nu admire malițiozitatea destinului, care făcea să treacă mărășelul candelabru de la o iubită a lui la alta.

...Încă o dată pașii îl purtără în inima orașului printre oameni, trăsuri și vitrine. Asfaltul e umed. Vremea turbure se respiră, se limpezește... Miresme de tei...

Lucu soarbe aerul adînc în plămîni. Să se simtă trăind. E în el un somn ce nu se risipește, cu icoane de vis care de-a valma-l urmăresc. Nu s-a trezit la viață de-a binelea. Laura, Ana, un colț de cameră cu draperii întunecate, un foc metalic spart într-un cămin, altundeva. Trece prin locuri pe care nu le cunoaște, pe sub fațadele unui cartier nemaivăzut pînă atunci. Ca și cum ar fi rătăcit deodată. Privește și nu recunoaște, gîndul nu prinde lucrurile, se ațintește asupra lor cu deznădejde și rămîne între ele, străin. Ceva neobișnuit se petrece. A văzut odată un cîine bolnav mușcînd aerul în jurul lui, nu mușca decît aerul. Așa e și gîndul lui acum, cu o gură care hăpăie zadarnic și nu apucă nimic.

Intrarea cafeului Esplanade i se desluși ca o amintire și pătrunse înlăuntru prin ușa turnantă, ca dus de un scop anumit. O raită, numai o raită, să ia din nou legăturile cu lumea, legăturile pe care le-a pierdut. Într-un ungher, în fața meselor goale, îl zări pe Filip. Trăgea liniștit din trabuc, așteptînd pe obișnuiții localului: era prea devreme încă. E confortabil instalat într-un fotoliu, la o măsuță lîngă casă. Ține capul ca totdeauna, dat nițel pe spate, ochii apărați de ochelari și înfruntă existența cu nările lui trandafirii. Pri-

veliștea lui Filip îl face să arunce o ancoră pe pământ. Legănarea de care amețea se potolește. Totul e la fel cum a fost. Dar n-avea încă puterea să-l întâmpine pe Filip, să-i suporte glumele și mai ales întrebările. Se dădu după o coloană și așteptă.

Un cunoscut îi trimise un salut, un altul i se opri în față și îi strînse mîna. Lucu îl privi drept în ochi, cu o atenție de hipnotizator, ca și cum ar fi fost într-adevăr de față la fugara lor întrevedere. A și uitat cum îl cheamă, nu pentru că i-a slăbit memoria, dar nu mai are nevoie să știe nimic. L-a ascultaț fără să-l înțeleagă și totul s-a sfîrșit cu o strîmbătură de o parte și de alta : un surîs. Tot ce vede și întîlnește e o alcătuire de umbre : e numai o părere ceea ce e în afară de el, în afară de Laura, de Ana și de tot ce-l doare. Numai asta e viu și adevărat. Sforțarea de a trăi și cu ceilalți îl oboșește. E ca un bolnav care se mistuie de dorul unei otrăvi cu care s-a obișnuit. Să fie lăsat în pace.

...Încă unul : prea cunoaște multă lume, într-adevăr. E unul care nu se lasă, îl descoase. Privirile lui Lucu fug în dreapta și în stînga, răspunde în neștire, mulțumește, de-abia stă locului ; ar vrea să alerge la Laura, unde, nu știe de ce, dar trebuie să se fi întîmplat ceva foarte însemnat, să afle ce anume, și de-acolo să plece la doamna Ulmu, unde negreșit că e nevoie de el, sau poate să se închidă în casă cu el însuși să caute ce e de făcut. Rămase nemișcat, țintindu-și călăul cu o văpaie de ură în priviri. Celălalt îl sîcîia prietenește. Era un calamburgiu năvălit : „Ce e cu tine, Silion, tot amoretat ?” Și rîdea, mulțumit de sine. Un fel de pîclă roșie se învîrteji în mințile lui Lucu. Calamburgiul se depărtă. Pumnul strîns se destinse.

Teatrul lumii se realcătuie, ca o searbădă născocire, cu mutre de ceară într-o înlănțuire fără început și fără sfârșit. Se perindară prin fața lui. Fiecare ar fi vrut să-l mai țină de vorbă, dar el se uita peste mese cercetător :

— Da, caut pe cineva.

O mogâldeată îi tăie cărarea :

— Te-ai mai gândit la proiectul nostru, domnule Sillion ? Recunosc pe domnul Giuseppe. Întocmesc listele, continuă mogâldeata sacadat, listele de nume și adrese, să știi că o să facem treabă bună, numai să ne apucăm : aștept să dai semnalul.

— Da, caut pe cineva.

Giuseppe îi prinse mâna și i-o scutură grăbit, ca și cum el ar fi fost cel care se străduia să se dezbrace de un pisălog.

— Nu vii la slujbă ? îl salută în treacăt un coleg de la Consiliu.

Ar fi avut timpul să se abată pe la Consiliu, ar fi fost chiar foarte nimerit. Dar la gândul că ar fi trebuit să-și iasă din adevărul lui, să salute, să suridă, să întrebe și să răspundă, să se poarte așa ca și cum ar crede că tot ce întâlnește nu sînt nici păpuși, nici stafii, nici vedenii, ci că există aieveja, mînia îl cuprinse din nou, întocmai ca în prezența calamburgiului.

— Du-te singur !

Nu se va duce la forul cinstit, unde funcționarii își fac plecăciuni între ei, își dau cu „domnule consilier“ și străbat culoarele spre closet, solemni ca ambasadorii Regelui Soare, și unde și dactilografele pînă n-au ieșit pe poartă au un ifos țeapăn și doctoral — e searbăd acolo și trist ca un pahar cu apă sălcie.

Rătăci din loc în loc, dejună în neștire la Cina, unde n-avea prieteni și putea fi singur ; între timp, soa-

rele biruitor încoronă primăvara. Lucu se duse în Cișmișiu, unde hrăni porumbeii și vrăbiile. Adormi la un cinematograf.

Spre seară, Ana l-a căutat la telefon să-i dea de știre sosirea surorii ei, Elena. Nu l-a găsit, firește, dar a vorbit cu Aretie, de la care a și aflat vestea. Elena rămîne numai o noapte la doamna Ulmu. Sosise, adusă de moartea neașteptată a lui Arghir, cumnatul necunoscut. Dar trebuie să fi fost moralul Anei minunat, de vreme ce nu zăbovește, ci are de gînd să plece în zori, chiar a doua zi. Între timp Lucu e liber la noapte și nu-i pare rău. E de mirare numai cum de n-a folosit Ana prilejul ca să-l prezinte pe Silion ca succesor. Hm ! cu felul ei galopant de a lua lucrurile, e într-adevăr de mirare.

— Alo, Ana, eu sînt.

— De unde vorbești ?

— De acasă.

— Închide, să te chem eu. Pauză. Alo, cum se face că n-ai mințit ? Te credeam la Laura. Te-am căutat acolo la telefon. Te poftesc să dormi acasă, numai acasă. Te mai chem eu în timpul nopții.

Glasul Anei sunase aspru. Avea și ceva șugubăț în asprimea lui, dar Lucu nu mai era sigur de nimic. De cînd Ana începuse să-i telefoneze, trăia într-o neconținută alarmă. Vedea în asta o îndrăzneală repetată și o intenție rea. Are să vegheze mai mult ca oricînd să nu se întîlnească nici de aproape nici de departe gîndurile celor două femei. Necum să se și vadă.

Ana nu se ținuse de cuvînt. Nu-i dăduse de veste.

Trezit de la nouă dimineața, Lucu ridică storul. Soare și vînt. Zumzetul agresiv al aspiratorului electric pătrunse la el din încăperile vecine. E bătaia fără sfîrșit pe care doamna Silion o duce dintru început și de oriunde s-ar găsi împotriva prafului. E lîngă el doamna Silion. Sînt din nou împreună. Ca odinioară. Se făcea mic. Avea nevoie de ocrotire. Pe vremuri, își spunea că atît cît unul din părinți trăiește, urmașul lui se simte acoperit în fața morții, ca de o strajă. Acum însă moartea nu-l neliniștește. Nu l-a neliniștit adînc niciodată. Dar e în el o așteptare de rău. Are să i se întîmple ceva. E o teamă care nu-l mai lasă, cu toate că se străduiește să o scoată cu gîndul la lumină.

Visase unît și nu putea să uite. În toiul nopții se întorcea acasă, dar poarta era încuiată și n-avea cum să o deschidă. Ploua mărunț, felinarele lăcrămau în bezne. În tăcere burlanele cîntau monoton, streșinile răpăiau nemărginit și domol.

Silion apucă poarta cu zăbrele și o zgâlțîi. Poarta cedă încet, se întredeschise, pieptănă umbrela și se împotmoli. N-avu loc să intre. Pe lespezile de bazalt, lîngă treapta dintîi, zări un pachet legat cu sfoară. Il împinse întinzînd piciorul și poarta se dădu de perete. Ridică pachetul. Era lunguiet și ușor ca pachetele mari de vată și învelit în pînză subțire și dată cu ceară. Silion înlătură învelișul ceruit. Dar dedesubt dădu peste altul, alcătuit din tifon subțire, și începu să-l desfășoare ca de pe un mosor, pe cînd pachetul întreg se învîrtea cu tresărituri la fiecă ocol. Faldurile tifonului se grămădeau moi la piciorul scării și pe măsura desfășurării lui arăta mai galben și mai lipicios. Un miros dulceag îi stînjenea răsufarea. De oțeva ori fu nevoit să se oprească să respire fiorul umed al tainicei nopți. Mîinile tot mai obosite depăneau pachetul care scădea, desfășurîndu-se smucit și mereu. În jurul lui, întunerecul se rărise, și el sta într-un miez luminos care-l despărțea de noapte și-i îngăduia să vadă ca într-o aureolă. Deodată pachetul se opri, smucind ușor. Ultimul fald se desprinsese de sub o greutate care căzu pe treaptă de la o înălțime de o palmă, căzu cu un scîncet scurt. Un prunc gol și pipernicit se reșchira sub ochii lui. „E născut înainte de vreme, își zise, dar cum de nu s-a înăbușit oare? Poate că e mort, cu toate că mișcă. O minune, firește.“

Un tremur îl cuprinse, care nu era numai de frig. Se poate oare să-i fie frică de un prunc, de o lepădătură? E respingător de urît și numai asta îl face să tremure. Se plecă totuși să vadă mai bine. Un boț de carne roșie, vînată, un obraz cît un ou, numai zbîrcituri și opărit, un obraz cu pleoape închise și umflate, un făt crud și bătrîn totodată. Obrazul deschise o gură fără buze, într-un surîs de piele lucioasă,

obrîntită și două mînuțe luminoase, de șobolan, se întinseră spre el. Tot trupul se frămînta, ca și cum ar fi prins viață chiar atunci și cîteva picături mărunte de ploaie se prelingeau pe suprafața lui aprinsă. Lucu înțelese că grozăvia cea vrea să-l ia de gît și să-l sărute, să rămîină lipită de el într-o îmbrățișare pe veci. Se și ridica încet de pe lespede, într-o plutire lină spre el. Ar fi vrut să fugă. E țintuit locului. Ar fi răcnit de groază. N-are glas. Izbuti să dea înapoi, să se întoarcă nițel. Doctorul Barbu se afla lîngă el, în halat alb de spital, cu răsufierea întretăiată, parcă venise în goană. De unde a răsărit așa, nevăzut, neauzit? Lucu se rușină, nu-i mai era atît de frică acum. „Tremur de frig, doctore, numai de frig, îi zise, și ar fi vrut să adauge: îți mulțumesc că te-ai deranjat pentru mine“, dar nu izbuti decît să îngaima cîteva cuvinte fără rost; dîndăia. Fiori reci îi curgeau prin trup, i se întîlneau pe șale, șiroiau șenpi de gheață și tremura ca un mesteacăn. Doctorul Barbu îl privea pieziș prin ochelari, ridicînd spre el fața lui de lapon, și tăcea. „E un semn rău“, izbuti să-i explice Lucu, istovit de efortarea de a rosti cîteva vorbe. Arătă din ochi boțul de carne vie care plutea miraculos pe spate, frămîntat ca un gîndac răsturnat, și care da să se înalțe spre el. „E un monstru, doctore“, se vaită Lucu și i se muiară genunchii. Dar doctorul Barbu îl apucă cu brațele amîndouă, îl strînse: „Vino-ți în fire, îi spuse, nu vezi că e numai un vis?“

Cuvintele doctorului îl luminară, îl liniștiră, frigurile îl lăsară, noaptea se îmblînzi în jurul lor. Streșinile sus răpăiau pînă departe, burlanele, la răstimpuri, își picurau cîntecul nostalgic și monoton. Cerul de chinoros se apropia destrămat și fără stele. Doctorul Barbu și Lucu Sillion se priviră, fețele lor se des-

lușeau palide în întuneric. Silion își da seama că fața i se scofîlcise ca o mască pătrunsă de apă și că i se vede pe obraz oboseala, restriștea și bătrînețea care îl pîndea. Și amîndoi căutau unul în celălalt anii de altădată, chipurile de adolescenți lăsate în urmă. Îndărătul lor pluteau timpurile apuse și poate un alt trecut în care s-au mai întîlnit. „Ai visat urît, îi repetă liniștit și zîmbitor doctorul, ești nițel bolnav, și boala ta te unmărește în somn. Uite o dovadă, adăugă el, și dintr-un salt se înalță fără zgomot, fără efortare, pe treapta pe care se frămînta micul monstru în plutare, uite o dovadă“. Și cu călcîiul sili monstrul să se lipească de lespede și îl strivi ușor, cu băgare de seamă, ca și cum s-ar fi temut să nu-l vatăme. În aceeași clipă Silion gemu : trupul său fusese săgetat de o durere ascuțită. Doctorul Barbu dădu din cap, lămurit și sfătos ; „*Quod erat demonstrandum*“ zise, și acum contraprobă : și dădu din nou cu piciorul în fetus. Săgetat, Silion gemu din nou. „Iartă-mă, reluă doctorul Barbu, n-am vrut să te doară atît de tare, dar tu ești Toma Necredinciosul și numai așa îmi apăr diagnosticul. Dumnealui, urmă Barbu pe un ton de ironie și dispreț, arătînd spre fătul ghemuit dureros în unghiul dintre două trepte, dumnealui nu e ce crezi sau ce nu crezi dumneata, dumnealui e ficatul dumitale, însuși ficatul, ficatul dumitale, umflat și plin de otrăvuri proprii. Ți-ai visat ficatul, domnule consilier, și l-ai visat în formă de lepădătură și te-ai speriat de el, de bietul dumitale ficat, roșu-vînat, zbîrcit și buget, suferind și îndrăgostit. Dacă nu soseam la timp, ai fi rupt-o de fugă prin ploaie, părăsindu-ți ficatul pe scară, ca o mamă denaturată care-și leapădă pruncul pe prispa bisericii. Dar am sosit la țanc, să te împiedic de a săvîrși un sacrilegiu.“

Zise, și Barbu ridică pe brațe pruncul gol și purpuriu și pogori treptele cu o preoțească măreție, cu opriri solemne la fiecare pas, iar halatul său alb strălucea ca un veșmînt de hermină, pe cînd noaptea umedă se întea în juru-i, mărindu-i strălucirea. Cînd ajunse pe ultima treaptă, adînc, la capătul scării fără sfîrșit, la care-l aștepta Silion, îi întinse acestuia, ca pe o ofrandă, pruncul trandafiriu și fosforescent ca un sugiuc, cu fața spintecată de zîmbetul lui deșert și întunecat. I-l întinse cu o mișcare atît de poruncitoare, încît, cu toată groaza care-l cutremura din încheieturi și-l trecea ou sudori reci, Silion se supuse și-l primi în brațe. Simți atingerea moale, umedă, caldă a vietății aceleia plătînde și pline și, mai înainte de a-și desface mîinile să-i dea drumul pe pămînt, pruncul se cățără de el ca un păianjen pleșuv și fără să-și deschidă pleoapele umflate, fără să-și schimbe strîmbătura de surîs, se săgetă în sus, spre obrazul lui Silion. El făcu un pas deznădăjduit înapoi. „Lasă-l să te sărute, lasă-l, îl îndemna glasul doctorului Barbu“, dar teama de mușcătură învinse și Silion se trezi în picioare, lîngă patul lui, în mijlocul odăii.

*

Visul, așteptarea nelămurită din el, presimțirea că se pregătește ceva rău — Silion căuta să se libereze și chiar să rîdă de starea în care se afla. Dar își da seama că gîndul i se lenevise, că atenția nu-i mai era trează, că într-unele clipe ar fi spus : întîmplă-se orice. Teama însă îl scotea ca dintr-un ascunziș, îl trimitea să fie de față, ca pe un ostaș istovit care se tîrăște la locul datoriei.

Servitoarea îi spuse că doamna Ulmu e în pat și doarme încă : avea poruncă să nu-i turbure somnul. Iar coana Elena, cum spunea surorii stăpînei sale, e în oraș după cumpărături. El făcu ochi mari, servitoarea însă îl lămuri că Elena își amînase plecarea. Fericitul Arghir. I se părea lui Lucu că începuse a-l pizmui pe Arghir că trecuse în lumea dreptilor. Dar ce lungă și zadarnică întîrziere din partea acestuia, totuși. Ai fi zis că îi pare rău de ceea ce făcuse și că se împacă anevoie cu urmările necugetatului fapt. Îi părea bine lui Sillion că Elena a însoțit pe Ana la înmormîntarea celui ce i-a fost logodnic. E o datorie de la care Ana nu putea lipsi tocmai din pricină că opinia publică alcătuită din rubedenii de a treia spiță, din colegi de club, camarazi din războiul cel mare, pe care curiozitatea îi adunase o clipă la catafalcul de lîngă morgă, îi era foarte neprielnică Anei. În ochii acestora, doamna Ulmu nu e decît o vampă (cum se zicea pe atunci) și o desfrînată care-și bate joc de cinstea oamenilor și, ca să-și facă interesele, calcă peste cadavre. Din această pricină a și zăbovit procurorul să dea învoirea de îngropăciune. Poate că a și vrut să se afle în treabă pe la doamna Ulmu. Frumusețea ei o fi fost de vină, sau poate, cine știe ce altă speranță, pe care, în cele din urmă, Androne, plictisit, i-o fi împlinit-o. Nimic nu e cu nepuțință. Ceea ce-l liniștește pe Sillion e că în toate împrejurările din urmă, Titus Androne, dimpreună cu Jean Baudat, au fost alături de Ana. S-au și împrietenit cu acest prilej. E neîndoios că acești buni prieteni vor fi de față pînă la capăt. Sillion nu-i poate suferi, cu atît mai mult cu cît măcar în gînd trebuie să le mulțumească. Ar fi însă un adevărat scandal să apară în locul lor el.

— La ce se gîndește domnul ?

Lucu rămase cu ochii în gol, urmărind gînduri și icoane, în fața veșnicului neg cu întreitul fir sîrmos de pe fața servitoarei.

— Mă duc în casă, făcu Lucu.

Socotea că zîmbetul răspunsese — la nimic.

În odaie, dimineața tîrzie se strecura cu greu printre storuri și perdele. Pe umbre plutea unda grea și dulce de *Vol de Nuit*. Inima, sîngele lui Lucu se înmuiară ca într-un leșin de noapte de mai. Ana : un trup ghicit sub învelișul de mătăasă și puf, o revărsare de plete inelate și negre în pernele moi. Adîncită în somn, depărtată în spațiul lui misterios, Lucu se aplecă, se așeză, se întinse, îi trecu o mîină pe sub pernă și pe sub gît și o întoarse lin spre el. Ea căzu în îmbrățișarea lui fără să se trezească, dar părăsirea ei încrezătoare arăta că, în fundul somnului, îl primise. O îmbrățișă : gura moale și nemișcată, gură de sclavă. Pleoapele închise. Umerii goi, Lucu înlătură plapuma. Trupul se ivi, gol.

— De ce ai dormit așa ? întrebă Lucu blînd și înfiorat.

O strînse mai aproape. O tresărire în ea : poate că a încercat să se trezească, să răspundă. Somnul o despărți din nou, ca și cum ar fi luat-o de lîngă el. O pierdea. Mîina lui o apucă de ceafă, de umeri, lunecă pe coaste, pe coapse, îi cuprinse gleznelor, îi pipăi picioarele reci. Se încredință că e a lui. O chemare neînduplecată se ridica din trupul de aur, adormit. Se împletea cu brațele și genunchii ei, se juca cu mișcările ei grele, neînsuflețite, pentru că porneau toate de la el. Își făcu o îmbrățișare din ele. Se supuneau. Apoi se desfăceau încet, luate de propria lor greutate. Numai picioarele Laurei sînt uneori atît de leneșe și grele.

Ana plutea între somn și viață. Niciodată nu o văzuse dormind atât de adânc. O strânse la piept cu un fel de panică. O ridică ușor. Capul și pletele Anei se lăsară încet, atârând pe spate. O lăsă apoi în perne și o scutură încet de umeri.

— Ana !

Deschise ochii. O privire fără lumină, plictisită, aburie. Genele lungi, negre se lipiră. O chemă din nou, nerăbdător și mirat. Il privi printre gene, vag.

— Ana !

— Vreau să dorm, îi zise, stîlcind cuvintele, ca beată. Era spre amiază.

— Dorm și eu cu tine, propuse Lucu.

Privirea încercă să se ațintească asupra lui, dar era nepăsătoare, străină. Un rînjit scurt îi izbucni apoi pe buze :

— Vii de la ea, la mine... Nu se înțelegea dacă întreabă sau dacă afirmă.

— Vin de acasă, toată noaptea ți-am așteptat telefonul.

— Parcă te găseam, șopti ea și rîse din nou rînjetul ei nesuferit.

(Zăcea goală lângă el și părea rece și închisă în ea ca o lespede de piatră.)

— Am să mă răz bun, șopti ea încruntată și dinții îi sticliră în același rîs. N-am să-ți mai dau de lucru cu mine... Lucu se aplecă mult spre ea ca peste un muribund, să-i prindă ultimele cuvinte. Am să vă las fericiți pe amîndoi... cu amintirea mea. Rîse din nou ca în vis. Nu izbutea să se trezească de tot. Gîndul ei se desfăcea greoi din încîlceala somnului. Un gînd care n-o părăsea nici în somn. Lucu o înălță ușor în perne, o ridică din nou spre el. Ca adineauri, fața i se oferă întreagă, ceafa i se îndoi, capul căzu pe spate.

Pleoapele, tot întredeschise, nu mai aveau priviri. Numai ciudatul ei zîmbet trăia. Zîmbet de răzbunare. O să vedeți voi, îngîna Ana. Am să-i scriu tot. Am să-i scriu... să știe și ea. Zîmbetul i se lărgi pe față.

— Aiurezi, îi șopti Lucu.

Îi puse o mîna pe frunte, îi pipăi grumazul, sîniile, îi luă pulsul. Se lăsa nepăsătoare, retrasă în goliciunea ei și în somnul care i se realcătuia ca o apă care, potolindu-se, se limpezește. Lucu o mîngîie : pielea e lunecoasă și subțire ca de obicei. Se întinse din nou lîngă ea, își trecu o mîna pe sub perne și cu dreapta o strînse, o lipi de el. Ana deschise ochii.

— Du-te, îi zise, du-te ; lasă-mă să dorm.

Glas răgușit și dezgustat. Privirea cuiva care știe numai ce are de făcut și alt nimic. Lucu o lăsa încet în perne și în somn. O acoperi cu grijă ca pe un bolnav. „De ce e așa ?“ se întrebă și nu găsea răspuns. Amenințările ei îl urmăreau, le auzea în gînd. Părăsi încet camera plină de umbră. În curte se întîlni cu Jean Baudat și nu-i răspunse la salut. N-a făcut-o dinadins, dar era adînc îngrijorat.

Afară vîntuia și ploua. E atît de bine lîngă Laura, cum știe ea să vorbească sufletului și să-i mîngîie ființa ; de la o vreme a început să pregătească singură ceaiul sau filtrul, sau masa de seară, ca să-i arate lui că se mișcă mai ușor. Ce scurte și fugare au fost zilele în care nu trebuia să uite de nimic și de nimeni ca să fie fericit.

Către miezul nopții a pornit spre casă. Străzi pustii, sonore și reci, stele scrise adînc și aprige în cerul de întunecătura întins. Vîntul murise, o răcoare de primăvară

plutea printre felinarele rare, peste acoperișuri și bariere, pînă departe peste movila de pămînt proaspăt sub care se destrăma răposatul Arghir. Cu pardesiul pe umeri, Lucu înainta din ce în ce mai întremat în codrul de umbre. Răsunînd pe asfalt, pașii lui îi țineau de urît. Anevoie se ridicase să plece de lîngă Laura, orele de lene și poezie îl moleșiseră. Șovăise. De atîtea ori a fost făgăduit Laurei că va rămîne, ca odinioară, o noapte întreagă lîngă ea, și se legau de aceste făgăduinți atîtea naive închipuiri de fericire comună și era în Laura o atît de resemnată așteptare, încît Lucu ar fi vrut să se țină de cuvînt. Dar se temu că Ana îi va telefona acasă și, negăsindu-l, are să-l caute la Laura, cum a mai făcut. Ar fi dat de-a binelea de bănuit această ciudată clientă care-și caută mereu apărătorul la ore atît de neobișnuite. Nu era oare de ajuns prăpăstioasa poveste de proces pe care pe încetul a fost nevoit să o născocească pentru curiozitatea Laurei, o poveste de crimă ascunsă și nelămurită — drama Adei Fulga — urmată la fel de o judecată cu zeci de ițe pe care trebuia să o păstreze limpede în minte, pentru a-i mai depăna, la răstimpuri, cîte un episod? E uimitor, totuși, cît e de încrezătoare Laura. Aproape bolnăvicios de încrezătoare. Cea mai de rînd dintre femei și-ar fi dat de îndată seama de trudnicile lui scorniri, numai o ființă cu simțirea aleasă și mintea deschisă a Laurei era în stare să asculte orbește toate născocirile. Se vede că femeile superioare cad victime iubirii. Proastele se apără mai bine. E adevărat însă că Laura e izolată. Vede lumea numai prin el. Uneori însă Laura îl privește atît de adînc în ochi, i se aprinde o lumină atît de stranie, încît Lucu poate bănui că a fost ghicit de mai de mult și e lăsat dinadins să se desfășoare ca să poată fi cercetat în toată

mișelia lui. Poate că a trezit în ea o curiozitate chinuitoare și e urmărit pe îndelete, ca un monstru de prefăcătorie și minciună. Asemenea gânduri îl străbăteau, ca un fier înghețat. Dar fără zăbavă își recăpăta, ca și acum, siguranța de sine. Nu prea știe cum, dar va izbuti el să o scoată la capăt.

Se opri să-și aprindă o țigară. Strada întunecoasă și deșartă, câteva umbre se perindau agale pe lângă ziduri. În oprirea de o clipă i se păru lui Lucu că în spate i se ivise cineva. Cu coada ochiului desluși o siluetă înaltă de femeie care se clătina ușor pe întunec. Lucu porni. În urma lui se urni un mers sonor și oarecum nesigur. Peste puțin, Lucu nu se mai putea îndoi că e urmărit. Desigur, își zise, că vreuna din prostituatele întârziate s-a desprins dintr-un gang și-și încearcă norocul. Când altă dată i se mai întâmpla un asemenea lucru, se întorcea și strecura în mîna femeii câteva bancnote. Știa să facă această milostenie ca un camarad, ou un surîs de înțelegere și chiar de omagiu, fără jignire : în contul unei întâlniri care nu va avea loc. Acum însă nu-și mai putea îngădui gestul. De la o vreme cheltuia mult, banii nu-i ajungeau și îi mergea prost. Se gîndise chiar să apeleze la economiile doamnei Sillion. Are să se lase deci escortat pînă la capătul trotuarului spart și va coti spre cheiul gîrlei, singur, pe după colț. Poate că în curînd are să o audă fredonînd ceva cum stă în obiceiul sfios al sirenelor de stradă. Nu auzi nimic. Nu rămase singur. Urmărirea se prelungea tăcută peste pavajul desfundat, printr-un mic scuar străjuit de salcîmi, în preajma cheiului. Pustietate. Îl străbătu un fior. Nu e totuși cu puțință, își zise. Izgoni gîndul ciudat, care îl cutremurase o clipă. O spaimă și o speranță fără temei. Mersul acela greoi și silnic fusese de vină că asemenea

gînd îi dăduse prin minte. Acum însă ştia că tocurile subţiri şi înalte ale femeii avîntate pe trotuarul desfundat, numai gropi, pe marginea căruia zăceau lespezi de asfalt sparte şi din loc în loc asfaltiere răcite, alcătuiau pricina mersului căznit şi al paşilor sonori în timpul nopţii. Trecură pe lîngă un coviltir de rogojini la răspîntia drumurilor. Lucrători înveliţi în saci dormeau în jurul unui jar de soînduri, ca soldaţii în bivuac. Nimeni în jur. Mersul se ţinea de Lucu într-un fel tainic şi ameninţător. Lucu se împotrivi ispitei de a se întoarce şi de a-i face faţă. Îi plăcea să se răzbune niţel, îi plăcea să prelungească jocul viclean ieşit din toanele dragostei şi ale geloziei. Acum ştia, fără măcar să o fi văzut, că Ana Ulmu e urmăritoarea. Şi-o închipse dormind, după oboselile funebre ale zilei. Sora cea mare veghea asupra ei după ce o ajutase să înfrunte duşmănia ieftină a lumii. Şi acum Lucu se găsea cu Ana pe umele lui, pe străzi, în toiul nopţii. Îl pîndise desigur pe întunec încă din poarta casei Feraru şi-l urmărise de la depărtare ca să nu o simtă. Pe străzile din centru însă se apropiase de el, să nu-l piardă printre lume, iar acum nu-l mai slăbea din pas, hotărîtă pesemne să-i facă o scenă. Dar de ce întîrzie? De vreme ce aflase tot ce a vrut să afle, că anume îşi petrecuse după-amiaza, seara şi noaptea, pînă la jumătate, la Laura Feraru şi că acum se duce neîndoios spre casă, la culcare, şi nu aiurea. De ce nu-l apucă de braţ şi nu începe răfuiala? De cîteva ori Lucu iuţi pasul, ca să-l încetinească din nou. Mersul trudnic al tocurilor înalte răsună mai repzit, sau mai rar. Cîteodată o simţea atît de aproape, încît i se părea că îi aude răsufarea şi că îi primeşte dogoarea în ceafă. Îşi aminti de somnul ei adînc şi de puritatea ei suspectă din dimineaţa de ieri. „Poate

că ciudățeniile astea o ajută, își zise, sînt un fel al ei de a-și descărca nervii“, cum de nu-și dăduse seama de la început cu cine are de-a face. Povestea neroadă cu Gîri-gîri gîscanul l-a păcălit și l-a făcut să creadă că e o provincială naivă și sfioasă și cel mult, în orele de dezlănțuire, o amantă pătimașă, dar atîta tot. Nu bănuia voința neînduplecată care îi străbate, ca o tulpină de foc, făptura mîndră și-i aprinde privirile de smoală sub fruntea soundă și îngustă, de năpîrcă femeiască. Suiau acum pe lîngă zidul vechiului Arsenal, treceau pe lîngă gheretele lui deșerte, singuri cu stelele perdeluite sus în scînteierile largului. Mersul acesta în doi se prelungea cu o înverșunare bolnavă. Întîmplări de fiecă zi, banale și sinistre, povești de vitriol și de revolver îi trecură prin minte. Nu i-a spus ea oare, în somnolența de ieri, cu un zîmbet rătăcit și amenințător : „Am să mă răzbun“ ? Poate că și-a schimbat hotărîrea. Nu pe Laura vrea să se războvească, ci numai pe el. E mai bine așa. Lucu e resemnat. E atît de resemnat, încît cu greu își stăpînește nerăbdarea, dar e încredințat că, dacă i-ar vorbi, și-ar pierde moartea, totul s-ar topi într-un schimb de impuțări și la urmă de jurăminte de amor. Numai din această neînduplecată și vrăjmașă tăcere poate izbucni lovitura de grație. Mai repede. Pașii ascuțiți ai Anei răsună în pustiul străzii adormite. Poate că totul se va sfîrși în felinarul spectral din colț. Poate că de-abia dincolo, în bezna din fața unui maidan. Luou așteaptă. Se gîndește să-și ducă mîinile înainte și să cadă cu fața pe brațele întinse. Va avea oare vreme ? Cuib să-și facă din brațele adunate, capul sfărîmat. Ce-o fi simțind un om cînd îi zboară creierii un glonte ? Un fulger și atîta tot. Lovitura însă înțîrzie. Numai tocurile ascuțite răsună în trotuar și-i ciocănesc tîmplele, rit-

mic și fără ecou. Au luat-o acum pe strada care duce de-a dreptul la locuința lui Lucu. Fără voie mări pasul. Fără voie îl iuți, simțind că Ana și-l iuțește în aceeași măsură. Felinarele tot mai rare, storurile întunecate pretutindeni, câte un câine adormit lătra scurt de după uluci. Lucu grăbi pasul și mai tare. Mersul lui avea aproape o repeziciune de fugă, dar își păstră înfățișarea de mers. În spatele lui femeia alerga. În curînd își va pierde răsufarea. Atunci, ca să nu-l piardă, are să tragă în el, în sfîrșit. Goneau de un minut și totuși Ana nu trase. Erau aproape de casa lui. Poate că lovitura îi va fi dată chiar în poartă. La zgomotul detunăturii, doamna Sillion se va trezi. Are să-l găsească într-un lac de sînge în prag. Lucu își înteți goana, cu mîinile ținînd pulpanele pardesiului să nu fluture în vînt. În spatele lui, tocurile ascuțite băteau repezit și grotesc trotuarul. Ca de o moară în mișcare, noaptea răsuna de bătăile lor. Din ce în ce, cu sforțări ascunse, viclene, Lucu se depărta de ele. E un vîrtej neînțeles în această fugă. O rușine : Lucu fugea. Nu-și putea sieși ascunde adevărul : fugea, prefăcîndu-și fuga într-un umblet alungit peste măsură, lunecat la fața pavajului. Zidul, poarta casei lui. Cu cheia în mîină, Lucu se năpusti. Poarta zăngăni, izbită de perete și trîntită înapoi. Soneria izbucni deodată în bezne. Cu o grabă năprasnică, Lucu vîrî cheia în broască și încuie. Dincolo de grilaj, o mîină nevăzută zgîlțîia clanța de fier. Auzi glasul Anei chemîndu-l pe nume, o singură dată. Se întoarse, se uită, dar nu văzu pe nimeni. Numai soneria, ca o grindină de argint, răpăia în noapte, mărunț, monoton. Se repezi pe scară, suind treptele câte patru. Pătrunse în vestibul, în sunetul continuu al soneriei. Noaptea întregă e ciuruită de alarma ei stridentă, metalică, în creștere

ca o constelație descusută în neant. O auzi pe doamna Silion în camera ei : se deșteptase. Se vor trezi vecinii. Aretie Silion, într-un halat de casă, apăru spe-riată în cadrul luminat al ușii :

— Ce s-a întîmplat ?

— Nimic, *maman*, s-au atins niște fire. Sub zbîrnăitul statornic al soneriei, Lucu făcu lumină, străbătu holul pînă în fund, se întoarse cu o foarfecă de birou și reteză sunetului gîtul. Tăcere.

Singur în camera lui, pe întunerec, deschise ferestrele, trase cu urechea, scrută adîncul nopții, ascultă. Nimeni. Nu mai înțelegea nimic. O teamă nouă îl cuprinse. Nu, Ana nu zăcea fără simțire în poartă. A plecat. Dacă a fost ea, a plecat. O părere de rău tîrzie, aproape o disperare îl sugruma. Un vaiet, fără glas, fără lacrimi. Socoti orele care îl despărțeau de ziuă. Un strigăt le-ar fi strălăbătut : Ana.

Pe panglica de asfalt care șerpuia între București și Giurgiu, Lincolnul încetinit al doamnei Trude Resch luneca fără zgomot, ca în vis: mers fără ritm: lin și surd ca însuși timpul, zvonul roților de cauciuc în neîntrerupt sărut cu păcura proaspătă și lipicioasă a șoselei.

Rezemați în pernele blonde și îndoldorate dinlăuntru, Trude Resch și Lucu Sillion se lăsau, mână în mână, purtați pe nasturii prinși și cusuți anume, în petice și coșci de piele și așternuți sub ei, spre folosința făpturii lor de lux. Mirosul de curelărie nouă pătrundea în gânduri, ca amoniacul, și le ținea treze. Un obicei rămas din vremurile când erau doi complici pătimași îi strângea unul lângă altul. Nu-i despărțea de șoferul de la volan decât un meterez de lumină. Dreptunghiul îngust de oglindă din dreptul parbrizului îi silea la o ținută cuviincioasă, nițel cam țeapănă, cum șade bine unor stăpâni. Cu toată tinerețea lui, șoferul își cunoștea meseria. N-avea ochi decât pentru priveliștea limpede, verde și însorită în care motorul

pătrundea cu un sforăit primăvăratec. Dealuri se ridicau în amfiteatru peste valea vastă a șuvoaielor de argint spumegat, resfirate printre ostroave de bolovani și tufe de sălcii. Drumul se îndrepta spre un fel de curmătură dincolo de care goana lui pogora printr-un peisaj îngustat, spre un orizont avar, străjuit de codri. O cruce de granit înaltă domina colinele Negoiiului peste mormintele pulberate ale unei bățalii de demult.

Cu glasul încetinit al mărturisirilor, Lucu povestea măruntele întâmplări care îi răscoleau existența cu un suflu de dramă.

— Am clipe în care mă îndoiesc dacă a fost ea, mi se pare că ți-am spus asta... Da, ți-am mai spus-o, adăugă el, surprinzând un surâs trecător pe figura îngustă, energică și obosită a Trudei Resch. Mulțumesc că ai venit, Trude... Nu mă îndoiam că ai să vii. Și ce bine că ai luat mașina cea mare. Dacă ai fi venit cu cealaltă, trebuia să conduci. N-ai fi putut să mă ascuți. Da, ți-am mai spus că mă îndoiesc, câteodată, chiar și acum, dacă femeia care m-a urmărit noaptea a fost Ana. Dar nu ți-am spus că mă îndoiesc câteodată că m-a urmărit într-adevăr cineva. Am momente în care cred că totul n-a fost decît o halucinație.

— Întreab-o pe Ana. N-are nici un interes să te mintă.

— Am fost la ea chiar a doua zi. Către amiază. Plecase în oraș cu soră-sa, Elena. Jean Baudat le însoțea. Nu înțeleg de ce nu mă prezintă soră-si și de ce îl socoate pe Jean Baudat mai demn de această cinste. Un comis-voiajor în chimicale și parfumuri, și ele, cu țifna lor provincială-boierească. Moartea lui Arghir a operat această apropiere.

— E un francez, pentru ele e un început de titlu de nobleță.

— Nu-i asta. E un tip care aleargă toată dimineța cu mostre și oferte, iar după-masa tapează la mașina de scris, l-aude prin perete. Mînuiește flacoane de parfum și cutii cu fiole de salvarsan și trimite prin poștă plicuri cu firma Roger-Gallet sau *Usines du Rhône*. Asta inspiră încredere unei femei, ca și cei treizeci de mii de lei cheltuiți cu înmormîntarea și pomenile lui Arghir. Jean Baudat e un om cu situație. Eu, nu. În ochii ei sînt un soi de aventurier: o legătură suspectă, o slăbiciune condamnată, pe care o cultivi pe furiș. Iată de ce nu mă prezintă Elenei. Mult ce-mi pasă. Mai ales acum, după sinuciderea lui Arghir, ar fi în stare să mă ascundă în bucătărie, ca pe un copil tîmpit.

— *En vérité, dear*¹, întări Trude, întîmplarea cu Arghir a făcut mult zgomot. Au vorbit și gazetele. Nenorocitul a fost pe vremuri un personaj bucureștean. Frumos și bogat și om de lume. A răscolit o mulțime de amintiri. Prietenii care l-au părăsit, familiile care i-au închis ușa, femeile care l-au uitat, toți și toate i-au luat cu pasiune apărarea, cînd nu mai era nimic de făcut. Contra cui? contra ta, firește, intrigantul din tragedie. *Tu avais le vilain rôle*². Ai devenit antipatic ca orice erou de roman adevărat. Mă tem chiar să n-ai neplăceri: cariera ta. Cît despre Ana, nu mai vorbim. N-a suportat celebritatea. E compromisă, e nimicită.

Trude Resch își rostea sentința cu vocea ei șlefuită, în care r-urile grase accentuau răsfățata ei nepăsare. Totul era precis și pus la punct în Trude Resch la acea oră. Glasul diamantin, profilul fin și dur, trupul zvelt și musculos, pletele metalice, arzînd în coiful lor ondulat. Purta o jachetă de culoarea jadului, care o

¹ De fapt, dragul meu.

² Aveai un rol netrebnic.

Înrudea cu primăvara foilor, un pulover cafeniu, iar de sub corola de lână a rochiei, izvorau picioarele sculpturale în ciorapi atît de străvezii, că păreau neîncălțate. A avea pantofi cu talpă de crep, mici și trainici, de cutreierat lumea în lung și-n lat. Chiar și felul cum ședea în perne arăta o neîntrecută măiestrie, așa cum o pasăre rară s-ar așeza pe o creangă sau acvila pe o stîncă.

— Te admir, Trude Resch. Ești definitivă și nepăsătoare ca un *presse-papier*; de ce nu pot fi ca tine? Sînt foarte bicisnic și nenorocit.

— Sînt eleva ta întru nesimțire, maestre! Pare-mi-se însă că te-ai schimbat.

— „Ah! organele-s sfărmate și maestrul e nebun!“ suspină Lucu cu o intonație pe care o vroia comică.

Trude Resch se întoarse spre el și-l privi cu milă. Era mai mult decît de obicei plină de încredere în sine în acea zi, și gîndul îi zbura, pus pe joacă. Starea lui Lucu n-o neliniștea prea mult. A avea, în legătură cu el, preocupări cu totul altele.

— Te recunosc, tremoliză ea, ești umbra lui Lucu Silion, fostul meu amant și stăpîn. Ce pot face în amintirea ta?

— Să mă ascuți pînă la plictiseală... am nevoie...

— Facă-se voia ta.

Lucu reluă cu sete șipotul întrerupt al povestirii lui. Povestirea îl ușura:

— Servitoarea mi-a spus că Jean Baudat și cele două doamne vor lua masa împreună în oraș. Vin apoi tustrei acasă, iar către seară se duc la gară cu toții: coana Elena ia trenul de șapte spre Rucăr. M-am hotărît să mă întorc după șapte, și ca să-mi omor timpul m-am abătut pe la Laura.

— Nici nu se putea altfel.

El nu luă în seamă împunsătura.

— Cîteodată încrederea și seninătatea Laurei mă scot din sărite. Mi se par o prefăcătorie, o tactică de așteptare, o voință monstruoasă de femeie. Sînt totuși conștient de cît sînt de mișel, de slab și de nedrept. E destul o privire de-a ei, un tremur al glasului... știe să se uite ca o stăpîină și ca un cîine credincios... și sînt iarăși robul ei pe cine știe cîtă vreme.

— De ce nu precizezi ?

— Pe viață, da, pe viață. Sînt prins, Trude, cu rădăcini cu tot, am de altfel și mari răspunderi. Doctorul Barbu mi-a spus deunăzi că Laura se află la o cotitură primejdioasă, e vorba de viață și de moarte.

— Frumos ! prețui Trude Resch, încrămențită în eleganța ei sportivă ; din nimic nu se putea ghici ce gîndește cu adevărat. El urmă :

— Seara, destul de devreme, m-am dus la Ana. M-a primit cu o liniște suspectă, mă lăsa să vorbesc, să-i pun întrebări, le răspundea cu un rictus. Buzele i-erău palide, tenul uscat ; am avut impresia că luase un calmant, ca să-și poată juca jocul. A slăbit foarte mult în aceste cîteva zile : pomeții ieșiți, obrajii căzuți, tîmplele scobite, ochii în fundul capului. Nu-i vorbă, nici eu nu arăt mai bine. Simțeam cum pîndea, cum aștepta întrebarea pe care o evitam, sau măcar o aluzie la urmărirea din noaptea trecută. Dar nu mai aveam nici un zor, știam acum că totul fusese aievea, că ea și nu altcineva mă urmărise. Ar fi fost firește mai nimerit să deschid eu vorba, întîi și întîi despre asta — dar cum să-mi justific purtarea dacă nu mă hotărăm să tăgăduiesc acest lucru ? Aveam a face cu Ana și nu cu Laura. Mă asculta și tăcea. Aruncam în tăcerea ei, ca într-o prăpastie, știri, comentarii, anecdotă, mă foloseam cu aproximație de felul în care

izbuteam să o duc cu vorba pe Laura, dar cu deosebire că de data asta eu eram cel fascinat și Ana șarpele. Nu mai găseam nimic de spus ca să umplu tăcerea, să ocolesc tema fatală. Băteam câmpii. Mă repetam. Ana se roșise ușor, se roșise pe încetul și îi tremurau nările : semn de suferință și de mînie. Din cînd în cînd își mușca buzele, ca să-și astîmpere clocotul. Roșeața din obraji i se întetea, îi suia în tîmple și pe frunte, pînă la rădăcina părului. Îi scînteiau ochii. Iar eu blînguiam ca un beat, maniac de abilitate, cu un surîs rătăcit și prostesc în colțul gurii. O văzui pîlind deodată, ca și cum sîngele îi țîsnise pe dinăuntru și se împrăștiase prin ruptura unei vine. Se ținea strîns cu mîinile de brațele fotoliului și poate de aceea n-a căzut. Privirile negre — niciodată nu le-am mai văzut atît de negre — s-au aninat de ale mele.

— Cum ai putut să mă lași singură ? m-a întrebat.

O durere sfîșietoare în glas și o indignare dincolo de mînie. Într-adevăr, cum am putut să o las singură, în stradă, în noapte, după fuga dementă care ne-a cuprins, după toată acea stranie purtare și a unuia și a celuilalt ? De-abia acum înțelegeam mișelia de care fusesem în stare. S-a ridicat, m-a luat de mîini și m-a zguduit, unghiile ei mi s-au înfipt în piele și mi-a repetat întrebarea de cîteva ori, a repetat-o cu ură, cu revoltă și parcă și cu milă de ea însăși :

— Cum ai putut ?

Ar fi trebuit să mă supun părerii de rău care mă copleșea, remușcării care mă sugrumase. Inima, ca într-un pumn de fier. Fălcile, încleștate. Atunci a izbucnit într-un hohot lugubru, prăvălit din culmile disperării, un hohot de care m-am îndoit dacă e de rîs sau de plîns. Mi se făcuse frig. Căzuse înapoi în fotoliu. Hohotul se rostogolea ca un torent, mi-a fost

frică să nu târască mințile, viața, o dată cu răsuflarea ei tăiată în spasmi istovitoare. Deschidea gura să muște aerul, să prindă o respirație. Apoi totul s-a spart într-un plîns fără sfîrșit, care îi zguduia tot trupul și care cu toată violența lui mă liniști nițel : durerea își făcuse loc, găsise o matcă anevoioasă, dar se pierdea de-a lungul ei fără să mai potopească ființa. Și-a odihnit capul de spătarul fotoliului și lacrimile îi curgeau șiroaie pe față, curgeau fără sfîrșit ; printre suspine o auzisem șoptind mereu :

— Cum ai putut... una ca asta...

Era sfîșietor de trist. Stam nemișcat și neputincios, și-mi spuneam însă că femeia aceasta zdrobită fusese totuși în stare să iasă dimineața după cumpărături, să dejeuneze în oraș cu o soră și un prieten, să meargă apoi la gară, să se stăpînească, să se prefacă. Nu mă îndoiam de sinceritatea ei, dar invidiam această superioritate a femeilor asupra noastră. Datoria, înainte de toate. Pe cînd noi, cavalerii datoriei, sclavii ei pretențioși, lăsăm totul baltă la cea dintîi încleștare cu adversitatea și ne prăbușim de durere.

Treptat, Ana s-a liniștit. M-am apropiat de ea, m-a respins, mi-a impus distanța de la care trebuia s-o ascult.

— M-ai părăsit, mi-a spus, m-ai trădat, pe mine care ți-am dăruit dragostea, frumusețea, sănătatea. Pentru o bolnavă, pentru o egoistă bolnavă care-ți fură tinerețea, puterea și viața. Ai trădat dragostea, frumusețea, sănătatea. Vorbea pe tonul ei nițel răgușit, din clipe de exaltare sau de tristețe. Nu știu de cîte ori a repetat melopeea ei despre dragoste, frumusețe și sănătate, parcă o premeditase, parcă și-o ticluise anume și o învățase pe de rost, ca o bocitoare, un descîntec. Tot ce se poate. Ai să ai ce ai dorit, s-a mai

pronunțat ca un judecător, ca o Sibilă. Ai să rămîi cu ea, fără dragoste, fără frumusețe, fără sănătate. Ai să rămîi cu remușcărilor, cu visele rele, cu vedeniile. Am eu grijă. Are să știe tot, prin mine.

Poate a crezut că vream să protestez, că a izbucnit năvalnic :

— Am dreptul să-i spun totul, eu care am renunțat la tot : la dragoste, la tinerețe, la viață. Pentru ea, pentru o bolnavă. Am renunțat numai ca să-ți arăt cît e de meschină, de egoistă ; cît e de agățată de viață... Că n-are să moară ea, am să mor eu. Tu ai vrut așa.

... — Și iată, încheie Silion, cum mi-am petrecut o parte din noapte. A urmat oboseala, capitularea în somn, cu nervii zdrobiți, și deodată, ca un acces, nebunia tristă și înverșunată a înlănțuirilor deznădăjduite, pînă în zori. Cînd am plecat, mi-a spus cu un surîs rupt, zdrențuit ca o rană de schijă, un surîs pe care nu-l pot uita :

— Să nu crezi că am renunțat, să nu crezi că m-ai readus la viață cu îmbrățișările tale. Am fost sortită să fiu a lui Arghir : mă duc după el.

Nu știu ce înrîurire a avut asupra-mi această evocare neașteptată a lui Arghir. Un cadavru nepoftit, între noi. Am întîmpinat-o cu o glumă proastă, îmi mușc buzele și acum :

— Dar ai vîndut candelabrul, i-am spus.

— Candelabrul ? Hm ! Îți arde de glumă, o să vedeți voi doi, o să aflați pe rînd, la timp potrivit.

Am amenințat-o cu degetul ca pe un copil, ce puteam alt să fac ? și ne-am despărțit livizi, storși de viață, ca doi spectri în faptul dimineții, și-mi amintesc de toate astea ca de un vis urît de care mă îndoiesc, din cînd în cînd, dacă a fost cu adevărat.

Lucu tăcu. Parcă își pierduse glasul. Lincolnul înainta încetinit în spațiul de aur, de smarald și de argint. Un chiot pierdut ajunsese până la ei : cineva încerca răsunetul primăverii. Zboruri de prigorii tăiau aerul de chihlibar, ca niște podoabe scăpate din vraja străveche a juvaerului. Jos în rupturile râului se târau căruțe cu prundiș, cai și oameni pitici. Dar numai Trude Resch le privea cu pofta de viață care o umplea, ca un talaz. Ar fi vrut să-l poată consola pe Lucu, să-i dea sfaturile pe care, ca orice om încolțit, le așteaptă. Un ajutor. Suferința lui o întrista, îl vedea aproape de prăbușire. I se părea ciudat că nu suferise și pentru ea pe vremuri, că se desprinsese de ea cu atîta rece hotărîre, încît nu se putuse opri de a-l admira în crîncena ei durere de învinsă. Și acum eroul de altădată o chema, înfrînt de două femei mediocre, care nici măcar nu i-au dorit înfrîngerea.

— E poate o dreptate pe lumea asta, îi șopti ea la ureche.

Lucu se reculese.

— Cer onorurile războiului, protestă, respect și azil pentru cei învinși.

— *Mon pauvre ami*, exclamă Trude, nu pot nimic pentru tine : nu vezi că nici nu exist ?

— Prezența ta, tăgădui Lucu fără convingere.

— Te-aș sfătui să fugi, dacă ai fi în stare. Lasă totul și vino cu mine ; plec peste cîteva zile în Elveția.

Lucu îi strînse mîna în semn de recunoștință.

— Cum s-o las pe Laura în starea în care se află ?

— Și pe Ana în halul în care ai adus-o ! completă Trude.

Tăcură. Treceau un pod lung de lemn, la pas.

Trude rupse tăcerea. Limpede și așezat, ca un comandant care dictează :

— Rămîne o singură soluție : să nu mai cauți soluții. Așa cum ai ajuns, nu mai poți lua hotărîri. Lasă lucrurile în voia lor. Trăiește-le cît mai poți, cît s-o mai putea. Nu mai depinde de tine nimic. Du-te la Laura și minte-o, dă fuga la Ana și consoleaz-o. Nu ești destul de obosit, de vreme ce mai poți trăi viața asta. Odată și odată trebuie să se întîmple ceva, și vei avea atunci o soluție. Las-o în seama lui Dumnezeu. *Adviennne que pourra !*¹

Înaintau încet și hurducat pe grinzile mișcătoare ale podului. Lincolnul se opri la celălalt capăt pe o terasă înghesuită de cuburi de granit, de stive, de grinzi și vagonete împinse pe linii înguste de lucrători goi pînă la brîu. Pregătiri vădite ale unui nou șantier. Pe dreapta și pe stînga șoselei se întindea cît vezi cu ochii o pădure de plopi și de sălcii de toate vîrstele, rară și adîncă.

Vorbele Trudei Resch îl răscoliră pe Lucu. Poate pentru că sfatul se potrivea firii lui pe de-a-ntregul sau numai destrămării lui de acum. Poate fiindcă fusese rostit hotărît și energic, și tonul acesta, pe care i-l cunoștea de mult, părea și chibzuit și cuminte. Se lăsă în voia soartei, se odihni într-o clipă de renunțare. Trude Resch avea neîndoielnic ochiul cîmpului :

— Ce-ar fi să facem o plimbare pe jos ?

Și fără să aștepte răspunsul coborî, trecu printre oameni fără să-i privească, sări peste șanțul șoselei și pătrunse pe potecă în pădure. Lucu o urmă. Rămas de pază, șoferul decapotă mașina, dădu roților un ocol profesional și-și aprinse filozofic o țigară. Frunzele, de un verde crud, vibrau în văzduh. Trude și Lucu luau în pași troienele galbene și ruginii ale anilor desfrunziți adînc pe cărări.

¹ Orice s-ar întîmpla !

— De ce te gârbovești așa? îl dojeni Trude, îndreaptă-te! Îi puse o mână rece și catifelată în ceafă. O ascultă ca un copil. Ochii de aur ai Trudei Resch îl țineau sub porunca lor magnetică. E primăvară! explică ea, ca o chemare la ordine, ridicându-și fața în soare. Pletele i se răsfireau în inele de aramă. Își petrecu o clipă brațul pe după umărul lui Lucu. Nu era mult mai mică decât el. Fă ca mine, îi zise, depărtându-se și respirînd profund, aerul ăsta te îmbată. Lucu o imită ca un copil. Ce galben ești, *mon pauvre ami!*

În ochii lui obosiți se oglindea făptura ei întinsă ca un arc, ușoară ca firul de iarbă. Își aminti deodată de Laura în zăcerea ei suavă și tristă, în veșnica ei nostalgie de larguri și orizonturi. Niciodată, niciodată Laura nu va răscoli cu un sprinten pas comorile de aur vechi ale potecilor. Ca și cum i-ar fi ghicit gândurile:

— *Mon pauvre ami*, reluă Trude, de ce să ne chinuim singuri? Totul ni se oferă de pretutindeni: ascultă! Se auzea cucul. Ascultară împreună. Să mergem! îl urni Trude.

Porniră. Freamătul pașilor prin foi și al ramurilor înfiorate de o boare umedă se îngînau mătăsos. Pe măsură ce se afundau printre trunchiurile netede și lucioase ca pielea de șarpe, îi năpădea o mireasmă întezită de pămînt reavăn, de frunze putrede, de iarbă fragedă, de mușchi umed, de flori timpurii, de ape mocnite, de spații lîncede. Era de vină mai ales răspîndirea vastă și seminală pe suprafețele acoperite de o mătăasă verde și vîscoasă a bălților ascunse prin văi, cu dospeala lor de ouă de țînțari și de broaște, sau roiurile de gînganii și de fluturi minusculi, printre care se săgetau îndelung libelulele. Într-un luminiș trecură pe lîngă o babă încovoiată sub povara ei de vreascuri și se grăbiră, printre copaci, să se însingureze în feeria soarelui și a vegeta-

ției, departe de orice amintire omenească. Mireasma imensă și stăruitoare le pătrundea în plămâni, se răs-pîndea în sânge, le țîșnea prin inimă și prin minți, în-viorînd în ei fiecă firicel de viață, desfînd comori de avînt, descuind izvoare de putere, ca dintr-o încre-menire îndelungată. Trude Resch se rezemă de un arbore crescut pieziș. Răsufală adînc. Nările-i fremătau. Cu ochii ei oblici, cu buzele lacome și sîngerii, cu pletele aprinse ca o flacără, părea o faunesă, o divinitate a pădurii, care trezea dorințele păgîne. Paloarea ei obiș-nuită se însuflețea de o văpaie trandafirie. Pletele ei străluceau aprinse.

— Sînt amețită ! suspină. Cu ochii pierduți în vraja ceasului, Lucu se apropie de ea. Nu ! îl țintui Trude, n-am nevoie de tine aici.

Și-l tîrî mai departe, spre miezul muzical și îmbălsă-mat al pădurii.

O urmă ca un rob, fără scop, fără vrere. E luat ca de un val : vrăjit de lumini și miresme. Se întrebă într-un rînd dacă nu e bolnav sau chiar nebun sau numai pe cale să înnebunească. Și-aduse aminte că au fost în viața lui răstimpuri cu fapte și întîmplări pe care le-a trăit într-o stare vecină cu nebunia, cu toate că nimeni și nici el însuși nu și-a dat seama de asta, pentru că prin nimic, în spusele și purtările lui în lume, nu și-a dat seama că n-ar fi fost în toate mințile. Și totuși acum, după trecerea anilor, e nevoit a mărturisi că numai o minte rătăcită sau întunecată ar fi putut să-l facă să greșească așa cum a greșit. De unde știe el că în clipele acestea, de care își dă seama totuși, nu se poartă din nou ca un nebun.

E gol ca o urnă din care miile de ani au spulberat pînă și cenușa și nisipul. E pătruns de cer, de pămînt și de verdeață. Ar vrea să o oprească pe Trude, să-i

spună tot. Dar Trude merge înainte, ca o văpaie alun-gată de vînt prin secetă. Pletele ei aprinse, gleznele ei îl cheamă la tot pasul, și la tot pasul le pierde. Glez-nele de aur ars, robuste și strunguite în pielea lor sub-țire. Primăvară nouă, soare de apă, oră fragedă. Umbra se strecoară sfioasă, ca un suflu de fecioară, printre ramurile păgîne. Femeia din fața lui, femeia de lîngă el e atît de întregă, de plină de ea și desăvîrșită. A fost un nerod, un nebun cînd a ocolit-o. Lîngă nepă-sarea ei, lîngă avîntul ei, lîngă setea ei avea totul. Ce stăpîină e pe gîndurile, pe soarta ei. Fără toane, fără lacrimi, fără alte suspine decît ale uitărilor pătimașe.

— Ce tot îngîni acolo, *mon pauvre ami*? Toate astea să mi le fi spus de mult. Acum nu mai am ne-voie de ele. Ai rămas în urmă. Singur, în urmă.

Și îi surîdea duios cu gura ei de fiară.

— Nu mai vorbi, crede-mă, *mon pauvre ami*. Nu e nevoie de vorbe. Păstrează-le pentru nebunele tale. Ai să te întorci la ele cînd vei fi sleit. Păstrează-le măcar vorbele, restul astăzi e tot al meu.

Pădurea roiește de chemări, de îndemnuri parfume. E amețită din vîrfuri pînă în rădăcini. Potecile tremură și ele, ca niște șerpi uriași, dezmoțîți de raze. Și învierea frunzelor de jos freamătă. Adierile se di-buie, se împletesc, dezmeticite. Miresmele proaspete țîșnite acum, miresmele vechi trezite la viață sînt lîna de aur dezlînat ce se pierde în lume. Trude și Lucu merg, se împleticesc, nu mai pot bea și li-e sete, nu mai li-e sete și ar tot bea. Sînt două guri, pădurea le dă mai mult decît pot cere. Merseră prin legănarea însoțită pînă ce între ei și amintiri se înălțară legiuni și legiuni de străji de plopi și mesteceni, ca niște mar-tori orbi și fără glas, prinși în loc de o vrajă. Se aflau într-o poiană blondă, în jurul ei îngenuncheau sălcii,

o cintează fluiera dulce și apos ca o rază. Trude și Lucu se opriă. Ștuseră că se vor opri aci. Ochii lor se ocoliră, apoi dădură roată, scrutînd adîncurile cărărilor. Nimeni. Rămaseră aci, cu încredere, ca și cum aria troienită adînc de toamnele pierdute și cercuită de arbori albi ca frunza crudă și verde, pe sub care se furișau în penumbră poteci misterioase, ar fi fost domeniul lor fermecat, grădina de demult care le-a așteptat reîntoarcerea, paradisul regăsit.

Vîntul plăpînd trecu peste capetele lor și ale pădurii și crescă într-un talaz fără țintă, îndreptat înspre larguri. Foile moarte dedesubt, un așternut adînc și uscat din care se desprindea o mireasmă de putregai și de foc. Au stat aci sub timpul oprit. Cuvintele îngemănate li s-au pierdut în legănarea coroanelor uriașe, în foșnetul potecilor ce se căutau în afund.

— Vreau să ne bucurăm unul de altul îndelung... ca goana vîntului sub pădure, gemu Trude. Ții minte? Așa mi-ai scris odată, de ce nu-mi mai scrii așa?

Peste ochii lui Trude, cerul s-a răsfățat albastru cu fulgi de nori amețitor de albi și de parfumați în zenit. Zăceau amîndoi alături, fără vreme, pe sînul pămîntului, în plutirea lui rotundă și solemnă spre asfințit. Din bolta verde, aurie și înaltă, picura cîntecul lichid al păsărilor.

— Auzi? îl întrebă Trude, în șoaptă.

— E minunat, răspunse Lucu.

— Se apropie cineva! îl vesti Trude. Pune urechea la pămînt și ascultă.

Față în față, amîndoi își lipiră urechea de iarba strivită și ascultară. De foarte departe ajungea pe dedesubt pînă la ei o bătaie rară și egală, ca a unei inimi ascunsă în adînc.

— Da, vine cineva, îi dădu dreptate Lucu. Se priveră înfiorați, ca doi copii care-și fac frică. Se târâră nițel de-a bușilea printre tufe de ismă, ca în poveștile cu Piei Roșii. Nă se vedea nimic decît coloanele tăcute și sumbre ale codrului. Ascultară din nou, pătrunși de-a binelea de jocul lor pe struna spaimei. Da, se aude deslușit acum. Cine să fie ?

— E inima pămîntului, șopti Trude.

— E cineva care nu trebuie să ne vadă ! îi spuse Lucu la ureche.

Un vreasc trosni undeva. Se ridicară, tresărind deodată. Auziră un pas, apoi altul. Fără îndoială, un suflet mai trăia prin apropiere. Grabnic își scuturară veșmintele. Cu nerăbdare, Lucu curăță părul Trudei de pulberea de frunze și firele de iarbă, agățate.

Pe cărarea largă din mijloc, înspre poiană, se ivi bătrîna întîlnită cu un ceas mai înainte, în luminiș. Înainta cu pasul greu pe care i-l tipărea povara din spate și adîncimea covorului inegal și ruginiu al potecii. Legătura de vreascuri respirată în vîrfuri aspre și uscate o depășea cu mult pe dreapta și stînga, încît zgîria cu ghearele lor trunchiurile de pază care uneori o smuceau brusc într-o parte sau alta. Își îndrepta mersul ca un automat scăpat dintr-o împotrivire. Cu toată încovoierea spinării era neobișnuit de înaltă în portul ei peticit și în anii ei de babă. Ținea mereu capul în sus cu o ciudată și majestuoasă sfortare, pesemne ca să prindă pe obraz mîngîierea făcliilor subțiri, strecurate printre ramuri. Se apropia de-a dreptul de ei, ca și cum ar fi vrut să le vorbească, să le ceară socoteală sau să-i blesteme pentru singurătatea lor care pîngărește sfințenia pădurii. O așteptau ca doi inși osîndiți să o înfrunte pentru că le-ar fi fost rușine

să plece, fuga lor li s-ar fi părut o mărturisire. Sau apariția ei îi țintuia locului.

— Ce poate fi, la urma urmei? Nu e decât o biată bătrână, împovărată și singură în pădure...

Și Lucu, mînios pe sine și totuși neliniștit, Trude străbătută de un fior înghețat în care presimțea începutul unui tremur. Foșnetul pașilor se apropiase prin roiul uscat al frunzelor. Trude prinse mîna lui Lucu și i-o încleștă. Surîdea, un surîs sfios și sfruntat de fetiță. Bătrîna se smucise ușor cu povara împiedicată de ultimele trunchiuri ale cărării și acum străbătea prin luminiș spre celălalt capăt care o continua. Gîfția și ținea capul mereu sus și ochii ei spălăciți larg deschiși, fără să clipească. Nici o privire nu le arunca. Dar se opri cînd fu să treacă pe lîngă ei.

— E cineva pe aici? Întrebă ca și cum ar fi așteptat un răspuns din culmile arborilor.

Un glas șovăitor și ascuțit, neașteptat de slab pentru nesocotita lor sfială.

— Oameni buni! răspunse Lucu.

— Fă-ți pomană și saltă-mi nițel povara, se rugă bătrîna. Lucu se apropie și o ajută. O fi tîrziu? tremură din nou glasul.

— Trecut mult de amiază.

— Câți sînteți? Întrebă din nou, cu ochii spre culmile arborilor.

— Un om și o femeie.

— Din care sat?

— Din București.

— Să v-ajute Dumnezeu.

Săltîndu-și povara, bătrîna își potrivea fața în soare și, cu lumina pe frunte, șovăi.

— Drum bun, îi dori Lucu. Nu primi răspuns. Trude rîdea nervos și înfundat. De ce rîzi? o muștră Lucu. Se potoli.

— E oarbă, zise Trude, înfiorată. Poate că e muma pădurii... sau Sfînta Vineri...

— Ați spus ceva? bătrîna întinse gîtul și urechea.

Tăcere. Nu mai pleca. Aștepta poate ceva de po-mană, dar ceilalți doi nu înțelegeau. Sub privirea răs-pîndită pretutindeni, ca o ceață, a ochilor ei albi, Trude se zgribuli ca de frig și zgîrci degetele pe mîna lui Lucu. Începu să i-o legene cu neastîmpăr pe măsură ce tăcerea se prelungea.

— Să mergem, îi șopti într-un tremur neastîmpărat, spulberînd frunzele pămîntului cu piciorul, și-i repetă stăruitor: Să mergem, să mergem.

Aproape că se tînguia. El o ținu locului, strivindu-i pumnul în palmă, cu nerăbdare.

Trude dete un țipăt, strident și scurt, își smulse mîna din strînsoarea lui și o rupse de fugă pe potecă, în gangul metalic dintre trunchiuri. Lucu se uită înmărmurit. Fugea ca și cum o haită de lupi ar fi fost pe urmele ei, fugea de ceasul morții. Din goană, pletele i se desfăcură pe umeri, i se desfăcură somptuos sub degetele pădurii, pe sub care fugea ca Avsalon. Țipătul ei rămăsese înfipt în creierul lui Lucu, ca un sfredel viu și nesfîrșit, împlîntînd în el o întrebare chinuitoare. Fără să se mai sinchisească de babă, porni și el, strigînd-o pe nume la răstimpuri, mîniat și îngrozit că nu o poate nici opri, nici ajunge. Trude alergă ca o Diană, repede și armonios, dar tăcerea ei și zvonul pașilor în foi și freamătul vîntului crepuscular, în singurătatea întunecată a trunchiurilor de copaci, dădeau alergării lor ceva straniu și deznădăduit. Coama înflăcărată a Trudei strălucea tot mai apro-

piată, îi umplea ochii, dădea foc pădurii, i se părea că aude o respirație căzută ca un geamăt, dar își dădea seama că nu el o ajunge, ci urmărita încetinește, iată, la o cotitură Trude se întoarce deodată, se lipi cu spatele de un copac, rămase cu capul dat pe spate, palidă, cu gura deschisă. Întinse mâinile spre el într-un gest de oprire. Lucu se opri.

— A fost îngrozitor, îi spuse Trude și, făcând doi pași spre el, i se atârna de gât, cu inima zbătută, cu răsuflarea grea. O sprijini să nu cadă. Nu puteam suferi, continuă Trude, întretăiat, arătarea aceea, tocmai acum... tocmai atunci... O văd încă... Tresărind, se lipi de el : Îmi vine să țip. Auzi ? Se agăță de el cu putere. Să nu mă lași să țip. Ajută-mă să nu țip. Ajută-mă.

Ca pe un copil, o luă în brațe. Nu înțelegea ce se petrece cu ea. Atât de cumpănită și de calmă, de obiței, acum era pradă unei groaze de neînțeles.

Încremenise cu plicul în mână, lângă ușă. În marchiza de lemn scorojit și de zid lepros a casei Feraru plutea clarobscurul multicolor al vitraiurilor roșii, vi-nete și portocalii. Lucu privi în jurul său. Nu-l văzuse, nu putea să-l vadă nimeni, nici de afară, nici din holul întunecat și pustiu. Zăbovi dinadins, să știe ce are de făcut. Nu i se părea de mirare că pusese mâna pe misivă, că prevederile lui nelămurite, din zilele din urmă, îl pusese la cale într-un chip atât de sigur, atât de miraculos. Venise de-a dreptul la țintă, mînat de un ordin neauzit. Devreme, ca niciodată. Intrase pe portiță cu băgare de seamă să nu facă zgomot și grabnic, ca un hoț care cunoaște bine locurile. În tăietura dreptunghiulară din vechea cutie de scrisori ruginită, care se deschidea pe dinăuntru în marchiză, zărise numaidecît o dungă albă de hîrtie. Poșta venea foarte rar pe aci. Scrisoarea fără timbre fusese adusă de cineva, poate chiar de cel ce o scrisese. Cu strîngere de inimă a citit numele Laurei pe plic, tras cu scrisul Anei Ulmu. A urît literele acelea mari, ho-

tărâte și virile, pline de o monstruoasă voință, de o forță răufăcătoare, ce se desprindea chiar din porii hîrtiei, ca o agresiune magnetică, netălmăcită. Paginile largi îi tremurau în mînă. Le citi dintr-o dată, ca pe o partitură de orchestră, apoi rînd cu rînd și în sfîrșit o a treia oară, cuvînt cu cuvînt, ca să se pătrundă mai bine de înțelesul lor cumplit :

„...Domnișoară sau doamnă, nu te cunosc și nici nu țin să te cunosc. În schimb, dumneata ai să faci cunoștință cu mine vrînd, nevrînd — începea scrisoarea — trebuie să recunosc că omul care, după spusele lui, îți joacă de ani de zile comedia platonismului a făcut rezerve, cînd s-a îndrăgostit de mine, ba chiar a luptat cu el însuși, fiindcă, tot după spusele lui, era osîndit pe veci să te întrețină în iluzia dragostei lui.

Din nefericire, amîndoi ne-am trezit, la un moment dat, că nu mai putem trăi unul fără altul, că de unirea noastră definitivă depinde rostul unei vieți. Atunci n-a mai avut nici o îndoială, n-a mai avut alt gînd decît să-și așeze viața laolaltă cu mine.

Mai întîi mi-a propus să stau la el. Am refuzat. Eu nu pornisem cu intenția de a mă căsători cu el. Cînd a simțit că mie-mi mai rămăsese o frîntură de judecată, m-a învăluit cu atîta dragoste, încît m-a făcut să uit tot ce nu era el pe lume, m-a tîrît într-un vis irezistibil și poate dincolo de real. A făcut planuri de viitor cu mine și eu am crezut. Plănuia să se facă numit undeva în străinătate — vreun consulat, vreo legăție — fiindcă numai așa, stînd mai multă vreme departe de dumneavoastră, v-ați fi putut obișnui fără el, l-ați fi putut uita. Acest proiect era irealizabil, iar eu, cînd am văzut că dibuielile lui în această direcție nu izbutesc, poate și pentru că nu sînt duse cu desulă hotărîre, eu i-am propus să vă spună adevărul.

N-a avut curajul. Mai mult încă, i-am propus să ne despărțim, fiindcă nu mai puteam suporta ideea unei legături cu un om înlănțuit pe viață de o altă femeie. I-am cerut să aleagă între mine și d-voastră și n-a vrut. Nici să se despartă de mine, nici să pună capăt minciunii în care trăiți amîndoi. De atunci nu m-am mai înțeles cu el. Era peste puterile mele să-l accept lîngă mine în serile cînd venea de la dumneavoastră. Într-un rînd mi-a cerut un termen de șase luni pentru ca să „aranjeze situația“. Nu i l-am acordat. Știam că nu era decît un expedient, un mijloc de a cîștiga timp pentru a mă robi cu totul și că niciodată nu va avea curajul să vă facă mărturisiri. Preferă despărțirea de mine decît să devină criminal, cum spune el, fiindcă e încredințat că nu trăiți decît pentru el. Mi-a mai spus că nu se va căsători niciodată cu d-voastră. Dar dacă relațiile d-voastră cu el se reduc la un *mariage blanc*¹, cum afirmă că îl numiți d-voastră, nu văd de ce v-ar nimici viața o renunțare totală.

Dacă mi-aș fi putut învinge sentimentele, vă rog să credeți că l-aș fi părăsit fără să fi aflat vreodată d-voastră ceva. Dar mi-e peste putință.

Nu a fost criminal față de d-voastră. Crima o face cu mine. Și poate și cu el.

L-am văzut suferind, plîngînd cu hohote. Este peste poate ca dragostea lui pentru mine să fi fost un simplu capriciu. Știu că nu se va consola niciodată de pierderea mea. Știu că viața anormală pe care nu din iubire, ci numai legat de teama de a nu face rău, o duce cu o femeie ca d-voastră îl destramă, îl abate de la scopurile lui și îl „ratează“. Cînd l-am cunoscut, trăia în desfrîu. Un harem întreg. Mi-a mărturisit că s-a despărțit numai pentru mine de cîteva femei cu

¹ Căsătorie neconsumată.

care avea relații — cum să le spun ? — sporadice (fără joc de cuvinte) și care îl consolau efemer de marele amor nedeplin în care se zbătea încătușat. Mi-a și dat numele câtorva din ele : d-na Trude Resch, soția bancherului, de pildă. Nu interesează celelalte. Au existat, fiți fără îndoială. Le cunoștea toată lumea, le știa tot satul, afară poate de d-voastră.

De-acum încolo își va relua viața de mai înainte, fără mine, și va continua să vă mintă ca și în trecut : măruntele aventuri care îi îngăduie să fie sublim în mărețul lui sacrificiu. Și îi veți da crezare mai departe, pentru că astfel vă dictează interesul suspectei d-voastră iubiri.

Înainte de a muri, am ținut să vă spun adevărul. E de altfel cu neputință ca să nu fi auzit nimic din ceea ce făcea el. Cred însă că vi-l păstrați chiar așa cum îl știți că este, din simplu egoism. Știu că nu vă spun nimic nou. Eu ca femeie simt că nu o ucigătoare dragoste vă ține lîngă el. Știu că n-ar fi săvîrșit o crimă reluîndu-și libertatea. Sînt convinsă, repet, că din toată această sinistră situație, crima s-a săvîrșit numai cu mine.

Îmi accept soarta, dar mă dezgustă sacrificiul pentru o necunoscută. De aceea v-am spus cele ce aveam de spus.

Am auzit că sînteți o ființă superioară, „evoluată“. Mă îndoiesc. Așa cum puteți trăi fără dragostea lui deplină, iar o ființă evoluată ar fi simțit adevărul și n-ar fi acceptat să trăiască într-o astfel de ficțiune, ați fi putut trăi și fără el. Eu, nu.

Mai mult, cred că și după ce veți fi citit acestea, veți stăruî în viața de pînă acum cu el. Vă cred în stare și de această monstruozitate. Am mai avut ocazia să observ monstruozitatea ființelor superioare în genul

d-voastră. Nu rezist ispitei de a dărîma la pămînt, castelul de cărți de joc. Aaug că pe el l-am prevenit că am să vă scriu. Nu mă crede însă în stare de această indiscreție și lipsă de eleganță. Ca și cum nu și-ar da seama că e vorba de viață și de moarte aci. Sau, cine știe ? poate că mă crede în stare și așteaptă să mă țin de cuvînt. Ce așteaptă ? Josnicia omenească, așa cum o întrezăresc din cînd în cînd, mă grăbește să isprăvesc cu mine și cu tot ce m-a înconjurat.

Nu semnez, nu din lașitate. Dar mi se pare că semnînd consimt, în această clipă din puținele care mi-au mai rămas, la un contact, la o legătură fugară între mine și d-voastră. E ca și cum v-aș întinde mîna de bun rămas. Nu pot. Sînt sigură, de altfel, că știți cine vă scrie : naiva d-voastră ignoranță nu poate fi atît de totală, pe cît e în stare să și-o închipuie un egoist ca el.“

Lucu șovăia, sfîșiat de îndemnuri potrivnice, se clătina pe loc, nu știa ce să facă. Mototolită în palmă, scrisoarea îl ardea. Răsufla greu, înăbușit de mînie, de revoltă și dezgust.

E scrisoarea unei nebune, își zise, dar și a unei canalii fără pereche. E o încercare de mișelesc, de josnic asasinat, e un atentat asupra unui copil, e asasinarea unui suflet fără vină. Niciodată nu-și închipuise că e cu putință așa ceva. Mi-e scîrbă de ea, își șopti, și căuta zadarnic în el cuvîntul care să o stigmatizeze pe Ana. Canalia, scrișni din nou, da, canalia, fiara... Nimic nu are sfînt, își zise, nici cuvînt, nici onoare, nu știe de altă lege decît de voința ei, de puterea ei și e gata să calce peste cadavre.

Ce agresiune sălbatecă, ce iscusită punere la cale. Totul socotit : fiecă cuvînt, o picătură de vitriol, fiecă gînd, un pumnal otrăvit. Și cu ce sadică înverșunare

Îl răsucea în rana hidoasă din sînul Laurei. Fără scrupul s-a folosit de destăinuirile lui de om slab, încrezător și vanitos (fie !), ca să-și facă din ele o armă care să o nimicească pe Laura. Și cuvintele, și șoaptele lor de amanți le-a cules și le-a pus pe toate la bătaie, el și le recunoaște, diformate, răstălmăcite, în scrisoarea infamă, le-a rostit într-adevăr ; dimpreună cu făgăduințele disperate ale patimei dezlănțuite, cu aiurelile cu care și-au amăgit amîndoi tristețea și vremelnicia le-a rostit, o recunoaște ; dar ea le-a cules, le-a pus deoparte ca un cămătar care pîndește un faliment, o moștenire și le-a trimis, ca printr-un portărel al crimei, să revendice tot. Ca un tîlhar, gîndul ei s-a năpustit asupra Laurei, plăpîndă și nepregătită. În ce scop ? În ce scop, de vreme ce dă de veste că moare ? Și nu minte cînd dă de veste că moare. Cine săvîrșește o astfel de faptă nu mai are încotro, moartea îi e singura ieșire. Nu cumva strînge în pumn scrisoarea unei moarte ? Își descleştează degetele, să slăbească strînsoarea, ca și cum hîrtia ceea ar fi un lucru viu. Poate că Ana nu a murit încă, e numai între viață și moarte. Mai are timp să alerge, să dea alarma. Dar Laura e singură aci și el nu cunoaște tot adevărul, nu face decît presupuneri sprijinite pe cîteva rînduri geloase, răzbunătoare, demente. Cine știe de ce atentat mai e în stare, ce se mai poate întîmpla. Silion e ca o sentinelă în fața necunoscutului, e de pază în fața unui blestem. Datoria lui e aci.

Netezi cu grijă scrisoarea și o puse în buzunar. Are să o arunce departe. Respiră adînc, își luă o înfățișare de toate zilele și, prin vestibul și hol, pătrunse în casă.

Laura era în așternut și citea. Pe umeri purta o lizeuză de lînă palid-roză, peste care se inelau pletele ei desfăcute și răvășite pînă pe paginile deschise. Un surîș de uimire îi lumină fața. Se înălță în perne,

sprintenă, și întinse mâinile spre el. O mișcare a trupului întreg, nedezbinat, făcută fără premeditare și efort, cu totul altfel decît înainte. Îl cuprinse pe după gât, îl privi, fără cuvinte. Niciodată nu se va obișnui cu bucuria ei mută, cu primirea ei caldă. Nu i se întîmplase nimic, gîndul dușmănos al Anei nu o săgetase, era liniștită ca totdeauna și invulnerabilă în liniștea, în ordinea și în singurătatea ei.

— Am vrut numai să te văd, îi zise Lucu, să-mi spui cum îți merge, să te sărut și să plec.

De-abia sta locului : Ana zăcea undeva în primejdie. Moartă poate. Și poate mai e timp.

— Așa de repede ? îl dojeni Laura. Nu-ți dau drumu. Lucu dădu să se așeze, dar Laura îl opri : Un minut, o să luăm o cafea. Își dezveli un picior după altul, ca pe niște flori mari, mătăsoase, cu tulpini ciudate, și dibui, cu vîrfurile, papucii pe carpetă. Să nu mă spui doctorului că am băut cafea, n-am voie decît după masă. Îmi merge din ce în ce mai bine, să știi.

Lucu privea surprins și cu o mirare ascunsă această primăvară a mișcărilor Laurei. Dar cînd Laura dădu să se ridice, șovăi într-un efort nesigur :

— Dă-mi mîna, îl rugă, nu sînt încă stăpîină pe mine. Tonul ei era trist și cerea iertare. Sînt chiar foarte departe de a fi bine de tot, adăugă și-și căută o cumpănă, dreaptă și zveltă în fața lui, legîndu-și peste mijlocul subțire halatul de mătăasă, vătuit.

Se depărtă spre ușă, cu un mers care trăda încă nesiguranță și atenție, dar care nu mai semăna de loc cu mersul tocat și mecanic dinainte de sosirea lui Barbu. Un mers nou care se libera încet ca o fîntînă. Laura se întoarse către Lucu :

— M-aștepți nițel să fac eu cafeaua : nu renunț. Se înalță nițel într-o grațioasă sfidare. Am să fiu totuși în stare să mă compar cu orice rivală, în curînd... N-are să-mi mai fie frică de nimeni... Zîmbetul îi pieri pe buze, văzuse că Lucu o privea cu gîndul altundeva. Ce s-a întîmplat ? îl întrebă speriată. Se întoarse la el, își sprijini palmele pe umerii lui, eludînd o ezitare în cumpăna mersului. Tu ai ceva, îi zise, îmi ascunzi ceva, Luc. E poate ceva în legătură cu mine : tu nu vii niciodată atît de dimineață... Spune-mi ce ai de spus, Luc.

Lucu se gîndea la scrisoarea din buzunar și se îngrozea la gîndul că ar fi putut să ajungă sub ochii Laurei. Se temea de petecul de hîrtie ca de ascunsa prezență a unui vrăjmaș.

— N-am nimic, o liniști, și-și adînci privirile în ochii fără fund ai Laurei. Mă bucuram privindu-te : atîta tot.

Laura clătină din cap :

— Nu te cred, Luc. În fine, e poate ceva neînsemnat. Ai să-mi spui tu, cînd o trebui. Totul se află la timpul său.

Se sprijini mai tare pe umerii lui. Pleoapele i se închiseră, nările îi tremurară. Lui Lucu i se făcu teamă. Poate că a vorbit așa dinadins : totul se află la timpul său. Ah, teama lui mistică și absurdă. Laura reluă :

— Am să-ți spun ceva, Luc.

Glasul e nițel răgușit. Lucu așteaptă : întîmplă-se orice. Laura urmă :

— În curînd ai să mă poți lăsa și singură de tot. Un tremur ușor și continuă : N-am să mai fiu atît de nefericită fără tine... fiindcă n-am să mai fiu singură. Nici n-ai să mă poți părăsi de tot. Și asta numai datorită ție. Nici n-am să te pot urî. Înțelegi ?

Deschise pleoapele și-l învălui într-o privire de duioșie în care strălucea o lacrimă. Răsufli întretăiat printre buzele întredeschise.

Lucu o cuprinse în brațe. Laura se lăsă în voia lui. Apoi se îndreptă încet, ca pe un gând pe care nu și-l lămurește.

— E ciudat, îi zise, e foarte ciudat...

Lucu o luă de mâini, o privi, nu înțelegea. Un vârtej de îndoieli, de temeri, de nedumeriri :

— Ce e ciudat, Laura ?

— Că nu te simt, îi răspunse. Își desfăcu mâinile dintre ale lui și se dădu înapoi cu un pas, să-l vadă mai bine. Nu te simt lângă mine, nu ești cu mine. Își duse mâna cu arătătorul întins la piept. Pentru întâia oară nu te simt : tocmai acum... tocmai astăzi.

— Laura ?! protestă Lucu.

Nu știa ce să mai spună. Vestea îi sosise într-o clipă cumplită. În zadar căuta să-i socotească urmările, Laura era de față și-l chema la ordine, iar scrisoarea Anei îl ardea în buzunarul de la piept. Se afla pe un teren mișcător pe care fiecă cuvânt era ca un pas mai spre adânc. N-ar fi putut să joace comedia bucuriei. Nu mai avea puteri. O auzi pe Laura vorbindu-și singură, cu un zîmbet de compătimire în colțul gurii :

— Bietul Luc, nu se aștepta... are să se deprindă cu gândul... Să știi, Luc, că nimic nu s-a schimbat. Eu singură mă voi îngriji de „el“. N-ai să-l vezi, n-ai să-l auzi, n-are să te plictisească. Știu că bărbaților nu le plac copiii când sînt foarte mici. Dar are să se facă mare repede de tot.

Lucu îi sărută amîndouă mâinile. Bîgui ceva de neînțeles.

— Mi-a spus doctorul Barbu, reluă Laura, că de situația asta se leagă vindecarea mea. Totul reintră în

ordinea naturală, așa a zis, cînd copilul acesta vine pe lume. A vrut să-ți vorbească încă mai demult. L-am împiedicat, am vrut să-ți dau știrea numai eu. Rîse într-un chip straniu, ca să ne bucurăm împreună.

Lucu asculta împietrit.

— Mai am o rugăminte, Luc, să mă ajuți să mă vindec ; nu pentru mine. Să mă mai iubești cîtva timp, măcar pînă la venirea „lui“ : numai atît... Și adăugă cu un surîs cochet, care lui i se păru dureros. Minte-mă, dacă nu poți altfel. Mai fă un efort. Brusc, schimbă vorba : Am uitat cafeaua... nu-mai cîteva minute.

Și dispăru.

Se oprea gîfîind la cîte o răscruce. Făcea semne deznădăjduite cu pălăria ținută în mîină, ca o pasăre împuşcată și răvășită în vînt. Își da seama că în goana lui alcătuia o arătare ciudată, dar nimănui totuși nu-i păsa de el. Lumea se grăbea. Prin fața lui taxiurile lunecau în goană — era forfota orelor dinspre amiază, cînd ministerele sînt copleșite de samsarii de lux, siliți să fie de față pretutindeni și în același timp. Un taxi gol la această oră e speranța supremă a întîrziatului. Lucu o pornea din nou în pas alergător, în calea lui trecătorii se dădeau la o parte, i se părea că de-abia înaintează, niciodată nu fusese mai răzvrătit de soarta omului, ținuit cum e de pămînt pe două ciolane verticale care de-abia foarfecă spațiul între ele. Își pierdea răsuflarea, încetinea, gata să renunțe, dar spaima îi da brînci înainte și ~~alerga~~ deznădăjduit și tot mai greoi, despotmolindu-și pașii ca din valurile cleioase ale unui mormînt. Își mai amintea cu teamă și că fugise odată din camera Laurei, fără să mai aștepte cafeaua ; fără să i s-audă măcar un cuvînt. O încurcătură mai

mult în visul urît în care se zbate, gonind. Ce însemnătate poate să mai aibe mărunțișul acesta, cînd în joc e totdeodată și viața unei femei. Ca întotdeauna, va găsi el pentru Laura o lămurire care să o mulțumească, îi va spune, bunăoară, că și-a luat cîmpii de fericire la auzul minunatei bunevestiri. Unu-doi, unu-doi, începu să-și numere pașii, cu gîndul că ritmul îi va da mai multă rezistență în această cursă a lui. În ochii lui apăru, în sfîrșit, casa doamnei Ulmu. Alergase o veșnicie. Acum totul i se păru o poveste uitată și absurdă. Se opri. Fațada, cuprinsă în liniile ei liniștite, cu ferestrele deschise în dimineața de primăvară, nu avea nimic misterios, necum funebru. În panica lui fără rost se așteptase să vadă fluturînd doliul în poartă. Ana e la ea acasă, desigur. Totul n-a fost decît un gînd răzgîndit, de femeie înnebunită. Cu puteri noi străbătu curtea și se repezi pe scara de serviciu în sus. Servitoarea îl întîmpină. Înfațîșarea ei palidă și nedormită, cearcănele ei adînci și vinete îi treziră, cu o zvîcnire a inimii, toate spaimile din nou.

— Unde e doamna Ana ? gîfîi Lucu.

— La sanatoriu.

Vru să-și ducă șorțul la ochi, dar o împiedică, o apucă de umeri :

— Trăiește ?

— Da. Dar cît am stat eu acolo, nu-și venise încă în fire.

— Unde anume ?

— La Saint Vincent de Paul.

Lucu se întoarse, coborî o treaptă, dar servitoarea îl opri.

— E și domnul Baudat acolo, îi spuse, dumnealui e cel care a găsit-o ieri, spre seară, pe divanul din hol. Un adevărat noroc că i se deranjase telefonul și a in-

trat să vorbească de la noi. A bătut și, fiindcă nu i s-a răspuns, a intrat. Eu credeam că doamna se odihnește, de unde să-mi dea prin gând așa ceva. Nici nu eram acasă, mă trimisese mai demult conia să pun o scrisoare în cutie unei doamne Feraru : n-auzisem nici odată de ea. Când m-am întors, conia zăcea pe spate, vînată la față, cu spume la gură și horcăia. După cîteva minute a sosit Salvarea. Domnul Baudat, săracul, a stat toată noaptea la sanatoriu, s-a întors astăzi în zori și a plecat din nou. Spunea că doctorii n-au pierdut cu totul nădejdea, au făcut cu schimbul la căpătîiul ei, dar pînă acum, nimic.

— Mă duc la Saint Vincent, hotărî Lucu, ca și cum totul ar fi depins de ducerea lui acolo.

— N-are nimeni voie s-o vadă. Pe palierul îngust Lucu începu să se plimbe ca într-o cușcă. Mi se pare că vine domnul Baudat, adăugă servitoarea.

Un pas se apropia în grabă. Amîndoi priviră în jos. Capul pleșuv și opărit al tînărului Baudat se înălța treptat din spirala treptelor.

— *Enfin, vous voilà*¹, exclamă Baudat, dînd cu ochii de Lucu. Dacă ați fi dat aseară pe aici, continuă el în franțuzește, ați fi prins prilejul să vă faceți datoria.

— Cum îi este ? întrebă Lucu, nesimțitor la impuțări și ironie.

— Așa cum îi poate fi cuiva care a înghițit un tub de pastile de veronal, în sănătatea dumneavoastră pesemne : că altă explicație nu găsesc, deocamdată.

Lucu renunță cu o ridicare din umeri. Nu era pornit pe ceartă.

— Domnule, imploră el, ce e de făcut acum ? Aș vrea s-o vad, s-o ajut, mi-aș da și viața...

¹ Iată-vă, în cele din urmă.

Se opri. Căzuse în patosul cel mai ridicol, în fața unui necunoscut care-l pîndea răuvoitor și pizmaș.

— În starea de acum a bolnavei, prezența dumnea-voastră ar trece neobservată, vreau să spun că bine-facerile acestei prezențe s-ar duce *en pure perte*¹, îi tăie vorba Jean Baudat, gargarisind „r“-urile, iar de ajutorat n-o puteți face decît cu bani : cît mai mulți și cît mai repede. Am instalat-o regește, continuă el, trei doctori fac cu schimbul la căpătîiul ei, i se administrează stricnină cu nemiluita, dar îngrijirile astea costă ochii din cap, *j'en sais quelque chose*², și cu toate că am telefonat inginerului Androne, cu care am suportat frățește și funeraliile aceluia bătrîn nebun de Arghir, am făcut și fac singur față necesităților, fiindcă am fost cel dintîi și unicul martor al nenorocirii. În asemenea cazuri *il n'y a que le premier pas qui coûte*³, restul e în virtutea inerției. *C'est donc avec un grand plaisir, monsieur, que je vous verrais prendre place dans les rangs*⁴.

Tăcu, subliniindu-și invitația cu o ușoară plecăciune, în care Lucu citi o intenție de ironie cu totul nelalocul ei. „Răutatea, își zise, nu-l face mai frumos pe acest devotat prieten al Anei : nasul lui rumen și cărnos, cu vinișoare albastrii, ochii aceștia bulbucați, luminișul roz-alb al cheliei, ce indecentă exhibiție !“

— E de la sine înțeleș, domnule, declară Lucu, că iau asupra-mi toate cheltuielile, dimpreună cu ceea ce ați binevoit să avansați.

¹ Pe apa sîmbetei.

² Sînt bine informat.

³ Doar primul pas contează.

⁴ Am să vă văd, așadar, cu mare plăcere, domnul meu, luînd loc alături de noi.

Se silise să vorbească cu simplitate, dar fără voie o luase cam de sus. Aproape ca un grand de Spania. Jean Baudat se grăbi să-l lămurească :

— Am plătit anticipat opt zile : *c'est le règlement !*¹ Aveți prin urmare dinaintea dumneavoastră timp.

Lucu îi mulțumi și își ceru iertare că întâmplător nu avea suma necesară asupra-și.

— Mai e și presa, adăugă Baudat, cincizeci de mii, n-am putut scăpa mai ieftin.

Lucu îl privi întrebător :

— Sînt zece ziare de informațiuni și de scandal, care au avut știrea de la poliție, care o aveau automat de la Salvare. Trebuia, *coûte que coûte*², să nu apară nimic cu privire la doamna Ulmu. *Vous voyez ça*³ : „o sinucidere în lumea bună“... și asta după „cazul Arghir“. Am avut noroc că am tratat afacerea direct cu reporterii care „fac“ poliția și care sînt constituiți într-un fel de sindicat... dacă afacerea ajungea la administrația ziarelor, ne-ar fi costat cel puțin dublul.

— Bineînțeles ! aprobă Lucu, silindu-se să pară neturburat.

Din fericire, Teodora își pierduse răbdarea :

— Ce face conia, și-a venit în fire ? Ce spun doctorii ?

— S-a trezit. Dar nu m-a recunoscut și nu-și dă seama de nimic. Doctorii se căznesc s-o împiedice să adoarmă iar. E un chin.

Lui Lucu nu-i plăcu de fel observația că Ana Ulmu nu l-a recunoscut pe Jean Baudat la deșteptare. „Are pretenții !“ își zise, supărat totuși pe sine că în asemenea momente se poticnește de nimicuri.

¹ Așa e regulamentul !

² Cu orice preț.

³ Înțelegeți

— *A propos*, luă cuvîntul Jean Baudat către Teolora, știi că te duci la gară : coana Elena sosește la ora 13 fix, i-am telefonat aseară ; eu n-am timp, trebuie să mănînc la iuțeală și să mă întorc la sanatoriu.

Lucu era din ce în ce mai vexat. Nici măcar de orrmă, francezul nu s-a gîndit să-i propună s-o înîmpine pe sora doamnei Ulmu la gară. Trecea peste l ca peste un străin, un nepofit. „Se socoate mai lin familie decît mine. Și de ce o fi crezînd că e ieapărat nevoie de el la sanatoriu ?“

— Sînteți medic ? îl întrebă el hotărît să-l pună în ncurcătură.

— Farmacist ! răspunse Baudat, dar n-am practicat ; înt reprezentantul uzinelor „du Rhône“ și profit de mprejurare să tratez cu administrația sanatoriului iaint Vincent o comandă de medicamente.

— *A quelque chose malheur est bon*¹, *monsieur* baudat.

— Nu e din vina mea, *monsieur* Silion !

Servitoarea dispăruse. Lucu se înclină în fața lui baudat, rugîndu-l să-i permită a-i telefona după vești. l lăsă în casa doamnei Ulmu ca pe un stăpîn. Il dispreuia și mai mult de cînd aflate că e farmacist : pentru l, această onorabilă îndeletnicire rămăsese legată de personajul lui Homais. Dar totdeodată îi era recuoscător lui Baudat că nu i-a propus să meargă la gară. Își schimbase părerea. N-ar fi fost momentul cel nai nimerit să cunoască pe coana Elena. Ar fi fost o ntîlnire hotărîtoare, plină de urmări de neocolit : „Sînt un monstru de egoism, recunosc, dar pînă azi nici un monstru nu s-a aflat într-o mai rea situație de-ît mine.“

¹ Tot răul spre bine.

— Taxi !

În holul casei lui, doamna Aretie, zveltă și juvenilă, rînduia veșminte și rufe într-o valiză.

— Precum vezi, plec, răspunse ea privirii mirate a fiului. Nu ți s-a urît cu mine ?

— Nu, mamă, închipuie-ți că nu ! Și nici nu te las să pleci. Trebuie să mai rămîi. Am nevoie de tine.

Într-adevăr, vestea îl turburase neașteptat. Ar fi vrut să-i spuie tot ce se întîmplase, dar șovăia, cuprins de o sfială copilărească și de oboseală. Doamna Sillion surîdea fericită, dar neînduplecată :

— Ești un fiu drăguț, Luc, aproape un model de fiu. Dar trebuie să plec. Am terminat cu dentistul. Mă așteaptă stropitul viei. Oricîtă încredere aș avea eu în moș Toader, logofătul, e mai bine să fiu acolo.

— Ce-ar fi, mamă, s-o lași nestropită ?

— Glumești, Luc ? Anul ăsta, dacă scăpăm de grindină, o s-avem două mii de deca și mai bine și se zice că va fi și preț bun. Am replantat pe încetul toate golurile.

O privi neîncrezător :

— Cît costă stropitul ăsta, mamă ?

Doamna Sillion îi spuse o sumă neînsemnată.

— Păcat : credeam că e mai mult...

Pe chipul mamei sale se zugrăvi părerea de rău.

— Tu ai nevoie de bani, Luc... la toamnă...

— Lasă, mamă, că mă descurc eu. Se opri izbit de o idee neașteptată. •După o pauză continuă : Tot ce te rog e să amîi nițel plecarea. N-aș vrea să rămîn singur. Dar dacă nu se poate... (Idea de adineauri îl urmărea, fără voie.)

— Luc, ți s-a întîmplat ceva ?

— Fii liniștită, mamă, s-a întîmplat ceva, dar nu tocmai mie. Iată.

Îi întinse scrisoarea Anei și se retrase în dormitor. E mai bine s-o lase singură la citit : întârzia fie și numai câteva clipe explicațiile de neînțeles. Și mai trebuia să alunge gândul cel neplăcut și urîta lui ispită. N-avu însă răgazul dorit. Pe măsuța de lângă pat zări un plic galben cu firma forului constituțional. Îl deschise, în silă. Era o înștiințare a Direcției Personalului prin care i se aducea la cunoștință că, din motive de economie, postul nebugetar de avocat al instituției se desființează chiar pe zi-ntîia viitoare, iar titularul, domnul avocat Lucu Silion, e invitat să-și ridice salariul pe trei luni, socotite ca termen de preaviz. Silion se lăsă pe pat. Asta era încă una și cea mai urîtă din farsele pe care i le face Amidon. Cu coatele pe genunchi, Silion își luă capul între mâini. Imaginea spălăcită de făt bătrîn, cu pleoapele roșii, cu zbîrcituri mărunte și ciopîrțite într-o față mototolită ca un ciorap îi apăru dinainte. Micul Amidon, directorul general. Promise o lovitură grea și tocmai cînd avea mai multă nevoie de tributurile pe care i le plătea statul în schimbul bunăvoinței lui de a le încasa. Nu se așteptase. Să meargă să se milogească la directorul general, să se umilească la rotofeiul Amidon nici nu se gîndea, și de altfel știa bine că n-ar fi folosit întru nimic. Își da seama că soarta i se hotărîse mai de demult și mai de departe. Se gîndi la primul-ministru — fost pe vremuri curtezan al doamnei Silion — dar renunță repede la omul acela drăguț și molatec care n-ar fi îndrăznit să treacă peste Amidon și peste protectorul acestuia. Într-adevăr, Amidon e ocrotit de cumnatul său, baronul Resch, don Juan în orele libere și favorit statornic al Majestății-sale, care-l număra printre partenerii săi de bridge și pocher. Ca din întâmplare, sfetnicii Măriei-sale erau norocoși la joc și cîștigau de la baron sume fabu-

loase. Nimic de făcut. Mai rămînea să ceară sprijin chiar Puicuții, nevasta ministrului, care îi arăta atîta bunăvoință directorului și care, mai înaltă decît el și totdeauna cu gust îmbrăcată, semăna cu Albinosul leit. Trecere mare la soț și la frate. Ar fi fost o măiastră manevră să recurgă la ea. Pe vremuri, Silion și Puicuța fuseseră buni prieteni și ca o urmare la care nu prea se gîndise, bunăvoința directorialului frățior se revărsase asupra lui. Era răsfățatul instituției. De pe atunci se obișnuise nici să nu dea pe la birou. Puicuța semăna cu o șopîrlă albă, verticală, cu ochi miopi, smulși de gene și în neîncetată clipire pofticioasă, peste o privire fumurie, aiurită de lumină. Cînd a băgat de seamă că sentimentul de protecție al Puicuții pentru el prinde a se înteți primejdios, Lucu și-a rărit și vizitele și buchetele. Nu putea să uite amiaza în care, în fața lui, Puicuța clipea din ochi amețitor de des și cum la colțul gurii ei cu buze tivite și subțiri se zbătea cîte un firuleț de spumă deasă. Una din minunile îndeaproapei înrudiri era că și pe buzele Albinosului, la colțuri, se alcătuiau asemenea spume îngroșate, cînd directorul vorbea mai cu însuflețire sau mai emoționat. Puicuța părea și ea emoționată. Vorbea mai înfundat și mai din trîmbița nasului, mult mai din fund ca de obicei, vorbea mult și fără șir și cu întreruperi anevoioase, ca și cum i se lăsase limba grea. În palmele ei asudate frămînta o batistă rară țesută în funigei. Mîinile, atît avea frumos Puicuța și știa prin jocul ei dramatic să le pună în evidență, dar pentru Lucu nu alcătuiau o îndreptățire îndestulătoare la jertfa ce fără doar și poate i se cerea. Lucu nu era omul care să rămînă mult timp nepăsător la zbulciumul unei femei. Răsufla greu. Dar cînd Puicuța își apropie de obrazul lui gura

ei în chip de jertfă pătîmaşă, asemănarea dintre soră şi frate se vădi cu atîta putere, încît i se păru că cele două virgule de scuiat erau un împrumut intim şi proaspăt de familie. Şi cum printr-un gest tot atît de nefericit Puicuţa îşi lăsase capul în piept ca o victimă resemnată care aşteaptă lovitura de graţie, Sillion se întrebă care din doi, ea sau Albinosul, va cheli mai înainte, pînă într-atît părul lor semăna în spălăceală şi în felul în care arăta presărat cu economie pe țeasta cît un pumn a capului. S-a prefăcut că nu înțelege nimic din ciudatul tremurici al ministresei, s-a înclinat şi a ieşit de-a-ndăratelea, ca şi cum s-ar fi temut de un atac mişeleş pe la spate. Şi n-a mai dat pe la ea.

Credea că s-a isprăvit. În cîteva ore, în cîteva zile, uitase. Dar o dată pe lună, măcar atît, trebuia să meargă în audienţă de lucru la directorul general. Pri-lej să-şi reinnoiască repertoriul de glume pe teme neschimbate că la Contenciosul Consiliului Juridic nu era niciodată de lucru. La cea dintîi asemenea întrevedere Albinosul l-a întîmpinat cu un zîmbet oţeţit. Un funcţionar adevărat, fie chiar sinecurist, s-ar fi alarmat. Sillion n-a luat seama. Nu se sinchisea de toanele directorului. S-a mirat numai că glumele şi anecdotele lui n-au avut succes.

— Ce e cu şeful? l-a întrebat secretarul general, care-şi aştepta rîndul.

— Nu-i prieşte în aer liber, e grăbit să se dezbrace, să se întoarcă în borcanul cu spirt.

Acum s-a isprăvit de-a binelea, şi recapitulările sînt de prisos. Se întinse pe pat. Uneori viaţa îţi lasă un gust de cenuşă. Totul te trădează chiar şi cînd n-ai crezut în iubire şi prietenie. Complicii lui de la Forul Intercultural au călcat faţă de el chiar şi legile complicităţii.

Nu le-a cerut decît să fie buni complici. Și n-aveau cuvînt nici cît tîlharii. Numai lui i-au cerut socoteală de salariul luat statului de pomană și l-au dat afară de la conovățul copios în jurul căruia și-au strîns rîndurile, să se înfrupte mai departe, nestingheriți. Numai față de el și-au îngăduit să ia o măsură drastică, o măsură primejdioasă cu oricare altul. De ce? Pentru că dintre ei toți, el e cel care a fost găsit mai slab și mai neputincios, cel fără de rădăcini și de ocrotire. Una peste alta, aceasta trebuie să fie părerea lor despre dînsul. O dată pe dinafară, numai el nu e în stare să dea cu piciorul în baracă. Moale și bun — un izolat, un muieratec. E drept însă că îi jignise. Lipsa lui prelungită de la „șueta“ zilnică îi jignise. I-a mai jignit cînd a renunțat la cinstea de a lua parte la ședințele prezidate de Amidon, cam o dată la două săptămîni, cînd se discutau chestiuni de doctrină. Adică de ce numai el să refuze să joace puțină comedie? Colegii lui nu iartă chiulul în materie de fățarnicie profesională. Cinismul e primejdios, e o desolidarizare, e un denunț. *Eurika!* Silion se luminează la față. Înțelesese de ce l-au părăsit colegii, de ce l-au lăsat pradă Amidonului. Găsise o tîlcuire care-l umilea mai puțin. Dar asta nu schimba nimic. Temelia materială a existenței lui se prăbușise. Iată-l pe drumuri sau puțin lipsește. Preavizul de trei luni cu care l-a miluit Amidon l-ar fi ajutat să se descurce un scurt răstimp, dar avansurile și împrumuturile pe care le ridicase de la casierul general depășeau suma celor trei salarii: casierul general, singurul coleg cinstit de Silion cu o prietenie mereu atentă. Totul fusese socotit cu viclenie la Forul Intercultural, chiar și generozitatea. Nimeni să nu păgubească din izgonirea lui. Atîta meschinărie, atîta șiretlic mărunț și feroce îl dezgustă: bine că a

scăpat din acea șoricărie birocratică, din acel iz de arhivă somptuoasă. Mai curînd sau mai tîrziu, tot aci ar fi ajuns, atîta doar că de data asta ar fi fost mai bine dacă despărțirea întîrzia pînă la toamnă. Pînă atunci soarta i s-ar fi hotărît într-un fel sau altul, nici el nu știe cum, dar fără lipsurile bănești care pun vîrf la toate. Două femei între viață și moarte, una la spital, cealaltă, Laura, mai vulnerabilă ca oricînd, în spitalul ei de acasă... Și amîndouă așteaptă totul de la el.

Gîndul care îl fulgerase și se stinsese adineauri în hol, de față cu doamna Silion, i se aprinse din nou în minte, dar sfios, ca un bec electric aprins într-o criptă : o șuviță de lumină. Mîntuirea. Lîmpede și simplu, cu puțină hotărîre și curaj, putea fi adusă la îndeplinire fără să știe nimeni. Treaba se putea face pe tăcute și ușor prin mijlocirea lui Giuseppe, despre care Filip îi spusese că se pricepea în materie. Iar Aretie Silion n-ar fi să afle decît mai tîrziu. Va avea el grijă de ea, își lua în această privință toată răspunderea. Și pentru el, și pentru ea, e mai bine așa. Politica faptului îndeplinit e totdeauna cea mai bună. Dar de unde să ia el tăria de a-și călca pe inimă. Silion se cutremură. De unde oare îi vin asemenea gînduri ? E o neagră trădare, un asasinat pe la spate al unei sfinte fapte. Niciodată, desigur, sufletul său nu se va îndupleca la o astfel de mîrșăvie. Niciodată.

O bătaie în ușa îl întrerupse. Aretie se apropie ușor, cu scrisoarea Anei Ulmu în mîină. O clipă, Lucu închise ochii să nu i se poată citi în ei tainica ispită pe care o izgonise. Acum că Aretie e lîngă el, e din nou liniștit, ca un copil care știe că o mamă are grijă de toate. Ar fi vrut să și doarmă nițel. Doamna Silion se așeză la picioarele lui, pe marginea patului și așteptă.

— Ce e, mamă ? Începu el.

În tăcere dînsa îi înapoie scrisoarea și dîn nou așteptă. Lucu se ridică într-un cot și cu ochii țintiți pe fereastră vorbi. Îi spuse tot ce i se întîmplase, îi împărtăși de asemeni și neașteptata veste pe care i-o dăduse Laura în cursul dimineții. În tot acest răstimp privirile lor nu se întîlniră. Aretie ascultase ca de piatră.

— Dacă moare Ana, adăugă Lucu încet și privind de data asta în tavan, eu n-am să pot îndura una ca asta... știu ce-mi rămîne de făcut.

Nu mințea vorbind astfel. Își dădu însă seama că marile deznădejdi nu se spovedesc. Silion își stăpîni o tresărire.

— Tu n-ai nici o vină, Luc.

— Cum poți spune una ca asta, mamă ? Întrebă Lucu trist. Mă crezi oare nevinovat ?

Doamna Silion ocoli întrebarea.

— Femeia asta n-avea dreptul să facă ce-a făcut. Te știa legat de o alta. Și pe urmă nu mai e un copil. Nu mai e la vîrsta cînd femeile se omoară din dragoste.

— Logodnicul ei, întîmpină Silion, avea cincizeci și cinci de ani, mamă, și s-a omorît din dragoste. Sînt poate și eu vinovat de moartea lui. Dar dacă moare Ana, glasul îi tremură nițel, viața mea nu mai poate fi trăită. Și n-am s-o trăiesc.

— Nu tu ai împins-o la sinucidere, se îndărătnici Aretie, încercînd să nu pară înfricoșată. Tu nu i-ai făgăduit nimic. Ai și uitat cele întîmplute între voi în noaptea logodnei ei cu Arghir... Te-a dat afară cu lacrimi în ochi, dar te-a dat afară. Acum s-a agățat de tine. N-avea alt logodnic la îndemînă... altminteri...

— Nu fi nedreaptă, mamă.

— Încerc să fiu dreaptă cu tine. Ai fost leal, cu toată slăbiciunea ta. I-ai spus că ai o altă femeie pe care n-ai să o părăsești. A acceptat totuși. Nu din dragoste. Din perversitate sau din calcul. E totuna.

— Dar a plătit cu viața.

— Hm... n-a plătit încă.

— Nu vorbi așa, mamă : e neîndoios că a vrut să moară. Și scrisoarea pe care a lăsat-o Laurei...

— O infamie, Luc.

— Plătită cu viața, repetă Lucu.

— Nu importă prețul, ripostă ea, și sprâncenele ei subțiri se încrunțară. Gândește-te : dacă scrisoarea cădea în mâinile Laurei...

Telefonul sună în hol. Lucu smulse receptorul de lângă el. Se sprijini în cot să asculte. Aretie își apropie și ea urechea. Glasul lui Jean Baudat metalic și nazal umplu încăperea. Dădea de veste că Ana Ulmu merge mai bine. Nițel mai bine. Mai întâi a recunoscut⁵ pe cei din jurul ei, printre care se află acum și sora ei Elena. Pe încetul și-a amintit de tot ce făcuse. A avut o criză de plîns și a imputat doctorilor că n-au lăsat-o să moară. Vorbește rar și încet ca un suflu. Încearcă să facă un semn, dar mâinile îi cad în pleduri. Mai târziu a vorbit de el, de Lucu, și îl cheamă acum la căpățîiul ei. Îi rostește numele mereu, tresare și-l cheamă. Doctorii n-au nimic împotrivă. Lucrul de căpetenie, pentru ei, e ca Ana să nu adoarmă din nou.

Glasul amuți. Părea că așteaptă.

Cu frică, Lucu întrebă dacă o emoție prea violentă n-ar face totuși rău bolnavei.

— Prezența dumneavoastră, răspunse vocea lui Baudat în franțuzește, nu poate avea nicidecum efecte adormitoare. Nici scena duioasă care va urma *inman-*

*quablement*¹. Lucu i-ar fi aruncat cu plăcere telefonul în cap, dacă ar fi putut. Faceți cum vă dictează conștiința, continuă Jean Baudat, dar îmi permit să vă atrag atenția că va trebui să mergeți pînă la capăt. *Jusqu'au bout*², repetă Baudat, înțelegeți? E momentul să vă hotărâți într-un fel. *Plus de tangage!*³ altminteri e de o mie de ori preferabil să nu veniți de loc. În sfîrșit, faceți cum vreți!

— Trebuie să vin numaidecît? șovăi Lucu.

Drept răspuns Baudat trînti receptorul.

— Mama și fiul se priviră. Făceau amîndoi o singură ființă acum.

— Am auzit tot, spuse Aretie.

— Mă duc, o înștiință Silion, fără să se miște de pe pat. Trebuie să o văd: mă cheamă.

— Te-ai gîndit bine? întrebă cu băgare de seamă Aretie.

— Ce să mă mai gîndesc, mamă? Ana s-a trezit și mă cheamă.

Fără să se urnească, așteptă răspunsul.

— Slavă Domnului că trăiește, suspină Aretie, ar fi fost groaznic pentru tine, dacă...

Lucu se ridică, se pregăti de plecare.

— Te duci?

— Firește, răspuse Lucu și așteptă din partea ei un îndemn, o încuviințare.

— Eu nu te pot împiedica, Luc! păru că se scuză Aretie, hotărâște singur... Dar dacă te duci, înseamnă că ai ales, Luc. Asta e și părerea mea: ai ales, între Ana și Laura, pe Ana. Irevocabil.

Lucu o privi rătăcit. Știa bine că așa este, totuși întrebă: De ce?

¹ Cu siguranță.

² Pînă la capăt.

³ Fără ezitare!

Vroia să audă prin alt glas decît al lui cum îl silește întîmplarea să ia o hotărîre. Vroia să hotărască mama pentru el, dar mai ales spera încă într-o păsuire a sortii :

— De ce trebuie să mă hotărăsc, mamă ?

— Pentru că nu mai merge, Luc, exclamă ea. Îi întîlni privirile rătăcite și îi vorbi încet, aproape blînd, cum se vorbește unui copil. Înțelegi bine că la căpătîiul Anei ești al ei, rămîi al ei, pentru totdeauna. E un moment suprem. Vor mai fi și alții de față, martorii împăcării voastre pentru totdeauna, sora ei, prietenii... E o întîlnire solemnă între tine și Ana, îți dai seama, Luc ?

Lucu tăcea copleșit. Își auzise gîndul rostît limpede și răs-picat de un altul. Își roti privirile în gol, după un ajutor disperat. Așteptă.

— Nu pot, mamă. Glasul i se înecă. Orice hotărîre e cu două tășuri.

Se lăsă pe un scaun.

— Da, întări Aretie, orice hotărîre e cu două tășuri. Atunci...

Lucu ridică fruntea întrebător, ca un om care nu mai speră decît în voința altuia.

— Nu vei mai hotărî nimic, Luc ; n-ai să faci nici un pas. Nu te mai las.

Lucu asculta consternat, dar supus.

— Ana nu va muri nici din asta, continuă doamna Silion, sau cel puțin nu lipsa ta de la căpătîiul ei are să o omoare sau să o vindece... Numai Dumnezeu... Dar tu nu te mai frămînta. Pleacă dacă poți undeva. Așteaptă pînă mîine.

— Ana poate muri între timp.

— Cine așteaptă nu moare, afirmă Aretie, sen-tențios.

— Și dacă nu mă duc, întrebă cu teamă Lucu, înseamnă că am ales-o pe Laura ?

Aretie îl privi îndelung, cu înțelegere și cu milă.

— Nu !

Lucu suspină.

— Jean Baudat mă disprețuiește, spuse el ca izbit de acest gând care-l pîndise undeva în suflet, știe tot, Ana i-a împărtășit toate secretele mele.

— Lasă-l pe Jean Baudat, îl îndemnă Aretie, bine că e acolo, lângă ea. Și bine că el te preferă departe.

Lucu o privi cu surprindere și recunoștință :

— Ești tare, mamă, ești tare.

Surîse umilit.

— Sînt mama ta ! îl lămuri ea.

...Deci n-are să meargă la chemarea Anei : golul unei după-amiezi întregi de așteptări și neliniști îi apăru lui Lucu ca o prăpastie.

— Ești oboșit, interveni Aretie, te las să te odihnești. Caută să dormi, ai să fii mult mai calm după.

La auzul acestui cuvînt, Lucu clătină amarnic din cap. Aretie stăruie :

— Te sfătuiesc chiar să te dezbraci și să te bagi în pat. Ca și cum ai fi bolnav. N-ai idee cum întremează.

Și, pentru a pune capăt șovăielilor lui, se apropie de el, îi dezlegă cravata și i-o aruncă pe un fotoliu.

— Așa se procedează și la poliție, mamă ; ți-e teamă să nu mă spînzur ?

— Haide, Luc, ești băiat mare ; cred că n-ai pretenția să te și descalf.

Singur, Lucu își luă în primire așternutul. Își trecu brațul sub perne, își ascunse fața în parfumul lor stins de lavandă și se întinse dureros de lung. Gemu. Ca o undă, oboseala din gânduri și din nervi i se împrăștia în sînge, apoi o simțea în vertebre și încheieturi, în

respirație și pînă și în piele. Dacă izbutește să adoarmă, are să o piardă cu totul în somn. De uitat nu poate uita așa dintr-o dată și nici pentru multă vreme. Dar are atîta de gîndit, încît nu știe cu ce să înceapă. Laura, Ana, spitalul, doctorii, banii, copilul, viața, moartea... Își căută loc în pat, cînd pe o parte, cînd pe alta, în zadar. Se întoarse atunci cu totul la picioare, luîndu-și cu ele pernele și descoperi, cu încîntare, din această poziție inversă, tavanul, pereții, lucrurile din cameră. Mica lui lume de toate zilele i se păru nouă, ca printr-o minune măruntă, la îndemîna oricui, ceva ce cam seamănă cu oul lui Columb. Și viața lui, își zise, putea fi privită altfel de cum o privea pînă acum. N-are decît să schimbe punctul de vedere ca să se regăsească într-o existență mai netedă, mai lină și nouă, așa cum e și odaia lui pe care se obișnuise, ani de-a rîndul, să o vadă de la căpătîi și care acum i se arăta, văzută de la celălalt capăt al patului, cu totul alta.

Bancherul Resch își potrivește monoculul. Privirea lui ascuțită și pătrunzătoare îl măsoară pe Lucu din cap până-n picioare. Un surâs înflori sub o mustață retezată, neagră-corb. Nici un fir alb în părul rar pieptănat cu cărare. Resch nu arăta mai mult de treizeci de ani cu toate că, după socoteala lui Lucu, se apropia de vârsta psalmistului. Știa să primească, să asculte, să acorde și să refuze cu un farmec deosebit, pe care-l datora îndeosebi glasului său armonios și persuasiv. Lucu fu poftit într-un cabinet capitonat și banal: birou american, fotolii de piele, covor persan, portretul cu semnătură al reginei Maria. Luă loc în fața baronului și-l complimentă pentru calitățile lui de sireună masculină. Resch își scutură țigara de foi parfumată și zîmbi măgulit. Se interesează cărei împrejurări datorează rarea și neașteptata plăcere de a primi pe fiul unui vechi și regretat prieten.

— Îmi trebuie bani ! îi răspunse Lucu de-a dreptul.

Resch replică printr-un hohot muzical, un hohot plăcut auzului, în orice împrejurare.

— E într-adevăr amuzant ! consimți Lucu după ce așteptase în zadar și cîteva cuvinte care să-l lămuirească. Da, continuă el, numai ca să umple tăcerea dintre ei, e o situație amuzantă să ai nevoie de bani, cu condiția să-i găsești.

— Și ai crezut că îi găsești la mine ! îl completă încet, ca din gușă, sfîrșindu-și cuvintele în același hohot, de data asta cu o octavă mai jos, sacadat și liniștit.

Un rîs sigur și plin, un rîs inexpugnabil. Lucu înțelese că nu era nimic de făcut : așa ar rîde o citadelă de cremene, atacată de un biet arcaș. Și totuși ochii vii, negri, ca două mărgele, ai lui Resch, îl învăluiau cu simpatie și bunăvoință, și în figura lui de păpușă fără viață, fără vîrstă, buzele zîmbeau. Nimeni nu se putea supăra pe un bancher cu asemenea metode și antrenament. Lucu dădu să se ridice, căutînd în minte o formulă de retragere, dar, cu un gest potolit și expresiv, baronul îl opri :

— Bani, dragul meu, nu se mai găsesc decît la Banca Națională ; iată un an de cînd mi se refuză portofoliul, și în situația mea se găsesc toate băncile din București...

— Ofer garanții serioase, îl întrerupse Lucu, o ipotecă rangul întîi pe o vie pe rod și giruri de valoare, sînt și înalt funcționar de stat, am două slujbe, minți el și continuă : Am și o casuță confortabilă la mahala, dar n-aș vrea să o angajez pentru atîta lucru. (Mințea. De fapt casuța era ipotecată.)

Fu mulțumit pentru acest „atîta lucru“ găsit la capătul răsufării și prin care arăta cu dibăcie bancherului că nu era vorba de o sumă prea mare. Resch se aplecă spre el, îi puse confidențial pe genunchi o mîină surprinzător de mică, o mîină a cărei micime părea

precumpănită de un inel gros de aur, o adevărată armă de pugilat, la unul din degetele lui păroase și brune. Era gestul lui profesional prin care oprea debitul verbal al clienților, îl oprea cu un efect aproape mecanic.

— Știu, știu, sîntem în preajma sezonului, lumea pleacă la băi, cere bani puțini și pe termene scurte : realitatea e că nimeni nu mai acordă împrumuturi de consumație, e dezesperant, suspină bancherul, trecem printr-o criză nemaipomenită, conversiunea datoriilor agricole ne-a omorât... nu știu ce se urmărește... În asemenea condiții toate garanțiile din lume nu ajută la nimic, crede-mă, e inutil.

Cu toate că mîna lui Resch îl ținea prizonier, Lucu izbuti să se ridice. Bancherul rămase în scaunul lui cu pivot, ceea ce-l sili pe Lucu să-l asculte pînă la capăt.

— De altfel, precum vezi, banca mea nici nu mai e bancă, e o biată colectură a loteriei de stat, de aceea ai și găsit deschis la ora asta : mîine e tragerea. *Grandeur et décadence*¹. Resch se ridică : La revedere, dragul meu, mai treci pe la mine. Îmi pare rău din tot sufletul. Stai un moment. Dacă îți pot fi de folos cîteva mii, cu titlu personal...

Își duse mîna la buzunarul de la piept. Lucu îl atinse pe manșetă și-l opri.

— Mulțumesc, refuză el intimidat, nu te deranja, situația nu e atît de disperată...

Resch străbătu cu el sala ghișeelor și-l conduse pînă în pragul de ieșire, la trotuar.

— La revedere, îi surîse el și surîsul îi venea din inimă, dar al cui e taxiul ăsta ? Faci risipă ! Îl învălui încă o dată cu o privire duioasă ca într-o cataplasma

¹ Mărire și decădere.

de sentiment. Cu bine, îi zise, și-mi pare rău că te-am costat parale.

★

Între poliție și Esplanade, taxiul lunecă două minute, cu opriri la răscruci, în cîte un lac de lumină, și Lucu avu răgaz să-și dea seama de starea lui nouă de solicitator fraudulos pe care trebuia s-o treacă sub tăcere. Nici chiar lui Filip n-are să-i spună că a fost concediat de la Forul Cultural, deși e un rar dătător de sfaturi și ar avea nevoie de sprijinul lui, fie și numai platonice. Îl găsi scufundat în citirea gazetelor, la măsuța lui predilectă, de după stîlpul de marmură care marca punctul strategic de unde se poate supraveghea casieria, oficiul și ușa turnantă. Sectorul era aproape deșert. Filip părea că nu bagă de seamă nimic. Cu un bobîrnac plesnit în paravanul de hîrtie al ziarelor, Lucu îl făcu să tresară. Filip ținti spre el un nas furios, cu nările aprinse puse pe afetul lor nazal și sub roțile ochelarilor :

— Ce sînt manierele astea ?

— Altă dată să nu te mai faci că nu mă vezi. M-ai zărit de la intrare.

— Asta nu-ți justifică grosolăniile.

— Am nevoie de bani ! curmă cearta Lucu. Vorbise înfipt și apăsător. Căutam un fel de a te cîștiga dintr-o dată.

Prin atac bruscat Filip își înălță ochelarii pînă pe smocul de păr ce rezistase cheliei și-l privi cu ochii goi.

— O mie de lei ?

Celălalt dădu din cap.

— Șezi colea ! Lucu rămase în picioare.

— Două mii ? Trei ? Îl îmbie Filip. Și după o mică pauză : Cinci ?

Lucu se propti cu mâinile de masă, se aplecă spre el, mirat în sine de propria-i îndrăzneală, și, sfidînd artileria nazală inamică, scandă :

— Două sute de mii.

Filip își potrive ochelarii pe ochi și fără un cuvînt își înfundă liniștit nasul în gazetă. Isprăvise cu el.

— Acesta e un fel de a-mi întoarce spatele, zise Lucu.

Filip îl măsură îmbufnat :

— Dacă nu te formalizezi, poți lua loc : nu mai ești primejdios.

— Găsești ? Întrebă Lucu intrigat.

— Cîtă vreme te mărginești la sume mici, ești un adversar redutabil, pentru că n-am cum să te refuz. Dar dacă treci de cinci mii primejdia a trecut și putem lua masa împreună.

— Ești amabil, mulțumi Lucu, dar știi că serile sînt prins totdeauna. Și pe urmă trebuie să gădesc fără zăbavă cele două sute de mii. Ești chiar hotărît să nu mi le dai ?

— Dacă insiști, chem chelnerii.

Lucu oftă.

— Am să mă adresez lui Giuseppe.

— E la postul lui, la *Gasttisch*.

Filip își înfundă din nou nasul în gazete, în semn că audiența luase sfîrșit. Dar, de îndată ce Lucu se îndepărtă, îl urmări pe după scutul lui de hîrtie, în felul detectivesc în care-și supraveghea chelnerii și clienții, apoi înălță din umeri cu ciudă. Lucu se așezase la o măsuță cu Giuseppe. Filip se întoarse în scaun în așa fel, ca să nu-i vadă.

Convorbirea cu Giuseppe nu ținu mult, pentru că Lucu citise în toate biografiile nababilor celebri că afacerile se tratează în stil telegrafic și prin intrare de-a dreptul în subiect. Din capul locului și-a dat seama că-și găsisse omul. E drept că și Giuseppe a început cu văicările despre nemaipomenita criză care usucă literalmente piața (expresia era a lui Giuseppe), dar Lucu a căutat să taie șiragul de lacrimi prin gesturi și exclamații care tindeau să spună : „Știu, știu, bineînțeles, lasă astea, dar în schimb“, și care gesturi și moțaieli și exclamații au culminat în întreruperea plină de subtilitate și experiență în materie (credea el) că, pentru cineva în căutare de împrumut, piața e totdeauna în plină criză „fără precedent“ și că așa a fost de la fenicieni încoace, acum și pururea și-n vecii vecilor amin.

Zicînd acestea, Lucu se și minuna de preciziunea și rezistența propriului său spirit, zgîlțit ca un arbore în furtună de toate dezlănțuirile destinului. I se părea că asistă ca spectator la scena pe care o juca dimpreună cu Giuseppe și se vedea pe sine cum sta aplecat peste mășuța rotundă de marmură, spre lata figură a samсарului de împrumuturi. Îl privea ca pe o lună plină, ca și cum ar fi vrut să se autohipnotizeze, se agăța cu ochii de prezența lui, nu cumva să-l piardă ca pe o fantomă și să uite și de el și de sine însuși. Din cînd în cînd, lumea și prezentul îi scăpau, ca unui înecat care nu mai pipăie fundul cu piciorul, și, cu pleoapele deschise, Lucu plutea în plin vis : parcuri, turnuri, trepte cu păuni și o muzică de jaz și un pod plin de vuiet peste un braț de mare... Numai cu o smucitură de voință ateriza din nou și se ținea treaz în mijlocul grijilor materiale. Pînă la urmă, gîndurile i se vor risipi ca un abur într-un neant de nepăsare. Giuseppe se mai boci nițel pe refrenul de jale :

„Nu sînt bani“, pînă își socoti partenerul destul de pregătit sufletește pentru jertfe mari în materie de dobînzi și de garanții.

— Numai la cămătari se mai găsesc parale, iar în condițiile de astăzi, cînd creditul e distrus, nimeni nu-și mai aventurează capitalul fără un douăzeci la sută pe lună, și asta numai dacă ai noroc. Coborînd apoi tonul îi destăinuie că un mare bancher din centru — „bărbat levent, îl cunoaștem amîndoi“... — știa acum de unde e Giuseppe la curent cu aceste amănunte date și înțelese că Giuseppe e agent al băncii Cornea.

(Lucu avu impresia că același chip de om pogoară ca Sfîntul Duh între ei.)

— Șșșt ! făcu Giuseppe cu degetul la gură, nici un cuvînt, *nomina odiosa* ! un mare bancher din centru lucrează printr-un bancheraș de periferie, împrumuturi pe termen scurt, dar cu mari precauțiuni în ceea ce privește restituirea sumelor. El, Silion, de pildă, va trebui să facă, față de un „terț“, un act de vînzare, nu de ipotecă, ci de vînzare, îi accentuă cu cinste în glas Giuseppe, un simplu act sub semnătură privată, cum că i-a vîndut „terțului“ via din regiunea Dunării : să zicem pe trei sute cincizeci de mii de lei. Dacă plătești la scadență polițele pe care le emiți pentru aceeași sumă, actul de vînzare e nul, dacă nu plătești, atunci vînzarea e legalizată : pierzi o vie de aproape un milion. Lucu se credea obligat să păstreze o figură de nepătruns. *Dura lex*, adăugă Giuseppe, dar dacă n-ai de gînd să plătești, nu te las să semnezi : nu mă bag, nu m-amestec.

— Ah, protestă Silion, cine ți-a spus că n-am de gînd să plătesc ?

— Ți-atrag numai atenția că pentru două sute de mii, bani gheață, vei avea de plătit, peste trei luni, trei sute cincizeci de mii bătuți pe multe și pentru nimic în lume nu vei obține o amânare. În tot acest timp actul de proprietate al viei rămâne în păstrarea împrumutătorului.

— S-a făcut ! hotărî Sillion ridicîndu-se ; pune-te pe lucru.

— Nu s-a făcut încă nimic ; să vedem ce zice jupînul... mă duc la el, e la doi pași ; lucrează azi pînă tîrziu, că mîine e tragerea loteriei de stat : ține și colectură. Își duse la buze degetul alb și grăsun : Ssst ! Nici un cuvînt : *nomina odiosa*. Fantoma comună se destrămă insinuant între ei. Ne vedem mîine seară aici, la aceeași oră. Pînă atunci mai gîndește-te la vechiul nostru proiect cu Arhondologia. Dacă ne-am fi apucat la vreme de ea nu mai alergam azi pe la cămătari să le vindem potcoave de cai morți.

Pe sub felinarele rare ale bulevardului, Lucu se îndreptă pe jos spre casa Feraru. Potcoave de cai morți ; îl urmărea această expresie. Via, rămășițele averii părintești, mulțumită cărora izbutise să asigure exilul, iar pentru mai tîrziu bătrînețile Aretiei Sillion, nimic alt decît potcoave de cai morți. Un fel de speranță absurdă îl făcea să lupte cu strîngerea de inimă care-l încleșta și să se îndărătnicească. „Mai întîi banii și pe urmă voi vedea.“ Dacă ar fi avut putere să mai gîndească și-ar fi dat seama că speranța lui nu e decît un cuvînt : pe urmă.

Seara era umedă și stelele mari. Pe măsură ce se apropia de casa Laurei își încetinea mersul, ca în fața unei primejdii noi. Mergea tot mai încet, aproape cu

opriri de o clipă, cum fac cei ce vor să-și aducă aminte de ceva, și se grăbi, cinci, șase pași, cu o hotărâre lîncedă. Nimic nu se întîmpla care să-l scutească de acest drum, nici o minune nu-l răpea în depărtare, dincolo de răspundere și griji. Își purta inima strînsă și surîsul amar spre ceea ce putea să-l mai aștepte, de data asta însă din partea Laurei, pe care o lăsase singură în dimineața aceea, așa cum știa că o lăsase. Își da seama numai atît, că pentru întîia oară se purtase cu atîta nepăsare.

O găsi în sufrageria spațioasă și slab luminată, cu mobila demodată și grea, pe care tocmai așternea fața și cele două tacâmuri la unul din capetele mesei, mișcîndu-se cu siguranță, aproape cu grație, între bufetul cu sculpturi vînătorești și scaunele de piele de bivol. Tinerețea ei contrasta cu acel decor vetust, paloarea ei de femeie care stă prea mult în casă și părul ei metalic și îmbelșugat păreau întemnițate între capitonajul de stejar al pereților, ușa monumentală și grinzile care împărțeau între muchiile lor tavanul.

— Iată-te, exclamă ea cînd îl zări în prag, pe unde ai mai umblat? și își văzu de treabă în liniște. Lucu se opri surprins de această întrebare care nu cerea răspuns, de această primire indiferentă. Se așteptase la un reproș, sau, dacă nu, la întîmpinarea duioasă de totdeauna. Calmul ei părea izvorît din adînc și nu da de bănuît. Femeia a plecat azi, îl lămuri ea cu o voce placidă, și a trebuit să mă ocup eu de toate. De cînd mă mișc singură, îmi place foarte mult să fac treabă. Lucu o urmări cum se apleacă dinaintea bufetului și cum se întoarce cu un teanc de farfurii pe care-l așeză

și-l împărți, cu o firească siguranță, la locul convenit. Se urni să o ajute. S-a făcut, îl opri ea cu un zîmbet, de acum încolo pun eu singură masa. Cred că ești mulțumit de mine. Încă nițel și vei avea o nevastă ca toate nevestele : sănătoasă și vrednică. Numai s-o meriți.

Niciodată nu se mai numise pe sine „nevastă“. Taina ei, îndelung ascunsă, și, în sfîrșit, mărturisită, o însuflețea. Lucu o invidia. Totul era simplu, drept și firesc în ochii Laurei. Dar pentru el, firele vieții se încîlciseră fără dezlegare.

— De acum încolo cinăm în sufragerie, hotărî Laura. S-a isprăvit cu mesele ca la sanatoriu, cu tăvile aduse la pat... Erai așa de neîndemînatec cînd făceai pe fata din casă.

Se așeză lîngă el pe o canapea îngustă care da ocol de-a lungul pereților sufrageriei.

— Nu ți-e foame ? izbucni ea, trebuie să fi avut o zi grea. Ai plecat ca un nebun, nu știam ce să cred. Ți-ai adus aminte de ceva. A telefonat mai adineauri o doamnă. N-am înțeles mare lucru. Spunea că e cineva la spital, între viață și moarte, și că te cheamă să te duci numai decît. Desigur că e tot nenorocita de Ada Fulga. Te cheamă cu disperare. Ce e cu ea ?

Lucu respiră adînc. Sîngele îi năvăli în obraji, dar cu o sforțare își păstră o figură obișnuită.

— Într-adevăr Ada asta mi-a dat de lucru. A luat veronal și e între viață și moarte : la infirmeria închisorii.

— Dar doamna ceea mi-a vorbit de sanatoriu Saint Vincent de Paul, întrepruse Laura...

De data asta Lucu păli ușor.

— Ai dreptate, rectifică el, între timp am obținut să fie transportată la Saint Vincent, unde e mai bine îngrijită. Se speră că va scăpa. Dar n-ar fi un noroc pentru ea. Tentativa asta de sinucidere i-a agravat situația în fața justiției. Închipuie-ți, continuă Lucu, pentru care atenția Laurei era ca o prăpastie fără fund, astăzi de dimineață când stam de vorbă cu tine, când mi-ai spus ce mi-ai spus (se aplecă și-i sărută mâna), aveam în buzunar scrisoarea prin care Ada Fulga mă anunța că se omoară.

— Păreai așa de liniștit.

— N-o citisem. Închipuie-ți că n-am deschis-o decât când te-ai dus la oficiu să faci cafeaua. Am parcurs-o ca un nebun și am luat-o la fugă. Credeam că în douăzeci de minute voi fi înapoi, când colo am căzut în mrejele unor formalități fără sfârșit. Cât p-aci să fiu bănuțit că eu i-am procurat veronalul la pușcărie. Numai eu aveam voie să o vizitez, ca avocat. Asta îi interesa pe domnii aceia, comentă cu o stăpânire de indignare, Lucu, să stabilească de unde avea otrava. De starea clienței mele nici nu se sinchiseau. A trebuit să-i chem la ordine, să-i fac să-și dea seama de gravitatea situației. Au consimțit să o lase sub pază, cu sentinelă la ușă, la Saint Vincent. Biata Ada Fulga : de când mă tot străduiesc să-i schimb soarta mi-a devenit aproape simpatică.

— Știi, Luc, că și eu m-am gândit la așa ceva, spuse Laura îngândurată, poate că ai să întâlnești o femeie care să-ți placă. Eu nu sînt decât o bolnavă... Îți încurci viața cu mine. Eu cred că o iubești pe Ada Fulga...

— Ce te face să spui așa ceva ?

— Te leagă de ea primele tale succese... Poate că și mila... Felul cum vorbești de ea... O anumită expresie pe chipul tău...

— Și perspectiva unei vieți între tribunal și arestul preventiv...

— Mai sînt însă atîtea femei frumoase, sănătoase, bogate... insistă Laura. Știi, Luc, că de-ar fi să mă lași pentru alta, acum ar fi momentul cel mai potrivit pentru amîndoi, mai ales pentru mine. Mai înainte era prea devreme, mai tîrziu ar fi prea tîrziu. Acum. Acum cînd mi-aștept copilul. Gîndește-te. Acum mai poți să pleci, dacă ai vreun gînd de ducă. Decide-te.

— Sînt decis de mult. Încă de pe cînd eram numai doi. Astăzi, cu atît mai mult, Laura, ești femeia mea, rosti Lucu și se înfioră de ceea ce spusese.

Se lega din nou, sub legea vieții. Surprinse în ochii Laurei ceva neobișnuit, o răsfîngere nouă, care venea dinăuntru și înălța spre el o lumină de încredere și recunoștință. „Lumină din lumină, își zise, căutînd să definească ceea ce vede. Ce repede poți face fericită o femeie... E de ajuns un cuvînt, o promisiune...”

Telefonul tresări într-o spulberare de sunete metalice. Laura se uită întrebător spre Lucu, care pălise din nou.

— Lasă-l să sune, oricine ar fi. Nu vreau să ne mai deranjeze nimeni, nu vreau să mai aflu nimic.

— Chiar dacă e din partea Adei ?

— Mai ales dacă e din partea Adei. Să mă lase în pace la ora asta.

Vorbînd, Lucu își auzea cuvintele sunînd în gol și se mira că nu se simte lipsa lor de adevăr și de convingere.

— Te cheamă cu disperare, spuse Laura pe gânduri. Doamna aceea te implora să i te trimit. Ca și cum ar fi fost vorba de o muribundă. Luc, eu cred că ar trebui să te duci.

— Pentru nimic în lume.

Telefonul zbîrnie mereu. Lucu se ridică și-l scoase din priză.

— Mi-e foame, exclamă el, ca și cum i s-ar fi luat o piatră de pe inimă, și fii liniștită: Ada e în afară de pericol.

Și pînă către miezul nopții Lucu se legăna pe sine și pe Laura cu visuri de viitor, cu descrierea vieții lor de mîine, cînd vor avea un cămin, o lampă și un copil... „Da, totul se va limpezi, își zise, numai dacă Ana Ulmu scapă cu viață, ca să nu ducă pe umerii lui biruitori povara unei amintiri tragice.“

În puterea nopții, se întoarse acasă. Stourile lăsate filtrau o lumină turbure și ciudată. Cînd pătrunse în hol, lămpile erau stinse, dar pe toate mesele și în toate colțurile ardeau zeci de lumînări de ceară, plîNSE și muribunde. Toate icoanele, mari și mici de prin casă, icoane de lemn, fumuite și șterse, icoane de sticlă în culori vii, icoane tainice de aur și argint, străluceau de o lumină roșiatică, adunate în această sală ca într-o capelă de foc. În fund, în fața unui iconostas improvizat, Lucu zări pe mama sa, îngenuncheată în rugăciune. Se cutremură.

— Mamă, ce s-a întîmplat ?

Aretie Silion se întoarse, îi făcu un semn de liniștire și se ridică spre el.

— Nimic rău. A telefonat domnul Baudat. Ana nu contenește să te cheme. Plînge, imploră, amenință. A

Încercat să se dea jos din pat, să vie la tine. Au ținut-o cu forța. A leșinat, a adormit, dar au trezit-o. Jean Baudat și-a schimbat atitudinea, a devenit amenințător. O doamnă i-a luat receptorul din mână și mi-a vorbit pe un ton despre care i-am spus că nu l-aș fi tolerat în alte împrejurări. A persistat. I-am spus atunci că nu e cazul să ne amestecăm în această afacere. Că doar nu e vorba de Romeo și Julieta. Ne-am luat totuși o grea răspundere când ne-am hotărât să nu mergi la sanatoriu. Am strâns toate icoanele să ne rugăm pentru ea să scape. Vreau să mă rog pentru ea și pentru tine.

— Roagă-te, mamă, poate că folosește la ceva.

Retras în camera sa, Lucu și-aprinse o țigară. În paloarea lucidă a nopții cu lună, ruinele vechiului arsenal creșteau transfigurate de tăcere. Strada pustie parcă aștepta zgomotul unui pas care nu mai reînvie. Acum, când hotărârea lui de a nu se duce la sanatoriu se înfăptuise, oboseala se retrase din el ca o apă. Clipe lungi rămase fumînd, respirînd mireasma de vară a straturilor de flori de sub geam. Totul se liniștea. „E mai bine, gândi el, că lucrurile au ajuns aci.“ Cine știe cîtă vreme încă ar fi fost ținut să ducă o astfel de viață. Acum când nu mai are încotro, destinul are să aleagă pentru el. Alegerea e ceva de neocolit, ceva fatal și se va face de la sine, peste el, peste legămintele făcute, peste răspunderile lui. Și atunci el are să piardă sau pe Laura sau pe Ana. Poate că mai demult și-ar fi putut înjgheba într-altfel existența. Dacă s-ar fi încumetat să-i spună Laurei adevărul, ea l-ar fi înțeleș și ar fi primit rolul de sacrificiu ce i se cuvenea. Și-ar fi dat seama că în starea ei trebuie să se re-

semneze. Astăzi însă nu se mai poate. Laura nu mai e bolnava de mai înainte și-și cere dreptul la viață și la iubire. Nu mai e femeia pe care a îmbărbătat-o și a îngrijit-o. Va fi în curând o femeie nouă, o necunoscută. O necunoscută. Tot ce a fost între el și Laura ține de trecut. Poate chiar și copilul lor e al trecutului. Laura astăzi e altcineva. Cine e Laura ?

Lucu azvârli țigara și închise fereastra. Stinse lampa. Pe sub ușă zări o dungă roșiatecă de lumină. Doamna Silion se ruga.

Zilele următoare, Sillion se împărți cum putu, între drumurile obligatorii la Laura și alergăturile după bani. Ținea morțiș să plătească el sanatoriul, nu numai pentru că se recunoștea drept pricină fără voie a nenorocitei întâmplări și drept singur amant al Anei Ulmu. Dar îl detesta pe Jean Baudat, cu un amestec de ciudă și mînie. Cu plăcere l-ar fi jignit și umilit, i-ar fi dat una cu piciorul ca unei javre, sau pur și simplu l-ar fi luat la palme pe acest martor auditiv al nopților lui cu Ana. Închidea ochii și se vedea plesnind cu dosul palmei chipul acela moale, opărit și spînatec care-l înfuria cu cît arăta mai bocciu, cu toate că nu i-ar fi convenit de loc să se fi înfățișat mai bine. Și pentru că așa ceva nu era cel puțin deocamdată cu putință, Lucu se hotărîse să nu fie el însuși cel umilit : măcar atît. Arma lui Jean Baudat era banul. Cînd băga mîna în buzunar, părea în ochii Anei Ulmu un înger salvator, înger civil și scund, dar sublim și atotputernic. Dacă Lucu achita el nota la sanatoriu, ce-i mai rămînea de făcut lui Jean Baudat ?

Nimic decît o sarcină de trepăduş, săritor şi bun de pus la treburile mărunte care se lasă pe seama băieţilor cumsecade, lipsiţi de alt farmec deoît serviabilitatea. Pentru nimic în lume nu-i va îngădui acestui venetic, reprezentant de doftoricele, să-şi dea faţă de el aere de senior care-şi asumă răspunderile şi plăteşte. Pornirea lui Lucu îi orbea judecata. Ştia că nu trebuie să se înalţe cu nimic în ochii Anei Ulmu, că pe măsură ce-i va părea mai nemennic şi mişel va fi regretat mai puţin, şi suferinţele ei vor fi uşurate. Dar nu putea. Şi pe urmă, îi şopti un gând, soarta nu se rostise încă. Se hotărî să o vadă pe Trude Resch. I se părea o idee cu atît mai nimerită, cu cît era mai greu de înfăptuit. Trebuia să treacă şi prin această încercare, dar o clipă de umilinţă putea să răscumpere o viaţă întreagă. Un asemenea scop merită jertfa mîndriei lui, făcută în taină. Nu se îndoia de fel că Trude îl va ajuta : E bogată, e săritoare, cel puţin așa i se părea lui ; în sfîrşit, e femeie. Şi pe urmă, nu se sfia să şi-o mărturisească, avea o atît de veche şi stăruitoare slăbiciune pentru el, că părea fără de leac.

Cu un vîrtej impresionant, cu un scrişnet metalic al frînei siluite, Trude Resch oprise maşina ei de două locuri la trotuarul din capul podului sub turnurile rooco ale vechiului minister. Trezit din aşteptare, Lucu se repezi cu pălăria în mîină. Portiera se deschise şi Trude îi făcu semn să ocolească vehiculul şi să urce. Purta un fel de beret de fetru, sub care părul ei dispărea cu totul, descoperindu-i pe de-a-ntregul şi cu dinadinsul urechile. Conducea cu o brutalitate prefăcută şi nu întorcea capul, ca să-şi arate numai din profil chipul ei precis şi dur de beliduce. Din cînd în cînd, în drumul lor pe sub tei, îl privea totuşi cu

coada ochiului, ceea ce îi punea în valoare croiala pleoapelor și lungimea genelor. Îl cîntărea.

— Nu e nimic de făcut cu tine azi, *mon pauvre ami*, constată ea drăgăstos, arăți ca un cadavru fardat.

— Anticipez numai cu puțin, recunosc Luca.

— Atunci spune tot, îl îndemnă Trude, privind numai înainte. M-ai chemat să te ascult : sînt numai urechi.

Încetini viteza. Aerul filtrat de ramurile verzi pătrundea prin fereastra portierelor, le înviora sîngele. Luca își făcu pe scurt spovedania. Ajunși în pădurea Băneasa, Trude opri îndărătul unui șirag de mașini de nichel și cristal. Își dete capul pe spate, alunecă nițel cu picioarele sub volan, își încordă trupul și gemu, istovită :

— *Mon pauvre ami*, sînt incapabilă să-ți dau un sfat. În locul tău aș fugi, și-am mai spus-o.

— Nu-mi da sfaturi, Trude. Altceva îmi trebuie.

Îl întrebă, cu ochii și gîndul aiurea. Se vedea că veșnicele lui frămîntări o oboseau.

— Anume ?

— Două sute de mii de lei.

Trude se destinse din încordarea ei voluptuoasă, deveni atentă :

— De unde-i iei ?

— De la tine, Trude, fă-mi te rog acest serviciu. Ți-i restitui pînă în șase luni. Îți dau în gaj via mamei.

Trude se propti în scaun la volan, ca și cum se pregătea să pornească mașina. Se roșise pînă în rădăcina părului.

— Nici în glumă, *mon pauvre ami*... mai întîi n-am bani, pe urmă...

— Am înțeles, întrerupse Lucu oftînd, „pe urmă“ e povestea lui Napoleon și a clopotarului...

— „Pe urmă“, reluă Trude înciudată, pe urmă e cel puțin bizar din partea ta să-mi ceri tocmai mie bani ca să-ți scoți o metresă din spital și s-ajuci pe cealaltă să nască. Unde mai pui că ar trebui să iau banii de la bărbatu-meu ca să ți-i dau ție. Frumos.

— Nu știam, se scuză Lucu vag, credeam că...

— *Mon pauvre ami*, credeai că am avere personală. N-am. Și chiar dacă aș fi fost bogată, dacă vrei să știi, nu ți-aș fi dat un ban. Nu știu ce prejudecăți femeiești m-ar fi împiedicat să te ajut.

Lucu clătină din cap.

— Înțeleg, înțeleg. Va trebui totuși să vînd via mamei.

— Asta e șantaj sentimental, *mon pauvre ami*; vinde tot ce vrei, numai, pentru Dumnezeu, nu insista.

— Nu insist, vorbeam de unul singur.

Vorbise resemnat și trist. Nu mai avea încotro: va lăsa pe Giuseppe să lucreze. Trude se îmbună:

— Îmi pare rău, *chéri*, că nu-ți pot fi de folos. E o sumă exorbitantă. Își încleștă mîinile pe volan. Dacă ar fi vorba de zece, cincisprezece mii de lei... bucuros...

O rază de soare, trecînd prin parbriz, făcu să scînteieze pe degetul Trudei un briliant de o limpezime rară. Ochii distrați ai lui Lucu se ațintiră pe feericul și minusculul focar. Trude își retrase mîna instinctiv și amîndoi tăcură, încurcați de a se fi întîlnit pe același penibil gînd.

— Mulțumesc, Trude, refuză Lucu, văd eu ce e de făcut.

— E tot ce pot face, stăruie Trude, și dacă te răzgîndești, sînt gata oricînd.

Puse motorul în mișcare și deodată șovăi :

— Vrei poate o plimbare pe jos ?

În amândoi se trezi amintirea ultimei lor escapade. Fiecare însă o retrăi într-altfel.

— Credeam că o simplă plimbare prin pădure nu ți-ar face rău, se dezvinovăți Trude, apăsînd pe vorbele „simplă plimbare“.

Își trase mânușile de mușchetar și puse în mișcare. Mașina porni încet, apoi se avîntă ca o fiară tînără, lacomă de spațiu.

„Poate că ar fi fost mai bine, gîndi Lucu pe drumul de întoarcere, dacă aș fi primit plimbarea. Am fost un nătărău. Să ne fi plimbat întîi și să-mi fi prezentat doleanțele *după* ; ar fi fost, poate, cu totul altfel primite. Nu trebuia să tratez chestiunea la rece. Nimic la rece cu femeile. N-aș fi fost un bun Potemkin.“

— De ce zîmbești, Lucu ?

— Mi-e rușine să spun, Trude.

— *Pauvre ami*, bagă de seamă : la început ți-e rușine, pe urmă te resemnezi și cazii. *On n'insulte jamais une femme qui tombe...*¹

Satisfăcută de puterea ei de pătrundere, Trude tăcu. Și cu piciorul pe accelerator, cu ochii țintă înainte se năpusti ca o furtună, pe sub tei și castani, pînă în oraș.

*

Acasă Lucu găsi un mesaj telefonic de la Giuseppe care-i fixa o întîlnire pentru după-amiază, la Esplanade. Fu exact. Samsarul îi expuse greutățile în-

¹ Nu trebuie insultată niciodată o femeie care cade.

tîmpinate și sorții de reușită. Făcea parte dintre oamenii care cotcodăceau în jurul fiecărui amănunt, comentîndu-se pe sine pas cu pas. Se folosi de prilej ca să-i vorbească în amănunt și de proiectul Arhondologiei, care nu-i mai ieșea din gînd.

— Este singura noastră scăpare, îi repeta, solidarizîndu-și soarta lui cu a lui Lucu.

După cîteva zile tîrgul se făcu. Lucu trebui să primească un împrumut cămătăresc, așa cum îi vorbise Giuseppe. N-avea nici o speranță că la capătul celor trei luni are să plătească și să salveze aceea ce în dreptate adevărată era singurul bun al mamei sale. Dăduse o adevărată luptă ca să despartă, în scrisoarea de vînzare, o bucată de pămînt, „parchetul“, cum se spunea prin partea locului, de o jumătate de pogon, a cărui soartă se despărțea de a grosului viei, dimpreună cu locuința părăginită, umbrită de nuci bătrîni și de peri răsuciți și reumatici, de peste o jumătate de veac. Se mîngîia cu gîndul că avusese această grijă și izbutise ca Aretie Sillion, sărăcită de tot ce avea, să nu rămînă chiar pe drumuri. Își făgăduia de altfel să o ajute din răputeri și n-avea cuvînt să se îndoiască de bunele lui intenții. Conștiința lui de fiu și de om de onoare era, dacă nu pe de-a-ntregul, cel puțin în parte împăcată. Se mai amăgea și cu părerea că pînă la urmă se va întîmpla totuși ceva, ca un fel de minune, care să înlătore catastrofa. Pînă atunci împrumutul acesta va rămîne o taină; mama lui n-are să știe nimic. „E timp destul, socotea Lucu, să-i spuie adevărul, să o împace cu faptul îndeplinit și chiar să o consoleze.“ Dacă o fi să se mute în paragina pe care i-a păstrat-o, are să meargă să stea și el în ea o săptămîină, două.

Toate aceste frământări îl ajutară să reziste împrejurărilor, să rămână surd la apelurile din spital, ale Anei și să mai înșire, pentru Laura, câte ceva din povestea Anei Fulga.

O dată cu banii în buzunar, Lucu nu zăbovi o clipă.

Se întâlnește cu Jean Baudat și-i plătește datoria. Baudat nu se așteptase la una ca asta. Încasând o sumă pe care o socotise pierdută, holbase ochii lui bulbucăți, spre bucuria, scump plătită, a lui Lucu. Îi mai rămânea acestuia o jumătate din împrumutul luat. Despărțindu-se de Baudat, își pipăie pieptul plin de bancnote, cum își pipăie gangsterii din film, în buzunar, arma cu care înfruntă viața.

*

— Am să-ți spun ceva, Luc, îi spuse doamna Silion, intrând în cameră. El își lăsă pe muchea fotoliului o carte pe care se străduise să o citească și privi spre mama lui cu teamă. Trăia mereu în așteptarea unor vești rele. Nu e nimic, îl liniști ea așezându-se, vreau numai să-ți fac o propunere.

„Să fi aflat ceva?“ se întreba Lucu.

— Luc, tu ești supărat, continuă Aretie. Nu trebuie să fii supărat.

— Ce pot să fac, mamă ?

— Vreau să te ajut. Știi părerea mea : lucrurile se vor dezlega de la sine, nu e nevoie să iei o hotărâre... Dar pînă atunci, sînt alte greutăți care te apasă. Am găsit plicul acesta : de ce nu mi-ai spus nimic ?

Dintr-un buzunar al rochiei de casă, scoase plicul galben prin care Forul Constituțional îi aducea la cunoștință lui Lucu că-l concediază. Lucu plecă ochii în pămînt.

— Era deschis și mi-am aruncat ochii : nu din curiozitate, crede-mă.

— N-are importanță, mamă. Nu ți-am spus, ca să te cruț de o supărare.

— Ce-ai de gând să faci ?

— Nu m-am gândit încă. Voi găsi eu o soluție.

— Nu mă îndoiesc. Dar pînă atunci ai datorii urgente. Cît ?

— La ce bun, mamă ?

Aretie stăruie :

— Cît ?

— Pe puțin o sută de mii, sanatoriul și banii dați de Baudat pentru presă, ca să nu apară nimic în gazete. Pe urmă Laura, îngrijirile, datoriile și copilul : altă sută de mii.

— E mult. E mai mult decît credeam. Atunci... Aretie se gîndi și reluă : Nu mai încape șovăire ; trebuie să vindem via.

Lucu pîli, dar de teamă și rușine :

— Să nu faci asta, mamă.

Era turburat. Nu știa ce să creadă.

— E singurul lucru, Luc. Via e a ta și nu vreau să-ți fiu piedică. Vinde-o și vom vedea ce mai e de făcut.

— În ruptul capului, mamă, protestă cu o hotărîre nesigură Lucu. Via e a ta și e singurul tău mijloc de trai.

— Voi ști să mă descurc, Luc ; mai pot munci, ca profesoară, ca guvernantă, ca *dame de compagnie*... Nu sînt atît de bătrînă : ai spus-o și tu că primești complimente pe seama mea.

Și Aretie surîse, aproape mulțumită.

— Tu, mamă, profesoară sau guvernantă ? *La belle Aretie !* Nici nu-mi mai vorbi.

Într-adevăr, nu se putea împăca cu gândul.

— Aproape toate prietenele mele muncesc... N-am să fiu nici prima, nici ultima bătrână care-și câștigă existența. Și pe urmă, Luc, eu stau mai bine decât ele : eu am un fiu care n-are să mă lase, cu toate că nu voi avea nevoie de el. Sînt mult mai privilegiată decât ele.

Se ridică :

— Vindem via, Luc. S-a hotărît.

— Nu s-a hotărît nimic, mamă. Șezi, te rog.

Aretie se reaseză.

— Nu mai încape vorbă : n-avem timp. Vinde.

Cu un gest încăpățînat Lucu refuză.

— Fii om de înțeles, Luc. Putem vinde pe cel puțin cinci, șase sute de mii, socotind și recolta. Plătim și ne rămîne destul ca s-o mai ducem un an, doi, pentru că nici noi nu vom sta cu mîinile-n sîn, Luc, îți ordon să vinzi via !

Lucu nu răspunse numaidecît. Îl dureau tîmplele. I se adusese aminte de recoltă și el nici nu pomenise de ea în actul de vînzare care supragaranta împrumutul și ipoteca. Uitase cu desăvîrșire, și nici bancherul, nici samsarul nu-i amintiseră de ea. Îl mai sîcîia și teama că totuși aflase ceva. Nu cumva juca o comedie numai ca să-l înlesnească. Dar prea se ruga de el cu glasul tremurat și răgușit al rugăciunii. Nu. Aretie nu se prefăcea. Iar el, deși cu capul în clocot, mai urmărea un plan.

— Să ne mai gândim, mamă ; poate că ar mai fi ceva de făcut.

— Nu mai e de stat pe gânduri. Vreau să te văd scos din încurcătură. Să ieși din starea asta.

— Am o idee... dacă ai avea răbdare să mă ascuți...

— Vorbește, Luc. Repede.

Ca toate femeile cînd au luat o hotărîre, era grăbită să o aducă la îndeplinire.

— Să știi însă că asta e tot ce pot face, glăsui Lucu, ca unul care ar avea de pus condițiuni, pentru nimic în lume nu merg mai departe.

— Să vedem, se impacientă ea.

— Am un prieten bancher, care, cu siguranță, ar consimți să mă împrumute dacă i-aș da via în garanție și o scrisoare de vînzare pe deasupra : neautenticată, bagă de seamă. E felul lui de a lucra. Mă duc la el.

Aretie se gîndi cîteva clipe.

— Cunosc și eu un bancher, și-aminti ea, dar nu mai știu nimic de el. O mai fi trăind ? Iată unul care, cu siguranță, nu m-ar refuza. A fost pe vremuri dansatorul meu preferat și unul din pretendenții cei mai asidui. Mă implora să divorțez și să-l iau. He ! Dacă n-ai fi fost tu la mijloc...

— Cum îl chema ?

— Resch.

Lucu își stăpîni o tresărire.

— E ruinat cu desăvîrșire. Banca lui nu mai lucrează. Se ocupă de o colectură a loteriei de stat.

— Poate că n-ar fi rău să-l consultăm ?

— N-ai încredere în mine, mamă...

— Cum vrei tu, Luc. Numai să nu ne încurcăm mai rău.

— Voi lua toate precauțiunile, mamă. *Tiens !* mai am o idee.

Aretie așteptă.

— Pentru orice eventualitate, să zicem chiar o catastrofă, sporovăi el printre cuvinte, dar asta numai prin reducere la absurd...

Lucu se opri ca un inculpat extrem de încolțit în fața unui judecător de temut.

— Nu înțeleg...

— O simplă idee, reluă Lucu, oul lui Columb.

Aretie se impacientă :

— Spune ce-ai de spus, Luc.

— M-am gândit că n-ar fi rău ca în scrisoarea de vânzare-garanție — i se păru extrem de dibace această împerechere de cuvinte — să defalcăm „parchetul“ de jos, de la șosea, cu nucii și casa cea veche.

— Asta se face numai prin tribunal, Luc...

— Între oameni de bună-credință o scrisoare e de ajuns, deocamdată, o întrerupse Lucu. Formalitățile se fac mai târziu, dacă, Doamne ferește, ajungem acolo.

— Mi se pare, de altfel, cu totul inutil...

— Simplă precauție, mamă. Să presupunem, prin absurd, că nu plătim datoria și că pierdem via. Ne rămîne un *pied à terre*¹ acolo unde avem atîtea amin-tiri. Un adăpost, un refugiu...

— E aproape o ruină, Luc.

— Cu puțină cheltuială o facem locuibilă dacă, Doamne ferește, ar fi să avem nevoie de ea. Îți repet, e vorba numai de un exces de precauție. Nu înțeleg de ce te opui.

— Mi se pare totuși de prisos și chiar ciudat. Dar dacă ții neapărat... Fie ! Și cînd crezi că poți realiza împrumutul ?

— Poate chiar în douăzeci și patru de ore.

Aretie răsuflă ușurată. Se ridică să plece. Lucu se apropie de ea, îi sărută mîna și o sărută și pe frunte. Se înfioră nițel gîndind : sărutul lui Iuda.

— Ai binecuvîntarea mea, Luç.

¹ Refugiu.

— Ești atît de tînăra și de frumoasă, mamă, că nu te prind vorbele astea bisericești.

— Te vreau mulțumit, Luc. Măcar atît.

— Chiar dacă o fi să pierdem totul, mamă, noi nu ne mai despărțim. (Emoția îl făcea liric. O pregătea pentru nenorocirile viitoare și-și lua propriile cuvinte drept consolări.) Poate că așa a fost să fie: să rămînem împreună. E loc destul aci, la mine. E loc destul și acolo, în casa veche. Mă văd serile cu tine, pe treptele celea înverzite și despicate. Esențialul e că sîntem împreună.

— Mă ierți că te-am silit să urci pînă la mine, gîfii Giuseppe cu zîmbetul său spîn și răsufîind scurt, ca și cum ar fi fost el cel care a suit scările, dar sînt suferind și nu ies din casă. Șezi, te rog.

Ca să ajungă la el Lucu urcase o scară destul de largă, de piatră, cu rampa de lemn unsuros, de-a susul celor cinci etaje ale unui vechi imobil care înconjura o curte interioară de bazalt, în plin centru bucureștean. La catul al cincilea un iz călduț de rîntaș și de ceapă îl înștiință că ajunsese în spațiul rezervat locuințelor de familie. Culoarul clarobscur pardosit cu scîndură scîlciată și ieșită la vopsea îl călăuzi printre uși spălăcite pînă la un geamlîc din fund. Pe o carte de vizită neobișnuit de mare, fixată cu ținte largi, citise : *Camil Giuseppe*. Iar dedesubt : *Agentură de publicitate și impresaj. Comision-Import-Export. Teze pentru bacalaureat, licență și doctorat în toate materiile. Discursuri parlamentare și lucrări de diferite specialități. Discreție.*

Îl găsisse pe Giuseppe într-un halat de mătăasă, pe alocuri tăiat de vechime, și cu papuci de marochin în picioarele-i boante. Două cearcâne vinete se adânceau sub ochii-i bulbucați, și de pomeții viguroși obrajii i-atârnavu gâlbejiți, cu firisoare viorii în filigrană. Spectacolul acesta de suferință nu-l înduioșă pe Lucu de loc, pentru că era inestetic. Giuseppe îi surprinse privirea și, înșelându-se asupra ei, se mărturisii :

— Era să dau ortul popii : cinci crize în două zile. Nu mai am voie nici un fum de țigară. Dar te rog să fumezi. E singura plăcere care mi-a rămas : fumul altuia. Te rog ia o țigară. E prima zi când mă simt mai bine.

Îl îmbia cu un portțigaret de lemn în chip de dudăpior, de pe o măsuță de fumat. Lucu aprinse și aruncă o privire împrejur. Un interior modern cu un divan-studio într-un colț, cu fotolii plușate cu șină de metal și un dulap-bibliotecă, totul făcut cu nuc, nou și cojit. Cleiul uscat rânjea printre crăpături.

— E sărăcăcios la mine și banal cât poțtești, oftă Giuseppe căruia, nu-i scăpa nimic : în schimb e pretențios și de prost-gust. Așa a vrut nevastă-mea, continuă el, așezându-se pe divan și recuperând o respirație pierdută. Am avut niște mobilă în stil venețian, *echt* venețian : dormitor și salonaș cu *secrétaire*, o bijuterie, și o oglindă ca o floare. Logodnica mea, nevasta de azi, m-a obligat să bazardez totul. „Asta e nemaipomenit, zicea, numai vechituri în casa asta, nici un singur lucru nou, nici măcar un divan-studio ! Nu mă mut în cimitirul ăsta pentru nimic în lume. Trage a sărăcie.“ Pe scurt, a făcut din chestia mobilierului o condiție *sine qua non* a fericirii care mă păștea și am lăsat-o să-și facă de cap : într-un ceas s-a dus și s-a

Întors cu troacele astea nou-nouțe, aduse dintr-o hală de mobile din Sfânta Vineri.

— Nu te știam însurat...

— Consoarta nu e acasă : regret că nu te pot prezenta.

Giuseppe se opri să hăpăie o gură de aer, ca pe o muscă.

— Vorbesc cam mult.

Cu degetele lui rotunde și scurte își toboșări stînga pieptului, privind-și musafirul cu ochi galeși de bun rămas :

— Nu mai merge... s-a defectat motorășul.

— Nu intra în idei, îl îmbărbătă Lucu, ai să ne îngropi pe toți.

Giuseppe se rezemase în perne.

— Să-ți arăt ceva, îi zise, cu un rînjit de melancolie. Mi-am luat toate măsurile. Nu-mi fac nici iluzii, nici spaimă.

Scoase dintr-un portvizit o scrisoare pusă acolo în evidență, o desfăcu, își ceru voie și îi citi calm și lăbărțat :

— „Testamentul meu : las averea mea mobilă, precum și numerarul ce s-ar găsi în casă și asupra mea, soției mele, Silvia Giuseppe, născută Văleanu, afară de o sumă ce se va prevala asupra acestui eventual numerar, în proporție de cinci la sută, sumă care se va împărți rubedeniilor ce s-ar întîmpla să-și facă apariția, ca o compensație pentru dezamăgire și deranj. Doresc să fiu înmormîntat cu dricul primăriei, fără cortegiu și fără altă slujbă religioasă decât o simplă rugăciune care să nu depășească cinci minute, și aceasta numai pentru a nu jigni sentimentul de pioșenie al doamnei Giuseppe. În cazul cînd ar fi să mor căzînd în stradă, ceea ce, dată fiind starea mea, nu e de loc

cu neputință, dorința mea e să fiu trimis de-a dreptul la morgă și de acolo la crematoriu, fără zăbavă. Ori-cum s-ar sfârși comedia, esențialul e să fiu expedit cât mai repede. Camil Giuseppe.”

— Ce părere ai, întrebă Giuseppe, căutînd în ochii lui Lucu impresia pricinuită. Celălalt înțelese că trebuie să laude.

— E scrisoarea unui înțelept, domnule Giuseppe. Chipul acestuia se luminează de mulțumire. Totul, continuă Lucu, e cumpănit cu măsură ; liniștea, resemnarea, bunătatea, ironia... Dar testamentul dumitale are un cusur.

— Anume ? se posomorî Giuseppe.

— E un testament prematur. Nu-și va face efectul. Ți-am mai spus : ai să ne îngropi pe toți.

Chipul lui Giuseppe se luminează din nou :

— Spune-mi, scumpe prietene, ce te aduce la căpătîiul unui muribund ?

— Scadența de poimîine : nu-i pot face față.

Cu deznădejde Giuseppe își luă tîmplele între mîini :

— M-am așteptat.

— N-am. N-am nici cu ce plăti amînarea. Trebuie să amînăm.

Ținîndu-și mereu capul între mîinii ca pe un vas prețios de China, Giuseppe se clătina amarnic, în dreapta și în stînga, deasupra unui scump cadavru imaginar.

— Trebuie să amînăm, repetă Lucu ferm.

Într-un sfîrșit, capul lui Giuseppe se arată, dintre mîini, nemișcat și dureros.

— Cu neputință. Condițiile au fost puse la punct de la început : nu există amînare. Ți-aduci aminte :

nu plătești, pierzi via. *Sehr klar gesprochen*¹. Te-am prevenit.

— Domnule Giuseppe, glumești. Pentru două sute de mii nu pot pierde o vie de șase sute, plus recolta... Pentru că există și o recoltă, domnule Giuseppe, pe care, nu știu cum se face, am uitat să o punem la socoteală.

— Era de datoria dumitale, domnule Lucu, să nu uiți; eu nici nu m-am gândit la recoltă. Aud de ea pentru prima oară. În materie de viticultură sînt ageamii.

— Ar fi suficient să acopăr cu ea dobînzile și o parte din capital.

— Nu mai vorbi de dobînzi, că vorbești degeaba. Găsește banii și plătește.

— Cum?

Giuseppe ridică din umeri. În focul discuției părea înzdrăvenit și inspirat:

— Ucide pe cineva.

Lucu îi aruncă o privire de ură.

— În orice caz, nu pe mine. N-am în casă nici un ban. Ucide și pradă un nabab, fără să lași urme, fă o crimă într-adevăr artistică, unește frumosul cu utilul.

Lucu se făcu alb de mînie.

— Ia seama, domnule Giuseppe, nu e momentul să-ți bați joc de mine.

— Așa-mi trebuie! exclamă Giuseppe. Iată-mi răsplata! Eu n-am vrut decît să te servesc, domnule Silion, n-am luat comision la împrumutul dumitale. Două sute de mii ai cerut, două sute de mii ai băgat în buzunar. Și drept mulțumire mă ameninți.

— Iar dumneata îmi dai sfaturi.

¹ Foarte clar spus.

— A fost o simplă demonstrație *per absurdum*, că nu mai e nimic de făcut. Fii *gentleman*. Ai pierdut bătălia.

— Du-te la cămătar și convinge-l.

— În halul în care sînt să mai și conving. Să conving un turc, un catîr, o piatră. Crede-mă, domnule Silion, eu nu mai am nici un rol : maurul și-a făcut datoria, ma...

— Dar eu pierd via, domnule, înțelege ?

Îl apucase de umeri, îl zgîlția :

— Și nu e via mea, e via mamei. E un jaf de rînd, e o tîlhărie.

— Sînt cu totul de părerea dumitale, gîffi Giuseppe, liberat, dar decît să mă sugrumi pe mine gîtuie-l mai bine pe bancher. Cu astfel de argumente s-ar putea chiar să ai succes.

— Îl cunoști bine, nînji Silion, sînteți prieteni.

— Nu e nevoie de cine știe ce intimitate, răspunse Giuseppe, ca să știu de mai înainte rezultatul, mai ales în cazul dumitale. Ai ascuns lucrurile, domnule Silion, și numai așa ai obținut împrumutul. Iartă-mă că trebuie să ți-o spun, dar astăzi toată lumea știe că ai fost dat afară de la Forul Constituțional. E secretul lui Polichinelle. Cum vrei ca un cămătar să te mai amîne în asemenea condițiuni ?

Silion tresări.

— Dar garanțiile ? întrebă el înăbușit.

— Garanțiile sînt în funcție de situația socială a debitorului, îl lămuri Giuseppe răspicat. Le salvezi sau le pierzi în măsura în care ești cineva. Or dumneata, cu toată marea dumitale personalitate, nu mai ești nimic. Ești domnul fost consilier, ești domnul nimeni. Ai pierdut bătălia.

Silion își lăsa capul în piept. Părea că se gîndește. Apoi se ridică încet, își culese pălăria de pe divan și, fără să se mai uite la Giuseppe, dădu să plece.

— Unde te duci ?

— Mă privește.

— De ce atîta rău pentru o bătălie pierdută, întrebă insinuant și din ce în ce ridicînd glasul Giuseppe. Dumneata poți încă să cîștigi războiul, domnule Silion.

— Mă prind că am ghicit, rînji Silion oprindu-se : Arhondologia Romîniei Mari. Idee fixă.

— Idee măreață. Am să o pun în aplicare și fără dumneata.

— Cine te împiedică ?

— Nu-mi place să lucrez singur. Dumneata ai fi fost un asociat ideal pentru mine. Am fi făcut treaba asta, jucîndu-ne. E făcută pentru noi doi. Nu-ți închipui ce echipă sîntem. O distracție de un ceas pe zi la amiază. Nici mie nu-mi place să muncesc, cunoști sistemul meu : săptămîna de șase ore.

— Hm... mă tem că exagerezi.

— Dumneata vorbești ? Ai în materie de economie și sfortări o reputație solidă. Cu toate acestea nici în vis n-ai visat „săptămîna de șase ore“.

— Mă dau bătut.

Și ca să nu pară ademenit prin curiozitate, Silion se îndreptă spre ușă.

— Fă-te tovarăș cu mine și te pun în testament, rînji Giuseppe, oprindu-l cu gestul, din mers.

— Ca să-mi lași divanul-studio și cota parte din drepturile de autor ? răspunse Silion din cadrul ușii.

— Îți las altceva : o comoară, exclamă Giuseppe, îți las carnetul strategic.

— Adică ?

— Secretul săptămânii de șase ore : cheia vieții libere.

Dintr-un sertăraș al divanului scoase un carnet de piele verde cu muchiile aurite, pe care-l răsfoi din deget. În văzul lui Silion. Foile sfîrîiau. Erau scrise cu cerneală.

— Sper că n-ai de gînd să-mi mai citești ceva. Mă duc.

— Fără să fi aflat secretul vieții liberate de păcatul originar ?

— Literatură. Literatură proastă. Rămâi sănătos.

— Stai ! numai un pic.

Și îi zvîrli carnetul. Silion îl prinse din zbor. Pe copertă sta gravat cu litere de aur : Carnetul strategic pe anul...

— Ia loc și uită-te mai cu atenție. Un minut, ce naiba...

Silion se supuse. Nu era curios să afle mai mult, dar îl mai îndemna o slabă speranță să-l înduplece pe samsar să intervină pentru amînarea cambiei. Giuseppe îl urmărea. Cu satisfacție, desluși pe chipul lui Silion oarecare surprindere. În cele cîteva minute cît ținu cercetarea carnetului, Giuseppe exclamă de mai multe ori :

— Ei, vezi, ce-ți spuneam ? Așa-i că face ? E blestemul lui Adam înlăturat de pe cîmpul individului ? Pîinea cea de toate zilele, transformată în cozonac, fără sudoarea frunții... o oră pe zi, șase pe săptămînă.

Carnetul strategic cuprindea, în ordine alfabetică, o listă a căpeteniilor politice din industria și comerțul întregii țări. Numele, întreprinderea, capitalul, averea, trecutul, gusturile, temperamentul fiecărui individ, precum și sumele încasate de Giuseppe de la acesta pentru diferite agenții de publicitate sau de-a dreptul pentru

presă, societăți de binefacere, dimpreună cu data în-casării. Sillion citi la întâmplare : „Arnund Buchhalter, președintele soc. Abundența, cap. 50 milioane. Înalt. Burtoș. Blond. Ras. Ochelari. Pistru. Dinți falși. În-surat. 55 ani. Fumează pipă. Amator coniac. Îi plac țigăncile pînă la cincisprezece ani. Sobru cu dactilo-grafele : se teme de ochiul doamnei Buchhalter, melo-mană. Garsonieră în pasajul Imobiliara. Agent recrutor în materie de țigănci, secretarul său Cleante, bibliofil. D. Buchhalter : amator de cancanuri politice și alcoov. Ține să fie primit în lumea bună, pierde la bridge și pocher intenționat. Nervos dimineată, afabil după-a-miaza, seara grăbit. Vechi dosar clasat la parchet, ma-terie moravuri, o foarte vagă aluzie glumeată nu strică. De vizitat lunar, de atins trimestrial. Luat 50.000 la 22/XI...”

Lucu mai deschise la întâmplare carnetul strategic la diferite pagini și parcurse în diagonală alte asemenea texte din ele amuzante.

— Mulțumesc, rosti el, restituind documentul, cred că sînt destul de lămurit. Carnetul acesta e strategic pentru că evită greșelile în materie de psihologie și frecvență...

— Ai ghicit. Toată această lume, Giuseppe bătu carnetul de genunchi cu un gest de stăpîn, e tributara mea și nu-mi bat capul cu ea mai mult de o oră pe zi, afară de duminică. Vreau acum să o înscriu și în Arhondologie ; tributarii mei, politicieni și oameni de afaceri, vor fi veseli că îi voi înzestra cu cîte un arbore genealogic. Dar asta e materie care depășește consiliile de administrație, parlamentul, cercurile financiare și comerciale. Arborele genealogic e ca arborele

din satira a treia de Eminescu, el se înalță și umbrește întreaga țară. Poate hrăni, fără să-i pese, doi oameni ca noi, ani de-a rîndul. E de ajuns să începem, și continuarea e asigurată și plăcută : face *boule de neige*.¹ M-am săturat de publicitate, să știi de la mine că de cele mai multe ori publicitatea *frizează* cerșetoria și șantajul, îi datorez boala mea de inimă, numai dumitale îți fac această mărturisire. Pe oîță vreme Arhondologia e numai chestie de vanitate și, dacă prin imposibil întîmpini un refuz, nu face nimic ; sar în schimb zece nătărași să se boierească, fără să ne miogim și fără să exercităm asupra lor o delicată presiune morală, cum se face în publicitate. Nimeni nu te înjură de mamă în gînd, cînd i-ai trecut pragul.

Ca să poată vorbi liniștit, Silion și-aprinse o țigară :

— Și-ai vrea să mă înhăitez cu dumneata la porcăria asta ?

— Nici nu cerșim, nici nu amenințăm, unde-i porcăria ? Întrebă Giuseppe nevinovat. Iar dumneata te asociezi numai cu numele, și-am mai spus. Acela care lucrează pe teren sînt eu. Dumneata n-ai să apari de oît din cînd în cînd, în cazurile interesante, istorice, ca un *deus ex machina*. Poți să revezi și textele, să le dai cîte o întorsătură a condeiului dumitale măiestru. Strict în cadrul săptămîinii de șase ore, nici un minut în plus, fii fără grijă.

— Și oît crezi că poți scoate cu o asemenea meserie ? Te întreb numai așa „ca chestie“.

— Îți garantez un salar îndoit decît salariul pe care l-ai avut la Forul Constituțional și pînă într-un an o sumă ou care să-ți răscumperi via sau să-ți iei alta.

¹ Avalanșă.

— Văd că viei mele i-ai pus cruce. Aici ai vrut să vii cu vorbăria asta. Eu nu renunț la vie. A mea a fost, a mea va fi.

— Eu nu sînt proroc. Dar pot să mă rog lui Dumnezeu. Pentru că nu văd altă ieșire decît să te pui pe lucru, mai ales acum cînd mama dumitale a rămas pe drumuri, mă ierți că mă ating de aceste chestiuni dureroase, ai însă de îngrijit un suflet de om ! *Charge d'âme.*

Cu o înverșunare strunită, Silion strivi și iar strivi țigara pe fundul scrumierei, apoi se ridică din nou. Cearcăne albastru-închis îi măreau privirile.

— Nu-mi dai nici un răspuns, domnule Silion.

— Ca să fiu sincer, ți-aș da mai curînd o pereche de palme, domnule Giuseppe ; dar mă tem că începînd, nu m-aș mai putea opri. Consideră-te plesnit și rămîi cu bine.

Giuseppe tresări. Palid și schimonosit.

— Rușine ! gîfii el, rușine !

Trase aer în piept și continuă cu o voce sugrumată :

— Sînt un om bolnav : faci un abuz de putere.

Silion înălță din umeri și dădu din nou să plece.

— Dumneata faci teatru : e mai rău.

— Eu știu de ce mă disprețuiești, gemu anevoie Giuseppe, pentru că sînt urît. Te întărită urîțenia mea. Ești ca un copil sălbatec și crud cînd prinde un broscoi. Și te crezi superior. E o bază șubredă ! sughiță Giuseppe, șubredă !

Căzu în perne. Fruntea i se brobonă de sudoare : privirile înspăimîntate i se ațintiră în gol. Vroia să spună ceva. Din gîtlej scotea numai scîncete scurte și înecate. Cu un gîfîit lugubru se căznea să respire. De durere figura i se schimonosi.

Izbucnită, criza se desfășură cu violență. Giuseppe se îneca, înghițea, încerca pe apucate să vorbească.

— Fiolele ! gemu el și se uită deznădăjduit în jurul lui.

Urmărindu-i privirea, Silion descoperi fiolele într-un sertar, rupse una din ele și i-o oferi bolnavului. Mirosul pătrunzător și subtil al eterului se răspîndi în odaie.

— Fii liniștit, domnule Giuseppe, fii calm, nu e nimica... eu sînt de vină.

O jumătate de ceas Silion stătu la căpătîiul lui Giuseppe, slujindu-l cu fiole și cu vorbe de îmbămbătăre și de părere de rău, pînă ce bolnavul se liniști și treptat se întremă, pînă ce îi trecu pe deplin criza. În sfîrșit, privirea i se însenină, respirația se îndesni, se făcu normală.

— Îți mulțumesc, domnule Silion, oftă Giuseppe : n-ai fugit și nu te-ai speriat. (Îi vorbea cu o voce slăbită și întretăiată.) Se întîmplă uneori să fie lîngă mine cîte un idiot care-și pierde capul, dă alarma, de cred că mi-a sunat ceasul... Dumneata m-ai susținut de minune, calm și ferm, ca un doctor...

— Te rog încă o dată să mă ierți, reluă Silion.

— D-aia cred eu, îl întrerupse Giuseppe, că sîntem sortiți să lucrăm împreună. Arhondologia ! Dacă ții într-adevăr să te iert că era să mă trimiți pe lumea cealaltă, promite-mi că ai să te mai gîndești.

Silion făcu o superbă tentativă :

— Promit orice, numai să-mi obții o amîinare.

Giuseppe tăie aerul cu palma :

— Nu pot. În schimb promit că după un an, un an jumătate de colaborare ai să-ți răscumperi via.

— Un an jumătate !

— Ca mîine trece !

Cele din urmă răspunsuri, Giuseppe le dăduse aproape mașinal, cu gândul parcă aiurea. Chipul lui căpătase o expresie nouă, un câine de pază care prinde cu urechea un zgomot perceptibil numai lui. Se auzi ușa din vestibul. Giuseppe își stăpâni o tresărire.

— Iat-o, suspină el, cine știe de unde vine. Silion se îndreaptă grabnic, plin de o hotărâre bruscă.

— Te las, îl vesti el, sînt în mare întîrziere.

— Nu înainte de a face cunoștință cu nevastă-mea, decretă Giuseppe.

În prag apăru o femeie înaltă și tînără. Formele-i robuste păreau cam la strînsoare într-un taior de fan-tezie. Roti prin încăpere o privire de șef de patrulă :

— Iată-mă, papicuț, salută ea cu o însuflețire voită.

Se vedea că nu se îndoiește că simpla ei sosire acasă însemna pentru fericitul consort o răsplată din cer. Într-o față oacheșă cu pomeții proeminenți străluceau ochi oblici și vioi, al căror verde-cenușiu răspundea cu violență buchetului de violete artificiale înfipte dimpreună cu o tichiuță de paie în vârful părului ei negru și bogat.

Giuseppe se uită ostentativ și în tăcere la ceas.

— Am întîrziat, papicuț ?

— E două și douăzeci și șapte ! fu răspunsul lăbărtat și răgușit dat acestei răzgîiate și naive întrebări.

— Ai mîncat ceva ? se interesă cu precipitare și alarmă nou-venita.

— Cît p-aci, mormăi alene Giuseppe, să iau o gustare din trupul și sîngele Domnului.

Ochii mici verzi se dilatară a mirare îngrozită, între genele lor încâncate cu funingine grasă de rimel.

— Ți-a fost rău, papicuț ?

Dintr-un pas fu lîngă el, își lepădă pe divan poșeta și mînușile, îi netezi fruntea și-și trecu mîinile prin

părul lui rar, îi pipăi pulsul, îi îndreptă gulerul pijamalei cu gesturi repezi de maimuță. Părea de două ori mai înaltă decât Giuseppe.

— Papicule drag !

O îndepărtă cu o mână moale și în glas cu răsfăț întristat :

— Nu-i nimic... a trecut ; domnul Silion m-a salvat ; mai calm și mai energic decât un medic... dar puteai să-ți aduci aminte că domnul Silion e la noi.

Îndreptase spre Silion un arătător obosit și grăsun. Silion se înclină, doamna Giuseppe îi surmise într-un moșait electric care făcu să-i tremure pe creștet firicelele de violete.

— Poate că domnul Silion ar fi luat masa cu noi ? îi impută Giuseppe.

Doamna sări în picioare.

— Nu, vă rog, nu, se apără Silion aproape speriat, sînt invitat la...

— Sau măcar un aperitiv, corectă Giuseppe, iar tu umbli haihui la ora cînd gospodinele...

— Dar tocmai pentru că te știam cu domnul Silion, papicule, protestă doamna Giuseppe, mi-am luat orice grijă ! Tu singur mi-ai dat voie să mă duc la Buftea ; am fost la aniversarea liceului de la Buftea, îl informă ea pe Silion.

— Pînă la două jumătate ?

— Sînt douăzeci de kilometri de șosea mizerabilă.

— Cine știe cu ce hăidăi te-ai oprit pe la vreo circumă, la aperitiv... pe oînd eu îmi trăgeam sufletul în brațele lui Silion. Adineauri cînd te-ai apropiat de mine duhneai a țuică.

— Ce hăidăi ? Care țuică, papicuț ? Domnul Silion are să te certe că maltratezi o femeie.

Se întorsese cu fața către Silion și cu o mimică în-suflețită și complice îl îndemna să intervină.

— Cine te-a dus în oraș ?

— De unde știi că m-a dus cineva în oraș ?

— Te cunosc eu : nu era să dai tu opt sute de lei taxiului.

— Trancviceanu, bătrînul. Vechiul director al liceului.

Termenii „bătrînul“ și „vechiul“ erau vădit strecurăți cu scopul să potolească temerile soțului.

— El ți-a dat țuica ?

— N-am băut nici o țuică !

— Duhnești !

Cu indignare, doamna Giuseppe se întoarse către Silion.

— Domnule, te rog, spune dumneata dacă miros eu a țuică sau a altceva. Uite !

Se apropie furtunos, îl apucă de ambele brațe și, deschizînd o gură mare de copil pus în fața medicului de gîlci, îi trimise tot duhul ei în plină față.

— Acum spune ! îl somă ea.

— Nu miroase a țuică ! atestă Silion uluit.

Giuseppe nu se dădu bătut.

— Cred că nu te-ai simți de loc la largul tău dacă te-aș ruga să-mi faci o mică dare de seamă a serbării : o mică și amănunțită...

— Bucuros, papicule ! întrepruse cu multă nevinovăție doamna Giuseppe. Își netezi rochița cu mâinile. Își luă un aer important și comic. Mai întîi corul liceului sub conducerea maestrului de muzică, al cărui nume din nefericire îmi scapă, a intonat imnul regal.

— Bineînțeles.

— Pe mine mă scuzați, interveni Silion, trebuie neapărat să plec.

Doamna Giuseppe sări :

— Vai de mine, domnule Silion, aperitivul în două minute a venit.

— Nu vă deranjați, mi-e imposibil. Nu vă supărați, trebuie să plec ; trebuie !

— Numai un singur minut, imploră doamna Giuseppe. Stai, domnule, nu fi urâcios, stai un minut să te cunosc ; de ani de zile papicuț mi-a excitat curiozitatea cu dumneata. Își împreună mâinile : *Bitte, bitte*, numai un minut.

— Poți să-i rezști ? întrebă Giuseppe demonstrativ. Stimată maestre, ești pierdut. Cu atât mai mult, cu cât prezența dumitale este necesară doamnei ca să iasă din încurcătură. N-am încotro. Trebuie să-i accept toate explicațiile. Și să nu-ți închipui că face risipă de ingeniozitate.

— Ești moșic, papicuț. Domnule Silion, sper că-ți vei face o idee justă despre mine. Dar trebuie să vii la țară la noi. Cum se face că papicuț nu te-a invitat încă ?

Rîse și trecu grabnic în camera vecină, lăsînd ușa deschisă ca pentru a nu întrerupe conversația.

— Ca să nu mă vorbiți de rău, explică ea.

Silion sta ca pe ghimpi. Ajunsese să creadă el însuși că e așteptat undeva. Când, într-un timp record, doamna Giuseppe se reîntoarce triumfal cu o tavă de farfurii, clondire și păhărele, Giuseppe păru că cedează dreptei judecăți.

— Evident, declară el, are și părțile ei : e harnică, sprintenă, econoamă ; dovadă aceste măslina pricăjite culese din sarcofagul lui Tutancamon. Dar să vezi cum are să ne stimuleze la întocmirea Arhondologiei. I-am vorbit și de proiectul nostru. În felul ei e o adevărată muză. Nevoile ei sînt atât de urgente și de inexorabile,

că dau din colț în colț numai să le satisfac. Prosper și mă ruinez simultan.

— Ai să colaborezi cu papicuț la Arhondologie ? se gudură doamna Giuseppe în al nouălea cer. Sînt încîntată că am să vă pot fi de folos. Am să vă cer bani tot mereu, ca să nu leneviți niciodată. Dar să știi un lucru : în escrocherii nu mă bag. E specialitatea voastră. Eu nu știu, n-am văzut !

Turnă țuicile și ridică țoiul.

— *Prosit !*

Ciocniră și dădură pe gît. O țuică apoasă, gustări uscățive și firave, bucăți de brînză pălită, ca niște tomuri vechi. La al doilea rînd, doamna Giuseppe închină pentru sănătatea vechilor prieteni deveniți asociați în regulă și pentru succesul moral și material, că una fără alta nu se poate, al Arhondologiei Romîniei Mari. Un entuziasm subit îl făcu pe Giuseppe să se ridice ca să ciocnească în picioare.

— E aproape o sinucidere ceea ce fac, declară el, mă scol din pat abia înviat din morți și torn în mine două țuici una după alta, dar ce-are-a face ? Mor pentru un ideal.

De teamă să nu strice cheful soților Giuseppe și să nu prelungească ședința într-o inutilă discuție, Silion nu avu tăria să schițeze nici cel mai slab protest, nici să facă cea mai sfioasă rezervă. Ciocni, deșertă și bătut în retragere, escortat de-a lungul coridorului uscat ca un pod și plin de izul de rîntaș, pînă la scara cu rampa unsuroasă, de perechea inegală și încîntată. Coborî vertiginos.

— Și nu uita că ești invitatul nostru la fermă, o mai auzi o dată pe doamna Giuseppe strigînd din înaltul palierului. Înălță privirea și o văzu ca dintr-o fîntînă, cu sîinii rezemați voluptuos pe balustradă și re-

liefați în două valuri moi prin bluză, cu obrații rumeni, figura zâmbitoare. Părea veselă că a răscumpărat printr-un succes o scenă conjugală.

Se duse la Poșta Centrală, unde funcționarii se reîntorseseră la lucru, și trimise mamei sale o telegramă. Ar fi fost mai bine să se repeadă el însuși pînă la vie, gîndea, sau cel puțin să o cheme la București. Sau măcar o sorisoare, ar fi fost mai potrivită decît o telegramă. Dar nimeni nu era mai oredincios decît Silion legii străvechi a celui mai mic efort.

Dintr-o scrisoare a doamnei Ana Ulmu către Lucu Silion :

„M-am trezit dintr-un somn greu, în toiul nopții, și cel dintâi gând ai fost tu. Nu-mi dădeam seama cât dormisem, nici unde mă aflam, eram însă într-un loc și într-un pat străin. Mai respira cineva în întunec pe lângă mine, am deslușit aceasta după câteva clipe, dar nu mi-era de loc teamă și nici nu doream să știu cine e. Gîndul la tine mi-era de ajuns, era odihnitor ca o candelă într-un colț de odaie și nu-mi trebuia nimic mai mult. Puteam rămîne așa, cu ochii în tavanul spălăcit, să plutesc la nesfîrșit, fără să aștept nici ziua, nici vreo lămurire, fiindcă respirația ușoară și liniștită a celui adormit pe aproape nu mă turbura de loc. Pe urmă, treptat, ca un val, viața a început să crească în mine, cu tot felul de ameteți și suspine. Mă gîndeam totuși mereu la tine, fără să-mi fie dor, gîndul acesta a devenit însă dureros, s-a legat de o mare suferință necunoscută, de care mă căzneau să-mi amintesc fără să prind nici un amănunt ca să știu de ce sufăr și de

ce tot mereu îmi vine să plîng. Era ca și cum am pierdut ceva, o mare pierdere, copilăria sau glasul și chipul mamei. Cel adormit aproape de mine trebuie să fi făcut vreo mișcare în somn, răsufierea lui s-a înăbușit o clipă și am auzit-o apoi ca pe un suspin. E poate curios că suspinul acesta m-a lămurit că tovarășul meu de singurătate nu respira culcat, ci așezat în vreun jilț, era, adică, un suspin de sus în jos, un suspin vertical, nu știu cum de-am avut această impresie. A fost de ajuns ca să mă trezesc de-a binelea și să-mi aduc aminte de tot. Pentru că cel ce respira în plină noapte, așezat și nu culcat, înseamnă că era de veghe pentru mine și asta mi-a amintit și de spital și de ceea ce a fost mai înainte și mai ales de ceea ce a urmat. Mi-am mai dat seama că era cea dintâi noapte pe care am dormit-o întreagă fără treziri metodice din două în două ore, și cu lumina stinsă, așa cum se doarme, fiindcă nu mai încăpea teama să adorm și să nu mă mai trezesc. Atunci un cuțit înghețat mi-a străpuns inima, era gândul că nu mai pot să mor, că sînt osîndită să trăiesc, să-mi amintesc tot ce țin minte și să îndur tot ce am îndurat. Nimic nu mă mai poate scăpa de această soartă, fiindcă nu mă mai simt în stare să reîncep, să mai fac o dată efortarea spre moarte, pe care am făcut-o și am greșit-o; nu din vina mea am greșit-o. E o prea grea și nemeritată pedeapsă viața care mi s-a dăruit cu sila. Lacrimile au început să-mi curgă șiroaie pe față și pe gît pînă în perne. Durerea mă strîngea de beregată și mi-am înăbușit hohotele ce se zbăteau în mine, de frică să nu se trezească infirmiera din fotoliu și să-i rabd din nou îngrijirile searbede. Ce putea ea pricepe? Și mi-am mai adus aminte, fără nici o altă trecere, că ai avut foarte mare grijă să-ți iei asupra-ți cheltuielile sanatoriului, da, în

restricția mea m-am gândit totmai la acest comic amănunt și mi-a venit să râd cu hohote, un râs care mă încorda și mă zguduia în pat, din creștet pînă în tălpi, ca un fior de friguri. Deoît râsul acesta bezmetic, era mai bun plînsul cu durerea de adineauri, îl înduram mai ușor, fiindcă nu-mi pierdeam șirul gândurilor și nu mă pierdeam într-un fel de spasm al inconștienței. Ai avut deci grijă să achiți nota, asta e tot ce ai găsit cu cale să faci, ca să nu-ți pierzi ideea de tine că ești un perfect *gentleman*, mai ales această idee, în mica ta criză, nu trebuia să o pierzi. Ți s-a părut că pentru asta o simplă factură e de ajuns. N-ai știut să găsești mijlocul care să îndrepte dezastrul revenirii mele la viață (văd că nenorocul m-a urmărit și cînd a fost să sfîrșesc), și nici măcar nu ai vrut să-mi spui sincer ceea ce nu pot să înțeleg, ceea ce te rugasem în lacrimi, sfîrșită de suferință, să-mi spui, să-mi spui ce te-a făcut să te porți cu mine (cînd mă aflam între viață și moarte și te chemam) cum nu te-ai fi purtat nici cu un cîine bolnav. Dacă mi-ai fi dezvăluit adevărul — oricît de crud, oricît de mizerabil — aș fi putut măcar să înțeleg, să te iert și chiar să mă resemnez. Dar să mai trăiesc cu obsesia cruzimii tale și a lipsei tale de scrupul, cu obsesia inexplicabilei și înfiorătoarei tale nepăsări și, pe deasupra, cu inima strivită sub călciul tău, cu un sentiment pe care, din nefericire, nici bunăvoința, nici sforțările, nici revoltele mele nu l-au atenuat măcar, mi-este cu neputință. Gîndește-te că am vrut să mor (te-ai întrebat cel puțin de ce am vrut să mor? Nu, nu te-ai întrebat, fiindcă ai socotit, pesemne, că era doar sacrificiul firesc al vieții mele adus existenței tale de idol), am vrut să mor numai pentru că într-o seară mi-ai spus politicoasă că nu rămîi noaptea ceea la mine, nu pentru că nu ți-ar

fi dor să rămii, dar fiindcă ești obosit. Am înțeles atunci că te-ai hotărât să mă părăsești. Am umblat ore întregi ca o nebună, cu o cumplită durere în inimă, și am înțeles că nu mai puteam trăi fără dragostea ta. L-am înțeles atunci — prea târziu — și pe Arghir, a cărui sinucidere mă indignase, mă revoltase, ca o jignire adusă mie, ca un atentat la liniștea mea, ca o slăbiciune demnă de dispreț, dar ce-i puteam face, și eram acum prea nenorocită ca să mi se facă, postum, milă de el. Gestul meu a fost serios, serios și sincer, numai soarta păcătoasă a făcut să fiu descoperită cu o oră mai devreme decât socotisem. Socotisem la maximum douăsprezece ore rezistența mea, așa, ca pe o absurdă eventualitate, ca pe o precauție inutilă, dar o socotisem totuși, fiindcă, mă cunoști și îți închipui că nu voiam să scap, să mă fac ridicolă, ca o comediană de mahala.

Care mi-a fost vina ? Că am crezut în vorbele unui om în toată firea ? Că am fost de bună-credință ? Puteam eu să-mi închipui că lacrimile tale nu erau adevărate ? Nici azi și niciodată nu voi putea înțelege în ce scop m-ai mințit. Cum puteam să mă îndoiesc că lângă mine ai găsit fericirea și extazul, când mi-o repetai și o simțeam în fiecare clipă ? Cu câtă căldură îți învăluiam în schimb sufletul, cu toate că eu n-am fost niciodată deplin fericită, fiindcă nimic nu mă putea face să uit că de îmbrățișările tale atârnă lanțurile celeilalte femei. Iar astăzi cum era să nu mă izbească, să nu mă nimicească încă o dată, de-abia ieșită din moarte, refuzul tău atroce de a veni la căpătâiul meu ? Dacă ai fi venit, dacă m-ai fi făcut să simt în tine cel puțin o părere de rău, numai atât, în sufletul meu nu s-ar fi dezlănțuit acea îngrozitoare revoltă și s-ar fi mîngîiat cu gândul unei renunțări, ar fi înțeles că

poate nu erai vinovat de nestatornicia ta, ar fi devenit mai simțitor la durerea unei surori care nici azi nu și-a revenit din lovitura ce i-ai dat. Dar ai avut cruzimea să mă lași să mă chinui pe îndelete, să mă lași să cad pradă obsesiei minciunii tale și revoltei zadarnice care mă macină. Cu câtă deznădejde am așteptat de la tine o destăinuire, o spovedanie care m-ar fi putut libera. Minte mi se clatină, și oricât m-aș strădui nu pot, nu pot să nu-mi otrăvesc fiecare clipă și să nu-mi sleiesc gândul, gândindu-mă tot mereu la ceea ce e pentru mine de neînțeles.

Am scris mult mai mult decât am avut de gând și fără scop și fără să urmăresc să te mișc — doar știu cât a putut nenorocirea mea să te miște — nu știu nici eu de ce am scris atât, mai ales că nimic nu mă îndreptățește să sper că mă vei citi pînă la urmă. Ar fi o efortare prea mare, și efortări n-ai făcut, în ceea ce mă privește, decât ca să mă faci să cred în dragostea ta. Ce mizerie. Și de câtă bestialitate ești în schimb în stare. Îmi dau seama de asta cînd îmi amintesc ceea ce am aflat cu certitudine, că anume, în chiar clipele în care eu mă trezeam și te chemam, tu alergai la căpătîiul celeilalte. (Pesemne să te rogi de iertare.) Nu știu cum de nu m-am golit într-o singură clipă de dragostea mea pentru tine, cînd am aflat totul. Nu știu cum de mai pot sta locului, cum de mai pot trăi, cum nu mă spulberă în neant revolta și suferința din mine. Viața mea nu mai poate continua, și continuă. Mă lupt să-mi îndur disperarea și nu știu pînă la urmă care va fi sfîrșitul. Și mă mai lupt să nu mă mai răzbun pe tine, așa cum mă îndeamnă sîngele și gândul meu batjocorit. Ce rău ți-am făcut, ce interes meschin, josnic și drăcesc te-a îndemnat să mă minți, ca să mă aduci unde m-ai adus? Cum de ai mai putut să te

Întonci să cruți prin gingășiile tale perverse numai pe
acea femeie prefăcută care, pentru a te înlănțui de
patul ei veșnic, te-a făcut să crezi în superioritatea ei ?
Ce lesne e să fii superior când în loc de sentiment ai
numai planuri și socoteli. Sînt sigură că te-a și iertat
pentru greșelile tale pe care i le-am adus la cunoș-
tință prin scrisoarea mea, numai din perversitate, bine-
înțeles — te-a iertat pentru că în superioritatea ei a
și calculat avantajele unei iertări. Iar pentru libertina
cealaltă care dă buzna la tine din când în când ca un
bețivan într-un bordel și care s-a oferit să te con-
soleze (sînt mai bine informată decît ți-ai putea în-
chipui) și ai urmat-o ori de cîte ori ți s-a oferit...
ah, nu cer monstrului care se cheamă Dumnezeu să te
pedepsească, fiindcă știu că nu pedepsește criminali ca
tine, dimpotrivă, dar nu știu de nu-mi voi face singură
dreptate, nu știu dacă voi rezista ispitei de a mă răz-
buna, dacă mă voi putea împotrivi gândului îngrozitor
că pe cînd eu sufăr mii și mărunte morți, tu îți duci
mai departe viața pe lîngă cele două mizerabile femei.“

*

Lucu fu răscolit adînc la citirea scrisorii acesteia,
care firește că pe un cititor indiferent nu l-ar fi miș-
cat oțuși de puțin.

În ciuda amenințărilor și a blestemului nerostit care
străbăteau printre rînduri, el se vedea iertat pentru
răul făcut și se socotea liber de-acum încolo de orice
îndatorire. Vedea bine că Ana nu aflase și nici măcar
nu bănuia că scrisoarea ei dintîi, prin care își împăr-
tășise Laurei hotărîrea de a-și pune capăt zilelor și
prin care, totodată îi dezvăluise felul de viață, cu
minciunile și apucăturile lui Sillion, nu ajunsese în

căvenitele mâini. Fără îndoială că, în restriștea ei, își găsisese o mîngîiere rea în aceea că prin denunțul făcut o smulsese pe Laura din visul de iubire neprihănită în care o legănasese el. Ar fi fost foarte primejdios ca Ana să bage de seamă că acest lucru fusese evitat și desigur că revolta ei n-ar mai fi cunoscut margini. Pentru că ar fi constat că în cele cîteva ore, tragice pentru ea, singura grijă a lui Lucu a fost să pună mîna pe scrisoare și să o ascundă Laurei, a cărei liniște trebuia cu orice preț pusă la adăpost. Da, el luase cunoștință de cuprinsul scrisorii, știa că în clipele cînd o citea Ana se omorîse, sau cel puțin zăcea pe undeva în nesimțire — o cunoștea destul de bine ca să nu se îndoiască de cuvîntul ei. Și totuși nu alergase să o scăpe, nu dăduse el cel dintîi alarma, ci dimpotrivă, un străin, Jean Baudat, o găsisese aproape neînsuflețită și o salvase. Deci Lucu așteptase neturburat, sau în tot cazul, foarte stăpîn pe sîne, ca moartea Anei să se săvîrșească, așa precum ea însăși dase de știre. Sau chiar dacă nu așteptase cu dinadinsul această moarte, lăsase în orice caz ca întîmplarea singură să hotărască de soarta Anei, fără ca el să sară în ajutor, el care știa ce se petrece. Se făcuse complicele ei, tăcut și neștiut, în hotărîrea ei de a-și lua viața, fiindcă era de netăgăduit că moartea ei însemna pentru el o încurcătură mai puțin. Pe urmă firește că ar fi plîns-o cu lacrimi amare și ar fi și uitat-o, ca un criminal feroce și duios ce era. Nu încăpea îndoială, pentru Lucu, că aceasta și nu alta ar fi fost judecata prăpăstioasă a Anei Ulmu, dacă s-ar fi întîmplat să afle de soarta scrisorii ei. Nici un argument, nici un jurămînt nu l-ar fi apărut în oohii de voință și de patimă ai Anei de această înviuire care acum îl străbătea cu un fior de gheață. Mai mult ca oricînd trebuia să vegheze ca Ana să nu afle

de îndemînatecul, de nevinovatul și îndreptățitul lui amestec, altminteri tot zbuциumul prin care trecuse ar fi fost în zadar, totul ar fi reînceput de la capăt. Liniștea și libertatea lui recîștigată depindeau numai de păstrarea tainei lui. Plănuia să plece cu Laura undeva în provincie, să se ascundă o bucată de timp, dar greutatețile călătoriei i se părură de neînvinș. La drept vorbind, libertatea de care se bucura nu i se arăta tocmai deplină, de vreme ce grele și noi îndatoriri îl așteptau lîngă Laura. Dar calea vieții i se netezise, nu i se mai înfățișa dezbinată în două poteci deosebite care îl cereau deopotrivă. Se întorsese cu vremuri lungi înapoi, la ziua cînd se gîndea să-și simplifice și să-și refacă existența, cînd tinerețea lui se mai bucura de farmecul clipei, cînd „amiaza se răsfața în hamacul de aur al toamnei“, își aduse aminte cu duioșie de această frază care îi purtase noroc. Aerul devenise mai respirabil, căpătase alt gust.

Reciti de mai multe ori misiva primită, ca să se întărească în credința lui că e o scrisoare de bun rămas. Pentru el, fiecă cuvînt al Anei avea felul lui de a fi rostit, îl auzea în gînd, cu glasul și cu accentul Anei, și flacăra ei îl cuprindea la fel ca și altă dată. E limpede că îl mai iubește încă și, cu toate că o astfel de dragoste nu mai e potrivită pentru el, își mărturisește înșă că e bine să fii iubit așa. Cine știe dacă nu va mai avea nevoie firea lui, cîndva, de clipele de foc pe care le-a trăit cu Ana Ulmu. Poate că mai tîrziu vor ști amîndoi să trezească, într-o efemeră văpaie, jarul păstrat sub cenușă. Vor fi atunci ca doi înțelepți care nu uită că jocul cu flacăra e primejdios mai ales pentru copiii bătrîni. Știința lor înfiripată de amintiri, din suferinți, are să-i facă stăpîni pe acest joc, are să le arate legile lui, marginile îngăduite și

răstimpul cuvenit. Regretul i se va adăogi să-i sporească farmecul când ei se vor mai întâlni să învie în chip vremelnice trecutul. Un trist surîs înlocuiește îndea ajuns plînsul zadarnic, o tumultuoasă comemorare arată, ca o simfonie, că semnele păstrate în suflet nu dau alcătuire unui text mort.

Astfel, în trecerea zilelor, cugetul lui Lucu se leghăna în visuri potrivnice. Zile fără de frământări urmară, zile de liniște, pentru că Lucu nu mai avea nimic de ascuns acum. Timpul se încetinise ca o apă ajunsă într-o matcă încăpătoare. Lucu putea să se miște în voie și, când serile își lua rămas bun de la Laura, pleca fără născociri și fără grabă. Asemenea tihnă nu mai cunoscuse de mult, aproape din vacanțele de altădată. Era totuși în căutare de știri despre Ana. Servitoarea doamnei Ulmu îi aducea la cunoștință tot ce se petrecea. La început veștile l-au lăsat nepăsător. Le-a primit totuși, fiindcă și-a spus că nu din curiozitate urmărea mișcările Anei, ci numai pentru a-și apăra liniștea lui și a Laurei. Mai întâi fu mulțumit de cele ce aflase, avu chiar un surîs ironic, aproape un rînjete de satisfacție și dispreț : Jean Baudat devenise o finele devotat, îngerul păzitor al Anei. „Iată unul, își zicea Lucu, care calcă pe urmele fericitului Arghir.“

În curînd, Ana Ulmu, vindecată de-a binelea, părăsi sanatoriul și se întoarse acasă. Lucu nu mai găsi cu cale să-l caute pe Baudat să plătească ce mai era de plătit. Socotea că răspunderile trecuseră pe seama rivalului și că, de la o anumită dată, reședința la sanatoriu a doamnei Ulmu însemna un lux și un răsfăț care nu-l mai privește. Atît ar mai lipsi : să-și asume cheltuielile unui duo, ale unui început de lună de miere într-un imaculat cadru de spital. Trimise totuși un uriaș buchet fără să-l facă însoțit de nici o carte de vizită.

„De ce nu mă astîmpăr“, se întreba nedumerit de propria lui faptă. Ar fi trebuit să o lase în pace, în așa fel încît să fie dat uitării, și cînd colo se apuca să zgîndăre o rană de-abia închisă, fără să aibă nici un gînd cinstit de întoarcere, nici un fel de gînd. Se căznea să priceapă că Ana nu-i mai aparținea, că ieșise din viața lui ca dintr-o casă părăsită. În zădar. Se purta ca și cum ar fi păstrat un drept asupra ei, un drept draconic de amant gelos.

Uneori o uita cu totul. Se minuna el singur cît de deplin o uita, era ca și cum nici n-ar fi cunoscut-o. Dar pe neașteptate, în după-amiezele solitare la el acasă, i se făcea dor de Ana, o aștepta să intre pe ușă, o vedea intrînd, și-o închipuia sosită la el. Clondirul de Hennessy se golea treptat dinaintea lui, pe măsură ce obrajii lui se înflăcărau și îi sticleau ochii. Cît p-aci să creadă în puterea lui de a o ademini cu gîndul, de a o aduce pînă în pragul ușii. I se părea chiar de mirare că nu-l simte și nu dă ascultare chemării lui, cum e oare cu putință ca ea să trăiască undeva în liniște, fără să se turbure de gîndul lui săgetat cu deznădejde înspre ea? „Toate acestea, își zise într-un rînd, sînt frămîntările bolnave ale nehotărîrii și ale lașității.“ Se uită la ceas. E ora de siestă oînd Ana dormitează cu telefonul la căpătîi. Lucu îi telefonă, ascultă și numaidecît puse receptorul în furcă. Îi răspunsese vocea de tenorino răgușit a lui Jean Baudat. „Își iau mesele împreună“, constată Lucu, cu amara satisfacție a bărbatului sacrificat într-un schimb pe care-l socotea nedemn de el. Mai telefonă o dată și trebui din nou să închidă fără să dea răspuns. Baudat părea că stă de strajă la aparat. Vreme de un ceas, Lucu se constrînsese să aștepte plecarea cerberului. Și încă o dată, cu încăpăținare și emoție, telefonă.

— Sînt eu, exclamă el, recunoscînd glasul de răsfăț al Anei.

— Care eu ?

— Eu, eu ! (Cum era oare cu puțință să nu recunoască dintr-o dată glasul bărbatului iubit ?) Ana, tu ești ? Nu știa ce are de spus. Vreau să te văd, Ana. La capătul firului o respirație ușoară, o ascultare poate dușmănoasă, poate numai emoționată. De ce nu răspunzi, Ana ?

Auzi receptorul trîntit cu oarecare violență la locul lui. Refăcu numărul, nevrînd să creadă într-o întrerupere voită, și așteaptă : dincolo nici un apel, numai ascultare mută.

— Alo ! făcu Lucu intimidat.

Telefonul se închise în chip cu totul demonstrativ. Lucu stăruie. Iară și iară. Mereu același fel de răspuns.

Zilele următoare, la răstimpuri, Lucu își mai încercă norocul la întîmplare. La primul apel răspundea glasul Anei, apoi numai pocnetul metalic al aparatului care i se închidea ca o ușă în nas. Cînd își repeta chemările în serie, telefonul Anei nu mai răspundea de loc. Lucu clocotea de o mînie copilărească. Îi părea rău că se descoperise astfel în fața Anei și mai cu seamă a lui Jean Baudat. Îi era ciudă că se purta așa cum n-ar fi vrut, că își nesocotește propriile hotărîri, că e stăpînit de vanitate și de dorinți și că nu e în stare să vrea cu dinadinsul altceva decît a satisfacție trecătoare. I se părea că cei doi adversari de la capătul firului își bat joc de el, așa cum și merită. O dată, după o asemenea lungă serie de apeluri fără rezultat, auzi vocea lui Jean Baudat, o voce părintească plină de dojană :

— Ah, tot dumneata ești ? Haide, nu mai fi copil, e rușine : *Calmez-vous, monsieur !*¹

Sîngele îi năvăli pînă sub rădăcina părului. Chemă din nou și, la răspunsul lui Baudat, răcni :

— *Salaud !*²

Celălalt tăie în tăcere, fără grabă, ca și cum ar fi vrut să arate că din partea lui Lucu nimic nu-l mai poate supăra, și nimeni nu-i mai răspunse cînd, rușinat și ridicol, încercă, de repetate ori, să reia contactul întrerupt.

Jocul începuse să-l obsedeze. I se întîmpla să telefoneze din oraș, alteori, pe furiș, chiar de la locuința Laurei, sau noaptea, în orele de insomnie. Într-o zi îi răspunse o voce necunoscută.

— Acesta nu mai e numărul casei Ulmu, îl lămuri vocea, s-a schimbat.

Pe loc, Lucu telefonă la centrală și ceru numărul telefonic al Anei, cel nou.

— Secret ! fu răspunsul centralei.

Orele, zilele, nopțile treceau pentru Lucu risipite în această luptă mărunță, care îi absorbi toată luarea-aminte și toate eforturile lui, încordate spre un scop — își da seama — de nimica toată. Făcu demersuri să pătrundă secretul telefonic al Anei, și pentru acest lucru se duse la prieteni pe care nu-i mai văzuse de mult și care se uitară la el zîmbind. Dar trecerea de care se bucura n-a folosit la nimic. Încercase, firește, și prin femeia de serviciu a doamnei Ulmu, dar nici ea nu i-a fost de nici un ajutor : teamă sau într-adevăr neștiință ? În schimb, prin ea a prins de veste că se hotărîse căsătoria lui Jean Baudat cu Ana Ulmu. Cu toate că se așteptase la aceasta, Lucu a aflat că lu-

¹ Liniștiți-vă, domnule !

² Ticălosule !

crurile nu s-au petrecut atît de ușor, că săptămîni de-a rîndul Ana s-a împotrivit stăruințelor pasionate ale lui Baudat. El s-a rugat, a plîns, a amenințat că își pune capăt zilelor. I-a mărturisit Anei că de luni și luni de zile e îndrăgostit de ea, că și-a petrecut nopți întregi, în genunchi, cu urechea lipită de peretele despărțitor, dincolo de care Ana se desfăta în brațele celuilalt, că a pîndit fiecă zgomot, fiecă șoaptă, că a fost cumplită suferința acelor întunecate ore în care adesea crezuse că e pe cale să-și piardă mințile. Pînă la urmă Ana s-a înduioșat. Jean Baudat o acoperă cu daruri, e de altminteri mult mai bogat decît arată. A și scris în Franța părinților lui, care și-au dat binecuvîntarea prin poștă. A rămas hotărît că vor face căsătoria civilă la București și vor pleca la Paris pentru ceremonia religioasă. Pînă atunci Ana trece la catolicism, ceea ce înseamnă că și părinții lui Baudat sînt oameni cu stare. În vederea botezului, care se va face într-una din diminețile următoare la catedrala Sf. Iosif, Ana se străduie să învețe crezul pe de rost pe latinește. Seara, soții vor da o recepție în cerc restrîns la *tante* Adela, o mătușă a doamnei Ulmu. Lucu și-amintea că a cunoscut-o o dată, dar că a ocolit-o cu dinadinsul și cu toate că fusese invitat nu s-a dus să o vadă, tocmai ca să nu intre în legături de familie. Era o bătrînă înaltă, cu părul ondulat și alb, și Ana se mîndrea cu această rubedenie, pentru că avea o casă arătoasă pe Plantelor și îi făcea cinste cu felul ei de a se înfățișa și a primi.

Cum oare a izbutit Baudat să mai pună și condițiuni confesionale după ce a cerșit în genunchi mîna Anei și cum ajunsese Ana să le primească? Desigur că s-a petrecut o schimbare acolo. Lucu nu-și lămurea lucrurile decît prin aceea că Ana devenise metresă lui

Baudat mai înainte de a-i fi soție. Cu bruschețea nepăsătoare a celui care pune o întrebare penibilă pentru el, Lucu căuta să afle ceva amănunte: încă o dată servitoarea nu putu să-i spună nimic. Silion fu încredințat că găsisese adevărata pricină a ceea ce numise el o răsturnare de roluri și faptul împlinit îl durea. Ar fi vrut ca Baudat să treacă și el prin amănările care l-au dus pe Arghir la spânzurătoare, sub același pretext al formalităților civile și religioase. Cât p-aci să pretindă că Ana numai lui putea să-i fie femeie fără felicitările primăriei și fără binecuvântarea bisericii. Un adevărat scandal, această ușurință a doamnei Ulmu față de Baudat. A făcut-o oare fiindcă n-a putut să-i mai reziste, sau numai ca să facă pasul hotărâtor care o desparte de Lucu? Totul în funcție de el: Lucu nu poate vedea lucrurile altfel. Cu toate că maimuțoiul opărit, cum îl numește acum pe Baudat, are avantajul tinereții: e cu cinci ani mai tânăr decât el. E tocmai la vârsta oînd ți se iartă o înfățișare mai ștearsă. Și după ce ți s-a făcut supremul dar al virtuții femeiești, ce mai înseamnă o simplă schimbare de confesiune?

Aștepta, se informa, sta la pîndă. Se socotea înțeleștat într-o luptă fantastică în care numai gândurile adversarilor se căutau, se pipăiau ca niște săbii. Dar poate toate acestea se petreceau numai în închipuirea lui, iar cei doi logodnici, însingurați în fericirea lor, nici nu-și mai aminteau de el. A fost ispitit să meargă la catedrală, la botezul Anei. Și-a zis că se va afla într-o situație de melodramă. Socotea că botezul acesta face parte din cununia solemnă a doamnei Ulmu, așa cum un preludiu face parte dintr-o simfonie. Se stăpînea cu greu să nu facă vreo faptă necugetată. Cu ochii închiși de furie, se vedea pălmuindu-l pe Baudat,

silindu-l să renunțe la căsătoria lui cu Ana, așa, prin simplă teroare fizică, printr-un „așa vreau! așa fac“ al celui mai tare. Ca pe un copil prins asupra faptului interzis, l-ar fi înghesuit și îngenuncheat. Nu și-ar fi luat nici o răspundere, nici un angajament: ar fi zdrobit numai acest plan de căsătorie, ca pe un vas spurcat, numai așa, din toanele răzbunării. Și s-ar fi depărtat, ridicând din umeri, ca un învingător care s-a luptat prea puțin, înălțat din nou în gândurile Anei Ulmu, care-l vede astăzi micșorat, ridicol și terfelit. Dar n-a făcut nimic. Rânjea: nu se găsea în stare nici măcar să-și piardă capul, pentru câteva minute de faptă bărbătească.

Aburi de ploaie umpleau amenințători seara caldă de iulie. Deasupra naltelor acoperișuri de zinc nu se mai vedea nici o stea. Lucu aștepta într-o mașină de piață, oprită într-un colț de bezne, peste drum de casa luminată a mătușii Adela. Ședea în față, lângă Coman, fostul său șofer și actualul stăpîn al „Ford“-ului său de altădată, pus astăzi pe piață. Îl chemase, potrivit unei vechi învoieli, aproape uitate, iar Coman se grăbise să răspundă la apelul patronului din tinerețea lui dintîi, bucuros să ia parte, ca spectator, la vreo aventură, ca pe vremuri. Ora tîrzie a întîlnirii îl îndreptățise să creadă că nu putea fi vorba de altceva. Amîndoi începuseră a găsi cam lungă așteptarea. Nu mai aveau să-și spună nimic. Fumau țigară după țigară, aruncînd cîte o privire plictisită spre fațada, încremenită între lumini atît de multe, că păreau festive, a locuinței Adelei. Cu o voce arsă de suferință, Sillion povestise fostului său șofer tot ce avea de povestit și îi spusese și scopul venirii lor aci. Coman era mai degrabă dezamăgit. Socotise că fusese deranjat pentru prea puțin lucru, dar se resemnase dintr-o rămă-

șiță de afecțiune și respect. Lucu nu voia alt decît să vadă fără a fi văzut. I se părea că viața se depărtase de el, într-un cortegiu de nuntă, și nu-i mai rămînea decît să-l urmărească cu ochii, pînă se pierde în noapte. Într-adevăr, azi, înainte de amiază, Ana Ulmu și Jean Baudat se căsătoriseră la primăria piața Amzei. Servitoarea Anei îl informase din vreme. Iar seara, casele tantei Adela se deschideau în cinstea mirilor, la a căror plecare Lucu ținea să fie de față, ca să se încredințeze bine, în sufletul său, că pentru el povestea s-a sfîrșit. Din pornirile nimicitoare, stîrnite de închipuirea lui întărită, nu mai găsea în el nici o urmă. Resemnat și abătut, aștepta momentul suprem cînd un pumnal răsucit în rană îl va face să înțeleagă ceea ce mintea lui nu poate realiza. Clipele treceau, provizia de țigări scăzuse simțitor, lămpile electrice scînteiau egal și nepăsător în noapte. O ploaie mărunță și calduță de vară prinse a răpăi pe frunzișul tăcut și întunecat al aceluia carter de grădini. Rău venită această ploaie : cei din casă vor trebui să aștepte pînă o sta.

Departe, un orologiu bătut miezul nopții. Șoferul dormita discret la volan. Ploaia încetini. Corul sfios al buranelor se ridică încet, ca într-un orașel de provincie. Silion îl ascultă. Stăpînea risipirea orașului întunecat prin întinderea nopții, așa cum la țară, corul nevăzut al broaștelor umple bolțile văzduhului. Și deodată un val de lumină îl depășe, smulgîndu-l din nostalgia lui ascultare. La casa mătușii Adela se aprinsese încă un rînd de lumini. Grădina sumbră de pînă acum se ivi, străvezie. Frunză cu frunză, în urzeala rară, subțire și strălucitoare, a ploii.

Ușile dinspre scara de recepție se deschiseră deodată pe un fundal de purpură din interior. Ana Ulmu apărură cea dintîi. Ochii ei negri și umezi se dădură nopții, măsurînd-o. Oprită în cadrul ușii, amintea de ctitorița zugră-

vită în stîncă vechiului schit. Făcu doi pași și se întoarse spre intrare. Jean Baudat, cu capul gol, în ținută de gală, ieși de-andaratele, ploconindu-se. Apoi dădu Anei brațul, destinse cu un gest de scamator clacul pe care-l ținea în mîină și se acoperi. Ajunși sub poartă, în fața trotuarului, se opriră. Cu nările în vînt, cu fața spre cer, Ana adulmecă ploaia. Lucu și Coman urmăreau scena cu o încredare exagerată.

— Un taxi ? propuse întrebător Jean Baudat și fără să mai aștepte răspunsul făcu : hep-hep ! către vetustul Ford de peste drum.

Coman clacsonă. Vru apoi să pună motorul în mișcare, dar, cu toate repetatele lui încercări, mecanismul nu se lăsă înduplecat.

— Manivela ! porunci Silion, care de-abia sta locului. Coman coborî, Silion îi luă locul la volan. După cîteva sforțări amarnice, Coman se sui în mașină, luînd lui Silion conducerea. La repezeală, Silion îi luă cascheta, care-i ajungea pînă peste sprîncene și urechi. Apoi trase încet la trotuar, în dreptul mirilor. Coman coborî grăbit, ocoli mașina și deschise portiera, înclinat în așteptare. Pitulat între cascheta înfundată și gulerul ridicat, Lucu trăgea cu urechea la motorul intermitent, de teamă nu cumva să se oprească și să fie iarăși nevoie de deznădăjduitele opintiri cu manivela. Ana sui și luă loc în taxi. Un parfum scump și binecunoscut lui Lucu se răspîndi în interiorul capitonat.

— Lumină ! se răsfăță glasul Anei. Lucu bîjbîi în zadar după buton, Coman îi veni într-ajutor, potrivei anevoie două fire de sîrmă rebele, căroră numai el le știa rostul. Aprinse și rămase alături, lîngă volan. Nu vii ? se adresă ea lui Baudat, prin portiera întredeschisă.

— *Tout de suite !*¹ răspunse Baudat, cocoșat sub un

¹ Imediat !

felinar, la câțiva metri depărtare. Cu degetele înmănușate scotocea într-un portmoneu. Caut mărunțiș, explicită el.

Un suflu brusc de vânt năpusti stropi subțiri înăuntru. Mașinal, Coman se întinse și închise portiera, rămânând cu mâna pe ivăr și cu brațul în diagonală prin interior între Ana și Lucu, gata să deschidă din nou când Baudat va fi sfârșit cu scotocitul. Lucu își sîcîia îngrijorat motorul, ca pe o ființă între leșin și viață. Știa ce are de făcut. Planul său neașteptat i se părea propriu să lase o amintire neștearsă, aproape o remușcare veșnică, necredincioasei. Va duce pe miri la locuința lor, Coman le va deschide portiera, iar el, înainte de a porni, le va rosti o melodramatică, o mefistofelică urare : „Petrecere frumoasă !“ și se va pierde ca un uragan, în noapte. Motorul însă era în stare să strice pînă și cele mai romantice socoteli. Gîndi că ar fi mai bine să pornească imperceptibil de încet mașina, pentru a preveni un nou atac de paralizie a motorului. N-are să se supere mirele că va trebui să facă o jumătate de pas. Binișor, în gîfîitul astmatic al motorului, Lucu puse în mișcare, ca în vis. Alunecară abia simțit pe lîngă Baudat și îl depășiră cu o încetineală de melc. Îl văzu pe Baudat cu jobenul pe ceafă, cu buzele țugui, fluierînd preocupat peste portofelul plin de monede și de loc grăbit în operația lui încîlcită ; cu degetele înmănușate și fără să-i pese de ploaia rară și subțire, alegea anevoie monedele cele mai mărunte dintr-un purcoi, desigur ca să se debaraseze de ele pe seama șoferilor. Taxiul lunecă mai departe de-a lungul trotuarului. Se mai depărtă cu șapte, opt metri.

— Hep-hep ! se auzi glasul lui Baudat, sînteți grăbiți dumneavoastră ?

Coman sta mereu cu brațul în diagonală, cu mâna pe ivărul portierei.

— Fă *marche-arrière*, îl sfătui el pe Sillion, motorul e destul de cald acum.

„Mergem mai bine pînă la capătul străzii, gîndi Sillion, și ne mai întoarcem să-l luăm.“

Nu mai condusesese de mult. Suta de metri pe care și-o propunea s-o parcurgă în viteză îi va servi. Apăsă pe accelerator și porni. Prin oglinda din fața volanului descoperi deodată chipul Anei și i se păru că citește pe el surprindere și teamă. O idee neașteptată îl fulgeră.

— Nu vă temeți, doamnă, îi zise, ne întoarcem numai-decît. Și-i șopti lui Coman : Ține bine portierele.

— Numai una, îi răspunse Coman, cealaltă nu se deschide.

Se depărtau.

— Hep-hep ! îi ajunse apelul lui Jean Baudat.

— Hep-hep ! urlă Sillion, exaltat.

Anticul taxi luase vînt. Ana se înclină cu repeziciune spre portieră, dădu cu mîna de pumnul lui Coman, încleștat pe ivăr, încercă o clipă să-l dizloce, să-l zgîrie, dar se retrase numaidecît în perne și se rezemă cu o liniște prefăcută, într-o atitudine de resemnare și dispreț. Un surîs ciudat i se închegase pe gură.

Cu sunete răgușite și neîntrerupte, clacsonul fierăstruia noaptea în lung.

Mașina rablagită și sforăitoare străbătu nebunește orașul, scrîșnind metalic din frîne, la virajurile scurte pe care Lucu, aplecat la volan ca un jocheu pe coama calului, le lua în gît, cu apăsări furioase pe accelerator.

Pe cît putu, ocoli străzile principale. În urma lui, trecătorii întîrziați însoțeau cu o privire uluită caroseria demodată care trecea lîngă ei cu o viteză ce părea comică, în contrast cu aspectul vehiculului. Un agent trezit din visare sub portal fluiera în van după taxiul fantomă, care dispăru după colț. În cîteva minute de goană de film

american, Lucu ajunsese la țintă și brusc, cu un suprem țipăt al mecanismului martirizat, opri în fața casei lui. Aci, toate greutățile pe care și le uitase de-a lungul bezmeticeii curse printre umbre și felinare îl întâmpinară deodată.

Cînd îi deschise portiera să-i ajute să coboare, Ana rămase nemișcată, cu ochii în gol, cu fața împietrită.

— Nu vii ? o întrebă. Nici un răspuns. Lucu își mușcă buzele. Va trebui oare să o ia pe sus ? Fără ajutorul lui Coman n-ar fi în stare. Ana Ulmu nu era dintre femeile care pot fi siluite. O dungă hotărîtă i se creștase între sprîncene și de la creștet la picioare trupul ei amplu și mlădios părea gata de luptă. Și dacă are să strige ? Cum seamănă cu Matilda, își aminti, printre gânduri, Silion. Îi făcu semn lui Coman să se depărteze. Ana, nu vii ? Întrebă din nou, cu teamă, cu nerăbdare, cu rugă. Clipe de tăcere grea. Lucu se aplecă prin portieră, înăuntru, în motorul de parfum și de praf, în care felinarul străzii arunca o lumină statornică și pală. Încercă să ia mîinile Anei. Ea se smuci cu o putere nemăsurată. Lucu își retrase capul pe sub portieră, cu precipitarea unuia care scapă dintr-o cursă. De îndată ce se surprinde ridicol, Lucu se simte pierdut. Ana însă era prea îndrîjită ; sau poate prea calculată (cine știe ce gânduri se perindau pe sub fruntea ei de erete) ca să-și mai dea seama de teama lui. Nărilor i se zbăteau.

— Ascultă, îi zise ea, și glasul i-era răgușit, gluma asta proastă a durat destul. Du-mă acasă !

Lui i se păru că fraza ei tipică și banală suna fals. Dar încruntarea feței, întunecatul fulger din priviri i-alcătuiau o mască de mînie.

— Vino, Ana ! imploră el deznădăjduit.

Cum sta într-o înclinare silită, cu amîndouă mîinile sprijinite de cadrul portierei, primi în plină faţă violenţa răspunsului ei :

— Să viu ? Unde ? Îţi baţi joc de mine ?

Ca nişte pumnale, privirile ei se înfipseră adînc în el. Lucu fu răscolit ca de o lumină crudă, necruţătoare ; avea atîtea de ascuns. Ana recăzuse în perne. Un suspin o străbătu. Buzele şi pleoapele îi tremurară. Dar nu izbucni în plîns. Îşi adună puterile. Îl ţintui din ochi, cu dezgust, cu ură :

— Eşti o secătură sinistră, îi şuieră, un dement hidos, o canalie.

Cutremurat, Lucu tăcu. În jurul lor, tăcerea unei străzi de provincie, cu storuri oarbe, cu grădini neclintite. Ploaia de vară se cernu iar, molcom, pe ramuri şi acoperişuri. O umbră străbătu fără zgomot strada, departe. Lucu şi-aminti de Jean Baudat. Uitase de el. Dacă i-ar da prin gînd să vie aci ? Dacă soseşte, cu ajutoare, să-şi scape soţia ? E chiar de mirare că nu s-a ivit încă.

— Ana ! se hotărî Lucu, de ce nu vii ? Rămîi cu mine. Niciodată nu ne mai despărţim.

În privirile Anei, mereu ţintuite asupra-i, păru că un nor se schimbă cu altul, o uimire, apoi o aşteptare îndestulată. O clipă numai ! şi tot trupul i se zgudui, capul i se clătină în dreapta şi în stînga, scurt, cu putere.

— Nu, nu, zise, e prea tîrziu... nu mai cred... nu mai vreau.

Lucu se năpusti lîngă ea, prin portieră. Înfrigurat, îi luă mîinile.

— Trebuie ! exclamă, trebuie ! Eşti a mea... sîntem sorţiţi... nu vezi că nu se poate altfel ?

— Nu ! protestă Ana, am suferit prea mult. Nu mai vreau să sufăr. Nu mai pot. Du-mă acasă.

Se ruga de el.

— Casa ta e aici. Te implor, vino !

— E de prisos, răspunse Ana, resemnată deodată și calmă ; lasă-mă... dă-mi pace o dată : nu mai vreau să fiu înjosită... destul am fost victimă... nu mai pot !

— Tu ești soția mea, Ana ! izbucni Lucu, și, alunecându-i la picioare, îi îmbrățișă genunchii, îi sărută mâinile. N-ai să mai fii înjosită... am fost un rătăcit... nu mi-am dat seama. Chiar mâine voi face tot, să nu mai fie nimeni între noi. Auzi ? Nimeni ! Chiar mâine. Și adăugă cu patimă : Vino, vino !

Încet, ca o lunatecă, Ana se îndreptă, se strecură și coborî.

Trecură înlănțuiți printre firele ploii.

Laura se mai privi o dată în oglindă. Inima îi bătea grăbită. Îmbrăcase un *tailleur* mai de demult, refăcut și încercat în secret, în timpul din urmă, și croit dintr-un postav englezesc de vară cu pătrate subțiri, de-abia limitate în șterse culori. Nu apucase să-l poarte, fiindcă boala o ținuse în fotoliul cu roțile, iar acum când l-a scos la iveală din straturile de naftalină ale unui cufăr străvechi, ca să-l lărgască și să-l modernizeze, era ca și nou. Găsea că îi vine de minune. Cu toate că se împlinise nițel la trup, starea ei nu se prea cunoștea, de-abia se putea bănui, talia-i înaltă se rotunjea către șolduri și întreaga ei statură, de la umerii largi până la gleznelor plătânde, o umplea de o tainică mândrie.

O îngrijora pălăria. Turburarea ei în această clipă sporea cu aceste preocupări mărunte. Se temea ca la cea dintâi întâlnire a ei cu lumea, să nu arate demodată și ridicolă. I se părea că patru ani de zăcere au trecut-o în rîndul bătrînilor. Un avînt nerăbdător o umplea totuși cu un suflu de larguri. Se așeză pe fotoliul pitic din fața oglinzii și-și apăsă pieptul cu amîndouă mîinile. Trebuia

să se astîmpere. Altfel nu va putea să ajungă la țintă. E de necrezut ce i se întîmplă. A sosit clipa. A așteptat-o atît de mult, că uneori a și uitat ce mai așteaptă. Ca în basme a așteptat. Acum, în locul așteptării, s-a răspîndit în ea o durere fără loc. S-ar strînge singură în brațe să cuprindă și durerea. Se ghemui, cu gura în pumni, cu coatele strînse lîngă coaste, cu picioarele sub fotoliul scund, cu genunchii ridicați. E prea singură pentru o asemenea clipă. Dacă Lucu ar fi fost lîngă ea, s-ar fi bucurat împreună, și-ar fi împărtășit bucuria ca pe o durere și ar fi plîns amîndoi. Ea n-a vrut însă. Și-a păstrat taina care acum o înăbușă, taina drumului ei celui dintîi, taina celui dintîi drum pînă la el. Dintr-o dată se ridică. Se văzu în oglindă, cu ochii plini de lumină, căutînd în neștire dincolo de orice. Nu e cuminte. Se uită la ceas. Se gîndi că dacă mai zăbovește, s-ar putea ca Lucu să plece de-acasă, e atît de ocupat de la un timp, și atunci lucrurile se vor petrece cu totul într-altfel de cum le-a visat în nesfîrșitul ei vis de speranță în zăcere. Nu-l va trezi cu mîinile ei pe tîmple. N-are să mai dea, pe neașteptate, cu ochii de ea, care va fi pătruns în casa lui știută pe de rost, prin largile uși cu draperii de brocart, dinspre terasă. Ca prin farmec durerea i se risipi. Durerea ei fusese frica de fericire. Să se grăbească. Să nu piardă întîlnirea unică pe care i-a făgăduit-o și lui, datoria ei supremă, întîlnirea fără oră, fără zi. Își culese mînușile și poșeta. Se îndreptă spre ieșire, prin holul cenușiu, cu pași rari, cu fața ridicată spre ziua care se cernea feerică prin vitraliile colorate. N-a încuiat ușa. Prin tălpile subțiri simți ca o mîngîiere poteca de mușchi ce ducea spre porțiță. Tot aerul dimineții i se păru că o întîmpină, că o poartă. În prag șovăi. Lăsă în urmă casa întunecată cu zidurile roase, cu cercevelele cojite, fără să arunce o privire. Ca și cum ar fi aruncat trecutul peste umăr, porni pe drumul pe care de

mii de ori și-l închipuise, pe care pas cu pas și-l închipuise. Are să-l facă pe jos ca pe un drum sfânt. Mergea cu un fel de exaltare solemnă, ca un osîndit în mers tru-faș spre eșafod, mergea fără să vadă pe trecătorii matinali, printr-o lume de lumini și umbre. Trotuarul stră-lucea ca un pod de argint la capătul căruia, undeva departe, pe culmile închipuirii ei, sta casa lui. Casa lui printre clopotele înalte. Auzea peste oraș clopote înalte. El o aștepta în neștire. Poate că doarme încă și o așteaptă în somn. Nu trebuia să o simtă cum înaintează, cum se apropie. Totul ar fi stricat. Are să-l trezească ea și va fi atât de uimit. Această dimineață e unică între toate dimi-nețile vieții lor. E dimineața victoriei și a veșnicului para-dis. A fost așa la facerea lumii. Și trotuarul tremură ca un pod de argint și curg cu vuiet de pretutindenii apele dimineții. Timpul se numără în mersul ei. Pământul se destramă. Pasul Laurei pipăie văzduhul, caută podul, podul șovăie în strălucirea lui nesfârșită. Capătul i se îngustează și se pierde tremurător într-o învolburare de stele albe. A purtat-o prin piețe de oțel, cu furnicar de trăsuri și automobile. Cît să fi lunecat împreună așa către stelele albe? Laura mai face câțiva pași mai rari și adînci ca pe o pardoseală blîndă de nouri. A rătăcit drumul. Sau visează și nu se poate trezi. Se oprește să se simtă pe pi-cioare. Cu mîna dreaptă se sprijină de un zid. Îi recu-noaște asprimea zgrunțuroasă, pipăită și altădată, nu-și amintește cînd. Auzi întetîindu-se peste oraș clopotele înalte. Ca un parfum, sunetul lor o înăbușă. Să nu cadă. Să-și dea seama. Iată scara de zid, iată lespezile, iată pietrele. Treptele se înșiră în fața ei ca valurile mării. Laura începu să le suie, crescînd în sus, prin turnul îngust, cu răsufllarea oprită, cu ochii deschiși și orbi ca o fantomă.

I se părea ciudat lui Lucu; dorul acesta care-l hărțuia prin somn. Dormea și i se făcea dor de Laura și se minuna singur, fără să se trezească, de suspinul care-l străbătea, de așteptarea care-și săpa loc în el. De-abia se obișnuise cu fericirea lui nouă, atât de nouă, că i se părea șubredă și amenințată la tot pasul. Nu de Jean Baudat se temea el, cu toate că-l văzuse pîndind prin apropiere. Nu știa nici el de ce-i era teamă, poate fiindcă se temea de sine însuși. Dar Ana e în sfîrșit a lui. Se zăvorîse cu ea la el în casă, făcuse din storul care-l despărțea de lume un zid de nepătruns. Dormeau împreună, uniți în adevăratele lor nopți, lungi și fără alarme și fără despărțiri. Somnul împărtășit, care face din doi inși o singură ființă, de care-și dau seama obscur și adînc amîndoi. S-a desprins din acest somn, furat de dorul lui de neînțeles spre zorile care se cern în noapte din odaie. Ceva neobișnuit se petrece, e neliniștit. E poate o presimțire. Cu ochii încă închiși, ascultă. Prin tăcerea străzii, sub ferestre, o cariolă de lăptar se depărtează la pas, cu opriri la porțile vecine. Nu era un semn după care să ghicească ora, putea fi deopotrivă devreme sau foarte tîrziu. Căută să prindă un zvon care să-l deslușească. Răsuflarea Anei se stinsese lîngă el, dar o auzea încă, așa cum mai auzi marea cînd te-ai jucat în ea pînă la istovire. Pornit din adîncul străzii, zgomotul metalic al unei balanțe de precupeț, izbită de pămînt, îi lovi auzul. „E destul de tîrziu“, își zise, și totdeodată înțelese că de mai multă vreme e singur în pat. Întinse o mîină încă leneșă. Locul în care dormise Ana era însemnat printr-o adîncitură caldă, în perne și-n așternut. Se ridică în coate și privi. Pe un scaun, în semiîntunericul albastru al storurilor, zări o grămadă plăpîndă; rufele Anei. Jos, ciorapii își dormeau somnul lor de șerpi de

mătasă încolăciți pe covor. O teamă îl cuprinse : dacă a fugit ? La început, Ana protestase cu furie împotriva a ceea ce numise ea o sechestrare și urmaseră între ei aprige discuții de-a lungul cărora ea îl amenințase că dacă nu limpezește totul în trei zile, are să plece la cel dintâi prilej. Numai trei zile îi dăduse ca să se despartă definitiv de Laura. Erau în a patra zi. Aseară Lucu raportase că n-a văzut-o pe Laura — și nu mințise. Ana primise știrea cu liniște, o liniște care i se păruse lui Lucu un semn de siguranță de sine ; după cele întâmplate, ce importanță mai avea o întârziere de o zi, de vreme ce el nu mai putea da înapoi. Dar astăzi, această liniște îi da de bănuț. Deștreptat de-a binelea, Lucu o asemuia cu liniștea încărcată ce urmează unui ultimatum expirat. Își aminti că Ana îi adusese la cunoștință că toată după-amiaza de ieri văzuse pe Jean Baudat dînd tîrcoale casei și că a trebuit să scoată telefonul din priză ca să-l împiedice de a-i telefona mereu. Pesemne că de cîte ori ajungea la debitul de la capătul trotuarului, Baudat încerca să telefoneze Anei. Amintindu-și de Jean Baudat, sări din pat ca la un semnal de alarmă. Își căută halatul prin toată camera, în zadar, i-l luase Ana. Această constatare îl liniști. Pendula îi arăta nouă și jumătate. Nici un zgomot în toată casa. Dar din sala de baie venea sfîrșitul robinetelor nu de-a binelea închise : răul obicei al Anei. Perdelele erau trase și fluturînd ușor de-o adiere care trecea prin ușile de cristal întredeschise spre terasă. Se apropie și privi printre cute în grădină. Rămase locului galben și împietrit. Privirile i se ațintiră cu putere ca și cum ar fi vrut să pipăie de la depărtare o vedenie de necrezut. Pe banca de piatră din fund, Ana și Laura stăteau de vorbă liniștit. Măsurat și grav și aproape alene, stăteau de vorbă ca după o lungă destăinuire în care tot ce fusese demn de luare-aminte a fost spus : nu mai rămîneau acum decît amănunte. Ședeau

alături, întoarse nițel una către alta, ca două vechi prietene, dar nu se priveau. Picioarele aproape li se atingeau în pietriș. Laura ținea capul în piept, cu ochii pironiți mai departe spre muchea treptelor casei, cu mâinile crispate pe mânușile și poșeta ținute pe genunchi, și părea că ascultă. Din când în când, buzele i se mișcau, puneă, desigur, câte o întrebare. Ana răspundea pe îndelete, fără șovăire, urmărind cu privirea-i neagră și ușor încruntată ceva care ar fi plutit peste acoperiș, deslușit în firul amintirilor și amănunțit apoi în cuvinte. Privirile negre, concentrate și precise ale Anei, privirile violete și fără de margini ale Laurei ; Lucu credea că visează, inima i se oprise, clipa de demult temută îl înșfăcase de guler. Laura și Ana se întâlneau, și chiar aci, la el. Totul se da pe față. Iar ele alcătuiau un pașnic și grațios tablou cu contrastul lor de culori și ținută, în acel colț de pietre și flori. Nimic nu se întrevedea din încordarea sufletelor, din apriga încrucișare a spiritelor și nu arăta cât trebuie să se fi urît, în acele clipe, cele două femei. Ana se înfășurase strâns în halatul lui încăpător, picioarele ei goale se piteau sfioase în papucii lui, prea largi. Lucu înțelese că Laura, sosind, o surprinsese în grădină, sau că Ana îi ieșise înainte, și chiar dacă ar fi vrut să dea un alt înțeles prezenței ei în locuința lui, găteala ei destul de comică și părul de-abia strâns la ceafă o trădau mai mult decât trebuia.

Într-o clipă, Laura aflase totul. Numai curiozitatea și mîndria o ajutaseră să îndure lovitura de moarte fără a se prăbuși. A avut puterea să meargă însoțită de Ana, să se așeze pe bancă, să-și supravegheze mersul și mișcările încă nesigure, să-și stăpînească tremurul din glas. A putut să asculte, să pună întrebări, să-și confrunte amintirile cu ale Anei, să primească adevărul fără să plîngă, fără să cadă în genunchi și cu încordarea deznădejzii și-a păstrat conștiința. Numai paloarea feței spunea dezastrul lăun-

tric. Toate astea Lucu le ghicește, le vede. În câțiva pași, ar fi lângă ele. Dar nu mai are ce căuta : e prea târziu. Nici Laura, nici Ana nu vor mai veni către el. Una singură se va întoarce și pesemne că Ana va fi aceea. Ele au hotărât așa. Nu-i pare rău. Nu-i mai pasă de nimic acum. N-are să fugă : ideea ridicolă și lașă îl ispitise o clipă. Are să aștepte în casă cât va trebui.

Văzu pe Laura cum se ridică să plece. Ana se ridică și ea. Se priviră, și sub masca buneii-cuviințe se înfruntară încă o dată. Erau la fel de înalte, Laura mai amplă și mai înceată, cu mișcările precaute, cu talia îngroșată, nu uita că e însărcinată. Ana mai subțire și mai nervoasă. S-au măsurat pe furiș, ca două feline, au spus câte ceva, fără să zâmbescă, în tăcerea expresivă în care le însingura depărtarea, apoi au pornit agale pe potecă, spre scărișica ce duce în jos spre poartă. Atunci și-a dat seama el că Laura din fața ochilor săi e alta decât aceea pe care o cunoscuse. Făcea un efort să se ție dreaptă. El întârziase lângă Laura pe care o îngrijise timp de patru ani și acum pe cărarea îngustă din grădina lui s-a ivit Laura cea nouă și adevărată. Laura din visurile lor, în care el nu crezuse. Liberă și stăpână pe ea însăși, ca toate femeile. De-abia o întrezărește și o și pierde, fiindcă e descătușată și o pornește, încet dar sigur, pe drumul ei. Trecură încet pe lângă el, ca două arătări de mai, pălăvrăgind despre lucruri indiferente și ocoliră colțul terasei.

Lucu se retrase în camera de dormit. Aproape imediat apărură Ana.

Văzându-l, avu un suspin plictisit și adânc. Se priviră, fără un cuvânt.

— E de necrezut, rupse Lucu tăcerea.

— Precum vezi, confirmă Ana ; și totuși nu s-a întâmplat nimic. Nici măcar un mic leșin.

El nu luă în seamă această crudă constatare.

— Și a venit singură.

— Și mai ales a plecat singură : aici e minunea. Ana îl privea cu batjocură și dispreț ; femeile au început să te piardă fără să moară, iubitele ; ce-ai să te faci ?

Lucu îndură sarcasmul Anei fără să răspundă. Rezemat de perete privea țintă într-un colț. O nenorocire se abătuse asupra lui. Aștepta să afle cum.

— Mă întreb, reluă Ana, ce fel de bolnavă este această Laura. Se ținea foarte bine. Și nu pot spune că nu i-a mers rău. N-aș fi vrut să fiu în pielea ei.

Se lăsă istovită deodată, pe fotoliu.

— Nu vrei să-mi spui și mie ce s-a petrecut ? se încumetă, înfrigurat, Lucu.

Își frîngea unghiile în palme. O privea pe Ana cu ură. Ar fi strîns-o de gât.

— Sînt mulțumită că lucrurile au venit de la sine, declară Ana, ca și cum acesta ar fi fost lucrul cel mai de seamă. Eram hotărîtă să mă duc astăzi la ea, să-i spun tot, să termin cu ezitățile tale. Azi e a patra zi, accentuă ea cu gravitate. Dumnezeu n-a vrut să fiu călău. A trimis-o pe Laura la mine.

— E totuna !

— Legitimă apărare ! S-o fi văzut cum mă cîntărea. Dintr-o privire a înțeles totul. Restul n-a mai fost pentru ea decît detalii. A luat taurul de coarne : „Cine ești dumneata ? Dumneata ești Ana ? Ce cauți aici ?” m-a întrebat ca și cum ar fi fost stăpîna, întoarsă acasă și care găsește un străin în grădină.

— Și ai răspuns ?

— Că sînt soția ta, firește. A îngălbenit. „Nu știam că Luc e însurat”, a bolborosit. De-abia vorbea. Așa a început conversația. Pe urmă lucrurile s-au lămurit.

M-a supus unui interogator amănunțit. M-a rugat să-i spun din fir în păr tot ce știu. I-am satisfăcut curiozitatea. Are, de altfel, multă autoritate și un ascendent subtil asupra sufletelor. Pentru un ins slab ca tine...

— Ce-a vrut să știe ? Întrerupse Lucu.

— Adevărul.

— Ce știa ?

— Totul. Femeia asta simțea că trăiește într-o minciună, dar nu izbutea să iasă din ea, nici n-avea curajul să încerce. Se zibătea ca într-un vis adânc și ciudat. Sînt chiar vorbele ei.

— Ce te-a mai întrebat ? insistă el.

— A vrut să știe de cînd ne cunoaștem și de cînd ne iubim. I-am dat date precise. Noi femeile avem memoria datelor. I-am descris, la cerere, felul de viață pe care-l ducem împreună. Era îngrozită, buimacă. „Înțeleg, mi-a spus, și tocmai cînd puteam să-i dau și eu toate acestea...” Se gîndea, pesemne, la vindecarea ei recentă. De cîteva ori a căzut pe gînduri, atît de adînc, că mă temeam că le pierde șirul. Se trezea și-mi punea întrebări foarte chibzuite. A izbucnit în plîns, dar s-a stăpînit numaidecît. N-am ce zice, iubitul, ești o patientă canalie. În această privință rămîn la vechea mea părere.

Lucu scutură din cap ca un boxer amețit :

— A plîns, îngîmă el, zici că a plîns ?

Ana izbucni deodată într-un rîs hohotit și gras.

— M-a întrebat de un proces, de o crimă din gelozie, urmată la un răstimp de încă o crimă. Spunea că zărindu-mă a crezut că sînt Ada nu-știu-cum, eroina procesului, cu care, după descrierile tale, seamăn leit. Nu înțelegeam nimic, credeam că aiurează. Ha-ha-ha ! Zicea că de m-ar fi întîlnit pe stradă m-ar fi oprit și m-ar fi strigat pe nume : Ada. Clienta pe care tu te

zbăteau să o scapi din ghearele justiției. Ha, ha, ha ! Ești bolnav, iubitule, mult mai bolnav decât crezi... Când i-am explicat că procesele tale sînt imaginare, că nopțile tale laborioase se petreceau la mine în pat, s-o fi văzut atunci, biata femeie... Îți repet, ești o canalie, iubitule, un nebun superficial și sinistru. Mi se făcuse frică. Am vrut s-o susțin : s-a dat înapoi cu un pas și n-a căzut. S-a așezat apoi pe bancă. „Vrei apă ?“ am întrebat-o. „Mulțumesc, mi-a zîmbit din colțul gurii, vorbele dumitale sînt cel mai bun întăritor.“ Am trecut apoi la lucruri mai intime. Ținea să știe tot. În ce mă privește, aveam și eu nevoie de oarecare lămuriri. Am știut totdeauna că mă mințea și pe mine. E drept că în ceea ce mă privește dezmiendările tale, mi s-a confirmat oă îmi făceai partea leului, dar asta nu m-a măgulit de loc ; eram doar cea nouă. Și ne spuneai fiecareia în parte aceleași cuvinte și ne împărtășeai din același tezaur de dezmiendări. Toate acestea ni le-am destăinuit pe un ton confidențial și științific. Pfui !

Silion tăcea. De teamă să nu pară prea calm sau pur și simplu cinic, ținea fruntea în pămînt.

— Făceai planuri de viață ; cînd cu ea, cînd cu mine și te pierdeai în fiecare în parte în aceleași visuri paradisiace. Singurătate, primăvară și amor. Pînă la urmă mi s-a făcut milă de noi înșine și scîrbă de tine, iubitu-
tule ! Ți-ai bătut joc de cele mai sfinte lucruri, și cu ce te-ai ales din toate acestea ? Ești răufăcător. Îți plac încurcăturile și suferințele. M-a întrebat ce-am de gînd să fac, n-am știut ce să-i răspund. Am răspuns ca la pocher : *passé-parole*. Atunci mi-a răspuns cu un zîmbet resemnat, dar luminos : „Eu nu mai am nevoie de el, eu am copilul“. A fost singurul ei moment de superioritate asupra mea. Răzbunarea ei. Nenorocita asta de care ți-ai bătut joc mă compătimea pe mine, pe care

m-ai călcat în picioare. Ba, a mai avut unul, își aminti Ana Ulmu, a fost când i-am istorisit sinuciderea mea și bestialul tău refuz de a veni să mă vezi. „Cum a putut face una ca asta ?“ m-a întrebat, și de compătimire a întins mâna spre mine, dar și-a retras-o imediat. Ar fi fost și de prost-gust să ne cădem în brațe. Mai ales că ne dădeam seama că am fost amîndouă victimele unui depravat, unui neisprăvit, unui nemernic, iubitul, dar asta ești.

— Poate că ai dreptate. Dar n-am făcut-o înadins. Ana avu un rînjete crud :

— Dar scrisoarea mea către Laura tot din nebăgare de seamă ai furat-o ? Și tot din zăpăceală ai ținut-o în buzunar pînă s-o hotărî dacă am murit sau nu ?

Îl țintuia cu ochi scînteietori.

— Ana !

— Tot e bine că mai poți roși. Dar nici o roșeață nu te mai spală, iubitul !

Era ciudat cît de duios știa să despartă acest cuvînt de asprimea celorlalte.

Ana îl privi adînc, îl măsură din nou și încheie :

— Cît de slab trebuie să te simți, iubitul, ca să fii atît de abject. Unde ți-e gîndul ?

— Mă întreb cum a venit pînă aici, era doar la primul ei drum... Și cum o să ajungă acasă, după lovitura primită. De ce-ai lăsat-o singură ?

— Poate ai fi vrut să mă reped după un taxi ? M-a și întrebat unde e stația. Fii pe pace, era în toate mințile.

— Mă tem să nu și le piardă pe drum. Mă tem...

Ana se încruntă.

— Tot nu-ți vine a crede că n-a murit la auzul porcăriilor tale ? Măcar de-ar înnebuni puțintel, de disperare. Ce satisfacție pentru un don juan. Știi una ? iz-

bucni Ana cu hotărîre. Du-te la ea. Du-te să te dea afară. Și vino-napoi să te consolez.

O asculta încucit. Propunerea i-ar fi convenit de minune, dacă ar fi putut să o ia în serios. Era ca un câine afară din casă, tocmai cînd de-abia așteaptă să-și ia câmpii, dar se teme și de o lovitură de baston în clipa cînd se va strecura printre uși.

— Da, bolborosi el, n-ar fi rău să mă duc să văd... Mă duc și viu numaidecît... Poate nici nu intru, dacă nu s-a întîmplat nimic... Ești și tu de părere, nu-i așa ?

Ana îi întoarse spatele și ieși. O auzi trecînd prin hol și încuindu-se în sala de baie. Lucu se îmbracă în grabă și porni alergînd.

Se răzgîndi și găsi în sine destulă putere de stăpînire, izvorîtă din lunga lui deprindere în prefăcătorie, ca să coboare scara de piatră cu un pas mărunț, pe care-l păstra de-a lungul parapetului de piatră a locuinței sale. De îndată însă ce se socoti la adăpost de privirile și de auzul Anei, pe care și-o închipuia urmărindu-l din fereastră, o luă la fugă spre stația de taxi din colț. Suișul lung îl obosea curînd și încetinise simțitor alergarea cînd un necunoscut cu panama pe ochi, mărunț de statură, i se propti în drum cu brațele desfăcute ca un stîlp de răspîntie și-l sili să oprească. Recunoscu pe Jean Baudat.

— Ce doriți de la mine ? îl întrebă pe franțuzește. Gîffia.

— Unde e Ana ? fu răspunsul rostit cu amenințare, al lui Baudat.

— Lasă-mă, n-am timp acum.

Dădu să ocolească și să treacă mai departe. Celălalt îi tăie hotărît drumul. Lucu îl privi. Baudat era palid și tras. Orice urmă de roșeață îi dispăruse. Sub

arcadele umflăte, lipsite de sprâncene, ochii spălăciți fulgerau.

— Fă-mi loc, porunci Lucu și adăogă pe un ton mai pașnic. Să amînăm pe altă dată... s-a întîmplat ceva... e în joc viața cuiva.

— O nenorocire? se îngrijoră Baudat. E vorba de Ana?

— E vorba de altcineva, răspuse Lucu și dădu din nou să plece.

Încă o dată Baudat i se înfipse în față.

— Nu-mi pasă de încurcăturile dumitale. Unde e Ana?

Lucu înălță din umeri nerăbdător.

— Ți-am mai spus că n-am timp acum.

Glasul îi vibra mînios. Strada era luminoasă și pustie, de-abia departe, pe creasta dealului trecea de-a latul un tramvai. Baudat rămase nemișcat.

— În cazul acesta n-ai să treci. Și ai să-mi spui unde e soția mea, Ana.

Tremura. Dar vorbise clar și apăsător. Celălalt clocoțea de nerăbdare.

— Nu sîntem la Verdun aci: „N-ai să treci“. Și sper că n-o să mă silești să trec peste dumneata.

Privirile li se înfruntară. Fu ca un contact fizic.

— Încearcă! îl sfidă Baudat.

Sta cu picioarele depărtate, ca unul care ar fi gata să se ia la trîntă. Lucu își simți hotărîrea de nestrămutat.

— Bagă de seamă, domnule Baudat, îmi pierd răbdarea.

Făcu un pas spre el. Ca pe arcuri, Baudat sări înapoi și mîna lui dreaptă scoase din veston un minuscul revolver de sîdef. Ținîndu-l lîngă corp, aproape cu totul acoperit în palmă, îl ținti spre Lucu.

— *C'est petit, mais ça mord.*¹ Unde e Ana ?

Sub ochi i se adânciseră două cearcăne albastre de oarbă mînie. Dar luă o poziție pe loc repaos și cu o încetineală și îndemînare afectate își trase din buzunarul de afară de la piept un pachet de *gauloises*, scoase cu dinții o țigaretă și și-o aprinse, fără să-și piardă adversarul din priviri.

— Pentru ultima dată, Baudat, scrișni Lucu, lasă-mă să trec. Sînt mîine la dispoziția ta, oriunde vrei.

— Unde e Ana ? îi tăie vorba celălalt, cu țigara ținută sfidător în gură și jucîndu-și revolverul în palmă. Unde ?

Lucu vedea roșu. Cînd vorbi, sunetele îl durură de efortarea de a rosti ceea ce avea de spus.

— Vino cu mine, îi propuse lui Baudat, și vom discuta pe drum.

— N-am timp de palavre. Spune-mi unde e Ana. Și Baudat își ținti din nou revolverul. Unu ! numără el. Lucu așteptă nemișcat. Două ! numără Baudat și despiedică arma. Celălalt nu-l pierdea din ochi. Două ! repetă amenințător Baudat.

— Trei, sări Lucu, apucîndu-l de pumnul înarmat.

Cu o încordare uriașă încercă să-i sucească mîna. Dar îl apucase cu stînga și Baudat rezista. Își scuipase țigara. Pălăria i se rostogolise. Trupul i se apleca din ce în ce spre dreapta, sub apăsarea opintită și neîntre-ruptă a adversarului. Ochi în ochi își vedeau firicelele roșii ale scleroticii, vinele tîmplelor umflate și se au-zeau gîfîind. Cum se vedeau unul pe celălalt cu fețele apropiate și aproape lipite, fiecare din ei gîndi : „Ce urît e“. Și fiecare : „Ce-ar fi să-l mușc“.

¹ E mic, dar mușcă.

O clipă țeava revolverului fu între ei, cu gura spre Lucu. Răsună un pocnet sec. Lucu simți un fulger scurt pătrunzându-l în piept, sub umărul drept. În aceeași clipă Baudat scăpă arma pe trotuar și răpus, cu pumnul sucit în mâna lui Lucu, cu spatele întors spre acesta, se dădu prins ca într-o joacă de copil. Lucu puse piciorul pe arma căzută și făcându-i vînt lui Baudat o culese de jos.

— Se confiscă, rînji el, pe cînd mâna dreaptă îi atîrna inertă de-a lungul corpului. Un junghi dureros i se oprise sub claviculă. Uitînd cu desăvîrșire de Baudat, porni în pas alergător spre piațeta din capătul străzii. Pe măsură ce înainta, se deșerta de puteri. Ajunse clătînîndu-se la un taxi și, grăbit ca și cum s-ar fi temut să n-o uite, dădu șoferului adresa casei Ferraru.

Dar Laura nu era acasă. Servitoarea ei nu știa nimic decît că sosind la serviciu înainte de opt, găsise casa pustie... Acum îl sîcîiau mereu aceleași întrebări pe Lucu, prăbușit într-un fotoliu și se minuna de vestea plecării Laurei în oraș. Se plimbă în sus și-n jos prin odaie, frămîntîndu-se și frîngîndu-și mîinile. „Ce s-o fi întîmplat, Doamne?”

Cu privirile turburi, Lucu căuta să-și aducă aminte. Era sigur că Laurei i se întîmplase ceva, de vreme ce nu se întorsese acasă. Icoane sinistre i se perindau în minte. Trebuia să o caute, dar nu știa unde. S-ar fi repezit în neștire pe urmele ei, ca un lunatec, și ar fi găsit-o oriunde, dar nu mai avea vlagă. Totul în jurul lui se înnegura. Lumina soarelui la ferestre se turbura cu cenușă, zgomotele străzii, glasul servitoarei îl ajungeau ca printr-un perete de vată. „Unde-o fi?” întrebă el, și glasul îi sună înfundat în auz. Ca într-un film mut, văzu servitoarea cum se apropie de el, cum își

Împreună mîinile, rostind cuvinte fără glas, cum pironeste asupra-i priviri îngrozite și dă un pas înapoi să vadă mai bine. O aude în sfîrșit spunîndu-i, spusele ei trebuie să fi fost strigăt :

— Ce e cu dumneata, domnule ? Cămașa ți-e plină de sînge.

Lucu dădu să se ridice. Dinaintea lui se căscă un abis întunecat, aerul se înnegri și la ferestre se porni o ninsoare deasă de funingini. Se lăsă încet pe spătarul fotoliului și închise ochii, învins.

*

Dormise un somn de moarte.

Cînd se trezi nu putu să deschidă ochii, pleoapele îi erau grele ; niciodată nu crezuse că pleoapele pot fi atît de grele și e nevoie de atîta putere ca să le deschidă. Se afla pe un așternut tare de care numai trupul lui își amintea și nu-l găsea cu gîndul. De multă vreme nu s-a mai culcat în acest așternut pe care-l simte atît de bine că trebuie să fi fost cîndva al lui. În odaie se făcuse ziuă după o noapte fără sfîrșit, și un tiv de lumină îi răscolește genele. Aerul din jur e proaspăt, însă mărginit de ziduri vechi, și nările lui Lucu sînt parcă de mult obișnuite cu acest parfum. Zgomote nedeslușite se însuflețesc prin casă, trebuie să se petreacă ceva și, nu știe de ce, își dă seama că pregătirile din apropiere îl privesc pe el. El e pricina acestor pregătiri. Aude pași înăbușiți pe covor, cineva se plimbă încet chiar în odaie și e neîndoielnic că îl așteaptă pe el să se trezească de-a binelea. Nu știe cine îl așteaptă și nu se grăbește să deschidă ochii fiindcă îi e teamă că nu va izbuti, e foarte slăbit : a fost pesemne bolnav și mai este încă. Firul gîndurilor i s-a rupt undeva,

parcă e într-un fund de prăpastie. Ar trebui să plece de unde e, nu e bine pentru el aici, e ca un străin care a întârziat prea mult la gazdă. Aude o tuse ușoară lângă el, e o femeie care tușește nervos din când în când. Apoi o pendulă prinde a bate în camera vecină. Lucu numără zece bătăi și își spune că fără îndoială a mai auzit de multe ori în somnul lui aceste bătăi de bronz, i-au umplut noaptea ca niște planete încet trecătoare, s-au amestecat în delirul lui când a vorbit în neștire. Trebuie să fi vorbit și de data asta în frigurile somnului, atîta tot, nu poate ști nimic mai mult. Pașii de lângă el s-au depărtat, s-a deschis o ușă, a năvălit ca niște frunze pe covorul de toamnă al unei poteci aer mai mult și de dincolo aude un glas bărbătesc :

— Nu e nimic dacă se trezește, îl putem transporta cu atît mai ușor.

Ușa s-a închis, pașii s-au apropiat din nou de el. Oprită la picioarele patului îl privea o femeie. Îl privea cu ochi fără duioșie, ochi cercetători de soră de caritate. Îi rosti numele ca să se încredințeze că nu doarme încă : Matilda. Femeia dădu din cap. Era Matilda Feraru. Purta un chimonou gros de mătasă neagră, presărat cu flori de aur, părul i-era strîns în vârful capului, după moda niponă, și-și încălțase pantofi cu toc înalt, care-i exagerau statura mîndră. Lucu recunoscuse holul casei Feraru, vechiul divan pe care i se așternuse pe vremuri de dormit, când se făcea prea tîrziu ca să mai plece acasă. Amintirile se desfășurară amețitor, și într-o clipă Lucu își dădu seama că un leșin îl abătuse aici și-l țintuise cine știe cît.

— Te-ai trezit ? îl întrebă Matilda cu un glas mai blînd decît privirea, îți dai seama unde ești ? Lucu dădu din cap afirmativ. Ai fost foarte bolnav, ai pierdut mult sînge, continuă Matilda, dar rana nu e gravă.

Uite glonțul. Dintr-o scrumieră de lângă divan culese glonțul și i-l puse în palmă, închizându-i degetele peste el. Ești pe vindecate, dar încă slab, reluă Matilda, ca și cum ar fi pregătit de mai înainte ce avea de spus. Revolverul domnului Baudat a fost prea mic, i se păru că Matilda face cu părere de rău această constatare, și peste câteva zile vei putea să umbli.

Matilda respiră adânc, Lucu tăcea cu ochii în tavan.

— Cît am stat aici ? întrebă.

— Azi e o săptămână.

Lucu respiră ușurat :

— Mi se părea că am zăcut luni de zile în neștire. Și Laura ? întrebă el.

— N-ar fi momentul să te interesezi de Laura, îi spuse Matilda sever, dar trebuie să-i faci loc să vie acasă. Bineînțeles că nu poate veni cîtă vreme ești încă aici. Ai să înțelegi asta mai ușor cînd te vei îndrăveni. Deocamdată sînt eu aici și răspund de toate. Vei fi transportat chiar azi la dumneata acasă. Te va îngriji aceeași soră ca și pînă acum. Dacă vrei, cheam-o și pe mama dumitale.

— Nu e nevoie, se împotrivi Lucu, care asculta ca la o hotărîre de judecată. Și întrebă : Nu e nimeni la mine acasă ?

— Absolut nimeni. Matilda rîse fără voia ei. Doamna aceea a plecat cu soțul ei la câteva minute după neizbutita dumitale asasinare de către el. *A propos*, aface-rea s-a cocoloșit, dar dacă nu-ți convine poți să mai faci plîngere.

Lucu făcu un semn de tăgadă.

— E inutil, zise.

Matilda îl cercetă cu coada ochiului.

— Poate că vrei s-o mai recucerești o dată. Femeia asta seamănă cu acele fortărețe care trec din mînă în

mână. E dreptul dumitale, continuă ea, faci o plîngere, îl arestezi pe Baudat și te duci la domiciliul lui să-ți culegi trofeul : eroina. Dar fă repede : el pleacă în Franța. E dreptul dumitale. Altfel rămîi singur. Singur de tot.

— Singur ? repetă Lucu, ca și cînd n-ar pricepe.

Matilda se așeză cu hotărîre la picioarele patului. Figura ei întunecată, cu sprîncenele încruntate, deveni tot mai gravă și, pe măsură ce vorbea, i se însuflețea de o mînie nestăpînită, de o satisfacție sălbatică :

— Ascultă, Lucu, trebuie să-ți dai seama că s-a sffirșit. Ar fi fost mai bine dacă te-ai fi retras singur și n-ai fi așteptat să fii dat afară. Ți-ai bătut joc de viețile a trei femei, mă pun și eu la socoteală, și o pun și pe nenorocita aceea. Taci. Știu tot ce ai putea să spui. Nu interesează ce-ai avut de gînd, ci numai ce a ieșit. O încurcătură care era să ducă la catastrofă. Am avut noroc. Dar nu trebuie să ne biziim pe noroc. Ascultă. Laura nu mai vrea să te vadă. N-ai s-o mai vezi. Copilul ei n-a murit. E băiat. Am izbutit să-l salvăm, cu toate că s-a cam grăbit să vină pe lume. Matilda surîse unei imagini. Va fi singura mîngîiere a Laurei, deoamdată, acest copil. N-ai să-l vezi nici pe el, nici n-are să te vadă. Nu-ți seamănă de fel : mare noroc și ăsta. Din punct de vedere legal am aranjat să aibă un tată. E ruda noastră de departe, bătrînul domn Feraru, pe care l-ai cunoscut, odată, la țară la noi.

Lucu se ridicase în coate. Știrile despre copil nu-l turburau de loc. Dar cuvintele Matildei îi aduseră sîngele în obraz. Umilit și revoltat, încerca să protesteze :

— Nu văd, îngăimă el, cu ce drept îmi răpiți...

— Fără fraze, te rog ! îi reteză avîntul Matilda ; văd că nu te-ai dezmeticit încă. Am să aștept să-ți vii în fire. Că de unde nu...

Matilda nu sfârși. Apăsă pe un buton de sonerie. O soră de caritate se ivi în prag.

— A venit Salvarea ?

— De un sfert de ceas.

— Brancardierii ?

— Așteaptă la intrare.

Matilda se ridică.

— Ajută-l pe domnul Silion să se îmbrace. Schimbă-i pijamaua și cheamă oamenii.

Se întoarse apoi către Lucu :

— Nu trebuie să mulțumești atât. Oricine ar fi făcut la fel. Te rog numai să mă ierți că te cam grăbesc. Dar sora mea și copilul așteaptă la spital. Vreau să-i văd acasă chiar azi pînă-n amiază. Drum bun și sănătate.

Peste zece minute, ridicat pe o targă și înfășurat într-un pled obștesc, Lucu Silion, palid și supt, părăsea singur casa Feraru, împins încet în duba elegantă a Salvării. Sora de caritate îl însoțea.

Într-o după-amiază de noiembrie, Lucu se încumetă singur la cel dintâi drum lung după boală. Fusesse poftit stăruitor la Giuseppeni — așa se numea ferma domnului Giuseppe, lângă Săftica. O mai vizitase o dată pe soare, înainte de dejun, când domnul Giuseppe venise să-l ia la plimbare într-o mașină de piață. Fusesse un simplu pretext ca să se bucure împreună de toamna fastuoasă care-și risipea purpura și aurul pe bulevardele și pe aleile lungi din prelungirea orașului.

Acea ce numea domnul Giuseppe, cu lăudăroșenie, fermă i se păruse atunci lui Lucu o biată grădiniță cu uluci scunde care mărgineau de-abia un pogon de arbori pe rod, de brazde de flori pe care se vestejeau cîrciumărese și crizanteme, cu o ghețarie și o seră miniatURALĂ, în pămînt, o poiată de păsări de rasă, și cîte și mai cîte, și chiar o piscină de doi pe doi, săpată în preajma unui puț american cu pompă și roată. Un cîine roșcat îl lătră, scuturîndu-și spinarea jumulită, lanțul și coada :

— E Samurache, i-l prezentă Giuseppe,

Lîngă cușca lui de lemn, de sub un gutui cu frunza galbenă și rară, apa dintr-o strachină de lut secase de mult. O bucată de mămăligă se dezagrega, disprețuită, în apropiere. Zărindu-și stăpînul, cîinele lătra și da să sară cît îl ținea lanțul, care-l smucea îndărăt, la fiече avînt. Un lătrat curios, împletit din tonuri felurite, în a căror subțirime se pițigăia bucuria, plînge-rea și protestarea în contra unui regim fără îndoială cîinesc. Giuseppe întinsese o mînă să-l mîngîie pe cap, dar de la o depărtare ce nu-i îngăduia cîinelui să-l atingă cu labele lui pe care se lipiseră foi moarte. Ochiul animalului exprima deopotrivă duioșia revederii și amărăciunile captivității. Rămînea o clipă în echilibru pe picioarele dinapoi, bătînd aerul cu labele lui înfrunzite, și cădea din nou în raza lanțului întins, pe cînd din gîtlej îi scăpau chelălăieli care îl făcură pe Lucu să se gîndească la supliciuul lui Tantal. Înduioșat, Giuseppe se apucă să căznească pompa și să toarne cîinelui, în șipote sacadate, apă de băut. Cu coada între picioare, cu burta lipită de șira spinării, Samurache s-a adăpat zgomotos, cu o poftă care spunea că e însetat de zile în șir, și, numai după ce a deșertat o strachină întrăagă, a catadicsit să se uite la bucățica de zahăr pe care, cu discursuri dulcege de stăpîn grijuliu și milos, i-o îmbia stăpînul. Tîrît apoi de o pornire generoasă, Giuseppe împinse îndurarea pînă la a da drumul cîinelui din lanț. Samurache l-a mai privit în ochi, vibrînd de o așteptare nesățioasă, s-a mișcat încoace și încolo cu o neîncredere deplină într-o soartă mai prielnică, dar cînd și-a dat seama că într-adevăr nu mai e legat, și-a tîrcolit, scurt și încet, cu botul în pămînt, musafirii, adulmecînd o urmă nevăzută și nesimțită oamenilor, apoi a lărgit cercul, treptat, încă și încă, l-a desfăcut în spirale din ce în ce mai largi, pînă

ce se furișă printre floarea-soarelui și, printr-o spărtură din gard, pe ulița dintre fermele învecinate. Domnul Giuseppe a fluierat autoritar, l-a strigat pe nume zadarnic.

— S-a dus la dame! a rînjit el cu îngăduință.

— Cine-l îngrijește?

— Avem un vecin care vede de el, e singurul om care stă tot anul la Giuseppeni — numea astfel întregul grup de vile și bungalouri de pe acel cîmp parcelat — afară de soacră-mea, adăugă Giuseppe. Dar nici ea nu e din întîmplare pe aci. Lucu privi împrejur. În toată vecinătatea, numai obloane trase, pierdute în vegetația lor desfrunzită și scheletică. Nici un fum. Locuința lui Giuseppe era o clădire mică, din jumătăți de bîrnă, de culoarea șocolatei, și ridicată pe o platformă de cărămidă care alcătuia prispa împrejurul pereților. Soacră-mea e plecată la niște rude, nevastă-mea nu vine pe- aici decît în *week end*. Dar ea a organizat totul. Pe o palmă de loc ai flori, fructe, legume, floarea-soarelui, ricin, albine, pești, viermi de mătasă, ai să vezi: nici arca lui Noe nu era mai felurită în cuprinsul ei.

De toate acestea își amintea Lucu în autobuzul care-l ducea spre Băneasa, la aerodrom. De acolo, un alt autobuz, hîrbuit de alergătură, avea să-l ducă pînă la o cîrciumă la zece minute depărtare, cu piciorul, de Giuseppeni. Va rămîne acolo peste noapte și se vor înapoia, împreună, cu cursa de dimineață, la oraș. Așa fusese vorba. Giuseppe îl încredințase că drumul și șederea la țară, fie și numai o jumătate de zi, îi vor prii într-atîta, încît se va întrema fulgerător, ah! aerul Giuseppenilor, și va scăpa de moliciunea și de tristețea vagă ce i-au rămas în urma glontelui și a schimbărilor survenite în viața-i. Doamna Franți Giuseppe stăruise și ea ca Lucu să vină. Doar îl invitase de la prima vedere.

„Mă duc la țară ca să te primesc, îmi spusese : îndrăznește să nu vii !“ Lucu se resemnase. Ar fi preferat să rămână acasă, cu toate că avea clipe în care singurătatea îl apăsa. Starea lui însă îl făcea să găsească un fel de mulțumire întunecată în chiar acea melancolie care-l copleșea ca un clopot străveziu de culoarea plumbului. Îi era drag să privească de pe movila lui din dealul Spirii, de la fereastră, amurgul întetându-se pe cupolele din zare, și cotropind, sub el, valea tomnatecă a mahalalei în ruină. Asculta tictacul sonor al pendulei, în liniștea din odăi, vedea oglinzile adăpate de umbră, portretele îngândurate în creșterea serii, gusta uitarea dureroasă de lume, desprinderea de viață. Ore întregi se izola în nemișcare, în nesimțire, ca într-un mausoleu în deșert. Își retrăia trecutul pînă în depărtările copilăriei, căuta să învie fiecare amănunt, și uneori se străduia să găsească momentul precis care, după credința lui, l-a abătut din drum, momentul greșelii inițiale care a continuat într-o serie de greșeli și de păcate pînă la dezastrul final. Nu mai nădăjduia în tîrzii îndreptări. Avea numai curiozitatea lucidă a muribundului care se observă murind.

În mai multe rînduri, soții Giuseppe veniseră să-l scoată din această adîncire în noaptea minții și Lucu trebuia să convie că adesea vulgaritatea lor i-a fost de folos. De altfel, chiar din ziua în care Matilda Feraru îl expediase pe targă în propriul lui domiciliu, domnul Giuseppe fusese singurul suflet care s-a îngrijit de el. A fost poate numai întîmplarea care a hotărît așa, deoarece domnul Giuseppe, mereu preocupat de proiectul lui cu Arhondologia, venise chiar în acea zi la Lucu, cu gîndul să-î facă propuneri noi. Trebuia să-l ia cu încrețitorul, ca pe o fată mare, se destăinuise el doamnei

Franți Giuseppe, care nu avusese cruzimea să-l întrebe câtă pricepere are naivul ei soț în materie de fete mari.

Cînd l-a văzut în pat, nemișcat și livid, Giuseppe a dat alarma. A chemat un doctor, a concediat sora de caritate și a pus în locul ei pe doamna Giuseppe, să vadă de Lucu, să-i facă de mîncare, să-i citească gazetele. I-a dat bolnavului și bani să-și plătească datoriile și să facă față cheltuielilor noi. Nu i-a mai vorbit de Arhondologia Romîniei Mari decît cînd Lucu a început să se plimbe prin grădină, într-un halat persan, brodat cu păsări și flori, și cînd a căutat, fără succes, să o deprindă pe doamna Giuseppe cu citiri din Gide și Valéry. I-a spus atunci că nu-i mai pretinde lui Lucu să-l însoțească în vizitele de achiziționare de biografii genealogice pe la granguri. Se mulțumea cu simple scrisori de recomandație, în care Lucu ar fi arătat că ia asupra-și redactarea textelor. În mîntea lui Giuseppe, acesta nu era, firește, decît începutul, o simplă etapă. Își va convinge el mai tîrziu asociatul și la demersuri personale, are să se dea pe brazdă.

Lucu nu putu să refuze. Știa că datorează bani. N-are de unde să-i restituie și, pe măsură ce-i revin puterile, cresc și nevoile. Astfel, pe nesimțite, se înfiripează asociația Sillion-Giuseppe și au fost puse la cale primele pagini ale Arhondologiei. Iar Lucu se află în drum spre locul de întîlnire cu Giuseppe care-l ducea pentru în-tîia oară în sînul familiei, fiindcă-i anunțase că însăși mama-soacră va face onorurile.

Și mai primise chiar atunci și vestea că fusese concediat și de la Domeniile Coroanei, și cu toate că primise lovitura cu inima ușoară (în destrămarea vieții sale, nimic nou nu i se mai părea cu însemnătate), era nevoit să-și dea seama că se află pe drumuri și că avea

nevoie, în acea zi, dacă nu de mîngîiere, cel puțin de un zvon de glasuri amicale în jurul lui.

Schimbînd autobuzul la aerodrom, o luă pe înserate spre Giuseppeni, printr-o ceață umedă și rece, care te pătrundea treptat, o ceață prielnică epidemiilor și gripelor rele. Se grăbea de frig. Toamna asta prelungită pînă adînc în noiembrie nu aduce decît secetă și neajunsuri. Pămîntul îngheață. Pașii lui sunau pe drumul uscat, foșnind frunzele otrăvite ale vremii. Din cînd în cînd încerca temperatura cu aburul răsufării. „Ai să vezi, ai să vezi, mîine ai să fii alt om“, își zicea, consolîndu-se. Cînd intră în Giuseppeni, singura fereastră luminată în toată colonia era la casa lui Giuseppe. Un glas bărbătesc străbătea dinăuntru prin storul de americană roză, subțire și luminat de o lampă de petrol, și răsuna destul de ciudat în liniștea sumbră din jurul acelor bîrne de șocolată. Lucu nu prinse numaidecît înțelesul acelor cuvinte ce ajungeau nedeslușite pînă la dînsul, dar recunoscu în chip neîndoios vocea lui Giuseppe. După tonul acela umflat și de o sonoritate căutată, lui Lucu i se păru că Giuseppe declamă ceva, plimbîndu-se cu pași neregulați și grei prin încăpere. Într-adevăr, pași răsuna din cînd în cînd pe dușumea, părăd că punctează anumite înțelesuri. Pesemne că nevăzutul vorbitor se mai oprea la răstimpuri să cugete. Apoi, deodată, se făcu tăcere și țcănitul repede și hodorogit al unei mașini de scris se repezi ca o grindină metalică în auzul celui ce fără voia lui asculta afară.

— Scrie, răsună glasul nevăzutului Giuseppe, și te rog fără comentarii. O tuse îl înăbuși în trecut, horcăită și grasă, și apoi cu un oftat de neastîmpăr, glasul limpezit urmă cu totul pe alt ton : Du-te, nu mai zăbovi, du-te, o îndemnă bătrînul conté pe care dușul glacial îl întinerise și-l făcea să se simtă ca un tînăr de

douăzeci și trei de ani, da, de douăzeci și trei de ani, dar, vai ! numai pentru o clipă putea bătrînul conte să se mai simtă de numai douăzeci și trei de ani, du-te, repetă el, du-te, spune-i că tatăl tău a uitat totul și că-l așteaptă cu brațele deschise. Vor tăia împreună vițelul cel gras.

Mașina de scris însoțea cu un uruit de rîșniță cascada cuvintelor lui Giuseppe și le sublinia cu scrișnete de angrenaj neuns, care arătau virtuozitatea dactilografei. Ea se folosi de pauza dintre două paragrafe ca să întrebe cu o placiditate care ar fi scos din sărite pe orice autor :

— Dar de ce tocmai de douăzeci și trei de ani ? Fă-l mai bine de treizeci. Și pe urmă vițelul cel gras nu-mi place. Fă-l mai bine miel, cum a mai fost.

Tacîmuri și farfurii răsunară deodată. Lovitură de pumn în masă, tălmăci Lucu. Răspunsul lui Giuseppe nu întîrzie :

— Te-am ascultat cu răbdare numai ca să-mi fac o idee de gradul de stupiditate pe care l-ai atins... Pauză. Se vedea că Giuseppe face o uriașă efortare să-și stăpînească mînia. Cum se poate să nu-ți dai seama că vițelul cel gras e folosit aci în înțeles metaforic ? Ce e aia : „nu-mi place ?“

— Metaforic, metaforic ! întîmpină dactilografa : dar e vorba de miel, nu de vițel, dacă-mi dai voie. Anecdota din Biblie de miel vorbește, și te rog nu denatura textele sacre.

— Fie și miel, dacă ții musai să fie miel. La urma urmei poate că ai dreptate. Șterge și scrie acolo : mielul cel gras.

— Ușor de zis. Dar sîntem în iulie, că dacă nu mă înșel acțiunea se petrece în iulie ; mielul se gătește de

Paști. Al din iulie e berbec în toată legea. Sper că n-ai de gînd să scrii că tai berbecul cel gras.

— Femeie pisăloagă ca tine nici n-am pomenit, răspunse Giuseppe. Mă persecuți cu logica ta de gospodină. Află, doamnă, reluă Giuseppe pe un ton didactic, află că arta nu are nimic de-a face cu logica.

Lucu socoti că nu e nimerit să asculte mai mult.

Intră într-un vestibul îngust ca un dulap, în care atîrna o lampă cu reflector, ieftină, de perete. Înghe-suindu-se, izbuti să se dezbrace de palton. Ușa se deschise. Franți Giuseppe îi ură bun-venit și îl pofti într-o sală despărțită printr-o vatră mare de ceramică, în care erau cîțiva tăciuni. O lampă cu acetilenă lumina ca un far. În această clădire de scînduri și șindrilă, pașii răsunau pe parchet, umplînd încăperea de un zgomot care venea din toate părțile. Lucu se afla ca într-o uriașă cutie de pălării. Franți îl întrebă cu grijă dacă n-a răcit pe drum și se încredință, pipăindu-l, dacă a fost îndeajuns de cuminte să îmbrace un pulover.

— Trebuie să mă gîndesc la toate, bărbații sînt niște copii.

Dintru început își luă asupra-și drepturi de soție și de mamă. Lucu se simți adoptat. Lucru ciudat, doamna Giuseppe nu se apropie de papicuț, să-l sărute, să-l pieptene, să-i îndrepte cravata. Se ținea în fața lor dreaptă și prevenitoare, pătrunsă de rolul de gazdă de țară, stăpîină și castelană. Peste cîteva minute se ivi și soacra domnului Giuseppe, doamna Beatrice, o sexagenară oxigenată, cu buzele înroșite și a cărei figură lătăreață, cu vădite urme de frumusețe, purta în cute și priviri o întreață poveste. După ce făcu prezentările, doamna Giuseppe se lipi drăgăstos de mama ei și privi galeș spre oaspe :

— Ce zici, domnule Silion, ce mamă tânără și frumoasă am. Lucu le învălui în privire admirativă de rigoare. Cele două femei nu semănau decât la trupuri, păreau două cariatide în mijlocul sălii. Ce zici ? insistă doamna Giuseppe, să vezi ce surîs tânăr are ! Și întorcându-se spre doamna Beatrice : Mamă, arată dinții !

Doamna mamă, care se lăsase strânsă în brațe, cu un surîs de fericire și de modestie bine măsurate, găsi cu cale să protesteze :

— Franți, sfîrșește odată !

— Arată dinții, mamă, mamă arată-i odată.

O zguduia întetindu-și îmbrățișarea.

— Franți, dă-mi drumul : nu te încăpățîna.

— Dacă vrei să-ți dau drumul, arată dinții. Arată-i.

Doamna Beatrice oftă prelung și din adînc. Surîse apoi ca în silă, un surîs izmenit, plin de plictiseală și părintească indulgență, apoi cedă, rînjind larg, rînjete cap-de-mort, ca la dentist, sau ca o mostră de proteză pe un panou de clinică dentară.

— Admirabilă gură, exclamă Lucu, care avea impresia că asistase la o scenă bine pusă la punct și de numeroase ori jucată.

Doamna Beatrice îi mulțumi cu o galeșă otheadă strecurată printre pleoapele veștede și încărcate cu *kohl*, iar pe la margini înfrăgezite cu ulei vîrtoș. Cele două cariatide se despărțiră. Giuseppe aplaudă.

— Ehei, dumneata nu știi ce număr a fost soacrămea la vremea ei. Se tăiau în săbii grofii și baronii pentru ea și tot ea îi împăca, săraca : inimă bună ! Întreab-o cu cine a făcut-o pe Franți : nici ea nu știe.

— Papicule ! răsună ca o chemare la ordine reproșul doamnei Franți.

După o adîncă plecăciune de pinguin, Giuseppe continuă :

— Trebuie să fi fost, în tot cazul, un om bine ! Și arătînd spre doamna Franți ca spre o călăreață de circ adăugă : Eu cred că se cunoaște.

Doamna Beatrice se mărgini să-l amenințe din depărtare cu degetul. Franți nici nu mai lua seama la el. Traversînd holul ca o aripă de vînt, se năpusti în vestibul.

— Lampa ! lampa ! strigă ea.

— Ce s-a întîmplat, întrebă speriat Lucu.

— Nimic, îl liniști Giuseppe, Franți a uitat lampa aprinsă în vestibul. Se consumă petrol în mod inutil. Cred că n-o să vă plictisiți fără mine, continuă el depărtîndu-se de-a-ndăratelea spre fundul sălii, eu am nițel de lucru în bucătărie.

Masa fu servită în a doua jumătate a holului, în unghiul alcătuit de vatră și de peretele de-a lungul căruia se întindea, descriind un cot, un divan îngust și destul de lung ca să doarmă pe el, cap la cap, doi, trei inși. Aceasta-i era desigur și destinația. Din pardoseala de cărămidă, frigul se întetea treptat, pătrundea pe sub uși, prin crăpăturile ferestrelor și cobora din tavan, ca și cum s-ar fi cernut prin porii subțiri ai tencuielii. Doamnele slujeau pe rînd : ridicîndu-se amîndouă deodată, întrecîndu-se care de care să ia locul celeilalte, ori de cîte ori trebuia cîte ceva. Lucu recunoscuse țuca sălcie și apoasă, măslinile minuscule și zbîrcite, slănina tăiată cu briciul, brînză gălbejită și tare a primului aperitiv luat în apartamentul Giuseppilor. Urmă un castron cu supă de lapte și o farfurie cu mici cuburi de pîine prăjită, s-ar părea, în unt.

— La noi în familie, luă cuvîntul doamna Giuseppe, țînînd degețelele în văzduh, crema de lapte e o tradiție. O adorăm.

— E excelentă pentru ficat și pentru ten, adăugă doamna Beatrice.

Lucu observă că rula r-urile ca Trude Resch.

— Sănătatea înainte de toate ! aprobă el cu întârziere, sorbind din fiertura subțire și călie. „Fericit cine găsește ceva de spus !“ încheie el în sinea sa.

Doamna Giuseppe îndemnă cu generozitate pe come-seni să se mai înfrupte din felul acesta turbure și îmbel-sugat. Doamna Beatrice turnă vinul, și Giuseppe închină pentru sănătatea șubredă încă, dar pe cale de grabnică înzdrăvenire, a invitatului. Vinul acriu și zeama de lapte se înfruntară în stomacul lui Lucu ca două vârtejuri învrăjmășite.

— Al nostru ești, proclamă Giuseppe, deșertându-și din nou cupa, și să știi că din mâinile lui Franți și ale Beatricei nu mai scapi, spre binele dumitale, bineînțeles. Dumneata n-aveai familie : noi sîntem familia dumitale de-acum încolo. Poate că ai să te și muți la noi. Vinzi sau închiriezi casa, tot e ipotecată peste cap, și te muți la noi. Ai să te simți ca în sînul lui Avram.

Vru să umple din nou paharele, dar Franți îi luă ca-rafa din mîină și o așeză pe masă. Îl privi cu asprime.

— Dacă o bem toată azi ce mai rămîne pe mîne ?

— Ca în sînul lui Avram, repetă Giuseppe, ca să acopere intervenția năprasnică a doamnei Franți.

— Protestez ! sări doamna Beatrice, rostogolind r-urile în gîtlej, nu înțeleg ce tot îi dai zor cu sînul lui Avram, la noi în casă. Pe cît mă pricep eu, sînul lui Avram al dumitale nu poate oferi nici o atracție dom-nului Silion, așa ca să se simtă bine în el, un sîn păhros și muhrdahr de babalîc. În materie de sîni cred că se găsesc în familie exemplare mai acătăhrii ! încheie cu un surîs gras și triumfal Beatrice.

— Mama are sîni de fecioară, luă cuvîntul doamna Giuseppe, un sîn bine format, evident, dar pietros și de o formă sculpturală.

— Iahr ai început, Fhranți dhragă ! o dojeni moale doamna Giuseppe, pehrsoanele de față sînt excluse, știi bine !

Frigul pătrundea în oase, Lucu strîngea din spate, luptînd să nu dîrdîie, se aștepta să o audă pe Franți : „Mamă, arată sînul“, și chiar se pregătea sufletește pentru acest spectacol, căutînd în minte o expresie admirativă care să iasă din banal, dar nu se mai întîmplă nimic. Focul se stinsese de mult, gura vetrei sufla cu frig.

— Ți-i cam rece, domnule Silion.

— Bea, și te vei încălzi, îl îndemnă Giuseppe, dar Franți puse o mîină protectoare pe carafă.

Fu rîndul doamnei Beatrice să se ridice. Se întoarse cu pui fript garnisit cu legume.

— Iată un gest nobil ! comentă Giuseppe. Ți-am mai spus, domnule Silion, că nevastă-mea e plină de calități invizibile la prima vedere. Nu ți-am spus ce calități anume, fiindcă, mai presus de toate, eu apreciez rasul și tunsul. Am o barbă aspră și rară pe care nevastă-mea o rade ca un maestru. Detest să pierd o oră la bărbier cu tunsul și nevastă-mea mă ajustează pe la ceafă la repezeală. Dacă ai să te însori, domnule Silion, să-ți iei o nevastă care știe tunde și rade. Franți mai știe încă ceva : îmi scoate punctele negre de pe nas fără să simt. Toate acestea nu înseamnă încă nimic. Principala ei calitate, că de calitățile ei ascunse nu mai vorbesc...

— Ce știi tu, papicuț !

— E generozitatea, unită cu *le savoir faire*¹.

¹ Arta de a ști să procedezi.

Și domnul Giuseppe își bulbucă ochii lacomi asupra puiului rumenit. Privirile i se mișcau tubular ca la un melc codobelc.

— Oh, eu n-am nici un merit, protestă Franți, s-a rătăcit la noi în curte un pui străin și cât ai zice pește l-am prins, am pus să mi-l taie, și l-am jumulit. Altfel nu sacrificam eu ditamai pasăre, nu te teme.

— Nevestei mele îi place să facă pe zgârcita, observă domnul Giuseppe.

Cu îndemînări chinezești, doamna Beatrice reteză puiul în fragmente infinitezimale. „Picior? Piept? Aripă?” Și, fără să aștepte răspuns, împărți prin talere porțiuni homeopatice din măduarele invocate. Apoi întinse cu sfială farfuria cu legume și cartofi prăjiți către Silion și Giuseppe. Ochii celor două doamne supravegheau mișcările bărbaților, cu privirea indiferentă, dar căreia nimic nu-i scapă, a crupierilor. Silion nu mai avea poftă de mîncare. Un fior îl străbătu.

— Ți-e frig! exclamă doamna Giuseppe.

— Tremuri! adăugă Beatrice.

— Papicuț, unde mi-e șalul? Se ridică, găsi șalul și i-l puse lui Silion pe umeri. Ți-au înghețat picioarele? îl întrebă. Cam trage aici, e o pivniță dedesubt. Las' că ți le încălzesc eu. Ai să vezi.

Doamna Giuseppe și Lucu ședeau față în față. Pe sub masă, Lucu simți două tălpi pipăindu-i picioarele cu o caldă și repetată apăsare. O galeșă privire însoți această îngrijire, în vădit scop calorific.

— Papicuț, am găsit! Mi-am pus picioarele peste pantofii musafirului nostru. Ca să te simți mai bine, se adresă ea de-a dreptul lui Lucu, ar trebui să-ți scoți pantofii și să-ți pui picioarele pe stinghia mesei. Așa-i că sînt caldă ca o vrabie? De ce taci? Nu te simți mai bine?

— Într-adevăr ! confirmă Lucu.

— E drept că de cînd m-am însurat, interveni Giuseppe, n-am mai simțit nevoie de foc în camera de culcare. Vru să mai adauge ceva, dar se bătu deodată cu palma pe frunte. Stop ! porunci el, nu v-atingeți de pui ! Un moment !

Răsturnă scaunul de sub el și dispăru. Se întoarse, legănînd cu grație în palmă o saladieră. Strălucea de mulțumire.

— Salată de andive, anunță, cu untdelemn și muștar. Se așeză radios, cercetînd pe fețele tuturor a efectul.

— De unde ai luat andivele ? întrebă Franți, ca un judecător de instrucție.

— Andive forțate, din sera noastră.

— Și ce-a mai rămas în seră, dacă le-ai prăpădit pe toate ? Dar untdelemnul ?

— Din bufetul din bucătărie.

Franți bătu cu palma în masă. Se ridică. Cu saladiera într-o mîină, cu un pahar gol în cealaltă, scurse untdelemnul dintr-un vas în celălalt, pînă la ultima picătură.

— Tot am mai salvat ceva. Vă puteți servi. Aruncă o privire duioasă lui Lucu, reșezîndu-și picioarele peste ale lui, cu apăsare și fricție. Iartă-mă, te-am lăsat să degeri. Ți s-a cam învinețit nasul : trebuie să-ți fie rece ca la căței.

Cina se termină pe la zece, într-o atmosferă glacială din toate punctele de vedere.

— Ar trebui să ne cînti ceva înainte de culcare, propuse Franți.

După roșeața care năvălise pe fața lui Giuseppe, Lucu ghici că e vorba de un talent ascuns al amfitrionului.

Giuseppe se așeză la pian. Lucu se lipi cu deznădejde de vatră.

Cu mîinile lui albe și umflăte, pătate cafeniu, Giuseppe izbi grosolan cîteva acorduri, ca unul care ar încerca starea instrumentului. Amănunt uimitor, pianina nu era dezacordată. Dar, sub degetele brutale, firele de metal dinlăuntru instrumentului dădură un țipăt de suferință. Giuseppe se aplecă peste clape, ca și cum ar fi frămîntat un aluat, se dădu apoi pe spate, cu capul pe ceafă, se legănă, obținu la întîmplare cîteva armonii, le alteră ușor, le alteră insinuant și dezlănțui o furtună crescîndă, aspră, tristă și furioasă, pe care o prelungi într-un geamăt sălbatec și monoton. Corpul lui masiv se clătină lupește deasupra unei genuni. Și, deodată, din acest sac îndesat și diform, îngulerat cu alb, izbucni un șipot turbure, un fel de urlet muzical, răgușit și prelung, care se plimbă tremurător pe mai multe note, ca și cum un suflu de vînt l-ar fi înfiorat și abătut din drum; Giuseppe cînta. În felul lui, cu glasul lui, mai bine zis cu lipsa lui de glas, de care însă nici nu se sinchisea, așa cum nu-i pasă unui om biciuit și torturat de vaietul lui de durere. Sub mîinile boante, pianul clocotea ca o vîltoare de patimi. Urletul spart și dogit al lui Giuseppe suia stăpînitor, trecea zidurile, se pierdea în noapte, luptîndu-se cu sine însuși, într-un chip tragic, aproape bestial, căznindu-se să spună ce are de spus. Așa ar fi cîntecul unui rănit, uitat de ai săi în întunec. Cîntecul unui maestru care și-a pierdut glasul. Sau deznădejdea unei fiare cu laba prinsă în capcană, sau cîntecul unui demon. De cîteva ori vocea lui Giuseppe se împleti cu a celor două femei, care îl îngrijeau cu zadarnica lor mîngîiere. Tăceau și la răstimpuri se porneau din nou, ca fără voia lor, tîrîte într-un ison nestăpînit, nervos, animalic, așa cum se pornesc cîinii, cînd îi zgîndăre și-i smulge din tăcerea lor un pian sau o flașnetă. Și, după o șovăială stridentă și falsă pe marginea melodiei, cele

trei glasuri se înfrăteau din nou pe cîte un vaier muzical, neajutorat și urgisit, mereu altul, ca un cîntec de stepă, ca un bocet de moarte. Și întunecat și vijelios, pe un tropot infernal, în suire de la un capăt la altul al pianului, pe o cavalcadă de demoni spre creștetul treptelor nopții, glasul lui Giuseppe se năpusti deodată într-un iureș de deznădejde finală, se sparse de trei ori în accente de revoltă neîmpăcată și explodează sus de tot într-un răcnet de ființă spulberată.

Mîinile umflate, brațele de pinguin ale lui Giuseppe atîrnară de-a lungul trupului, capul pe piept. Tăcere. Femeile aplaudară. Lucu le imită, impresionat. Ca un titirez care învie, Giuseppe se învîrți cu taburetul pianului și, cu fața la micul său auditoriu, mulțumi cu autoironie. Apoi, în chip de scuză, către Lucu :

— M-am dat nițel cu capu de pereți în seara asta.

Franți îl luă de gît și-l strînse la sîn.

— Să trăiești, papicule ; ai cîntat ca un vrăjitor... a văzut și domnul Silion ce poate papicuț cînd își dă drumu... acum de-abia înțelege și dumnealui cum de-am luat eu de bărbat un broscoi ca tine...

Giuseppe se desfăcu încet din legănarea soției sale, clipi din ochii lui tivîți și hotărî că a venit vremea să meargă toată lumea la culcare.

Femeile îl poftiră pe Lucu să-i arate camera în care va dormi. Era despărțită de sală printr-o ușă cu geam lung, cu perdeluță de iută. O simplă chilie umedă și înghețată, în care Lucu desluși o sobă de faianță, ceva mai mare decît un samovar, un pat de îngustimea unui culcuș din vagoanele de dormit, o lădiță de noapte din brad ars, cu un sfeșnic de ceramică și cu mica lui valiză.

— Nu-i așa că dumneata nu citești în pat, domnule Lucu ? Atunci, n-ai nevoie de lumînare. O să punem lampa pe o măsuță în hol. În dreptul ferestrei : dai

numai perdeaua la o parte și ești luminat *a giorno*. Beatrice adusesse din sală trepiedul din fund, pe care se afla de obicei un asparagus, potrive lampa, trase perdeaua și închise ușa pe dinăuntru. Iată. O lumină turbure se răspîndi în încăpere. Cînd vrei să stingi, îl instrui Franți, n-ai decît să bați din palme, *a la turca*. Sîntem cu toții în hol. Îi descoperi așternutul. E proaspăt, îl asigură, numai o dată m-am culcat în el... l-am lăsat expre : să visezi urît la noapte.

Plimbă o ultimă privire de stăpînă prin odaie, pipăi sobița de teracotă cu o prudență cu totul de prisos.

— Cred că nu lipsește nimic, și înainte de a-și lua rămas bun se aplecă și întredeschise demonstrativ lădița de noapte, așa încît Lucu să poată întrezări că într-adevăr nimic nu a fost uitat. Scularea, mîine la șapte. Autobuzul la opt. Între timp, vizitarea domeniului. Noapte bună.

Singur în odaia polară, Lucu își plimbă mîinile pe plăcile de faianță ale sobei, ca un orb care ar pipăi un cadavru răcit. Se strecură în grabă între lințoliurile pătrunse de aburii reci ai așternutului care mirosea a busuioc și a rufă întinsă la uscat. Pătura în care se înfășurase, căptușită de un cearșaf necusut, i se păru subțire și destrămată. N-ar fi îndrăznit să le mai ceară încă una : poate că nici nu aveau. Se gîndi să-și tragă puloverul peste pijama, dar n-avea curajul să se aventureze în spațiul vrăjmaș. Rămase nemișcat și înțepenit ca într-o imensă compresă. Un fior îl străbătu și-l sîcîi cu scuturători scurte și repetate din tot trupul. Micul far din geamul ușii îl privea ironic și aburit, ca un ochi de bețiv. Un gînd luminos îi veni. Scotoci lîngă pat în valiza întredeschisă și trase nelipsitul lui flacon de Hennessy. Trei sorbituri lungi, nesfîrșite, trei pauze, trei

reînceputuri. Un șarpe de foc îi alunecă pe gîtlej. Cu capul în perna de *Seegrass*, așteptă, ca Socrate, efectul. Cîrînd o arșiță îi bătut în gînduri, o limbă de foc îi încinse șalele, o primăvară sălbatecă îi urni sloiurile sîngelui. Pluti de-a lungul așternutului, de-abia atingîndu-l, ca un fachir în levitațiune, legănat de o fericire supremă. De dincolo de ușă, glasul lui Franți îl opri pe spiralele somnului.

— Mai ai nevoie de lampă, domnule Lucu ?

Uitase de toți. Se dezbrăcaseră în tăcere, n-auzise un pas, o șoaptă. Nu răspunse. Preferă să-l creadă adormit. Călcîiele goale izbiră parchetul. Se făcu întunec. Cineva suflase lampa. Casa de lemn se aventura într-o liniște mare. Printre storurile unei lucarne clipea o singură stea. Un lătrat răgușit măsoara depărtările și tăcerea. Lucu închise ochii și porni în căutarea fericirii efemere de adineauri, pe care glasul doamnei Franți i-o spulberase. Trupul însă nu-și mai regăsi plutirea pierdută, ancore grele îl țintuiau de fundul patului, și capul i se înfunda în uitare. Nu e, la urma urmei, atît de rău în sînul familiei Giuseppe, e poate chiar mai bine decît în sînul păros, ca o pernă de *Seegrass*, al lui Avram. Acesta fu, pesemne, cel din urmă gînd al lui Lucu. Trebuie să fi dormit o bucată de vreme. Își da seama că se trezește încet, nu fiindcă și-a făcut somnul, ci fiindcă trecuse efectul alcoolului, după care de-abia o să urmeze somnul cel adevărat. Știa că e în casa lui Giuseppe, casa de lemn răsuna întregă la cel mai mic trosnet, întocmai ca o cutie de pălării, o cutie din care își făcuse tobă cînd era copil. Dar nu era frig în cutia de pălării, ci numai un joben negru, turtit și cu resort. Se întoarse și se zgribuli cu luare-aminte, nu cumva să clintească rînduiala de haine și rufe pe care și le așternuse peste pătură și căuta acum somnul pe partea nouă dinspre

odaie. I se păru deodată că aude ceva. Un scrișnet metalic abia simțit. Poate numai o părere. Cu răsuflarea oprită așteptă. Scrișnetul metalic se auzi iar, foarte încet, foarte aproape. Deschise ochii în beznă. Cineva încerca să deschidă, cu multă băgare de seamă, ușa. O străvedea, albă, neclintită, ca o fantomă, în umbra opacă. Se urni încet, se întredeschise, un curent sfios de aer mai înghețat ajunsese pînă la Sillion. Parchetul trosni sub un pas nevăzut. Apoi o a doua fantomă, lăptoasă, înaltă. Înainta în odaie cu șovăiri prelungi, cu clătănări încete, de dansator pe frînghie. Se oprea cînd trosnea parchetul. Se apropia de piciorul patului. Lucu nu se simțea ispășit să întrebe cine este. I se părea că o complicitate se iscase în noapte între fantomă și el. Nevinovatul joc cu picioarele de sub masă, din timpul cinei, i se lămurii pe deplin. Îl punea în îndoielnică legătură cu această vizită nocturnă. De astă dată Franți venea să-l împărtășească din căldura trupului ei întreg. O aștepta cu resemnare. Poate că așa e obiceiul casei. Dar dacă nu e Franți ? Gîndul îl umplu de o hotărîre de rezistență eroică. Fantoma se prelingea încet pe lîngă pat, în tăcerea diafană a ectoplasmelor. Lucu încremenise. Se străduia totuși să respire adînc și regulat, vroia să fie surprins în somn, să nu facă, în nici un caz, nici o înlesnire. Socotea că neajunsurile ospitalității îl îndreptățeau să se joace astfel. Iar Franți nu e o femeie care să se dea bătută cu una, cu două. Fiindcă nu se mai îndoia că e Franți. Se mai gîndi că Beatrice și Giuseppe, în somnul lor nițel sonor din hol, nu sînt cu totul străini de tainele acestei nopți.

Izgoni însă o presupunere menită să-i altereze și picul de agrement al unei aventuri nedorite. Umbra misterioasă ajunsese la căpătîiul lui Lucu, atît de aproape, că îi simți suflarea călduță a miresmei ei de femeie... O

clipă încă și se va apleca deasupra-i. Închise ochii. Pasul trosni pe parchet, o dată, de două ori. Umbra îl depășise. O urmări cu privirea, nedumerit. O văzu din spate, alburie, șovăielnică, înaintînd spre sobă. Apoi, lumina fumegoasă a unui tăciune igrasios i-o arătă deodată, lăsată pe genunchi, cu crupa umplîndu-i cămașa de noapte, cu coadele masive pe ceafă, ghemuită la gura sobei, pe care o deschisese. Ținea în mîini un făraș și un clește de foc. Cu o îndemînare veche, Franți trase tăciunile pe făraș. Spasmul flăcării spori, odaia pîlpîi toată de un joc de lumini și umbre muribunde. Ca într-un vis dintre somn și viață, o mai văzu pe Franți ridicîndu-se cu ciudata ei torță culcată pe fărașul întins, cu fața bizar luminată și pornind lunatec spre ușă. Fugi cu pași mărunți, fără să-i arunce o privire.

Cafeneaua scînteia de lumina mată a marilor globuri care atîrnau din plafon din loc în loc, ca niște uriașe fructe pîrguite la soarele tînăr al altor planete. Serbarea fără muzică se înfiripa pe măsură ce lumea sosea în jurul meselor imaculate, așternute cu damasc, cu argintărie, cu porțelan și cristal de Boemia. Cu vuiet de cascadă, ușa rotativă dansa neîntreput, împrospătînd aerul parfumat dinlăuntru cu suflul proaspăt al nehotărîtei primăveri de dincolo de stocurile venețiene ale înaltelor vitre. Se iveau perechi, se îmbulzeau grupuri sau singurateci în căutarea unei tovarășii de o seară, femeile în găteală de mătășă, cu blănuri subțiri de sezon și bijuterii de bal, bărbații în sobră ținută de solemnitate, așa cum domnul Filip, printr-o propagandă discretă și iscusită, își deprinsese pe încetul clientela, în scopul ca Esplanade să se deosebească total, prin rigorile-i elegante, de nepăsarea și neglijența ce domneau în localurile decadente din vecinătate. Impusese mai întîi chelnerilor această grijă de veșminte, îi alesese cu un rafinament de mesalină, înalți, subțirateci și

chipeși, îi îmbrăcase, îi înmănușase, îi încălțase ca pe niște *dandy* ai veacului trecut, astfel că numai prin simpla lor înfățișare, clientela s-a priment pe nesimțite, sub imboldul femeilor și arbitrilor de eleganță care mișună în orice local de lux, pînă ce un public pretențios, dacă nu și rafinat, s-a obișnuit să ia parte, seară de seară, la o tăcută întrecere de croială, fantezie și calitate.

Numai domnul Filip sta deoparte, gazdă și demon, într-un sacou negru cu vestă anacronică, albă, cu pantaloni dungați, aproape tot atît de discret îmbrăcat ca detectivul localului, și în această modestie a lui, înconjurat de un stat-major de picoli, de chelneri și țali, în livrele și fracuri, părea întocmai ca Napoleon, simplu ofițer cenușiu, încadrat de mareșali și adjutanți în firteturi și în stele.

Cafeul Esplanade alcătuia un poligon neregulat și vast ca o catedrală, împărțit în boxe și unghere înlesnite de numeroasele și albele coloane cu mijiri trandafirii, de marmură de Rușchița, ce susțineau bolta localului, adevărat planetarium care strălucea fără să orbească, închipuit și realizat de fantezia lui Filip. Așternut cu scoarțe scumpe, orientale, acest poligon alcătuia pe una din laturi o adîncitură dreptunghiulară, în dreptul unei arcade, cu draperia dată de perete, ce ducea la casierie și oficiu. Așternut cu același lux, dreptunghiul acesta cuprindea o singură masă mare în fund și două măsuțe rotunde în părți, și părea un fel de adaos al cafeului, un loc ferit și mai discret luminat. I se zicea „Impasul“. Era un refugiu al celor ce căutau singurătatea. Întîlnirile oamenilor de afaceri și ale îndrăgostiților aici și-aveau locul, și mai ales în orele pustii apăreau clienți stingheri, să-și scrie scrisorile sau să citească în liniște gazetele. Lipsa de ferestre alcătuia

o atmosferă cenușie, prielnică pierderii de timp și reveriei. Dar masa aceasta aparținea cu deosebire unui grup de oaspeți ai lui Filip, care nu erau oaspeții de onoare, găzduiți dincolo, în partea aglomerată a localului.

Filip privea îngrijorat către „Impas“. Își scutura mereu și stăruiitor trabucul în scrumiera de pe măsuța din față-i și de câteva ori chiar și pe covor, semn de neobișnuit neastîmpăr. Deslușea, prin ochelari, patru siluete la masa cea lungă din fund. N-avea nevoie să vadă mai de aproape. Știa bine cine erau oaspeții de acolo, din fund. Se înființaseră parcă mai devreme. Nici în seara asta nu-l scutiseră de prezența lor, care pentru Esplanade devenea pe zi ce trece mai infamantă. Cu atît mai rău pentru ei și într-o oarecare măsură și pentru el, pentru Filip. Ar fi dorit să evite răfuiala. Le-ar fi putut da de înțeles, puțin cîte puțin, prin cîte o vorbă, cîte un gest mai plictisit, fiecăruia în parte. Dar cum să scape de ei, pe loc, în seara asta de echinox de primăvară? Trebuie să ia taurul de coarne, să-i înfrunte pe cîteși patru. Își tot morfolea trabucul, schimbîndu-l dintr-un colț într-altul al gurii, scuturîndu-l nervos pe covor.

*

Nici n-a știut cum s-a pomenit în fața celor patru ciudați musafiri. Fără să-i salute, luă loc în fața lor pe un fotoliu plușat, pe care-l trase la sine cu o apucătură de stăpîn. Trabucul din mîna lui stîngă puncta în aer, amenințător ca țeava unui pistol. Scutură scrumul de două ori, ceea ce la domnul Filip mai era și un fel de semnal că are ceva de spus. Nimeni nu scoase un cuvînt. Silion îl privi cu nerușinare în ochelari, să-l

intimideze. Giuseppe zâmbi cu amabilitatea prin care-și închipuia să dezarmeze un adversar oricât de aprig : simțise că Filip venea la masa lor cu intenții îndoielnice. Stolz făcu o mină desprinsă de realitate și pătrunsă de o filozofică nepăsare. Diogenid își înclină capul ras și cucuiat, gata la orice umilință, ca un școlar bătrîn, obișnuit cu pedepsele. Cu toate că auzea foarte bine, își duse două degete la căptușeala pavilionului urechii, ascultător și supus.

— Vin la dumneavoastră cu o rugămintă, începu Filip cu severitate, și sper că voi fi înțeleș prietenește, ca să nu fiu nevoit să o transmit personalului de serviciu.

— S-auzim, îl îndemnă Silion, sec și țeapăn, ca la tratative de armistițiu.

Ridicînd nasul, Filip aruncă o privire în felul său cunoscut, care arăta îndeajuns că nu catadicsește să stea de vorbă cu Silion în particular. Îl miluise și pe el, trecîndu-l printre pensionarii localului. Nu crezuse să-l vadă căzut atît de jos. Acum, ca pentru a rupe acest nedorit contact, trase adînc din trabuc, și-l afumă cu două trîmbe de dispreț, care îi îngăduiră, ca unui bastiment de război, să se facă nevăzut într-o negură albastră.

Dacă cei din față-i nu l-ar fi privit cu atîta amestec de bănuieli nedumerite, ar fi surprins în căutarea lui dezamăgirea și mila pe care i-o pricinuia înfățișarea prietenului de odinioară. Silion nu mai semăna cu sine însuși. Se buhăise la față și la trup. În chipul rotunjit, trăsăturile i se îngroșau de o grăsime palidă și lucie, în care ochii i se înecau între cearcăne umflate. Purta capul tot sus, într-o zadarnică sfidare a propriei lui decăderi, răsfrîntă în privirile observatorilor. Părul îi albise aproape de tot, și-l purta lung, în inele unsu-

roase ce-și scuturau peste gulerul strîmt ninsoarea lor de mătrează. Hainele roase îl strîngeau în mai multe chingi, mînele se scurtaseră, și pe sub cămașa care n-ar fi făcut față unei cercetări mai cu luare-aminte se boboșeau rotunjimile noi ale unui corp în treptată preschimbare din bărbat în femeie. Nasturii nu-l mai ajungeau. Cînd se scula în picioare arăta și mai greoi, cu greabănul crescut, cu șoldurile-i pline, cu burta boltită binișor în afară și cu genunchii pantalonilor ieșiți, ca și cum formele lui sporite l-ar fi împovărat nițel. Desigur, Filip se socotea îndreptățit să refuze să-l mai recunoască astfel metamorfozat.

— Cînd v-am invitat la mine, la Esplanade, continuă el adresîndu-se tuturor, în calitatea voastră de oaspeți perpetui, n-am urmărit alt decît să vă fac dumneavoastră un bine, iar mie o plăcere.

Scurtă oprire. Simultan, cei patru musafiri moțăiră, drept mulțumire, fiecare bineînțeleș felurit : Silion scurt și marțial, Giuseppe zîmbitor și cu o înclinare a bustului, Stolz numai din bărbie, iar Diogenid cu un gest care sugera o prosternare cu fruntea pînă în covor, ca într-o moschee. Numai în privirile lui de cîine blînd, se putea citi o îngrijorare : oare unde voia să ajungă patronul ? Ceilalți se semețeau plini de disprețul cuvenit unei gazde ospitaliere care-și închipuie că și-a cumpărat dreptul de a-i egala, cu un blid de linte. Și-ascundeau turburarea.

— N-am de gînd să vă suprim tainul, îi liniști Filip, ghicindu-le gîndul, vreau numai să ne învoim asupra unui orar care să ne convină tuturor.

— Un orar ? exclamă cei patru împricinați dintr-o dată.

Nu mai pricepeau nimic.

— Vrei poate să mîncăm la bucătărie ? ! rînji duros Silion.

— Nu m-am gîndit așa departe, răspunse Filip împăciuitor, dar tot fără să-l privească, am zis orar, și nu plan topografic.

Silion atacă :

— Vrei poate să lansezi prin noi *breakfast*-ul și să prînzim dimineața la șapte ?

— Nu tocmai.

Filip își pierdea răbdarea și, pe măsură ce vorbea, i se pițigăia glasul, plîngăcios și supărat. Se străduia să cruțe mîndria celor patru cavaleri, dar să-și verse asupra lor focul și să arate în ce condițiuni putea să-i mai ospăteze și de-aci încolo. Le imputa că nu sînt cîtuși de puțin cu obraz în alegerea bucatelor și că se reped în chip statornic la felurile cele mai scumpe și mai rare : homard, langustă, nisetru, morun, ciuperci, trufandale. Și s-a întîmplat nu o dată că au cerut și adevărații clienți (cei cu parale) din aceste feluri din care se gătise, firește, cu economie, și n-au mai găsit nimic. Era ca și cum Esplanade și-ar fi ademenit clientela cu momeli mincinoase. Faima localului a suferit, ca să nu mai vorbim de pagubă. În modul acesta, ospitalitatea începea să-l apese greu pe domnul Filip. E o povară să aibe la masă, de două ori pe zi, mai bine de o jumătate de duzină de bărbați zdraveni și cu gust pentru scumpătăți, la infinit.

— Nu sîntem decît patru, observă Diogenid, pe care numărătorile îl interesau deosebit.

— Mai sînt și alții pe care nu-i știți, răspunse Filip cu falsă resemnare ; fusese surprins în flagrant-delict de filantropie. Se opri, răsuflă și-și trecu batista parfumată pe frunte. Sărise hopul. Nu se crezuse în stare să spună protejaților săi atîtea lucruri tari, fără să-i jighească.

Putea merge și mai departe. Domniile-lor, de pildă, ar trebui să țină seama de interesele localului care-i hrănește. Să nu se socoată numai prieteni și mușafiri, ci mai degrabă niște asociați ai întreprinderii.

— În cazul acesta, obiectă Silion, ar trebui să ne dai participare la beneficii.

...De aceea Filip, ca și cum nici n-ar fi auzit această neobrăzare, îi poftea să nu se mai înghesuie la mese în orele de aglomerație, când publicul nu mai găsește locuri. Să aibe grijă de a veni să ospăteze la douăsprezece ale amiezei, nu mai târziu, și să fie gata în trei sferturi de oră. Să ia loc totdeauna la „Impas“, și nu în boxele din față. Iar asta cu atît mai mult, cu cît ținuta lor vestimentară lasă din ce în ce mai mult de dorit. Din lună în lună cei patru arată tot mai neîngrijit. În ultimul timp au început să poarte bărbi de trei, patru zile, vădit semn de delăsare și decădere.

— Pe vremuri, aspectul vostru trezea interesul, astăzi nici măcar mila. Și când te gîndești, încheie Filip ridicîndu-se, că unul din voi era considerat ca un arbitru al eleganțelor. Zicînd acestea, Filip trăsesese scaunul și aștepta. Cei patru schimbară o privire furișe. Localul se umpluse de lume, grupuri elegante staționau printre mese în căutare zadarnică de locuri. Filip se uita rînd pe rînd la spectacolul imensei săli, la cei patru nesimțiți care stăpîneau în liniște o masă de douăsprezece locuri și îi luă de mărturie cu un gest de neputință suferindă : Judecați și voi dacă n-am dreptate.

Stolz și Diogenid se frămîntau pe scaunele lor, gata să se ridice. Giuseppe îl întrebă din ochi pe Silion ce e de făcut, acesta scoase liniștit din buzunar un teanc subțirel de bancnote și le puse în evidență :

— În seara asta plătim.

— Arhondologia ! lămuri Giuseppe.

Filip se roși. Bucuros i-ar fi dat afară pe toți, dar se temea de scandal, și în afară de asta firea lui blîndă îl îndemna la stăpînire de sine și la trecere cu vederea. Se folosi totuși de mînia lui de o clipă.

— Am dat ordin oberului să nu vă mai servească decît *menu-fixe* plus cîte o cafea. Îmi pare rău că nu m-am putut bizui numai pe discreția voastră.

Cei patru îl priviră surprinși.

— *Menu-fixe*, repetă amărît Sillion, și își lăsă capul în piept, ca un rănit. Măsura era dureroasă, jignirea completă. Clipe de tăcere. Brusc Sillion ridică fruntea să spună ceva, să renunțe în numele tuturor și pentru totdeauna la generozitatea lui Filip, să se retragă nu-maidecît în capul micii trupe, dar Giuseppe, cu mîna ridicată, îl opri. Pentru el, dar mai cu seamă pentru ceilalți, *menu-fixe*-ul însemna totuși pîinea asigurată, și apoi, la Esplanade, o măsură administrativă nu putea să dureze veșnic, mai ales cu Filip și toanele lui.

— Iată-ne la tocană ! rezumă, resemnat, Stolz.

— Domnul a dat, Domnul a luat, oftă Giuseppe, cu ochii în tavanul plin de mizericordia divină.

Părea, în ce-l privește, că făcea un sacrificiu de mîndrie, numai de dragul unor camarazi nefericiți, pe cînd el accepta pomana doar din diletantism, fără să-i simtă nevoia, ca acei cerșetori la care se găsesc sub saltea milioane. Se gîndi însă și la Franți și la Beatrice, le văzu în sufrageria glacială de acasă, în fața unui ceai trezit cu halva și pîine rece, și-i adresă lui Filip un zîmbet seducător.

Sillion se înclină cu o curtuazie exagerată.

— Și acum, spuse către Filip, o să ne faceți onoarea să benchetuți cu noi : sînteți invitatul nostru.

Cu trabucul înfipt agresiv în colțul gurii, Filip îi întoarse spatele și se depărtă în tăcere. Provocator,

Stolz bătu din palme să cheme chelnerul. Știa că Filip detesta asemenea purtări.

— O listă ! Porunci Stolz, pe care vederea banilor îl îmbărbătase, și o glasieră cu șampanie.

Cheful fără lăutari începu.

Ciocniră mai întâi paharele, într-un chip care arăta hotărîrea lor de a fi veseli dintru început, și le repetară a doua și pe urmă a treia oară, ca să dea bici apetitului, sîngelui și imaginației. Se răzbinară pe crema de sparanghel, presărînd-o din belșug cu piper, că altfel gurile și stomacurile lor aprinse de trăscau nici n-ar fi simțit-o. Alte cîteva minute le petrecură tot în tăcere, ca niște veterani între două bătălii, și cu nașurile în farfurie, cuprinși de o poftă de mîncare cîinească, potolită de-abia după primul fel. Ca după o goană mare se opriră să răsufle și să descopere pe îndelete lumea de pe la mesele dimprejur. Începură prin a numi pe nume pe cunoscuții din sală, adăugînd și cîte un scurt și acru comentariu. Numai Diogenid nu scotea o vorbă, ci se mulțumea să asculte și să se îmbuibe.

— Uite-l pe Jeannot, care pesemne nu joacă în astăseară, de vreme ce e aici la ora asta. S-a matofit de tot, e ca o plașă de anatomie. Dar ochii i-au rămas plini de foc și de spirit. E și nițică melancolie în el. E la masă cu fosta lui soție și cu actualul ei bărbat. Îi place să sufere în prezența lor și să achite nota de plată. S-a împrumutat și de data asta, ca să-i invite. Are casă grea, tinerii căsătoriți îl costă scump. Și se înmulțesc în fiecare an. E socru la fosta nevastă. Uite-o și pe domnița Raluca în toată măreția ei. Superbă șandrama. Umerii sînt încă bine, dar de brațe i-atîrnă pieile. S-a operat din nou la obraji și nu mai poate zîmbi de loc. Cînd deschide gura i se strîng pleoapele.

E la masă cu cele trei genii prin care duce de nas politica, finanțele și muzica. Dar muzicantul nu mai e gelos de cînd a zăcut și s-a amoretat de fosta lui soră de caritate. Dimpotrivă, Raluca e aceea care-i face scene de cîte ori îl vede că-și ia nelipsita lui umbrelă să plece de-acasă. Și de fiecare dată se încinge o bătaie pe înfundate în pragul ușii. Dar geniul muzical e mai tare : lasă cîtiva fulgi și fuge. Ce-o fi găsit la „sestrița“ ceea ? Nimic, și e tot ce-i trebuia. Lîngă ea uită că e genial. Și-și permite să fie banal și simplu precum este. Mare lucru ! Diogenid tresări deodată :

— Premierul ! Era cel dintîi cuvînt pe care-l rostea. Cu toții se uitară spre boxa spre care-și îndreptase el privirile. E chioru în persoană. Ce imprudență ! Șarpele cînd i s-a făcut de ciomag iese în drum și-așteaptă. În ciuda monoclului negru, arată bine. Hm, da, are un profil bine cioplit. Știe ce vrea, inspiră teamă. A făcut tăcere în țară, se-aude musca. Dar și-a luat amantă la mahala, nu se mai păzește. N-am încredere în bărbații care au descoperit femeia la cincizeci de ani. E cu Gogu cel Frumos de la Externe. Frumos și prost. Talleyrand de mahala. Las'că are nevastă-sa minte și pentru el. Minte și încă ceva. Nu e atît de prost, pe cît e de aiurit... Face pe aiuritul ca să nu pară că-și dă seama ce e cu el. Poveste veche ! S-a prescris de mult. Ce să se prescrie ? Că a luat-o pe țitoarea lui Sturm, care i-a înzestrat-o cu bani, tipografie și gazetă ? Nu fi Catone ! Tocmai de aceea, zic, Gogu e distrat și uituc. N-aude, n-avede. Ce-ar fi să-i punem o pilă la Arhondologie ? Ne pierdem vremea, e un zgîrie-brînză.

Cupele de șampanie scînteiau o clipă și se deșertau, lui Stolz, Giuseppe, Sillion și Diogenid le creștea inima de o bună-voie cunoscută lor și din alte prilejuri în feeria localurilor de noapte. Dar de la o vreme Sillion

tăcu, și ochii lor părură că nu mai deslușesc nimic în spectacolul din sală. Își trecu o mână pe după ceafa vălurită a lui Diogenid, care continua să înfulece în tăcere din farfuria lui plină mereu. Silion îl învăluie cu o privire duioasă și îl dezmierdă pe capul cucuiat și tuns. Firele de păr, aspre, îl gâdilau în palmă.

— Mă iubești, stăpîne ? îl întrebă cu gura doldora, Diogenid.

— *Sancta simplicitas!* suspină Silion, privindu-l cu invidie și milă. Ce grijă ai tu, mă Diogenid ! Ești un om fericit la urma urmei. Diogenid nu răspunse nimic, se mulțumi să surîdă, cum ar da un dulău din coadă. Silion răpăi cu degetele în dreptul inimii. Te-a durut pe tine vreodată ceva, aici ? Diogenid înghiți cu poftă, își trecu șervetul peste gura pofticioasă de copil.

— M-a durut pe vremuri, dar acum nu mă mai doare nimic... am devenit nesimțitor.

— Cum ai făcut ? întrebă Silion numai urechi.

Diogenid clătină din cap amarnic.

— Asta nu se învață ; trebuie mai întâi să suferi ani de-a rîndul ca un câine.

— Ani de-a rîndul, repetă Silion, și eu sînt de-abia la început.

— Ești un debutant, interveni Stolz, îți știi eu leacul. Și demonstrativ turnă încă un rînd de șampanie. Silion deșertă cupa și o întinse din nou. Așa te vreau, îl îndemnă Stolz, nu uita că Spinoza a zis : supărările speranței și ale fricii nu pot fi bune prin ele însele.

— Slăbește-mă cu Spinoza, îl somă Giuseppe, care n-avea chef de discuții.

— Ne-ar trebui ceva femei, opină Diogenid și sub privirile uimite ale celor de față se roși. Vreau să spun.

o singură femeie decoltată și cu bijuterii să ne împodobască masa : ar fi frumos !

— Nu vreau femei, mormăi Silion. Le urăsc. Vorbea cu capul în piept, cu buze și limbă grea. O singură femeie, repetă el amarnic, o singură... știu eu una. Ceilalți trei schimbă o privire de înțelegere. Dar Stolz umplu din nou cupele. Silion o înălță pe a sa, ținând-o într-un primejdios echilibru deasupra capului său mereu aplecat. Cu ascuțituri, glasul i se ridică întretăiat de emoție. În sănătatea... unei singure... femei ! Toți, pînă la fund ! răsună pe un zig-zag de tonuri urarea și porunca lui jalnică. Stolz umplu iar. O singură femeie... suspină Silion, și răsuflarea i se zbugiuma zgomotos în piept.

Giuseppe îi puse mîna pe umăr.

— *Voyons, maître !*¹

Ochii maestrului aruncară fulgere negre. Silion apucă mîna lui Giuseppe și i-o azvîrli cu dispreț :

— Rogu-te, îi zise, și urmarea se pierdu într-o bolboroseală care ar fi vrut să însemne : fără familia-rități.

Cu ochii ațintiți în vag, pe sub sprîncene, se cufundă într-o reverie grea. Poate că asculta muzica. Stolz cuvîntă :

— Cu toate că Spinoza n-are ce căuta aici, în cartea lui *De servitute...*

Silion se trezi și-l întrerupse cu un gest.

— Să vă spui mai bine... versurile unui nebun... le-am tradus eu... Răsuflă adînc și-și luă capul între mîini, să-și adune gîndurile. Ceilalți așteptau. Stăpînind un oftat dureros, Silion începu :

„Oh, de-ar fi fost fățarnică sau mîndră
nu m-aș fi tînguit acum,

¹ Ascultă, maestre !

nici că potirul dragostei făgăduite
de-a pururi nu-l voi deșerta.“

Glasil tremurat tăcu. Giuseppe aplaudă discret.

— Foarte frumos, maestre !

— Păcat că n-are rime, obiectă Diogenid.

— Rima ca rima, interveni Stolz, dar mie nu-mi place acel : nici că. Trebuie să schimbi.

Silion n-asculta. Două lacrimi i se prelingeau pe obraji, pierzându-se între firele proaspăt crescute ale bărbii.

— Voi ce credeți, întrebă el cu o șoaptă atît de sfioasă, încît cei trei se aplecară spre el să-l audă. Nu-i așa că are să mă cheme ?

— Cine să te cheme ? întrebă îngrijorat Diogenid.

Silion se încruntă și puse pumnul pe masă cu o izbire molatecă.

— Nătărăule, cine vrei să mă cheme ? Ridică fruntea și aținti asupra lui privirea de lacrimi negre dintre pleoapele lui înroșite : Ea ! proclamă el ; ea are să mă cheme, înțelegi tu ? Îl apucă de reverurile hainei, dar mai mult se sprijini de el decît îl zgudui. Ea are să mă cheme, nu-i așa ? Spune, se rugă el, nu-i așa că are să mă cheme ? Cu mîinile sprijinite apoi de marginea mesei, își legănă trupul și capul bălăbănit înainte și înapoi. Nu se poate să nu mă cheme... are să mă cheme... să mă cheme... să mă...

Se păru că tăcerea lui se prelungește cu ochii deschiși, cu gîndurile lipsă, într-un somn suspendat peste abisul lumii, așa cum adoarme, la război, călărețul istovit, pe calul său. Poate că visa același vis, poate că numai repeta în neștire la răstimpuri : „are să mă cheme“, pe cînd ceilalți continuau să bea, fără să mai ia seama la el. În jurul lor rămîneau tot mai multe mese goale,

cu scaunele în neorînduială, cu tacîmurile și paharele nestrînse. Localul se pustiiise. Dincolo de perdelele uriașe, noaptea se turbura ca de o ninsoare. Giuseppe dădu semnalul la urechea lui Silion :

— Să mergem, stăpîne. Unde ți-s banii ?

Silion tresări, ridică bărbia în sus și-și cambră talia, ca și cum ar fi vrut să pună în valoare un frac impecabil pe care l-ar fi purtat.

— Să mergem, îngîănă el, dar trecem întîi pe la Ea. Trecem și atîta tot.

— Trecem, îi făgădui Giuseppe.

★

În dreptul casei Feraru, se opri cu ochii mari de uimire. Priveliștea obișnuită dispăruse. În locul umbrei și elegantei arătări se ridica o ruină geometrică, o alcătuire de ziduri retezate la înălțimea podului suprimat, rămas fără acoperiș, totul fără uși și ferestre. Văzduhul cenușiu umplea golurile dreptunghiulare, între pereții lăuntrici ai camerelor dezbrăcate, care își păstrau numai culorile de pastel șters, albastre, ocru-vișiniu, în pete rectilinii ce se întretăiau la nivelul etajului lipsă. Fîșii desprinse, de tapet colorat, tresăreau tomnatec în aer. Fațada desfigurată de tîrnăcop, ca un craniu șlefuit de vremuri. Prin deschizăturile dărîmării și prin holul desfundat, se vedea ca printr-un defileu pînă în grădina din dos. În amîndouă curțile, grămezi de bîrne înnegrite și de cărămizi de un roșu-închis, igrasios așteptau un cumpărător sub cîte o cruce de smîrcuri pe care sta scris cu cărbune : de vînzare. Numai arborii întunecați, cu ghearele abia punctate de muguri, ca

niște cerșetori uriași și scheletici în trențele turburi ale înzorii, mărturiseau trecutul isprăvit. În cerul și orizontul liberat, nici o margine nu mai zăgăzuia straja lor zadarnică, nici un freamăt nu mai înfiora nepăsarea lor zgîrcită și dură. Urmat de Giuseppe, Stolz și Diogenid, Silion dădu să intre. Abia acum băgă de seamă că grilajul de fier dimpreună cu blocurile de granit, ale împrejmuirii, fuseseră ridicate, și în locul șters rămăseseră numai tufele de liliac bătrîn și gardul viu de lemn cîinesc în nemijlocita continuare a trotuarului. Îl căută din ochi și îl descoperi într-un ungher, în stive ruginite, rezemat de calcanul casei vecine. Oricînd și oricine și fără nici o piedică putea pătrunde în curte și pînă și între zidurile în care nu mai era nimeni de întîlnit. Călcînd cu băgare de seamă printre movilele de moloz, de scînduri, de grinzi și table de tinichea răsucită, semănate pretutindeni, cei trei prieteni îl urmară, într-un mers întortocheat, încet și în tăcere. Cînd trecură pragul pustiu care se elătina în matca lui de pulbere, se opriră ca în fața unui loc de doliu. În răcoarea umedă a dimineții și în mirosul de tencuială și de cărămizi pătrunse de ninsori și ploii, se reculeseră o clipă. Cu pălăria în mîină, Silion contempla nimicirea și realcătuia în gînd încăperile; așa cum le-a știut mai ieri. Recunoștea, dincolo de vestibulul absent, holul întunecos de altădată, astăzi cotropit de aer și lumină, din care mireasma de mosc pierise. Din sufrageria îmbrăcată în piele brună, cu înflorituri în relief, și din împleteala masivă a romburilor de bîrne sculptate din tavan mai dăinuiau numai pereții jupuți, cu urme mai clare de tablouri luate din loc și jos par-doseala de zgură. În dormitorul Laurei, tapetul peticit

și smuls atârna nemișcat într-o încremenire de toamnă. Cu inima strânsă și cu ochii goi, Silion trecea prin cadrele fostelor odăi, cu băgare de seamă, aproape cu teamă, și în gândul lui așeza la loc tot ceea ce clintise, într-o melancolică străduință de a reînvia chipuri, glasuri și așezări din trecut. Când mica ceată înaintă spre terasa din dosul casei, găsi o ușă închisă, singura în picioare din toată dărîmarea. Lucu Silion și-aminti că dădea într-una din camerele de serviciu, nefolosite, ale casei Feraru. O împinse la întîmplare. Privirile tuturora se înfundară într-o încăpere îngustă, profundă, cruțată de tîrnăcop, cu o ferestruică spălăcită, cu o sobă de zid în adîncul ei și fără nici un fel de mobilier. Pe scîndurile nevopsite, praful se așternea de un deget. Pe toți îi izbi aerul cald dinăuntru. Ușa nu se deschisese pe de-a-ntregul, și de după ea Silion simți un obstacol, apoi o mișcare. Înaintă cu un pas. Întins pe jos de-a lungul peretelui dormea un lucrător, cu căciula trasă pe urechi și pe sprîncene, îmbrăcat cu cojoc și înfășurat cu o pătură destrămată de lînă. Trezit din somn, se ridică într-un cot și privi cu liniște la cei veniți.

— Cine ești dumneata ? îl întrebă Stolz.

Era paznicul de noapte al șantierului. Omul întrebă la rîndul său :

— Cît e ceasul ?

— Cinci, răspuse Stolz și adăugă : Ciudat paznic de noapte care stă de pază dormind.

Un zîmbet șiret destinse buzele groase și leneșe ale paznicului.

• — Când ați început dărîmarea ? se interesă Silion.
Voce răgușită, avinată.

— De vreo zece zile.

Vru să știe mai mult. Află că o societate de construcții cumpăraseră casa de la fostele proprietărese, două surori, care se mută la țară. Cea mai tânără avea un copil mic. Pe locul cumpărat se va clădi un bloc „cît toate zilele“.

— Care va să zică, doamnele proprietare au locuit aci pînă mai acum două, trei săptămîni ?

Lucrătorul înălță din umeri. Nu știa decît că la data cumpărării casa era de mult nelocuită.

— Tot ce v-am spus am aflat de la portarul blocului de peste drum.

— Să vorbim cu el, propuse Silion prietenilor.

— E plecat în concentrare, îl informă lucrătorul și adăugă : S-au repezit la regimente ca la pomană : nici n-au așteptat ordinele.

Ceilalți nu-l mai ascultau, îl urmară pe Silion în curte. El se depărtă pe aleea încă năpădită de negurile zorilor, rar înviorată de o crudă și vegetală mireasmă de primăvară. Își aminti de dimineața în care o surprinsese chiar pe acest loc pe Laura, căznindu-se cu primii săi pași sub privegherea doctorului Barbu. Pe atunci singurul ei gînd era să se vindece, ca să fie a lui, a lui Silion. Alt rost viața n-avea pentru ea. Vroia să se vindece și se temea totuși de sănătate ca de o aventură care ar putea să o îndepărteze de el. Ceea ce părea cu neputință s-a întîmplat. Niciodată ochii ei nu-l vor mai privi cu acea încredere care-i învăluia sufletul și nu-i va mai auzi glasul chemîndu-l pe el pe nume cum ar fi chemat tot ce poate fi mai sfînt pe pămînt și mai curat. Era de ajuns numai să o audă, ca să știe că nu e stingher pe lume printre oameni, că

și dincolo de viață și de moarte, în singurătatea oarbă și înfricoșată, îl însoțește cineva. Cum e cu puțință ca nimic să nu rămână din toate acestea? Cum de e în stare voința și hotărârea cuiva să schimbe ceea ce a fost o dată jurat cu glasul inimii și pecetluit cu sărutul veșniciei? Sillion se lasă pe un bolovan de moloz, își luă capul între mâini, cu coatele pe genunchi.

Au trebuit câteva luni ca totul să se schimbe ca în basme, și vechiul castel să cadă sub un târnăcop nevăzut, ca sub un blestem. De el n-a mai ținut seama nimeni. Atît de firesc Laura și-a văzut de drum, a vîndut, a plecat, a început o altă viață. El a rămas ca un trup care se topește într-un șanț cu ape și foi moarte. Ba nu, a rămas să-și ducă zilele escortat de cei trei credincioși care îl vor urma din prag în prag pînă la spital sau pînă la azilul de noapte. Așa cum e acum e de-abia în drum către un sfîrșit. Ar rămîne aci pe piatră, pînă tîrziu, pînă la capăt. Ar fi plîns cu hohote, dacă ar fi putut. Și nu era nici singur. Îl durea gîndul ca un fier înroșit. Un spasm îl sugruma. Viața se smulgea din el încet, ca un bocet. Stolz, Giuseppe și Diogenid se uitară unul la altul. Așteptau. Zorile se limpezeau peste salcîmi, peste naltele ziduri retezate ca niște metereze. Dimineata, înfiorată de un lung suflu răcoros, venit din bălțile Dunării, din ghiolurile sărate ale Mării Negre, se încadra în dreptunghiurile goale, în arcadele aeriene ale casei Feraru. De peste clădirile masive din stradă se auzi vuietul mînios al celor dintîi tramvaie. Stolz, Giuseppe și Diogenid își făcură un semn. Se îndemneau, muștește, unul pe altul. Giuseppe se hotărî. Se apropie încet de Sillion, care sta încovoiat și copleșit în tăcerea lui zadarnică. Ceilalți doi se apropiară și ei.

— Maestre, îi zise Giuseppe, hai să mergem. Nici un răspuns. Îl apăsă mai tare pe umăr. Să nu-ți închipui că nu te înțelegem, maestre. Ne doare că te vedem așa. Dar trebuie să mergem, maestre.

Nici un răspuns, nici o mișcare. Giuseppe chemă, din ochi, în ajutor pe Stolz și Diogenid. Se apleacă cu blîndețe spre Silion și-l luară fiecare de câte un braț.

— Haide, maestre.

Încet, cu stăruință duioasă, cei doi din părți începură a-l ridica, trăgîndu-l în sus, cu respectul cuvenit șefului în suferință, trăgîndu-l de brațe ca pe un struț de aripi, în vreme ce din spate, Giuseppe, lăsîndu-se ușor pe genunchi, îl săltă din subsuori, cu palmele petrecute sub umeri. Silion se lăsă greu, se ridică frînt și molîu, ca un manechin de cîlți. Capul i se bălăbănea, privirile i se zgîiau de sfortărea de a pricepe, zgîite ca ale unui arhivar bătrîn care s-ar uita peste ochelari. În sfîrșit, păru că binevoiește să facă un efort, se îndreptă nițel de mijloc și-și ridică în vînt fața de ceară, buhăită, nerasă, indiferentă. Ascultă. Pe stradă trecea o trăsură, uruit de roți, tropot lent de copite și un cor tăragănat și răgușit, în lungi sughițuri ; ajunse pînă la el :

*Morgenro-ooot... Morgenro-ooot
Leuchteſt mir zum frühen To-oooood...*

Glasuri ascuțite și aspre, de femei băute, se împletiră cu ale bărbaților, în leneșe tînguiri muzicale, împletindu-se în cuvintele nemțești rostite lăbărțat și balcanic :

*Bald wird die Trompette bla-aa-sen
Dann muss ich mein Leben la-aaas-sen
Ich und mancher Kamera-aaaaad.*

— Se duc la hale, maestre, ăți dai seama ? îl îndemnă Giuseppe.

— Toți bețivii sînt la hale la ora asta ! îl stimulează Diogenid.

— E ora ciorbii de burtă ! îi proclamă Stolz în ureche.

— Hura ! urlă Lucu, atît de subit, înocît ceilalți tresăriră și se uitară unul la altul, speriați. Dar nu se întîmplase nimic.

La un semn, cu o sfortare unică, izbutiră să-l proptească pe picioare și mereu ținîndu-l, cei doi de cîte un braț, iar Giuseppe săltîndu-l de subsuori de la spate, porniră tuspătru, ca un singur om, spre ieșire. Se sprijineau, totodată și ei între ei, fiindcă nici unul nu se simțea pe deplin stăpîn pe mișcări... Urcară cu caznă treptele din dosul fostei locuințe, nu fără să șovăie, de-a-ndăratelea, de două, trei ori. Pătrunseră între zidurile sparte ale holului scalpat și potopit acum de auroră, călcînd în străchini prin molozul inegal și presărat cu tot felul de cioburi, bolovani și cîmpeie, și trecură cu bine pe sub traversele despovărate, pe sub bolțile știrbe — vane arcuri de triumf și false colonne ce susțineau geometria ruinelor. În magia soarelui-răsare, cuprinși în cadrul epic al arhitecturii rezemate pe cer, ei păreau, ducîndu-și șeful greu rănit, un grup viteaz ce părăsește, împleticit și înfrînt, locul apărut pînă la ultimul foc.

În stradă se desfăcură să răsufle. Se așezară la rînd pe marginea trotuarului, fiecare în gîtlej cu gustul lînced al nopții nedormite... Holbau ochi decolorați pe storurile oarbe ale blocurilor dimprejur. S-ar fi întins pe pietre să zacă. De după colț, un claxon tuși stri-

dent și răpciuga lui sonoră trezi în ei sentimentul datoriei. Dintr-un salt, Diogenid fu în mijlocul drumului și, făcând față taxiului ce sosea, și-agită pălăria ca și cum ar fi aținut calea unei păsări de poiată ; Stolz și Giuseppe îl imitară greoi și însuși Sillion se ridică singur, ținându-se de șalele suferinde. Fu ajutat să suie în vehicul, în fund, între Giuseppe și Diogenid ; Stolz luă loc lângă șofer.

— La hale !

S U M A R

<i>Capitolul 14</i>	5
<i>Capitolul 15</i>	. 30
<i>Capitolul 16</i>	. 62
<i>Capitolul 17</i>	. 77
<i>Capitolul 18</i>	. 98
<i>Capitolul 19</i>	. 114
<i>Capitolul 20</i>	. 119
<i>Capitolul 21</i>	. 137
<i>Capitolul 22</i>	. 150
<i>Capitolul 23</i>	. 165
<i>Capitolul 24</i>	. 183
<i>Capitolul 25</i>	. . . 193
<i>Capitolul 26</i>	. 211
<i>Capitolul 27</i>	. 226
<i>Capitolul 28</i>	. 238
<i>Capitolul 29</i>	. 256
<i>Capitolul 30</i>	. 271
<i>Capitolul 31</i>	. 279
<i>Capitolul 32</i>	. 299
<i>Capitolul 33</i>	. 319

Redactor responsabil : CONST. POPESCU
Tehnoredactor : IONEL GHEORGHIU

*Dat la cules 09.11.1964. Bun de tipar 08.05.1965. Apărut 1965.
Tiraj 18 180 ex. Broșate 17 080 ex. Legate $\frac{1}{4}$ 1 100 ex. Hirtie
tipar înalt tip B de 63 g/m². Format 540×840/16. Coli ed.
14,71. Coli tipar 21,5. A. nr. 14 082/1964. C. Z. pentru bibliotecile
mari 8R. C. Z. pentru bibliotecile mici 8R—31.*

Tiparul executat sub comanda nr. 40894 la Combinatul Poli-
grafic „Casa Științei”, Piața Științei nr. 1, București — R.P.R.